DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

KPSS TARİH NOT DEFTERİ

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN: 978-625-6374-55-3

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu Yazar'a aittir.

Editör
Elif ERYILMAZ

Grafik Tasarım
Hatice ERDOĞAN

Kapak Tasarım
Can ÖZKAN

Yayın Hizmetleri
KR KİTAP SATIŞI VE YAYINCILIK
Serhat Mahallesi, Mehmet Akif
Ersoy Caddesi No:33
Yenimahalle / ANKARA
Tel: +90 (312) 911 20 20
www.krakademi.com
Sertifika No.: **28849**

Basım Yeri
Kalkan Matbaacılık
Büyük San. 1. Cad No.:99/A
İskitler/ANKARA
Telefon: (312) 342 16 46
Sertifika No: **49187**

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları KR AKADEMİ'ye aittir. Hangi amaçla olursa olsun kuruluşun izni olmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, mekanik, fotokopi, elektronik, manyetik ya da başka yöntemlerle çoğaltılması yasaktır.

Değerli Arkadaşlar,

bu defter KPSS hazırlık sürecinizi biraz daha pratik ve renkli hale getirmek için kaleme alınmıştır. Hızlı ve kalıcı bir tekrar yaparak soru çözmenizi kolaylaştıracaktır.

Notları derlerken tecrübesiyle bize katkı sunan Tarihçi yazar İbrahim Beyter Beyefendiye teşekkürlerimizi sunar, dilediğiniz yerlere atanmanızı temenni ederiz...

Elif Eryılmaz

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranitey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

İÇİNDEKİLER

İslamiyet Öncesi Türk Tarihi	1
Türk-İslam Devletleri Tarihi	11
Osmanlı Tarihi	27
Osmanlı Devleti'nde Kültür ve Medeniyet	42
XIX. Yüzyıl Dağılma Dönemi	62
Tanzimat Dönemi	72
II. Meşrutiyet Dönemi	82
İmparatorluğu Kurtarma Çabaları	86
Cepheler (I. Dünya Savaşı)	97
Mondros Ateşkes Antlaşması	107
Kurtuluş Savaşı	117
Misakımillî Kararları	133
I. TBMM'nin Açılışı	135
Kurtuluş Savaşı Cepheler Dönemi	142
Cumhuriyetin İlanı	167
Atatürk Dönemi Dış Politikası	175
Atatürk İlkeleri	186
Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi	207
İki Savaş Arası Dünya	216
II. Dünya Savaşı	226
Soğuk Savaş Yılları	242
Soğuk Savaş Yıllarında Türkiye	261
Yumuşama Döneminde Dünya	281

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

İslamiyet Öncesi Türk Tarihi

TÜRK adının anlamı

"Türk" kelimesine ilk kez Orhun Kitabeleri'nde rastlanılmıştır...

KPSS Türkler hakkında ilk bilgiler Çin kaynaklarında yer almıştır. Bunun nedeni İpek Yolu'nda egemenlik kurmak için yapılan mücadelelerdir.

Türk adı, Kök Türk Devleti ile resmî bir kimlik kazanmıştır.

MEB bilgisi

Marco Polo, Orta Asya için Büyük Türkiye; Anadolu için ise Küçük Türkiye tabirini kullanmıştır.

NOT: Türklerin efsanevî başkenti Ötüken'dir.

NOT: At, ilk defa "Anav Kültürü"nde görülmüştür.

NOT: "Afanesyevo Kültürü" Türklere ait en eski kültür bölgesidir.

NOT: Orta Asya'da ilk demir işletmeciliğine "Karasuk Kültürü"nde rastlanılır.

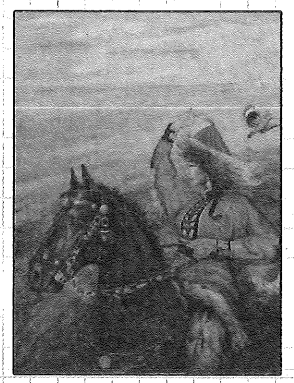
A- Asya'da Bulunan Türk Devlet ve Toplulukları

1. İskitler ~ Sakalar:

- Tarihte rol oynayan **ilk** Türk topluluğudur. İLK atlı göçebe Türk topluluğu

KPSS En ünlü hükümdarları Alp Er Tunga'dır. Firdevsi'nin Şehnâme adlı eserinde Afrasyab olarak geçer.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Tomris Han

- Kadın savaşçılardan dolayı Amazonlar olarak bilinirler.
- Tomris Han, Saka kökenli ilk Türk kadın hükümdardır.
- Şu ve Alp Er Tunga destanlarını bırakmışlardır.
- Kuyumculuk gelişmiştir. Bozkırın Kuyumcularıdırlar.
- Hayvan üslûbu sanatını, at koşum takımlarını; üzengi, pantolon ve kemeri ilk kullananlardır.

2. Asya Hun İmparatorluğu:

- Tarihte Türklerin kurduğu ilk devlet olan Asya Hun Devleti, aynı zamanda Orta Asya tarihinin ilk büyük devletidir.
- Hunların bilinen ilk kağanı Şan-yü veya Tan-hu unvanını taşıyan Tuman'dır. (Teoman)

Mete Han Onlu sisteme dayalı bir ordu kurmuştur. Bu ordu, bugün TSK'nin temeli kabul edilmektedir.

MÖ 203_MÖ 200 yılları arasında Çin ile savaştı. Çin imparatoru barış istedi. Paiteng Antlaşması yapıldı. Bu antlaşma Asya Hunlarının bilinen ilk resmî antlaşmasıdır.

Mete Han

NOT

MÖ 318 yılında Çin ile yapılan Kuzey Şansi Antlaşması Türklerin bilinen ilk yazılı antlaşmalarıdır. Bu antlaşma Doğu Asya tarihinde bilinen ilk resmî antlaşmadır.

- Bu dönemde Kurultay (Toy) Meclisi oluşturulmuştur.
- Yapmış olduğu kahramanlıklarla Oğuz Kağan Destanı'na konu olan Mete Han, MÖ 174 yılında öldü.

Hunlar yıkılınca kurulan devletler: - Kuzey Çin - Akhunlar Avarlar Tabgaçlar

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

NOT Pazırık kurganından çıkma Pazırık Halısı ve Esirik kurganından çıkma Altın Elbiseli Adam eserleri Asya Hunlarına aittir.

3. Göktürkler:

I. Kök Türk Devleti _ Kurucusu Bumin Kağan'dır.

MEB Bilgisi Kök Türk Devleti'ni kuran boyun adı Aşina (Asena)dır.

- Tarihte **TÜRK** adını ilk defa resmî devlet ismi olarak kullanmışlardır.
- Mukan Kağan, devlete en **güçlü** dönemi yaşatmıştır.

NOT Mukan Kağan'dan sonra kardeşi Taspar Kağan (Ta-Po) Kök Türk inançlarına uygun olmayan Manihaizm inancını benimsemiştir. Bu hareketi Ta-Po Kağan'ı, Kök-Türk halkının gözünden düşürmüştür.

II. Kök Türk Devleti

- 50 yıllık Çin esareti döneminde pek çok isyan gerçekleşse de başarı sağlanamıştır. (Kürşad İsyanı gibi)

DİKKAT Türklerin ilk bağımsızlık eylemi Kürşad Ayaklanmasıdır.

- Kutluk İsyanı sonucu Ötüken'de devlet kuruldu.
- Bağımsızlık savaşı sonrası kurulan ilk Türk devletidir.
- Kutluk Kağan, devleti derleyip toplayan anlamına gelen "İl-teriş" unvanını almıştır.
- Bilge Kağan zamanında Kül Tigin komutanlığa getirilmiş; boyların isyanı bastırılarak devletin birliği yeniden sağlanmış fakat Basmil ve Uygur isyanları sonucu devlet, Uygurlar tarafından yıkılmıştır.

Kök Türklerin Tarihteki Önemi

- Türk adıyla kurulan ilk devlettir. (Ulusçuluk)
- Bağımsızlık mücadelesi sonucu kurulan ilk devlettir. (Ulusçuluk)

- Asya Hunlarından sonra Türk birliğini sağlayan ikinci Türk devletidir.
- İlk kez Türklere ait bir alfabe oluşturmuşlardır. Orhun alfabesi ULUS CU LUK
- İlk kez Türklere ait yazılı belge bırakmışlardır. Orhun yazıtları
- KPSS Ergenekon ve Bozkurt destanlarını oluşturmuşlardır.

4. Uygurlar: MEB Bilgisi → Yağlak ailesi kurmuştur. Kurucu

- En parlak dönemi Moyen-Çur'un hükümdarlık zamanıdır. Kutluk Bilge Kül Kağan

KPSS Mani inancı Bögü Kağan zamanında kabul edilmiştir.

Maniheizmin Etkileri:

- Uygurları hareketsizliğe, et yememeye, savaş yapmamaya teşvik eden bu inanç onların savaşçı özelliklerinin zayıflamasına neden olmuştur; ancak bilim, sanat ve edebiyattaki ilerlemelerine de katkı sağlamıştır.
- Yerleşik hayata geçmişlerdir. Böylelikle tarım ve ticaretle uğraşmışlardır.
- Mani inancı gereği tapınaklar yapmışlardır.
- Dini yaymak amacıyla yazdıkları kitapları çoğaltabilmek için matbaanın temeli kabul edilen kalıplar oluşturmuşlardır.

KPSS Maniheizmin etkisiyle hükümdarları adlarının başına "Ay" ve "Kün" eklerini getirdiler.

Yerleşik hayata geçen, kasaba ve şehirler kuran ilk Türk devletidir.

İlk defa kütüphane kurmuşlar; ilk defa örgün eğitimi başlatmışlardır.

- Faizle borç para vererek bankacılığı geliştirmişlerdir. (Borç senetleri)

KPSS Borç senetleri Türk tarihinde ilk yazılı hukuk örneğidir.

- Tarım ve ticaret gelişmiş; kamdu denilen kumaş paralar basmışlardır.
- Minyatür sanatının ilk örnekleri, duvar resimleri (fresko), heykelcilik ve çinicilik, pandomim faaliyetleri Uygurlara aittir.
- Türeyiş ve Göç destanları vardır.
- Prens Kalyanamkara ve Papamkara, Altın Yaruk, Sekiz Yükmek ve Irk Bitig Uygurlara ait yazılı eserlerdir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

5. Kırgızlar:

- Orta Asya'da egemenlik kuran **SON** Türk topluluğudur.
- Moğollara boyun eğen **İLK** Türk kavmidir.
- Ölülerini yakan **TEK** Türk devletidir.
- Milletlerarası yarışma düzenleyen **İLK** Türk devleticir.
- Yenisey Yazıtlarını bırakmışlardır.

Kırgız Türklerinin millî destanı olan **Manas**, dünyanın en uzun destanı olarak bilinmektedir. **-KPSS-**

6. Karluklar:

- İslamiyeti benimseyen ilk Türk boyudur.
- Cengiz İmparatorluğu'na itaat eden ilk Müslüman Türk topluluğudur.
- Talas Savaşı'nda Abbasilere yardımcı olmuşlardır.

7. Türgeşler:

- İlk hükumdarları Baga Tarkan'dır. Türk tarihinde ilk kez para bastıran hükumdardır. (Yarmak; madeni para)
- Yerleşik hayatı benimsemişlerdir.

not: Sulu Kağan zamanında müslüman Emevilere karşı mücadele ettiler...

B- Avrupa'da Bulunan Türk Devlet ve Toplulukları

Orta Avrupa'da	Avrupa Hunları, Macarlar, Avarlar
Balkanlarda	Avarlar, Peçenekler, Uzlar
Doğu Avrupa'da	Hazarlar, Kıpçaklar, Sibirler

KPSS Karadeniz'in kuzeyinden Avrupa'ya göç eden Türk kavimleri;

Avarlar — Peçenekler

Hunlar — Kıpçaklar

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

TÜRK GÖÇLERİ

SEBEPLER	SONUÇLAR
Nüfus yoğunluğu	Türk kültürü dünyaya yayıldı
İklim elverişsizliği	Yeni devletler kuruldu
Otlak yetersizliği	Yeni kültürlerle tanışıldı
Toprak verimsizliği	Farklı dinler benimsendi
Dış baskılar	Türk tarihini araştırmak zorlaştı
İç çekişmeler	Teşkilatçı özellik gelişti
Bağımsızlık arzusu	

Kavimler Göçünün Sonuçları:

→ İlk Çağ bitti, Orta Çağ başladı.

→ Avrupa'nın etnik yapısı değişti.

→ İngiltere, Fransa ve Almanya'nın temelleri atıldı.

→ Derebeylik (feodalite) ve skolastik düşünce doğdu.

Avrupa Hun İmparatorluğu:

- İlk hükümdarları Balamir'dir. Kavimler Göçü'ne neden olmuştur.
- Avrupa'da kurulan ilk Türk devletidir.
- Devletin en parlak dönemi Attila zamanıdır.

Doğu Roma ile Margus (Kostantia) Antlaşması'nı imzalamıştır.

NOT Attila, Almanların Nibelungen Destanı'nda "Etzel" adı ile adlandırılır.

- "Tanrının Kırbacı", "Cesur Kavimlerin Efendisi" kendisine verilen unvanlardır.

meraklısına... Hunların Macarlarla kardeş olduklarından söz eden efsaneler: Sihirli Geyik ve Çaba efsanesidir.

Önemli... Avrupa Hunları pantolon ve ceket giyme; at koşum takımları kullanma ve onluk sistem konularında Avrupa kültürünü etkilemiştir.

Attila'nın ölümüyle Avrupa Hunları parçalanarak ikiye ayrıldı:

a) Karadeniz'in kuzeyine çekilenler Bulgarları oluşturdular.

b) Avrupa'da kalanlar Macarları oluşturdular.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

NOTLAR

✓ Tuna Bulgarları, İstanbul'u kuşatan ikinci Türk devletidir.

✓ "Şankızı Destanı" Tuna Bulgarlarına aittir.

✓ Doğu Avrupa'daki ilk Müslüman Türk devleti İtil Bulgarlarıdır.

✓ İlk Türkoloji Enstitüsünü (1870) Macarlar kurmuştur.

Avarlar: KPSS,

Kök Türk Devleti, Avar Hakanlığı'na son verince batıya göç etmiş ve Bayan Han zamanında Orta Avrupa'da devlet kurmuşlardır.

- İstanbul'u kuşatan ilk Türk devletidir.
- Hristiyanlığı benimseyen ilk Türk devletidir.

KPSS 805'te Franklar tarafından yıkılmıştır.

Sibirler:

- "Buğarık" adlı kadın hükümdarları vardır. Anadolu'ya akın yapmışlardır.

Hazarlar:

- Bulan Han zamanında Museviliği benimseyen tek Türk devletidir.
- Müslüman Araplarla (Belencer Savaşı) savaşan ilk Türk devletidir.

Hazar Barış Çağı: Hazarlar hoşgörülü bir yaşam geliştirmişti. Mahkemelerde farklı inançtan yargıçlar görev almış; farklı dinlere ait tapınaklar birarada bulunmuştu.

- Ordularında paralı asker kullanan ilk Türk devletidir.

Kıpçaklar:

- Karadeniz'in Türkleşmesine katkıda bulunmuşlardır. (kuzey)
- Altın Orda Devleti egemenliğine girerek Moğolların Türkleşmesini sağlamışlardır.
- Oğuz Destanı, Ruslarla olan mücadelelerini anlatır.

NOT Codex Cumanicus, Ermeni harfli Kıpçak sözlüğüdür.

Peçenekler:

- Dîvânu Lugâti't-Türk'te "Rum diyarında oturan bir bölük" olarak geçmektedirler.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

- Bizans ordusunda ücretli askerlik yapsalar da Malazgirt Savaşı'nda Büyük Selçuklu tarafına geçmişlerdir.
- Miklos Hazineleri, Peçeneklere aittir.

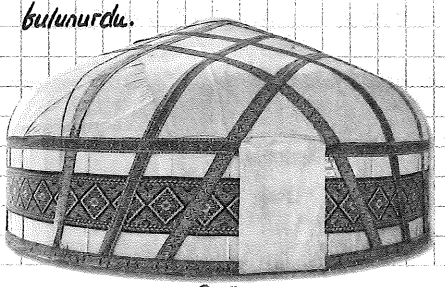
KPSS Türk kavimlerinin kimliklerini yitirmesinde;

✓ Ana yurtlarından gelen göçlerin azalması,
✓ Zamanla bölgedeki siyasi üstünlüklerini kaybetmeleri,
✓ Bölgedeki kültürlerle yakın ticari ve sosyal ilişki kurmaları etkili olmuştur.

DEVLET YÖNETİMİ

KPSS İlk Türk devlet teşkilatını oluşturanlar Asya Hunlarıdır.

- Toprak, yurt olarak adlandırılmıştır. -KPSS-
- Ülkenin başında **han, hakan, kağan** unvanını taşıyan hükümdar bulunurdu.
- Yöneten ve yönetilenler arasında "töre" adı verilen yazılı olmayan bir anlaşma bulunurdu.

Otağ

Kut Anlayışı ve Veraset Sistemi KPSS

- Türklerde yönetme gücünün hakana Tanrıdan verildiğine inanılmıştır. Bu yetkiye KUT denir.

"Eski Türklerde -Cihan Hakimiyeti- düşüncesi vardır. Bu prensibi 'Güneş bayrağımız, gökyüzü çadırımız' şeklinde ifade etmişlerdir." KPSS

- Kut anlayışına göre yönetme gücü aynı zamanda hakanın Töm ailesine de intikal etmiştir. KPSS

Düzenli bir tahta geçiş sistemi görülmez

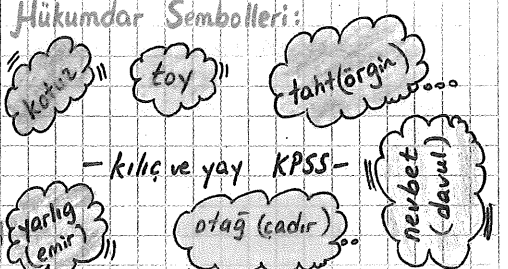
Bunun sonucunda;

sık sık taht kavgası,
hatunların yönetime karışması,
ülkenin parçalanması
KPSS

Hükümdarın Görevleri:

Halkı korumak
Töreyi uygulamak
Adaleti sağlamak
Yeni yurtlar edinmek
Halkı iskân ettirmek

Hükümdar Sembolleri:

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

İkili Teşkilat: Ülkenin Doğu-Batı şeklinde idare edilmesidir.

DIKKAT İslamiyetten önce kurulan Türk devletlerinde geniş toprakların idare edilmesinin zorluğu ülkenin yönetim alanlarına ayrılmasıyla giderilmeye çalışılmıştır. KPSS

ÖNEMLİ Yabgu, iç işlerinde serbest hareket edebiliyorken; dış işlerde kağana bağlı kalmıştır. Bu durum ülkenin federal bir yapıya sahip olduğunun kanıtıdır. KPSS

Kurultay: KPSS

- Meclis anlamı taşıyan kurultay Toy ve Kenges gibi isimlerle de anılmıştır.
- Hükumdara devlet yönetimiyle ilgili konularda yardımcı olan danışma meclisidir. KPSS
- Toya katılanlara "Toygun" denilmekteydi. Üyeleri; hakan, hatun, boy beyleri, hanedan mensupları, aşıcı.

NOTLAR

- Eski Türklerde sosyal sınıf farklılıkları ortaya çıkmamıştır. Bunun nedenleri;
  - göçebe yaşam biçimi,
  - özel mülkiyetin olmaması,
  - törenin ayrıma izin vermemesidir.

DIKKAT Yerleşik yaşamın KESİN KANITLARI:

- Tarımda sulama kanalları KPSS
- Mimari KPSS
- Tarım aletleri
- Tohumluk buğday
- Tarımsal faaliyetler
- Su değirmenleri • Mesken vergisi
- Fresko • Vitray

NOT Türklerde toplum hiyerarşiği küçükten büyüğe doğrudur:

aile _ oğuş
sülale _ uruğ
boy _ bod
millet _ bodun
devlet _ il

ÖABT

! "yurt" ve "kerekü" halk çadırıdır. MSÜ

Türkler, tarihte ilk defa konserve yapan milettir. MEB Bilgisi

Ekonomi:

Uygurlar alım,satım ve borç alıp vermede belirli bir para ve ölçü sistemine sahip olmuştur.

Türklerde bankacılığın temelidir. -MEB bilgisi-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

MEB Bilgileri:

→ Satir: Ticarette ödeme yaptıkları gümüş paradır.

→ İlk serbest ticaret pazarı: Asya Hun Devleti ile Çin arasındadır.

Para türleri:

kuanpo → bez para

kamdu → mühürlü para

çav → kağıt para

yarmak → madeni para

Yazılı Edebiyat:

Alfabeler: Kök Türk, Uygur, Soğd, Kiril, Arap ve Latin. KPSS

→ Yaygın eğitim ilk Asya Hunları

→ Örgün eğitim ilk Uygurlar

ORHUN ABİDELERİ

✓ Türk tarihinin ilk siyasetnamesidir.

✓ Kitabelerden ilk bahseden kişi Cüveynî'dir.

✓ Bilge Kağan, Tonyukuk ve Kül Tigin adlarına dikilmişlerdir. KPSS

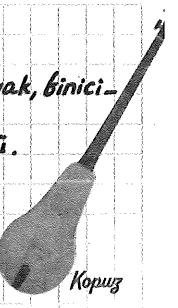
YENİSEY YAZITLARI: Kırgızlara ait mezar taşlarıdır. KPSS

Bugut Yazıtları → Göktürkler

Moyen-Çor Yazıtı → Uygurlar

Türklerde Spor: Avcılık, kayak, binicilik, cirit, çöğen~çevgan, gökbörü. tepük, futbol oyunudur.

Türklerde müzik: Kopuz, kudüm, obua, çevgan ve kithara Türk çalgılarındandır.

Kopuz

Türklerde Bilim: On iki Hayvanlı Türk Takvimi, mumyacılık, çiçek aşısı, hareketli matbaa Türklerin bilimle uğraştığını gösterir.

Türklerde Sanat:

- İlk heykel örnekleri olan balballar ilk defa İskitlerde görülmüştür.
- Kubbenin (stupa) mimaride ilk kullanımı Uygurlarda görülmüştür.

Balbal

Türk - İslam Devletleri Tarihi

NOTLAR

Türk - Arap ilişkileri 642 yılında yapılan Nihavend Savaşı ile başlamıştır.

Hz. Osman zamanında ilk savaşlar Hazarlar ile yapılmıştır.

Emevilerin Orta Asya hakimiyetini Türgişler engellemiştir.

Türklerin İslamiyeti Kabul Etmesi:

Talas (Atlık) Savaşı - 751 : İpek Yolu hakimiyeti için çıkmıştır.

Sonuçları: Orta Asya'da İslamlaşma süreci başlamıştır.

İslamiyeti kabul eden ilk Türk boyu Karluklardır.

Türklerin İslamiyete geçişini kolaylaştıran etkenler:

- Göktanrı inancında yer alan bazı unsurlar; ahiret, cennet, cehennem.
- Abbasilerin hoşgörülü politikası
- Tek tanrı inancı
- Cihan hakimiyeti ile Cihat anlayışı düşüncelerinin örtüşmesi

Kağıt, barut, pusula, matbaa gibi teknik aletler Müslümanlar tarafından öğrenildi.

Feodaliteniın çökmesine; coğrafi keşiflerin yapılmasına, reform ve Rönesans'a sebep olmuştur.

NOT: İslam dinini kabul etmelerine rağmen öz kimliklerini korumaları, Türkleri eski ve köklü bir kültüre sahip olduklarının göstergesidir. KPSS

Orta Asya ve İran'da Kurulan İlk Türk - İslam DEVLETLERİ

Karahanlılar	Gazneliler	Büyük Selçuklu Devleti
-840-	-963-	-1040-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

KARAHANLILAR

- Karahanlılar Orta Asya'da İslamiyeti benimseyen **ilk** Türk devletidir.
- Karluk, Yağma, Uygur ve Çiğil boyları tarafından 840 yılında kurulmuştur.
- İlk hükümdarı Bilge Kül Kadir Han'dır.
- İslamiyeti kabul eden ilk Karahanlı hükümdarı Satuk Buğra Han'dır. **KPSS**
- İlk kez burslu öğrencilik sistemini başlatmışlardır. (Tamgaç Buğra Han)
- Gulam sistemini uygulayan ilk devlettir.
- Abbasi halifesi tarafından tanınan ilk Türk devletidir.
- Türk-İslam eserlerinin ilk örneklerini vermişlerdir. Karahanlılar ile beraber Türk kültürüne ilk kez dahil olan yapılar:

kervansaray, medrese, camii,
bimarhane, türbe
ribat: kervansaray
bimarhane: hastane

Degaron Camii — Talhatan Camii
Kalan Minaresi — Arap Ata
Ayşe Bibi Türbesi — Türbesi

NOT: UYGUR alfabesini kullanmışlardır.

NOT: Semerkant "Şehirlerin Şahı" olarak adlandırılmıştır.

GAZNELİLER

- Alp Teğin tarafından başkenti Gazne olan Horasan, Afganistan ve Kuzey Hindistan'da kurulmuş bir Müslüman Türk devletidir. **KPSS**
- "Padişah" unvanını kullanan ilk Türk hükümdar Alp Teğin'dir.
- Devletin en parlak dönemi Gazneli Mahmut zamanıdır.
- "Sultan" unvanını kullanan ilk Türk hükümdar Gazneli Mahmut'tur.

Mimari Eserleri:
Leşkeyi Bazar Sarayı
Arsul Felek Camii
Zafer Kuleleri

BÜYÜK SELÇUKLU DEVLETİ

Başkentlik Yapan Şehirler

Nişabur, Merv, Rey, İsfahan

→ Büyük Selçuklu Devleti'nin kuruluşu 1040 Dandanakan Zaferi ile tamamlanmıştır.

→ Büveyhoğullarını tamamen ortadan kaldırdığı için halife tarafından Tuğrul Bey'e "Doğu'nun ve Batı'nın hükumdarı" unvanı verilmiştir. KPSS

Alp Arslan Dönemi:

Malazgirt Zaferi 26 Ağustos 1071

✓ Anadolu'nun kapıları Türklere açıldı.

✓ Anadolu'da Türk tarihi başladı.

✓ Türkler Anadolu'nun değişik bölgelerine yerleşti. KPSS

MEB Bilgisi: Abbasi halifesi, Sultan Alp Arslan'a hediyeler göndermiş ve ona "İslam Ülkelerinin Sultanı" unvanını vermiştir.

Melikşah Dönemi:

↳ Alp Arslan'ın kardeşi Kavurd, Melikşah'ın sultanlığını tanımadı. Mücadeleyi Melikşah kazandı. Ardından devlet merkezini İsfahan'a taşıdı. ÖABT

Melikşah'ın hükumdarlığında Selçuklu Devleti en parlak dönemini yaşadı.

- Batınilikle mücadele etmek için Bağdat'a Nizamiye Medresesi kuruldu. KPSS

HAŞHAŞİLER:

Hasan Sabbah tarafından kurulan ve önemli devlet adamlarına suikastler düzenleyen Batını anlayıştaki gizli örgütün mensuplarına verilen addır. KPSS

NOT „ Nizamülmülk'ü Batınîler öldürmüştür.

NOT .. Bu dönemde Ömer Hayyam öncülüğünde Celali Takvimi hazırlanmıştır.

Dağılma Dönemi:

- Sultan Sencer, Selçuklu Devleti'ni yeniden düzenleyerek "Sultan-ı Azam" unvanını aldı. Sultan Sencer dönemi, Selçukluların son parlak dönemi oldu.

Büyük Selçuklu Devleti'nin Yıkılma Sebepleri:

✓ Taht kavgaları
✓ Türkmenlerin küstürülmesi
✓ Batınîlerin zararlı çalışmaları
✓ Atabeylerin zararlı çalışmaları
✓ Abbasi halifesinin iç karışıklıkları desteklemesi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Hanedan Soyundan Gelenlerin Kurdukları Selçuklu Devletleri

- Kirman Selçukluları
- Irak Selçukluları
- Suriye Selçukluları
- Anadolu Selçukluları

Mısır'da Kurulan Türk - İslam Devletleri

Tolunoğulları: Mısır'da kurulan ilk Türk-İslam devletidir.

-KPSS-

(Mısır'a vali olarak atanan Ahmet, Abbasi Devleti'ndeki iç karışıklıklardan faydalanarak Mısır'da bağımsızlığını ilan etmiştir.)

MEB Bilgisi: Tolunoğulları en parlak dönemini Humareveyh zamanında yaşamıştır.

NOT 1: Tolunoğullarında "vezirlik" kurumu yoktur.

NOT 2: Tolunoğulları "Maristan" adı verilen darüşşifalar yaptırmıştır.

NOT 3: Ulucamii ve Tolunoğlu Camisi bu dönemden kalan önemli mimarî eserlerdendir.

NOT 4: Devletin yıkılmasında Türklerin o bölgede azınlık durumunda olmaları etkili olmuştur.

İhşidiler: Mısır'da kurulan ikinci Türk-İslam devletidir.

Eyyubiler:

- Selahattin Eyyubi, 1171'de Mısır'daki Şii Fatımî devletine son vererek Eyyûbi Devleti'ni bağımsız bir konuma getirmiştir.

Selahattin Eyyubî

- Hittin Savaşı ile Kudüs'ü Haçlılardan alarak III. Haçlı Savaşı'na sebep olmuştur.

MEB Bilgisi: Mekke ve Medine'ye önem veren Selahattin Eyyubi Hadimü'l Haremeyn unvanını kullanan ilk hükümdar olmuştur.

Memlükler: Hanedanı olmayan ilk Türk devletidir. Bu sebeple taht kavgaları eksik olmamış ve yönetime farklı sülaleler egemen olmuştur.

- Sultan Baybars: En parlak dönemdir. Moğolları durduran kahramandır.

NOT: İhşidiler; Hicaz'a hakim olan ilk Türk devletidir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Türk-Moğol Devletleri:

Timuçin (Cengiz Han) tarafından kurulmuş; dünyanın en geniş sınırlarına ulaşan imparatorluğu olmuştur.

~ İlk defa biyolojik silah kullanmıştır. ~

Cengiz Han öldükten sonra imparatorluk 4'e ayrılmıştır:

Çağatay Hanlığı
Altınorda Devleti
Kubilay Hanlığı
İlhanlılar

İlhanlılar:

- Hülagu tarafından İran'da kurulmuştur.
- Memlüklerle Ayn Calut Savaşı'nı yapmışlardır.
- Anadolu Selçuklu Devleti ile Kösedağ Savaşı'nı (KPSS) yapmışlardır.
- Batıniliği ortadan kaldırmışlardır.
- Erzurum-Yakutiye Medresesi, İlhanlara aittir.

Altınorda:

- Özbek Han döneminde İslamiyet, devletin resmî dini olarak kabul edilmiştir.

Batu Han kurmuştur. Berke Han Müslüman olmuştur.

Çağatay: Türkistan'da kurulmuştur.

Kubilay:

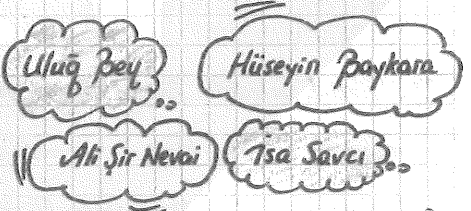
- Çin'de kuruldu.
- Devlet, ünlü seyyah Marco Polo tarafından ziyaret edilmiştir.

Timurlular:

→ Çağatay Devleti topraklarında kurulmuştur.

→ Altınorda Devleti'ni yıktıkları için Rusların Karadeniz'e inmesine neden olmuşlardır.

→ Ankara Savaşı ile Osmanlı Devleti'ni Fetret Dönemi'ne sürüklemişlerdir.

yetiştirdikleri önemli isimlerdir

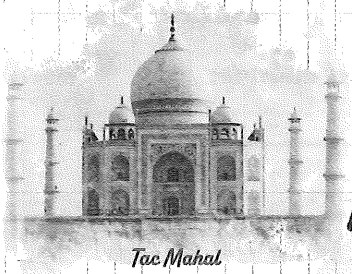
Muhâkemetü'l-Lugateyn: Ali Şir Nevai'nin yazdığı bir eserdir. Çağatay Türkçesi'nin en büyük şairidir.

Türk dilinin Farsçadan üstün olduğunu ispatlamaya çalışmıştır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Babürşahlar: Hindistan'da kurulan Türk devletidir. İngilizlerin yıktığı tek Türk devletidir.

Taç Mahal

Taç Mahal
En önemli eserleridir.

KPSS

Şah Cihan tarafından eşi Mümtaz Hatun için yaptırılmıştır. Mimar Sinan'ın öğrencileri Mehmet İsa Efendi ve Mehmet İsmail Efendi yapmıştır.

Diğer Türk-İslam Devletleri:

Harzemşahlar:

✓ Türkiye Selçuklu Devleti ile Moğollar arasında tampon bölge konumundaydılar.
✓ Ahlat'ı ele geçirdikten sonra Türkiye Selçukluları ile Yassı Çimen Savaşı'nı yaparak büyük bir darbe almışlardır.

Akkoyunlular:

✓ En önemli hükümdarları Uzun Hasan'dır.
✓ Fatih Sultan Mehmet ile yaptıkları Otlukbeli Savaşı'nı kaybedip yıkılmışlardır.

✓ Dönemin bilim insanı Ali Kuşçu hem Akkoyunlularda hem de Osmanlı Devleti'nde yaşamıştır.
→ Balbal dikme geleneğini ←
→ devam ettirmişlerdir. ←

NOT
Kur'an-ı Kerim'i Türkçe'ye çevirmişlerdir.

Türkiye Tarihi

Malazgirt Sonrası Kurulan I. Dönem Beylikler

Danişmentliler: Birçok önemli mimarî eser bırakmışlardır.

Kayseri'de Ulu Camii
Tokat'ta Yağıbasan Medresesi (İLK)
Amasya'da Halifet Gazi Kümbeti

NOT
İlk dönem Anadolu gazileri içerisinde yer alan Battal Gazi'nin kahramanlıklarını konu edinen ve Türk-Bizans savaşlarını anlatan Battal Gazi Destanı'ndan sonra ikinci destan Danişment Gazi Destanı'dır. Anadolu'nun maddi ve manevî olarak fethedilmesini konu olarak işleyen destanların sonuncusu ise Saltuk Gazi Destanı'dır.

Saltuklular: Anadolu'da ilk beylik Erzurum'da Tepsi Minare, Kale Camii, Ulu Camii, Üç Kümbetler ve Tercan'daki Mama Hatun Kümbeti Saltuklulara aittir. KPSS

Mengücekler: Erzincan merkez olmak üzere Kemah, Şebinkarahisar ve Divriği bölgelerinde kurulmuştur. Divriği Külliyesi

Artuklular: Hasankeyf, Mardin, Harput ve Cizre bölgesine hâkim olmuşlardır.

Diyarbakır	Ulu Camii Mesudiye Medresesi
Mardin	Ulu Camii Zinciriye Medresesi KPSS Hatuniye Medresesi
Batman Çayı	Malabadi Köprüsü

Çaka Beyliği: Bölgede kısa sürede büyük bir donanma oluşturan Çaka Bey, Midilli, Sakız ve Rodos adalarını fethetti. İlk Türk denizcisidir.

↳ Bizans'ın oyununa gelen I. Kılıç Arslan, Çaka Bey'i öldürttü.

ANADOLU SELÇUKLU DEVLETİ (1075_1308)

→ Süleyman Şah: Kurucudur. (İznik)

Not: 3. Suriye'de Caber Kalesi'ne defnedilmiştir. Burası Ankara ve Lozan Antlaşmaları ile Türk yurdudur.

→ I. Kılıç Arslan: I. Haçlı Seferi sonrası başkenti Konya'ya taşımıştır. KPSS

→ I. Mesut: Anadolu Selçuklu Devleti'nin ilk parasını bastırmıştır.

→ II. Kılıç Arslan: Altın ve gümüş para basıldı.

Miryokefalon Savaşı:
I Anadolu'nun Türk yurdu olduğu kesinlik kazandı.

> Malazgirt ile Anadolu'nun kapısı açıldı. Miryokefalon ile Anadolu'nun tapusu alındı. UNUTMAYALIM

→ I. Giyaseddin Keyhüsrev: İlk liman şehri olan Antalya ve Samsun alınmış; Venedik ile ticaret anlaşması yapılmıştır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

→ I. İzzeddin Keykavus:

Sinop'u alarak denizcilik çalışmalarını sürdürmüştür.

Kıbrıs ile ticaret anlaşması yapılmıştır.

Tüccarlar için sigorta sistemi geliştirilmiştir.

Ahilik Teşkilatı kurulmuştur.

→ I. Alaaddin Keykubat: Anadolu Selçuklu Devleti'nin en parlak dönemi yaşanmıştır.

Alanya'da tersane kurulmuştur.

İlk defa denizaşırı sefere çıkılmış; Kırım'ın Sudak limanı alınmıştır.

Yassı Çemen Savaşı ile Harzemşahlara karşı galibiyet kazanılmıştır.

→ II. Giyaseddin Keyhusrev:

Baba İshak (Babailer) isyanı çıktı.

Kösedağ Savaşı:

İlhanlı - Anadolu Selçuklu Savaşı kaybeden Anadolu Selçuklu Devleti'nde yıkılış süreci başlamıştır.

Kösedağ Savaşı'nın sonuçları KPSS'de SORULMUŞTUR

Sonuçları:

- Anadolu, Moğol egemenliğine girmiştir.
- Moğollardan kaçan Türkmenler daha batı bölgelere yerleşti.
- Anadolu halkı ağır vergiye bağlandı.
- Anadolu Türk birliği bozuldu ve II. dönem beylikleri kuruldu.
- Anadolu'da ticarî, kültürel ve sosyal hayatta büyük kayıplar yaşandı.

Anadolu Selçukluları ve Beylikler Döneminin Önemli İSİMLERİ

Mevlana Celaleddin Rumi ↳
Mesnevî, Divân-ı Kebir, Fih-i Ma'fih

Yunus Emre ↳
Risâletü'n - Nushiyye ve Divan

Hacı Bektaş Veli ↳ Makalat

✓ Hoca Dehhanî: İlk divan şairi.

✓ Muhyiddin Arabî: Ekberilik tarikatının isim babası.

✓ Sadreddin Konevî: Ekberîlik tarikatının Anadolu'daki kurucusudur.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Anadolu Selçuklu Devleti'nde MİMARÎ

İlk Kervansaray: Alay Han

İlk Camii: Alaaddin Camii

İlk Medrese: Koca Hasan Medresesi

İlk Külliye: Hunad Hatun Külliyesi

İlk Gözlemevi: Cacabey Medresesi

İlk Darüşşifa: Gevher Nesibe Darüşşifası

Kösedağ Savaşı Sonrası Kurulan Beylikler ve Kurulduğu Bölgeler

Menteşeoğulları → Muğla

Karesioğulları → Balıkesir, Çanakkale

NOT Osmanlıya katılan ilk beyliktir.

Çobanoğulları → Osmanlı aşiretinin ilk zamanlarda bağlı olduğu beyliktir. Kastamonu

Hamitoğulları → Antalya ve Isparta

NOT Osmanlıya satın almayla katılmıştır.

Tacettinoğulları → Tokat, Ordu

Aydınoğulları → Aydın, İzmir

NOT En güçlü denizci beyliktir.

Saruhanoğulları → Manisa

Pervaneoğulları → Sinop, Samsun

Candaroğulları → Kastamonu

Dulkadiroğulları → Maraş

NOT Osmanlıya katılan son beyliktir.

Karamanoğulları → Konya, Karaman

KPSS

Osmanlıyı en çok uğraştıran beyliktir.

NOT Karamanoğlu Mehmet Bey, Türkçeyi resmî dil ilan etmiştir.

Germiyanoğulları → Kütahya

Emet, Simav ve Tavşanlı Osmanlıya çeyiz yoluyla katılmıştır.

Sahipataoğulları → Afyon

Eşrefoğulları → Beyşehir

Ramazanoğulları → Adana

Eretna Devleti → Sivas

Kadı Burhanettin Devleti → Sivas

Kültür ve Medeniyet

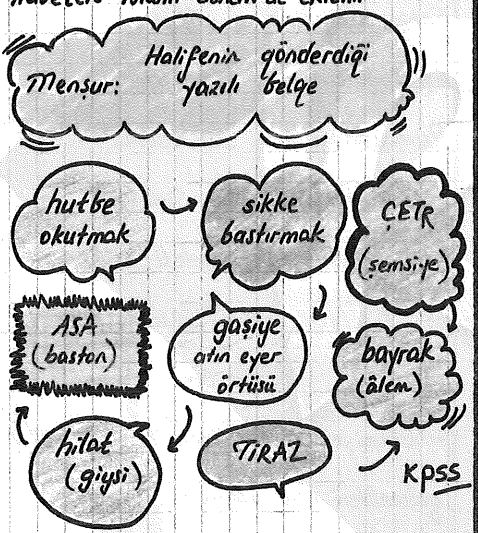
Devlet Yönetimi

- İslamiyet öncesi dönem ile İran ve İslam gelenekleri esas alınmıştır.
- Selçuklularda erkek hanedan üyelerinin (Melik) yanlarına bilgili devlet görevlileri (Atabey) vererek eyalet veya vilayetlere yönetici olarak gönderilmeleri devlet yönetiminde deneyim kazanılmasına önem verildiğinin göstergesidir. KPSS

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

- Karahanlılar ve Karamanoğullarının resmi dili Türkçedir.
- Türk-İslam devletlerinde de hükümdar Tanrı adına insanları yönetmekle görevlidir. Ülke, hanedan üyelerinin ortak malı sayılmıştır. Bu durum taht kavgalarına neden olmuştur. KPSS

Hükümdarlık Alametleri (Sembolleri): İslamiyet öncesindekiler devam ederken ilaveten İslamî dönem de eklenir:

- Karahanlılarda;

Hakan yerine Arslan Han

Yabgu yerine Buğra Han ve

Şad yerine İlig Han kullanılmıştır.

- Hükümdardan sonra devlet kademesinde en yetkili kişi vezirdi. Karahanlı vezirleri Türkçe yuğruş unvanını kullanırken genellikle İran kökenli olan Gazneli vezirler hâce unvanını kullanmıştır.

Divan Teşkilatı

1. Divan-ı Tuğra / İnşa / Tevki
   Görevi → Yazışmalar
   Başındaki → Tuğra-i Münşi
2. Divan-ı Arzu'l Ceyş
   Görevi → Ordunun her türlü ihtiyacı
   Başındaki → Arız ve Emir-i Arız
3. Divan-ı İstifa
   Görevi → Maliye
   Başındaki → Müstevfi
4. Divan-ı İşraf
   Görevi → Askeri vali dışında denetleme
   Başındaki → Müşrif

Divan-ı Saltanata Bağlı Olmayan DİVANLAR

1. Divan-ı Mezalim : Hükümdar Siyasi suçlular yargılanır.
2. Divan-ı Hatun: Hatun
3. Divan-ı Berid: Posta, haberleşme

4. Divan-ı Pervane: Pervaneci Arazilerden sorumludur.

Anadolu Selçuklulara özgüdür.

5. Niyabet-i Saltanat: Naib-i Sultan Hükumdara vekalet eder.

Anadolu Selçuklulara özgüdür.

Saray Görevlileri

Hacib ~ Hashacib ~ Hacibü'l Hüccab: Divan üyeleri ile hükumdar arasındaki görüşmeleri düzenler.

Emir-i Silahdar: Silahhanenin sorumlusu.

Emir-i Candar: Saray muhafızları.

Emir-i Alemdar: Bayrak ve sancaklardan sorumludur.

Emir-i Câmedar: Sultanın elbisesinden sorumludur.

Emir-i Ahur (İlbaşı): Atlara bakar.

Serhenk (Çavuş): Merasimlerde yol açar.

Emir-i Meclis: Sultanın ziyafetlerinden sorumludur.

Emir-i Çeşnigir: Sofra hizmeti yaparlar.

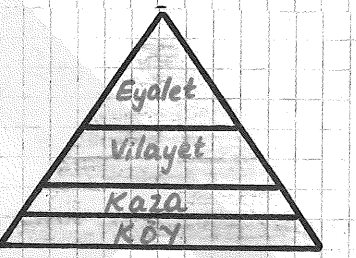
Emir-i Abdar: Hükumdarın temizliğine bakar.

Emir-i Şikar: Av ve av hayvanlarından sorumludur.

Emir-i Hares: Suçluları cezalandırır.

Vekil-i Has: Saraya ait bütün işlere bakar.

Taşra Teşkilatı

Melik: Hükumdar oğlu, yönetici.

Şihne: Askeri vali. (eyalet)

Amid: Sivil yönetici.

Amil: Vergi toplayan.

Muhtesib: Esnafları denetleyen zabıta.

Kadı: Adalet sorumlusu.

Subaşı: Güvenlik sorumlusu.

Anadolu Selçuklularında uç vilayetlerinin başında "Uç Beyleri" bulunurdu.

İlk uç teşkilatını Danişmentliler kurmuştur.

UÇLAR

Kastamonu	Denizli	Antalya
Sinop	Afyon	Alanya
Samsun	Kütahya	

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Ekonomi

Anadolu Selçukluları ticareti geliştirmek için Ahilik Teşkilatını kurmuşlardır. Gazneliler ve Mısır'daki Türk devletleri Kürk Yolu'na hakim olmuşlardır.

Kervansaray → Dinlenme Tesisi KPSS

Muhtesip: Pazarlarda fiyatları, tartı ve ölçü aletlerini; üretilen ve satılan malların kalitesini denetler. KPSS

Arasta: Aynı malların satıldığı bölüm.

Bedesten: Kapalı çarşı.

Hukuk

Hukukun kaynağını İslam esasları, töre ve fethedilen bölge kültürleri oluşturmuştur.

a) Şeri Hukuk: KADI

Kadılar evlenme ve boşanma işlemleri, nafaka, miras ve alacak davalarına bakarlar; ayrıca noter vazifesi görürler ve vakıfları yönetirlerdi.

Kadıları, Bağdat'taki Kadi'l Kudat tayin ederdi.

b) Örfi Hukuk: Asayişi bozan ve kanunlara itaat etmeyenler örfi hukuka göre yargılanırdı.

Davalara Emir-i Dad bakardı.

↳ Kadıleşker: Askeri davalara bakan.

Toprak Sistemi

A) Miri Toprak: Devlet topraklarıdır.

- Has Toprak: Hükümdar ve ailesinin masraflarını karşılar.
- İkta Toprak: Selçuklularda toprakların vergi gelirlerine göre bölümlere ayrılmasıdır. KPSS Osmanlıda karşılığı dirliktir.
- Vakıf Toprak:

İslam hukukuna göre, herhangi bir kişinin mülklerinin veya gelirlerinin bir kısmının kamu yararı için süresiz olarak kullanılması sistemine VAKIF denir. KPSS Türk-İslam devletlerinde gelirleri bilim, eğitim, sağlık gibi alanlardaki kurumların yapım ve onarımı ile görevlilerinin maaşlarının ödenmesi için ayrılan arazilere VAKIF ARAZİSİ denir. KPSS

B) Mülkî Topraklar: Satışa ait topraklardır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Öşrî Toprak
Müslüman kişilere ait olan topraklar.

Haracî Toprak
Gayrimüslim kişilere ait topraklardır.

Eğitim Öğretim Eğitim ilk kez Karahanlılarda başladı.

Semerkant Medresesi: İlk Türk İslam medresesidir. Tamgaç Buğra Han adına yaptırılmıştır. (İlk burslu öğrenci)

Büyük Selçuklular

- İlk medrese Tuğrul Bey döneminde Nişabur'da açılmıştır.

Nizamiye Medreseleri KPSS

- İlki Alp Arslan döneminde açılmıştır.
- En önemlisi Melikşah döneminde açılan Bağdat'taki medresedir.
- İlk Türk-İslam üniversitesi olma özelliği taşırlar.
- En önemli müderrisi Gazali'dir.
- Batınîlik ile mücadele etmişlerdir.

Danişmendliler

Yağıbasan, Anadolu'nun ilk medresesidir.

Anadolu Selçukluları

- İlk medrese Koca Hasan Medresesidir.
- Caca Bey Medresesi, rasathane olarak hizmet vermiştir.

Askerî Teşkilat

Gulam-ı Saray: Sultanı ve sarayı korur. "Bişteqni" denilen maaş alır.

Hassa Ordusu: Ordunun asıl kuvvetidir.

Eyalet Ordusu: İkta sisteminin uygulandığı ordudur.

Ücretli Askerler ve Gönüllüler: Gazneliler Türkmenler

Bağlı beyliklerin devlet askerleri

NOT KPSS Anadolu Selçuklu Devleti'nde ve Memlüklerde DONANMA vardır.

Donanma komutanına Emîr'ül Sevahil veya Reis'ül Bahr adı verilir.

NOT İlk Türk denizcisi ÇAKA BEY'dir.

Din ve İnanış

Bazı tarikatlar; Yesevilik, Bektaşilik, Ekberilik, Mevlevilik, Babailik.

Ahilik: İslam dünyasındaki fütüvvet anlayışı, Anadolu Selçuklu Devleti'nde ve Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında ahlak ve davranış kurallarının şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. KPSS

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Sanat NOTLAR

Türk-İslam mimarisinin temelleri Karahanlılar zamanında atılmıştır. KPSS

Konya'da yüzeyi mozaik çini ile kaplı Karatay Medresesi, Anadolu Selçuklularına aittir. KPSS

Konya'da bulunan;

- Alaattin Camisi
- İnce Minareli Medrese
- Sırçalı Medrese

Anadolu Selçuklularına aittir. KPSS

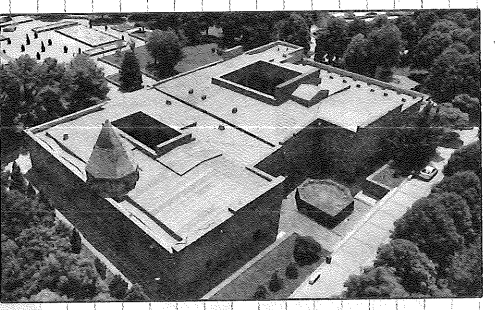
MEB Bilgisi: İlk Selçuklu hastanesinin Nişabur'da Nizâmülmülk tarafından yaptırılan bîmaristan olduğu bilinmektedir.

Anadolu Selçuklularına ait;

- Kayseri'deki Gevher Nesibe Şifahanesi
- Aksaray'daki Alaaddin Keykubat
- Divriği'deki Turan Melek

darüşşifaları önemlidir. KPSS

Anadolu Selçukluları dönemi süsleme sanatında bitki ve hayvan motifleri ile geometrik şekiller kullanılmıştır. KPSS

Gevher Nesibe Şifahanesi

Anadolu Selçukluları mimari yapıların iç ve dış süslemelerinde çini, taş ve ahşap kullanmıştır. KPSS

"Anıt mezar" niteliğindeki kümbet Selçukluların Türk-İslam mimarisine kazandırdığı yapıdır. KPSS

Kümbet

Anadolu Selçuklu Devleti'nde büyük kervansarayların hemen hepsi XIII. yüzyıla aittir. Bu durum ticarette görülen gereksinimin bir sonucudur. KPSS

Türklerin islamiyeti kabulüyle hat ve minyatür kültürel hayatlarında bir sanat kolu oluşturacak derecede önemli olmuştur. KPSS

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

KAVRAMLAR

Külliye: Camii etrafındaki yapı topluluğudur. KPSS

Kümbet: Siyaset büyükleri için anıt mezardır.

Türbe: Din büyüklerinin mezarıdır.

İmarethane: Aşevidir.

Bedesten: Kapalı çarşıdır.

Kapan: Tek cins ürünün satıldığı yerdir.

Arasta: Ahi çarşısıdır.

Tabhâne: Misafirhanedir.

Bilim, Dil, Edebiyat

Türk İslam Dünyasında İlk Eserler:

Yusuf Has Hacib

Eseri: Kutadgu Bilig
(Mutluluk veren bilgi)

✓ Türk-İslam Edebiyatı'nın günümüze ulaşan İLK eseri olma özelliğine sahiptir.

✓ Karahanlı hükümdarı Uluğ Kara (Tamgaç) Buğra Han'a sunulmuştur. KPSS

✓ İdeal Türk devlet anlayışının özellikleri anlatılmıştır. Bu bakımdan eser bir **siyasetname** olarak kabul edilmiştir.

Kaşgarlı Mahmut

Eseri: Dîvânu Lugâti't-Türk

✓ Türk tarihinin İLK sözlüğüdür.

✓ Eser içerisinde İLK Türk dünyası haritası ve Alp Er Tunga Destanı yer almaktadır.

✓ Dîvânu Lugâti't Türk, Araplara Türk dilini öğretmek ve Türkçe'nin zenginliğini göstermek amacıyla kaleme alınmıştır.

Edip Ahmet Yükneki

Eseri: Atebetü'l-Hakâyık

✓ Atebetü'l-Hakâyık, Türk İslam kültürü içerisinde bireyin eğitimi ve toplum düzenini sağlamak için belirlenen unsurları Türk dili anlatan manzum bir eserdir.

Hoca Ahmet Yesevi

✓ Türk tasavvuf tarihinin İLK edebî eseridir. Türkçe yazılmıştır.

NOTLAR

I. Nizamülmülk, Siyasetnâme adlı eseri yazmıştır. KPSS

II. İbn Bibi: El Avamürü'l Alaiyye" adlı Selçuklu Tarihini yazmıştır. KPSS

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Bilim Adamları

FARABİ

- Türk islam devletlerinde akılcılığı ön plana alarak pozitif bilimlerin gelişmesine katkı sağlamıştır. KPSS
- Muallim-i Sani olarak bilinir. KPSS

MEB Bilgisi: Ud ve kanun gibi müzik aletlerinden İLK defa bahseden kişidir.

- Medinetü'l Fazıla En önemli özelliğidir.
- "Birleşmiş Milletler" fikrini ilk kez ortaya atan bilim adamıdır.

İBN-İ SİNA

- En önemli eseri "el-Kanun fi't-Tıb"tır.
- "Tıbbın Hükümdarı" olarak anılmıştır.
- Küçük ve büyük kan dolaşımını bulmuştur.
- MEB Bilgisi: Uluslararası Astronomi Birliği (IAU), aydaki büyük kraterlere genellikle bilim tarihinde önemli yeri olan bilim insanlarının isimlerini vermektedir. Bu isimler arasında yer alan Türk İslam bilginlerinden biri de İbn-i Sina'dır.

GAZALİ

- En ünlü eseri "İhya-u Ulümi'd-Din"dir.
- MEB Bilgisi: Nizamülmülk, Gazali'ye "Şerefü'l-ümme" unvanını vererek Bağdat Nizamiye Medresesi'ne müderris olarak atamıştır.

İBN-İ RÜŞD

MEB Bilgisi: Yaptığı gözlemlerle güneş lekelerini İLK defa gözlemleyen bilgindir.

HAREZMİ

- Sıfır ve X'i bulmuştur.

CEZERİ

- Sibernetiğin kurucusu sayılıp İLK robotu yaparak çalıştırmıştır.
- Artuklular döneminin bilim adamıdır.

BİRUNİ

- Gazneli Mahmut dönemi bilginlerindendir.
- Sultan Mahmut tarafından; "Sarayımın En Değerli Hazinesi" olarak isimlendirilmiştir.
- Enlem ve boylam hesaplamaları yapmış,
- Dünya'nın Güneş etrafındaki dönüşünün 1 yılda gerçekleştiğini söylemiş,
- Ön altı maddenin özgül ağırlığını hesaplamıştır.

CaCa Bey: Gök bilimcidir.

OSMANLI TARİHİ
1299_1922

Kuruluş Devri (1299_1453)

Osmanlı Devleti'nin Büyümesini Sağlayan Etmenler

Coğrafi Konumu
İskan politikası KPSS
Gaza ve Cihat anlayışı
Merkeziyetçi yapı
İstimalet politikası
Dört zümrenin etkisi

gaziyân-ı rum KPSS
ahiyân-ı rum
bacıyân-ı rum
abdalân-ı rum

not "Evlad-ı Fatihan", Balkanlarda fetihlerde bulunanların torunlarına verilen isimdir.

Osman Bey

Orhan Bey

Osmanlı Devleti Kuruluş Dönemi OLAYLARI

Osman Bey:

- Bizansla Koyunhisar Savaşı yapılmıştır.
→ Bizansla yapılan İLK savaştır.

MEB Bilgisi: Domaniç Beli Savaşı ile Karacahisar alınmıştır.

→ İLK Osmanlı kadısı Karacahisar'a tayin edilen Karamanlı Dursun Fakih'tir.

- Bakırdan İLK Osmanlı parası "mangır" bastırılmıştır.
- Bac verçisi alınmaya başlanmıştır.

Orhan Bey:

MEB Bilgisi: Bursa'nın İstanbul ile irtibatını kesmek için Mudanya'yı fethetmiştir.

- Bursa fethedilmiş ve Osmanlının başkenti olmuştur.

MEB Bilgisi: Bursa'nın alınmasına tepki duyan Bizans ile Pelekanon Savaşı gerçekleşmiş; İZNİK başkent yapılmıştır.

- Karesioğulları Osmanlı egemenliğine katılmıştır.

MEB Bilgisi: Karesi donanması Rumeli'ye geçişte çok önemli rol oynamıştır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Rumeli'ye geçişte; KPSS

- Bizans İmparatorluğu'ndaki taht mücadeleleri,
- Karesioğulları Beyliği'nin Osmanlı egemenliğine geçmesi,
- Goza düşüncesi ile hareket edilmesi,
- Uçlarda Bizans İmparatorluğu'na en yakın bölgede bulunulması etkili olmuştur.

Fethedilen topraklar üzerinde timar sisteminin uygulanma nedenleri; KPSS

- Fetih hareketlerini hızlandırmak,
- Merkezi yönetimi güçlendirmek,
- Ayni vergileri doğrudan tahsil etmek,
- Taşra yönetimini yeniden yapılandırmak.

TEŞKİLATLANMA:

✓ İlk defa timar ve iskan politikası uygulandı.
✓ İlk defa "Yaya" ve "Müsellem" adıyla ordu kuruldu.
✓ Mesleği tamamen askerlik olan Azeb teşkilatı kurulmuştur.
✓ İlk defa Divan-ı Hümayun kuruldu.
✓ İlk defa vezir ataması yapıldı.
✓ İlk defa medrese açıldı.
İznik → İznik Orhaniyesi
✓ İlk defa müderris ataması yapıldı.
✓ İlk defa gümüş para (akça) bastırıldı.
✓ İlk defa bütçe oluşturuldu.
✓ İlk defa gayrimüslim bir hatunla evlenildi.
-Nilüfer Hatun-
✓ İlk defa bedesten açıldı. (Bursa)
✓ İlk kez subaşı tayini yapılmıştır.
✓ İlk imarethane açılmıştır.
✓ İlk defa tersane açıldı. -Karamürsel-
✓ İlk defa camii yapıldı. - İznik, Hacı Özbek-
✓ İlk defa saray yapıldı. -Bey Sarayı-

I. MURAT:

- Sancak sistemiyle yetişen İLK Osmanlı padişahıdır.

Sırpsındığı Savaşı: Haçlılarla yapılan İLK savaştır. Edirne ve Batı Trakya daha güvenli hale getirildi ve Meriç ırmağı tamamen Osmanlılara geçti. KPSS

- Sırpsındığı Savaşı'ndan sonra Edirne başkent yapılmıştır.
- Ploşnik Bozgunu (1388): Osmanlının İLK yenilgisidir.

I. Kosova Savaşı: Haçlılar yenilgiye uğratılmıştır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

I. Kosova Savaşı ;

✓ Balkanlardaki fetihler kalıcı hale gelmiştir.

✓ İLK kez korkutmak amaçlı top kullanılmıştır.

NOT I. Murat, savaş meydanında şehit edilen İLK ve SON Osmanlı padişahıdır.

- Veraset sisteminde değişikliğe gidilerek "Ülke, padişah ve oğullarınındır" anlayışı getirilmiştir.

- İLK kez "Pençik Sistemi" uygulanarak Kapıkulu (Yeniçeri) Ocağı kurulmuştur.

- Rumeli Beylerbeyliği oluşturulmuştur.

- İLK kez kazaskerlik makamı oluşturulmuştur.

- Veziriazam Nişancı Defterdar Kazasker atanmıştır.

NOT Karamanoğullarıyla İLK kez savaşılmıştır.

Yıldırım Bayezid :

Meraklısına Babası I. Murat zamanında Karamanoğulları ile yapılan Frenk yazısı Savaşı ile "Yıldırım" unvanını almıştır.

- İstanbul İLK kez kuşatılsa da alınamamıştır.

- Anadolu (Güzelcehisar) Hisarı yapılmıştır.

- İLK kez Anadolu Türk birliği sağlanmıştır.

- Merkezi Kütahya olmak üzere Anadolu Beylerbeyliği kurulmuştur.

Niğbolu Savaşı: Haçlılar yenilgiye uğratılmış ve Bizans Osmanlıya vergi vermeye başlamıştır.

NOT Yıldırım Bayezid, bu savaştan sonra "Sultan-ı İklim-i Rum" unvanını almıştır.

KPSS Niğbolu Savaşı sırasında Karamanoğulları Osmanlı Devleti'nin toprağı olan Ankara'yı hâkimiyeti altına almıştır.

- Yıldırım Bayezid, Ankara Savaşı'nda Timur'a yenilmiş ve Osmanlı Devleti, Fetret Devri'ne girmiştir. KPSS

✓ Anadolu Türk birliği bozulmuştur.

✓ Balkanlarda toprak kaybı olmamıştır.

✓ Yıldırım Bayezid'in oğullarından

Mehmet Çelebi → Amasya'da
Musa Çelebi → Bursa'da
İsa Çelebi → Balıkesir'de
Süleyman Çelebi → Edirne'de hükümdarlıklarını ilan etmişlerdir.

- İLK büyük Osmanlı tersanesi Gelibolu'da açılmıştır. ("ilk" derse Orhan Bey)

I. Mehmet (Çelebi)

- Bozulan devlet otoritesini yeniden kurmuştur. O nedenle "İkinci Kurucu" olarak adlandırılmıştır. KPSS
- Venediklilerle İLK deniz savaşı yapılmış ancak; her iki devlet de birbirine üstünlük sağlayamamıştır.
- Devşirme usulü İLK kez uygulanmıştır.
- Şeyh Bedrettin isyanı çıkmıştır. Osmanlı Devleti'ndeki İLK dinî ve sosyal içerikli isyandır. KPSS

NOT » "Varidat" Şeyh Bedrettin'in eseridir.

NOT » Ankara Savaşı'ndan sonra alınan İLK beylik Saruhanoğullarıdır.

- İLK Surre Alayı gönderilmiştir.

II. Murat

- İstanbul kuşatılmış ve İLK kez donanma kullanılmıştır.
- Edirne Segedin Anlaşması imzalanmıştır. Balkanlarda imzalanan İLK anlaşmadır.
- II. Murat tahtı bıraktığı zaman Edirne'de İLK defa yeniçeri isyanı çıkmıştır. Buçuktepe İsyanı
- II. Kosova Savaşı'nda Haçlılar yenilgiye uğratılarak Türklerin Balkanlardan atılamayacağı kanıtlanmıştır.

NOT » Balkanlar kesin olarak Türk yurdu haline gelmiştir.

NOT » Türklerin SON savunma, Haçlıların SON saldırı savaşı olmuştur.

DİKKAT

Bizansla ilk karşılaşma:
Koyulhisar Savaşı
→ Bursa ve İznik yolu Türklere açıldı.

Bizansla ikinci karşılaşma:
Palekanon Savaşı
→ İzmit ve İznik alındı.

Osmanlı Devleti'ne katılan ilk beylik:
Karesioğulları
→ Osmanlı Devleti ilk kez donanma sahibi oldu.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

~DİKKAT~

→ Rumeli'ye geçiş Bizans'ın Çimpe Kalesi'ni vermesiyle gerçekleşmiştir.

→ Sazlıdere Savaşı:
Edirne alındı, başkent yapıldı.

→ Sırpsındığı Savaşı:
Balkanlardaki Türk ilerleyişi hızlandı.

→ Çirmen Savaşı:
Batı Trakya ve Makedonya Osmanlı hakimiyetine girdi.

YÜKSELME DEVRİ

Fatih Sultan Mehmet

Fetih İçin Yapılan Hazırlıklar:

- Rumelihisarı yapıldı. (Boğazkesen)
- Karamanoğulları etkisiz hale getirildi.
- Çanakkale Boğazı'nın girişine Kilid-i Bahir Kalesi yaptırıldı.
- Şahi ve havan topları döktürüldü.

İstanbul'un Fethi

Fatih Sultan Mehmet

Fethin Türk Tarihi Açısından Sonuçları:

✓ Kuzey ve Doğu Avrupa ticaret yollarının denetimi Osmanlı Devleti'ne geçti.

✓ Anadolu ve Rumeli toprak bütünlüğü sağlandı.

Fethin Dünya Tarihi Açısından Sonuçları:

✓ Orta Çağ sona erdi, Yeni Çağ başladı.

✓ Derebeylik yıkıldı, mutlak krallıklar güçlendi.

✓ Doğu ticaret yolları Osmanlı Devleti'nin eline geçti.

→ Topkapı Sarayı inşa edilmiştir. Topkapı Sarayı'nın avlusuna Osmanlı Devleti'nin **en eski** köşkü olan Çinili Köşk inşa edilmiştir.

→ Defterdar ve Kazasker sayısı 2'ye çıkarılmıştır.

NOT: Sınırların genişlediğinin göstergesidir.

→ İstanbul Antlaşması ile Venedik'e ticari ayrıcalık ve İstanbul'da bir elçi bulundurabilme hakkı verilmiştir.

AMAÇ: Akdeniz ticaretini canlı tutmak
Haçlı birliği ittifakını önlemek.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

→ Divan danışma organı haline getirilmiştir. Divan başkanlığı Sadrazama bırakılmıştır.

→ İlk kez ALTIN para bastırılmıştır.

- Sultanî -

→ Devrin en yüksek büyük medresesi olan Sahn-ı Seman Medresesi açılmıştır. (İstanbul Üniversitesi'nin temelidir.)

→ Kanunname-i Ali Osmanî denilen ve Osmanlı Devleti'nde veraset sistemini belirleyen İLK yasa yapılmıştır.

★ İlk kez örfî hukukta yer alan veraset anlayışı yazılı hale getirilmiştir. Bu yasa ile;

✓ Devletin geleceği için kardeş katline izin verildi.

✓ Şehzadelere sancakta görev alma zorunluluğu getirildi.

✓ Osmanlı Devleti protokol sistemi düzenlendi.

✓ Devşirme kökenli devlet adamları yönetimde daha etkili olmaya başladı.

NOT Devletin devamı için kardeş katline izin verilmesinin nedeni; taht kavgalarını önlemek ve merkezi otoriteyi korumaktır.

NOT 1: Fatih Sultan Mehmet, kendi portresini ünlü İtalyan ressam Gentile Bellini'ye yaptırmıştır.

NOT 2: Fatih Sultan Mehmet, AVNİ mahlasıyla şiirler yazmıştır.

II. Bayezid

- Devşirme kökenli devlet adamlarının yardımıyla tahta geçen İLK Osmanlı padişahıdır.

- Yükselme Devri içinde duraklama devri olarak görülen bir dönemdir.

- Yaşanan Cem Sultan sorunu bir iç sorunken Avrupa sorunu haline gelmiştir.

Şah Kulu İsyanı

Şii Safevi Devleti'nin etkisi ile çıkan İLK büyük Türkmen ayaklanmasıdır.

- Karamanoğullarına tamamen SON verilmiştir.

Yavuz Sultan Selim

Çaldıran Savaşı - Safeviler Doğu Anadolu, Osmanlı egemenliğine girmiştir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

- Yozgat'ta "Bozoklu Celal" adlı bir Türkmen isyan etmiştir. Bu kişinin isminden dolayı Anadolu'da çıkan tüm isyanlara "Celali İsyanları" denmiştir.

Turnadağ Savaşı

Maraş'taki Dulkadiroğulları Beyliği yıkılmış; "Anadolu Türk Siyasi Birliği" kesin olarak sağlanmıştır.

MERCİDABIK (Suriye-Filistin)

RİDANİYE (Mısır)

Memlükler yıkılıp Mısır alınmıştır.

✓ Osmanlı Devleti, İslam dünyasının en büyük devleti ve lideri durumuna gelmiştir.

✓ Halifelik, Osmanlı Devleti'ne geçmiştir. (Devlet, teokratik bir yapıya bürünmüştür.)

✓ Hicaz bölgesi Osmanlı topraklarına katılmıştır.

✓ Baharat Yolu, ele geçirilmiştir ancak; Ümit Yolu bulunuca Baharat Yolu'ndan fazla bir kazanç elde edilememiştir.

Yavuz Sultan Selim

Kanuni Sultan Süleyman

Kanuni Sultan Süleyman

- Osmanlı tarihinde en uzun süreyle (46) padişahlık yapan kişidir.
- Devleti en gelişmiş kanunlara ulaştırdığı için "Kanunî" denmiştir.

"Muhibbi" mahlasıyla şiirler yazmıştır.

- Belgrat fethedilmiş; Orta Avrupa'da yapılacak fetihler için bir üst haline getirilmiştir.
- Rodos alınmış, Akdeniz'in güvenliği sağlanmıştır.
- 1533'te İstanbul Antlaşması imzalanmış, Avusturya Arşidükü protokolde Osmanlı sadrazamına denk sayılmıştır.

"NOT Bu antlaşma ile Avusturya, Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki üstünlüğünü tanımıştır.

Avusturya karşısındaki bu üstünlük Zitvatoruk Antlaşması ile sona erecektir.

- Cezayir'de devlet kurmuş olan Cezayir Sultanı Hızır Reis (Barbaros) 1533'te Osmanlı hizmetine girmiştir.

- Cezayir Osmanlı topraklarına katılmış ve Barbaros Hayreddin Paşa ilk Kaptan-ı derya olmuştur.
- Fransa'ya ilk kez kapitülasyon denilen ekonomik ayrıcalıklar verilmiştir.

NOT II. Selim zamanında uygulamaya konulmuştur.

AMAÇ Fransa'yı Osmanlı Devleti'nin yanına çekerek Avrupa Hristiyan birliğini parçalamak; Coğrafi Keşifler ile önemini yitiren Akdeniz ticaretini canlandırıp Osmanlı ülkesinde ticareti geliştirmek.

Barbaros Hayrettin Paşa

- Barbaros Hayreddin Paşa, Preveze Deniz Savaşı'nda Haçlı donanmasını yenerek; Akdeniz'i Türk gölü haline getirmiştir.

Meraklısına... Preveze Deniz Savaşı'nın yıl dönümleri günümüzde her 28 Eylül'de "Türk Denizcilik Günü" ya da "Donanma Günü" olarak kutlanır.

KPSS Malta, kuşatılmasına rağmen Turgut Reis'in şehit düşmesinin ardından kuşatma kaldırıldığı için ele geçirilememiştir.

- Cerbe Deniz Savaşı: Kuzey Afrika'daki Türk üstünlüğü kesinleşmiş oldu.
- Amasya Antlaşması: Osmanlı Devleti ile İran arasında gerçekleşen ilk resmî antlaşmadır.
- Hint Deniz Seferleri: Başarısız geçti.
- Zigetvar Fethi: Son seferi oldu.

Meraklısına... Dönemin en ünlü minyatür sanatçısı Matrakçı Nasuh'tur. Irakeyn Seferi ile ilgili yazdığı ve 128 minyatürden oluşan "Beyan-ı Menâzil-i Irakeyn" adlı eseri ile ünlüdür.

Meraklısına... Mir'atü'l-Memalik Hint Deniz Seferleri sırasında, Kaptan-ı derya Seydi Ali Reis tarafından yazılan seyahatname türündeki eserdir.

NOT Piri Reis de bu seferlere katılmıştır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Sokullu Mehmet Paşa

- Enderunda yetişmiş bir devşirme olan Sokullu Mehmet Paşa Kanunî, II. Selim ve III. Murat dönemlerinde sadrazamlık yapmıştır.
- Kıbrıs fethedilmiştir.
- İnebahtı Deniz Savaşı yapılmıştır.

NOT: İnebahtı'da Osmanlı donanması yakılmıştır. Sadece Uluç Ali Paşa, komuta ettiği filoyu kurtarmış; bu başarısından dolayı Kaptan-ı deryalığa getirilerek Kılıç Ali Paşa adını almıştır.

- Lehistan himaye altına alınmıştır.
- Vadiyüsseyl Savaşı ile Fas Osmanlı egemenliğine girmiştir.
- Bu dönemde 3 tane proje vardır:
  - Süveyş Kanalı Projesi
  - Don-Volga Projesi
  - Marmara-Karadeniz Projesi

DURAKLAMA DEVRİ

Duraklamanın İç Sebepleri

1. Merkezi yönetim bozuldu.

I. Ahmet veraset anlayışını değiştirerek Ekber ve Erşed sistemini getirdi.

KPSS Buna göre şehzadeler sancağa çıkmadan tahta geçtiler. (Kafes Usulü)

2. Eyalet yönetimi bozuldu.

KPSS Osmanlı Devleti'nde toprak düzeninin bozulmasıyla toprak mülkiyeti yaygınlaşmıştır. Bu durum feodal yapının güçlenmesine neden olmuştur.

3. Ordu ve donanma bozuldu.

- Mesleği askerlik olmayan kişiler ocağa alındı.
- Timar sistemi bozuldu; çiftbozanlar arttı.
- Donanma ihmal edildi.

4. İlmiye sınıfı bozuldu, eğitim yozlaştı.

KPSS Medreselerde pozitif bilimler ihmal edildi. (Beşik ulemalığı)

5. Ekonomik yapı bozuldu.

- Coğrafi Keşifler gümrük gelirlerini düşürdü. Kapitülasyonlar ticari işleyişi olumsuz etkiledi.

↳ Cülus Bahşişi için padişahlar değiştirildi...

Duraklamanın Dış Sebepleri

Doğal sınırlara ulaşılması.
Coğrafi Keşiflerin etkisi.
Rönesans ve Reform hareketleri.

UYARI... Avrupa'da başlayan aydınlanma Osmanlı Devleti için bir kayıp olsa da Reform hareketleri Osmanlı Devleti'ne doğrudan zarar vermemiştir.

NOT... Sanayi İnkılabı 1750'lerde başladığı için duraklamanın bir sebebi değildir.

NOT... Milliyetçilik isyanları duraklama sebebi değildir.

Duraklama Dönemi İsyanları

Yeniçeri İsyanları

Celali / Anadolu / Timarlı Sipahi İsy.

Eyalet İsyanları

Duraklama Dönemi Siyasi Olayları

Ferhat Paşa Antlaşması: Osmanlı Devleti, doğuda en geniş sınırlarına ulaştı. (Hazar Denizi)

Haçova Seferi: III. Mehmet, Kanuni Sultan Süleyman'dan sonra ordusunun başında sefere çıkan ilk Osmanlı padişahı oldu.

Zitvatorok Antlaşması: Osmanlı Devleti'nin Avusturya'ya karşı 1533 İstanbul Antlaşması ile elde ettiği üstünlüğü sona ermiştir.

Nasuh Paşa Antlaşması: Osmanlı Devleti'nin doğuda toprak kaybettiği ilk antlaşmadır.

Hotin Seferi ve Antlaşması: Genç Osman, orduda yenilik yapmaya karar vermiş ve bu olay onun tahttan indirilmesine yol açmıştır.

Kasr-ı Şirin Antlaşması: Günümüz Türk-İran sınırı çizilmiştir.

Vasvar Antlaşması: Osmanlı Devleti'nin Avusturya'ya karşı elde ettiği son kazançlı antlaşmadır.

Bucaş Antlaşması: Osmanlı Devleti, batıda en geniş sınırlara ulaşmıştır.

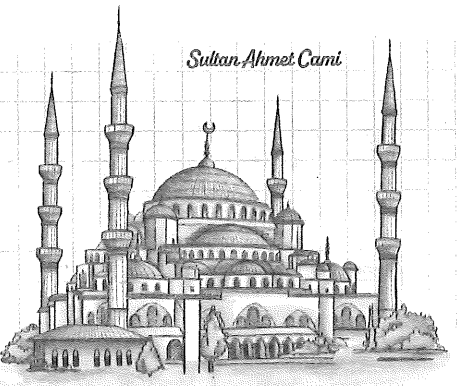
17. YÜZYIL ISLAHATLARI

Genel Özellikleri:

- Islahatlarda Avrupa örnek alınmamıştır. ~KPSS~
- Baskı ve şiddet bir yöntem olarak kullanılmıştır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Sultan Ahmet Cami

- Sultan Ahmet Camisini yaptırmıştır.

Meraklısına ... Türkiye'nin 6 minareli İLK camisidir.

Mimarı, Sedefkar Mehmet Ağa'dır.

Mavi Cami ~ Blue Mosque

Kuyucu Murat Paşa

Anadolu'da sosyal ve ekonomik nedenlere bağlı olarak çıkan Celali İsyanlarını şiddet kullanarak bastırmıştır.

Tarhuncu Ahmet Paşa

İlk modern denk bütçeyi yapmıştır.

II. Osman (Genç Osman)

İlk ıslahatçı padişahtır.

- Hotin Seferi'nde edindiği olumsuz izlenimler üzerine, Osmanlı merkez ordusunda ıslahat yapmayı planlamıştır. KPSS
- Saray içinden evlenme geleneğine aykırı hareket edip saray dışından evlenmiştir.

- Islahatlar genelde askeri ve ekonomik alanda yapılmıştır. KPSS

17. Yüzyıl Düzenleme Dönemi Islahatları

TOKMAK

Tarhuncu Ahmet Paşa

II. Osman

Kuyucu Murat Paşa

IV. Murat

I. Ahmet

Köprülüler Dönemi

I. Ahmet Sancağa çıkmadan hükumdar olan İlk padişahtır.

KPSS Ekber ve Erşed sistemini getirmiştir.

(En büyük ve akıl sağlığı yerinde kişinin tahta çıkması kuralı)

Bundaki amaç; KPSS

- taht kavgalarını engellemek KPSS
- hanedanın devamlılığını sağlamak
- şehzadelerin katlini kural olmaktan çıkarmak
- ülke yönetiminde istikrarı sağlamak

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

IV. Murat

- İçki ve tütün yasağı getirerek meyhane ve kahvehaneleri kapatmıştır.
- Bağdat ve Revan'ı aldıktan sonra unvanı "Bağdat Fatihi" olmuştur.
- Koçi Bey Risalesi'ni hazırlatmıştır.
- Döneminde yaşanan olaylar:

→ Hezârfen Ahmet Çelebi'nin kanatla, Laqâri Hasan Çelebi'nin ise roketle uçuşu tarihe not düşülmüştür.

Köprülü Mehmet Paşa

Şartlar öne sürerek sadrazam olan ilk kişidir. (Duraklamada Yükselme)

Gerileme Dönemi

Genel Özellikleri:

Batı'nın üstünlüğü İLK kez kabul edilmiştir. K P S S

Osmanlı Devleti, XVIII. yüzyılın sonlarından itibaren Avrupa'da meydana gelen gelişmeleri daha yakından takip etmek için Avrupa başkentlerinde daimi elçilikler açmaya başlamıştır.

K P S S

XVIII. Yüzyıldaki Islahatçı Devlet Adamları

Halil Hamit Paşa, K

Sadrazam Koca Raqıp Paşa P

Humbaracı Ahmet Paşa, S

Tarhuncu Ahmet Paşa S

Baron De Tott..

Dönemin Antlaşmaları

Prut Antlaşması: Karlofça Antlaşması ile kaybedilen yerlerin geri alınabileceği umudu doğmuştur.

Pasarofça Antlaşması:

- Bu antlaşma ile Lale Devri başlamıştır. Osmanlı - Venedik savaşları kesin olarak sona ermiştir.
- Mora geri alınmıştır.

Belgrat Antlaşması:

- Osmanlı Devleti'nin 18. yüzyılda imzaladığı SON kazançlı antlaşmadır.
- Karadeniz'in Türk gölü olduğu SON kez kabul edilmiştir.
- Fransızlara verilen kapitülasyonlar sürekli hale getirilmiştir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

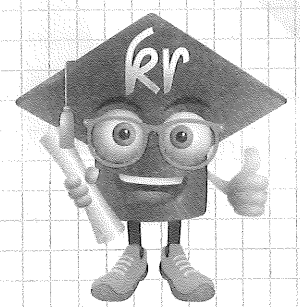
Küçük Kaynarca Antlaşması:

Ortodoksların himaye hakkını elde eden Rusya, Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışma fırsatı bulmuştur.

- İlk defa halkı Müslüman olan bir ülke Osmanlı Devleti'nden ayrılmıştır: KIRIM
- Osmanlı Devleti ilk defa savaş tazminatı ödemiştir.

Ziştovi - Yaş Antlaşmaları:

- Osmanlı - Avusturya savaşları kesin olarak sona ermiştir.
- Osmanlı Devleti'nin yıkılış dönemi başlamıştır.
- Osmanlı Devleti, Kırım'ın Rusya'ya ait olduğunu resmen kabul etmiştir.

Lale Devri Pa-Pa

Pasarofça Antlaşması ile başlamış Patrona Halil İsyanı ile sona ermiş bir dönemdir. KPSS

Padişah: III. Ahmet

Sadrazam: Nevşehirli Damat İbrahim Paşa

Şeyhülislam: Yenişehirli Abdullah Efendi

En ünlü elçi: Yirmisekiz Mehmet Çelebi

Matbaacı İbrahim Müteferrika

Minyatür Levni

Şiir Nedim

ÖNEMLİ: Lale Devri'nde askeri ıslahat YOKTUR!

DİKKAT: Batılılaşma Lale Devri ile başlar. Askeri yenilgilerden sonra Batı dünyasıyla siyasi ilişkiler dışında teknik ve kültürel ilişkiler de başlamıştır. KPSS

Lale Devri'nde...

Çiçek aşısı kullanılmış

İtfaiye teşkilatı kurulmuş

İlk özel Türk matbaası açılmış

Doğu klasikleri Türkçe'ye çevrilmiştir.

Kağıt, kumaş, çini ve seramik fabrikaları açılmıştır.

NOT 1: Devrin ismi ilk kez Ahmet Refik Bey'in eseriyle adlandırılmıştır.

NOT 2: Paris Sefaretnamesi, Paris elçisi Yirmisekiz Çelebi Mehmet'e aittir.

NOT 3: Türk matbaasında basılan ilk eser Vankulu Lügati'dir.

I. Mahmut:

- İlk kez yabancı bir uzman görev yapmıştır. (Kont de Bonneval)

KPSS: Avrupa'nın teknik alandaki üstünlüğünün kabul edildiğini gösterir.

- Hendesehane kurulmuştur.
- Nuruosmaniye Camii yapılmıştır. (Barok tarzının ilk örneği)

III. Mustafa:

- Dönemin ıslahatçı devlet adamları Koca Ragıp Paşa ve Baron de Tott'dur.
- Mühendishane-i Bahr-i Hümayun'un temeli atılmıştır.
- İç borçlanma dolayısıyla ilk defa Esham-ı tahvilat senetleri hazırlanmıştır.
- Sürat Topçuları Ocağı açılmıştır.

I. Abdülhamit:

MEB Bilgisi: Cezayirli Hasan Paşa'nın faaliyetleri sonucu Mühendishane-i Bahr-i Hümayun açılmıştır.

MEB Bilgisi: Esham-ı Tahvilat senetleri piyasaya sürülmüştür.

- "Ulufe" alım satımı yasaklanmıştır.
- "Cülus Bahşişi" kaldırılmıştır.
- "İstihkam Okulu" açılmıştır.

III. Selim:

- Islahatlara planlı programlı başlayan, ilk reformist padişahtır.
- Bu dönem ıslahatlarının hepsine Nizam-ı Cedid denir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

- Nizam-ı Cedid adı ile kurulan ordunun masraflarını karşılamak için Irâd-ı Cedid adlı bir hazine kurulmuştur.
- Islahatlarda uzman görüşlerine yer verilen Meşveret Meclisi oluşturulmuştur.
- Uzmanlara raporlar (Layiha) hazırlatılmıştır. KPSS
- Kara ve deniz mühendishaneleri geliştirilmiş; ayrıca subay ihtiyacını karşılamak için Mühendishane-i Berr-i Hümayun (kara mühendishanesi) kurulmuştur.

NOT: Fransızca, burada resmî yabancı dil olarak okutulmuştur. KPSS

- Avrupa'da ilk kez daimî elçilikler açılmıştır. KPSS

NOT 1:

İLK daimi elçilik Londra'da açılmıştır.

NOT 2:

İLK daimî elçi Yusuf Agah Efendi'dir.

- İlk devlet matbaası olan Matbaa-i Âmire kurulmuştur.
- III. Selim'in ıslahatlarına yeniçeriler ve ulema tepki göstermiş; bu tepkilerin sonucu olarak 1807'de Kabakçı Mustafa İsyanı ile bu dönem sona ermiştir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

OSMANLI DEVLETİ'nde Kültür ve Medeniyet

Girizgâh: Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve yükseliş döneminde oluşturduğu kültürde;

- Orta Asya Türklerinin, kpss
- Müslümanların ve
- Fethedilen yerlerin ahalisinin yaşam tarzı ve inanışları etkili olmuştur.

Devlet Yönetimi:

↳ Osman Bey ve Orhan Gazi döneminde "Ülke hanedanın ortak malıdır." anlayışıyla yönetilmiştir.

↳ I. Murat döneminde "Ülke, padişah ve oğullarınındır." anlayışı getirilmiş; böylelikle merkezî yapı güçlendirilmeye çalışılmıştır.

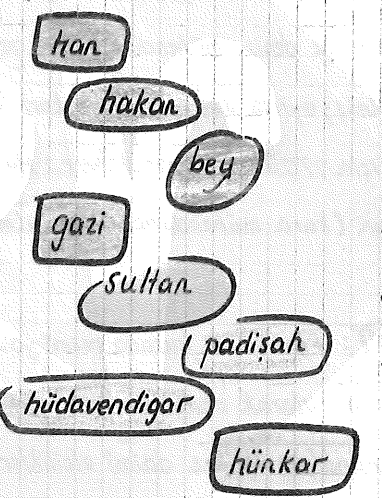
↳ Fatih Sultan Mehmet, "Kanunnâme-i Âli Osman" ile kardeş katli vâciptir, anlayışını getirmiştir.

KPSS XVII. yy'da ise I. Ahmet taht kavgalarını önlemek için EKBER ve EKŞED sistemini uygulamıştır.

KPSS Şehzadelerin taşrada sancak beyliği yapmaları yasaklanmış; KAFES Usûlü (Şimşirlik) getirilmiştir.

↳ XIX. yy'da "Hanedanın en yaşlı üyesinin tahta geçmesi" kural haline gelmiş; bu kural 1876'da Kanunuesasi'de yer alarak anayasal bir hüküm olarak kabul edilmiştir.

Hükümdar Unvanları

Hükümdarlık Sembolleri

"Mehter, kılıç alayı, cülus bahşişi" yönünden Türk-İslam devletlerinden ayrılır.

Hükümdarın Yetki ve Görevleri

Padişah yasama, yürütme ve yargı yetkisine sahiptir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Yasama:

Ferman padişahın emri.

Berat atama belgesi

Adaletname halkın korunacağına dair belge

Hatt-ı Hümayun padişahın yazılı emri

Kanunname devlete düzen vermek amacıyla çıkarılır.

Yürütme: Divan-ı Hümayun ile birlikte yürütülmüştür.

Yargı:

Müsadere malını alma

Kullak canını alma

NOT Tanzimat ile yargılama yetkisi sona erecektir.

Başkentler

SÖĞÜT

DOMANİÇ

KARACAHİSAR

BİLECİK

İZNİK

BURSA

EDİRNE

İS TAN BUL ...

Sancak Sistemi

Sistemi başlatan Orhan Bey

Sancağa ilk giden I. Murat

Sistemi yasalaştıran II. Mehmet

En son sancağa çıkan III. Mehmet

→ Padişahın erkek çocuğuna Şehzade denir. Sancağa giderse Çelebi Sultan unvanını alır.

NOT Kefe, Anadolu dışındaki ilk sancaktır ve I. Süleyman gitmiştir.

Osmanlı Devletinde Şehzadelerin Sancağa Çıkmasıyla Elde Ettikleri Kazanımlar ve Sorumlu Olduğu Görevler KPSS

→ Yönetimde ve askerî alanda tecrübe kazanmak

→ Kendilerine ayrılan geliri almak

→ Sultanın emirlerine göre davranmak

→ Sancaklarındaki askerlerle birlikte sefere katılmak

Sancaklar: Manisa, Amasya, Kastamonu, Konya, Trabzon.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Osmanlı Devleti'nde Saray

Saray, devlet yönetiminin merkezi ve padişahın hayatını sürdürdüğü mekandır.

- Üç oğlanların eğitimi,
- Cülus töreni,
- Yabancı elçilerin kabulü ve
- Bayramlaşma törenleri sarayda yapılırdı.

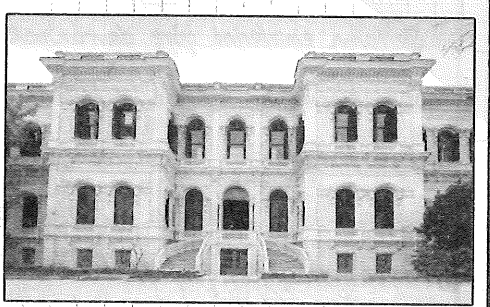
KPSS

NOT İlk saray Bursa Beyi Sarayıdır!

NOT Topkapı Sarayı, en uzun süre devlet merkezi olarak hizmet veren saraydır!

NOT Batı etkisiyle yapılan ilk saray, Ağrı İshak Paşa Sarayıdır!

NOT Yıldız Sarayı, II. Abdülhamit döneminde devletin ana sarayı olarak kullanılmıştır.

Yıldız Sarayı

Birun

Dış Saray ↘ devlet işleri yürütülür

Enderun

İç Saray ↘ devlet adamlarının eğitim aldığı, padişahın özel hayatını sürdürdüğü bölümdür.

KPSS →

MEB Bilgisi: Enderun Mektebi ilk defa II. Murat Dönemi'nde Edirne Sarayı'nda açıldı.

Has Oda Nedir? Padişahın gündelik işlerinin görüldüğü bölümdür.

KPSS Harem Nedir?

Padişahın, ailesinin ve saray kadınlarının bulunduğu bölümdür.

Divan Teşkilatı

✓ Orhan Gazi döneminde kurulmuştur.

✓ II. Mahmut döneminde kaldırılarak yerine Nazırlıklar açılmıştır.

✓ Devlet yönetimine dair her türlü üst düzey meselenin değerlendirildiği kuruldur.

✓ Son söz hükümdara ait olmakla birlikte bir danışma meclisidir.

NOT: II. Süleyman dönemin-den itibaren Divan'a katılan bi-rimler ↴

Kaptan-ı derya Şeyhü'lislam

DİKKAT: Reisü'lküttap, Divan'a 18. yy'da katılacaktır!

hüküm: Divan kararlarına denir.

mühimme defteri: Hükümlerin kaydedildiği defterler.

arz odası: Alınan kararların padişaha sunulduğu yer.

NOTLAR

galebe divanı: yabancı elçilerin kabul edildiği divandır.

ulufe divanı: yeniçeri maaşları için toplanan divandır.

Divan-ı Hümayun

Seyfiye (askeri, idari, yönetim)

Vezir-i Azam (Sadrazam)

✓ Padişahın mutlak vekilidir.

→ Padişahın mührünü taşır!

not: Hiyerarşik sıralamada diğer görevlilerden yüksektedir. KPSS

✓ Padişah sefere katılmadığı zaman onun yerine orduyu komuta eder.

→ ve... "Serdar-ı Ekrem" unvanını alır.

✓ İstanbul'un idaresinden de sorumludur.

→ Kapıkulu askerlerine maaş dağıtılma-sında görevlidir.

dikkat - Mali ve adli konularda yetkileri sınırlıdır!

ya çıkarsa... ilk veziriazam ↴ Çandarlı Halil Paşa'dır.

Kubbealtı Vezirleri: Divan'ın daimi üyelerdir. Danışman olarak görev yaparlar.

bilelim... İlk vezir Alâeddin Paşa'dır.

16. Yüzyıldan Sonra Katılanlar

Kaptan-ı Derya

✓ Donanma komutanıdır.

→ Padişahın mührünü taşır.

✓ İstanbul'da bulunduğu zamanlarda Divan toplantılarına katılır.

dikkat Divan'a katılan ilk kaptan-ı derya Barbaros Hayreddin Paşa'dır!

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranter.org

Yeniçeri Ağası

✓ Yeniçeri Ocağı'nın komutanıdır.

→ Aynı zamanda İstanbul'un güvenliğinden de sorumludur.

Divan Üyesi Olmayıp Sınıfının Taşra Temsilcileri

Beylerbeyi
Sancakbeyi
Alaybeyi
Subaşı
Timarlı Sipahi
Asesbaşı (gece bekçisi)

Kalemiye (bürokrasi, maliye)

Defterdarlar

✓ Maliye bakanıdır. KPSS

→ Anadolu ve Rumeli olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Divan toplantılarına kıdeminden dolayı Rumeli Defterdarı katılmıştır.

Nişancı

✓ Tahrir Defterlerini tutmak ve Fermanlara tuğra çekmek nişancıya ait görevlerdir. KPSS

NOT Tahrir defterleri ekonomi ve nüfus verileri hakkında bilgi vermiştir.

→ Dirlik dağıtımı ve tapu kadastro işleri ile meşguldür.

✓ Örfî hukuk konusunda da karar verebilme yetkisine sahiptir.

NOT İlk nişancı Muhammed Cezerî'dir...

Sonradan Katılanlar:

Reis'ül Küttab

✓ XVII. yüzyıldan itibaren Dış İşleri Bakanı olarak Divan'a katılmıştır.

NOT İlk Reis'ül Küttab Ömer Avni Efendi'dir.

Muhtesip: Belediye işlerinden ve narh belirlemekten sorumludur.

Kapan emini: Sebze, meyve ve hububatın toplandığı yere "kapan" denir. Buradaki vergiyi de "kapan emini" belirler.

Beyt'ülmal emini: Devlet malını korur.

Gac emini: Çarşı pazarda ticaret ve sanatla ilgili vergileri toplar.

NOT → Seyfiye ve Kalemiye devşirme kökenli olup Enderun'da yetişir. İlmiye ise Müslüman kökenli olup medresede yetişir.

İlmiye (din, eğitim, adalet)

Kadıaskerler (Kazaskerler)

✓ Adalet ve Eğitim Bakanlığı görevini yerine getirir.

NOT Kazaskerlik makamı ilk kez I. Murat döneminde oluşturulmuştur.

→ Askerî davalara bakar.

✓ Kadıları ve müderrisleri atar.

KPSS Kadıların vermiş oldukları hükümler gerektiğinde kazaskerler tarafından Divanda incelenir ve düzeltilirdi.

→ Anadolu ve Rumeli kazaskeri olmak üzere ikiye ayrılmıştır. (Divana, kıdeminden dolayı sadece Rumeli kazaskeri katılabilmiştir.)

İlk kazasker Çandarlı Kara Halil Paşa'dır.

MEB BİLGİSİ...

Ebu's-Suud Efendi'den itibaren Rumeli kazaskerliği yapanlar Şeyhülislamlık makamına atanmıştır.

Sonradan Katılanlar

Şeyhülislam (müftü)

✓ İlmiye sınıfının başıdır.

→ Divan kararlarının İslam'a uygunluğunu kontrol eder. (Fetva makamı)

NOT İlk Osmanlı şeyhülislamı Molla Fenarî'dir.

✓ Kanuni Sultan Süleyman döneminden itibaren Sadrazam ile aynı protokol haklarına sahiptir.

Yargılama yetkisi yoktur!
Devşirme değildir!

UYARI Şeyhülislamı atama ve görevden alma yetkisi Padişaha aittir.

Nakibü'l eşraf

Peygamber soyundan gelen Seyd ve Şeriflerin işlerinden sorumludur.

İstanbul dışında kalan tüm yerler Taşra olarak kabul edilmiştir.

Not: Divan üyesi olmayıp Taşra sınıfının temsilcisidir.

Eyalet Sistemi

Saliyaneli Eyaletler (yıllıklı)

- Vergileri yıllık toplanan eyaletlerdir.
- Eyalet valisine **saliyane** denilen yıllık maaş ödenirdi.
- Bu eyaletlerde vergi **iltizam sistemi** ile toplanır; vergiyi toplayan kişiye de **mültezim** denirdi.

Mısır, Yemen, Cezayir, Basra, Bağdat, Tunus gibi uzak eyaletler saliyaneli eyaletlerdir.

Saliyanesiz Eyaletler (yıllıksız)

- Bu eyaletlerden alınan vergi o eyaletlerde bulunan **dirlik** sahiplerine yani memur ve askerlere verilirdi.
- Bu eyaletlerdeki vergiyi **muhassıl** adlı memur toplardı.

İmtiyazlı Eyaletler (özerk/ayrıcalıklı)

- Bu eyaletler iç işlerinde bağımsız dış işlerinde merkeze bağlı olan eyaletlerdir.
- Bu eyaletler ya stratejik öneme sahiptir ya da kutsal topraklardır.

Han=Giray → Kırım ← Voyvoda

Emir → Hicaz

- Kırım, Eflak, Boğdan, Erdel ve Hicaz bu eyaletlerdendir.

↳ Yıllık vergi alınırdı.

Not: Hicaz'dan vergi ve asker alınmazdı.

⚠ Kırım vergi vermez, asker gönderirdi.

İdari Yapı	Yönetim	Güvenlik	Adalet
Eyalet	Beylerbeyi	Subaşı	Kadı
Sancak	Sancak Beyi	Subaşı	Kadı
Kaza	Kadı	Subaşı	Kadı
Köy	Köy Kethüdası	Yiğit başı ~ Timar beyi	Kadı Naibi

Ayan Nedir

Osmanlı toplumunda şehirlerde ve taşrada çeşitli sosyal ve meslekî grupların seçkinleri arasında yer alıp vergilerin belirlenmesi ve toplanmasında görevlilere yardımcı olurlardı. XVIII. yüzyılda giderek güçlenip siyasi alanda da söz sahibi olmuşlardır. KPSS

İstanbul'un Yönetimi

İstanbul, tarih boyunca

Payitaht

Dersaâdet

Âsitâne İstambol

Konstantiniye - Kostantinapolis

gibi isimlerle anılmıştır.

Sadrazam: İstanbul'un genel düzeninden sorumludur.

Yeniçeri Ağası: Şehrin güvenliğinden sorumludur.

Asesbaşı: Gece güvenliğinden sorumludur.

Taht Kadısı: Şehrin adalet işlerinden sorumludur.

Şehremini: Şehrin bayındırlık ve belediye işlerinden sorumludur.

Muhtesip: Çarşı ve pazarların düzeninden sorumludur.

Mimarbaşı: Şehrin imar işlerinden sorumludur.

Ekonomi

Osmanlı ekonomisinin temeli tarım ve ticarete dayanıyordu.

İpek ve Baharat Yolu önemli bir gelir kaynağıydı.

KPSS Osmanlı Devletinde;

ticareti geliştirmek ve

ticaret yollarında güvenliği sağlamak

amacıyla

- menziller - - derbentler -
- bedestenler - - kervansaraylar -

inşa edilmiştir.

İlk bakır para Osman Bey

Gümüş akçe Orhan Bey

Altın akçe Fatih Sultan Mehmet

Sultan Abdülmecid

İlk kağıt para KAİME

(Abdülmecit)

VERGİ SİSTEMİ

Şer'i Vergiler

Şeriat kuralları ile Kur'an-ı Kerim ve sünnete dayanan vergilerdir.

Öşür Müslüman çiftçilerin 1/10 oranında ödedikleri ürün vergisidir.

Haraç Gayrimüslim çiftçilerin ödedikleri ürün vergisidir.

Cizye Gayrimüslimlerden askerlik görevi karşılığı alınan vergidir.

KPSS Sadece Müslüman olmayan erkeklerden alınırdı.

Örfi Vergiler

Mali sıkıntılar nedeniyle devlet tarafından zorunluluk sonucu uygulanan vergilerdir.

TOPRAK SİSTEMİ

Miri Arazi

Mülkiyeti devlete, kullanım hakkı şahıslara ait topraklardır.

- **Mukataa** Geliri doğrudan devlet hazinesine gider. En büyük arazidir. Bu arazinin tüm vergileri *iltizam* yolu ile toplanırdı.
- **Dirlik** Devlet memurlarına maaş karşılığı verilen topraklar.

KPSS Osmanlı Kanunnamelerinde "Saban giren yer mülk olmaz!" ifadesi toprağın kullanım hakkının sadece köylüde olduğunun kanıtıdır.

Devlet bu sayede;

✓ Üretimde devamlılığı sağlar,

✓ Vergiler toplanır,

✓ Memura maaş için kaynak sağlanır,

✓ Hazineden gider olmadan güçlü ordu sahibi olunur,

✓ Merkezî otorite güç kazanırdı.

KPSS Mülkiyeti devlete aittir! İşletim hakkı miras bırakılabilir!

KPSS Toprağını arka arkaya 3 yıl ekmeyerek boş bırakan köylünün toprağı elinden alınıp bir başkasına verilir...

Has Padişah ve üst düzey devlet memurlarına verilir. KPSS

Zeamet Orta dereceli kadı ve subayı gibi devlet memurlarına ayrılan topraktır.

Tımar Savaşta bulunanlara ve bazı görevlilere verilir.

KPSS

Tımar sisteminin bozulmasında etkili olan durumlar:

- ✓ Merkezî otoritenin zayıflaması
- ✓ Celalî isyanlarının çıkması
- ✓ Üretimin azalmış olması
- ✓ Ateşli silahların savaşlarda ön plana çıkması

KPSS Tımar sisteminin bozulmasına bağlı olarak İLTİZAM sistemi yaygınlaşmıştır...

Dirlik Sahibinin GÖREVLERİ

- Dirliğindeki vergileri toplamak
- Bulunduğu bölgenin güvenliğini sağlamak
- Bölgesinde üretimi artıracak tedbirler almak
- Savaş zamanı cebelü denilen askerleriyle orduya katılmak

KPSS

- **Yurtluk** Sınır boylarını bekleyen muhafızlara ayrılan topraktır.
- **Ocaklık** Tersane çalışanlarına ve kale komutanlarına ayrılan topraktır.
- **Paşmaklık** Padişahın eş ve kızlarına ayrılan topraktır.
- **Vakıf** Geliri camii, medrese, imaret-hane, darüşşifa gibi hayır amaçlı kuruluşlara mevkuf edilen topraklardır.
- **Malikâne** Üstün hizmetleri olan devlet memurlarına ödül olarak verilen arazilerdir.

KPSS

- **Metruk** Kimseye ait olmayan; mera, harmanyeri, köy meydanı ya da bataklık arazilerdir.

Mülk Arazi

Şahıslara mülk olarak tahsis edilen arazilerdir.

Öşri Arazi Müslümanlara ait arazilerdir.

Haraci Arazi Müslüman olmayanlara ayrılan arazilerdir.

~ Toprağın özel mülkiyete geçişi ~

↳ II. Mahmut döneminde MÜSADERE kaldırılarak özel mülkiyetin önü açıldı.

↳ Tanzimat Fermanı ile MÜSADERE kesin olarak kaldırılmıştır.

↳ 1858 Arazi Kanunnamesi ile toprak hukuken özel mülkiyete geçmiştir. (Sultan Abdülmecit)

Osmanlı Devleti Sosyal Hayatı

a) Yönetenler: İlmiye, Kalemiye ve Seyfiye sınıflarıdır. KPSS

b) Yönetilenler (Reaya-Teba)

→ Vergi vermekle yükümlüdür.

NOT Devlet içinde memur ve asker olabilmek için Müslüman olmak temel şarttır!

19. yüzyılda devlet memuru olmak için Müslüman olma şartı kaldırılmıştır. (Islahat Fermanı)

ÖNEMLİ Osmanlı toplumu, Avrupa'dan farklı olarak aşılmaz duvarlarla birbirinden ayrılmamıştır.

Padişah beratıyla reayadan bir kişi askeri sınıfa geçebilir. KPSS

Lonca teşkilatı

Anadolu Selçukluları'ndaki Ahi teşkilatlarının devamıdır.

⇒ Ahi teşkilatına gayrimüslimler ALINMAZ

⇒ Lonca teşkilatına gayrimüslimler ALINIR

Her iş kolunda esnaf dayanışması oluşturmak ve kaliteli mal ile hizmet üretilmesini sağlamak en önemli amaçtır. KPSS...

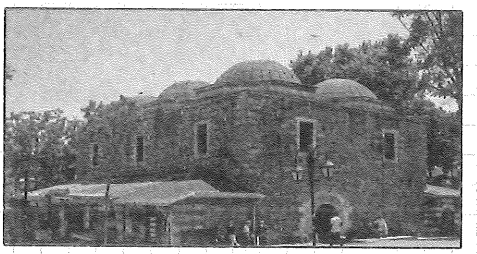
⇒ Esnafın sattığı malın fiyatını kadı belirlerdi ve buna narh denirdi.

⇒ Yeni yer açmak için bu teşkilattan izin alınırdı. Aynı işi yapan esnafın oluşturduğu örgüte gedik denirdi.

KPSS İcazet nedir?

Bir ustanın yanında çalışan çırağın o işte ustalaştığı ve işi yapmada ehliyet sahibi olduğunu gösteren belgedir.

NOT Sanayi Devrimi, Osmanlı ekonomisini çökertmiş; Loncaların etkinliği sona ermiştir.

Bedesten

NOTLAR

✓ Her türlü mal satan esnafın bulunduğu çarşılara BEDESTEN denirdi.

✓ Ticaret yollarının güvenliğini sağlayan görevlilere de DERBENTÇİ denirdi.

✓ Ticaret yolları üzerinde taşımacılık (kargo) işi yapan kişilere ise Mekkari Taifesi adı verilmiştir.

Hukuk Sistemi

a) Şer'i Hukuk: Kaynağını İslam dininden alan hukuk kurallarıdır.

b) Örfî Hukuk: Kaynağını örf, adet, gelenek ve padişah fermanlarından alan hukuk kurallarıdır.

NOT: Örfî hukuk, Kanuni Sultan Süleyman döneminde zirveye ulaşmıştır.

Kanunnâme-i Âli Osman ve I. Ahmet'in Ekber ve Erşed sistemi örfî hukuka örnektir.

Eğitim Öğretim

MEB Bilgisi: I. Murat tarafından Bursa'da kurulduğu ifade edilen kütüphane ilk saray kütüphanesi olarak nitelendirilir.

Örgün Eğitim:

enderun — harem

~ şehzadegan mektebi ~

sıbyan mektebi — askeri eğitim

medrese

KPSS Sıbyan mektepleri eğitim ve öğretimin ilk basamağıdır.

Medreseler: Yüksek öğretimi temsil eder. Eğitim dili Arapça'dır.

✓ Sahn-ı Seman ve

✓ Süleymaniye Medreseleri en önemlileridir.

NOT Beşik Ulemalığı ve pozitif bilimlerin müfredattan kaldırılmasıyla medreseler bozulmaya başlamıştır.

KPSS icazetnâme: diploma

fakih: medrese yöneticisi

Saray Eğitimi

Enderun: Devşirme sistemiyle toplanan çocuklar devlet adamı veya usta sanatkar olarak yetiştirilirdi.

Harem: Padişahın kızı, annesi, karısı ve cariyelerin eğitim aldığı yerdir. Okuma yazma, musiki ve Kur'an dersleri verilirdi.

Şehzadegan Mektebi: Şehzadelerin eğitildiği okuldur.

Yaygın Eğitim:

Lonca, camii, tekke ve zaviyeler...

Son Dönemdeki Eğitim Kurumları

Batı tarzında eğitim veren okullar açılmıştır. II. Mahmut döneminde ilköğretim İstanbul'da zorunlu olmuştur.

İptidai: İlkokul

Rüştiye: Ortaokul

İdadi: Lise düzeyindeki okul

Sultani: Sultan Abdulaziz (1868) döneminde açılmıştır. İdadinin bir üst versiyonu okuldur.

Darüleytam: Kimsesiz çocuklar için açılan okuldur. KPSS

Darülbedai: Müzik ve tiyatro eğitimi verilen okuldur. KPSS

Darülelhan: Konservatuar. (İstanbul Ünv. Devlet Konservatuarına dönüşmüştür.)

Darülfünun: İlk yükseköğretim kurumudur.

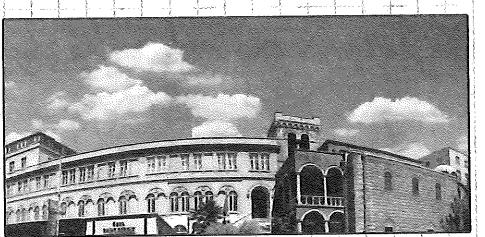
Darüşşafaka: Sultan Abdulaziz zamanında açılan yetim çocukların eğitim aldığı yerdir.

Sanayi-i Nefise Mektebi: Türkiye'nin ilk güzel sanatlar okuludur.

ilk Ermeni okulu
Kumkapı Mektebi

ilk Amerikan okulu
Robert Koleji

ilk yabancı okul - Fransızlar
Sen Benoit Koleji

Sen Benoit Koleji

Batı Tarzında Açılan İlk Askeri Amaçlı Okullar

Hendesehane : I. Mahmut

Mühendishane-i Bahr-i Hümâyûn: III. Mustafa

Mühendishane-i Berri-i Hümâyûn: III. Selim

NOTLAR

✓ 1857: Maarif Nezareti (Milli Eğitim Bakanlığı) kuruldu.

✓ 1869: "Maarif-i Umumiye Nizamnâmesi" ile eğitim bir sisteme bağlandı.

Askeri Teşkilat

MEB Bilgisi

Osmanlılar Musevi toplumundan devşirme almamıştır.

Bunun sebebi Yahudilerin şehir toplumu olmasıdır. Şehirde yaşayan çocuklar devşirme olarak alınmamıştır. Duraklama Dönemi ile beraber Türkler de Yeniçeri Ocağına girmeye başlamıştır.

A- Merkez Ordusu

1. Kapıkulu Ordusu (Hassa Ordusu)

KPSS

→ Padişah ve merkezi korurlar.

→ Bektaşilik tarikatına mensupturlar.

→ Gülbank isminde duaları vardır.

→ Üç ayda bir ulufe

→ Her hükümdar değişikliğinde Cülus bahşişi

→ Savaş zamanında sefer bahşişi alırlar.

Kapıkulu Piyadeleri

Acemi Oğlanlar Ocağı: Temel eğitim verilir. İLK Acemi Oğlanlar Ocağı I. Murat zamanında Gelibolu'da kurulmuştur.

Yeniçeri Ocağı: İstanbul'u ve padişahı korurlar. EN kalabalık birliklerdir.

Cebeci Ocağı: Silah yapım ve onarımını gerçekleştirirler.

Topçu Ocağı: Top üretir ve kullanırlar.

Top Arabacıları Ocağı: Top arabalarını üretir ve kullanırlar.

Humbaracı Ocağı: Mermi, havan topu ve bomba yaparlar.

Lağımcı Ocağı: Tünel kazar, patlayıcı yerleştirirler.

Kapıkulu Süvarileri

Silahtar ve Sipahi: Padişahın çadırını korur.

Sağ- Sol Ulufeciler: Sancakları korur.

Sağ- Sol Garipler: Hazineyi ve ağırlıkları korur.

2. Eyalet Askerleri ve Yardımcı Birlikler

Timarlı Sipahi:

Dirlik sistemine göre oluşturulmuştur. Maaşlarını, toplanan vergilerle karşılarlar.

Ordunun en kalabalık grubudur.

Cebelü denilen atlı asker yetiştirirler.

Bölgede güvenliği sağlayarak merkezî otoritenin güçlenmesi için katkı sağlarlar.

NOT

II. Mahmut ile bu sistem kaldırılmış; yerine Redif birlikleri kurulmuştur.

akıncılar: sınır boylarında hafif süvari olarak gözetleme ve keşif ile oyalama gibi görevleri üstlenirler.

deliler: süvaridir. ilk çarpışmada deli gibi düşman birliklerine taarruz ederler.

azaplar: Osmanlının ilk daimi ordusudur. (MEB Bilgisi)

yaya ve müsellem: ordudan önce giderek yol, köprü ve benzeri çalışmalar yaparlar.

bağlı devlet ve beylik askerleri: bağlılığın ifadesi olarak savaşta asker gönderirler.

saka: su ihtiyacını karşılarlar.

yörükler: savaş sırasında ordda görev alırlar.

gönüllüler: savaş zamanında gönüllü olup maaş alırlar.

turnalar: haberleşmeyi sağlarlar.

voynuklar: vezirlerle devlet adamlarının ve seferde ordunun atlarına bakmak; sair zamanlarda haşahır ve çayır hizmetinde kullanılmak üzere gayrimüslimlerden tertip olunan, özellikle Bulgaristan, Sırbistan, Makedonya ve Teselya'da istihdam edilen askerî zümredir. KPSS

derbentçiler: ticaret yolları üzerindeki geçitlerin güvenliğini sağlarlar.

borazanlar: nara atarlar.

meşaleciler: gece yürüyüşünde meşale yakarlar.

farisanlar: sınırda kaleleri korurlar.

kürekçiler: mermer döverek yetiştirilen, çok güçlü ellere ve kol yapısına sahip düzensiz birliklerdir.

martalos: dağ geçitlerinde güvenliği sağlayan Hristiyan askerlerdir.

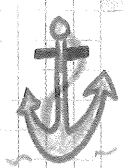
cerahor: sınırlarda ordu ağırlıklarını nakleden Hristiyan askerlerdir.

3. Donanma

Osmanlı Devleti, ilk donanmasına Orhan Bey'in Karesi Beyliği'ni almasıyla kavuşmuştur.

İlk tersane Orhan Bey tarafından Karamürsel'de kurulmuştur.

İlk büyük tersane Yıldırım Bayezit tarafından Gelibolu'da kurulmuştur.

Karadeniz'de ve Ege Denizi'nde hakimiyet Fatih Sultan Mehmet zamanında kazanılmıştır.

ÖNEMLİ

Kanuni Dönemi'nde denizcilikte zirveye ulaşılmıştır.

UNUTMA

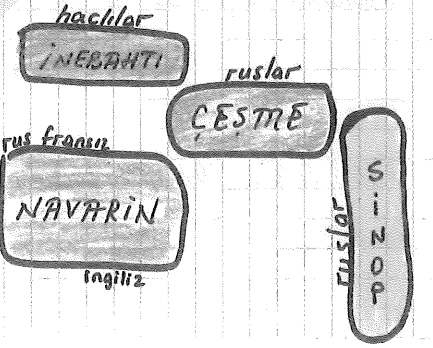
Akdeniz, Preveze Deniz Zaferi ile Türk gölü olmuştur.

Osmanlı Devleti'nin tersane kurduğu bölgeler:

İstanbul, Süveyş, Sinop, Basra, Gelibolu, İzmit, Rusçuk

Piri Reis Haritası: 1513'te çizilmiştir. 16. yüzyılda rehber olarak kullanılmıştır.

Osmanlı Donanması 4 Kez Yakılmıştır

Bilim, Dil ve Edebiyat

Şair Sultanların Mahlasları

II. Murat Murâdî

Fatih Sultan Mehmet Avnî

II. Bayezit Adlî

Yavuz Sultan Selim Selimî

Kanunî Sultan Süleyman Muhibbî

İlk resmî gazete → Takvim-i Vekayi

İlk özel gazete → Tercüman-ı Ahval

İlk dergi → Mecmua-i Fünun

İlk mizah dergisi → Diyojen

Bilim Adamları ve Eserleri

Ahmet Cevdet Paşa

İlk Medenî Kanun olan Mecelle'yi hazırlayan komisyonun başkanlığını yapmıştır.

Osmanlının yetiştirdiği en büyük vakanüvis olarak kabul edilir.

Akşemseddin

Fatih Sultan Mehmet'in hocalarından-dandır.

Tarihte mikroorganizmalardan bahseden ilk kişidir.

Ali Kuşçu

Osmanlıda matematiğin temelini atmış; Sahn-ı Seman medreselerinde hocalık yapmıştır.

Evliya Çelebi

IV. Murat devrinde yaşamış ünlü bir seyyahtır →.

Eseri: Seyahatnâme

Kâtip Çelebi

"Hacı Halife" ya da "Hacı Kalfa" adıyla bilinir.

Eserleri: Cihannümâ, Keşfü'z-Zunûn, Fezleke

Lagarî Hasan Çelebi

Osmanlı Devleti'nde ilk roket uçuşu denemesi yapan bilim adamıdır.

Matrakçı Nasuh

XV. yüzyılın önemli matematik ve astronomi uzmanı; ayrıca ünlü bir minyatür sanatçısıdır.

Naima Efendi

Osmanlı Devleti'nde ilk vakanüvistir.

Pirî Reis

İlk dünya haritasını çizmiş; Pargalı İbrahim Paşa aracılığıyla Kitab-ı Bahriye adlı eserini Kanuni'ye takdim etmiştir.

Sabuncuoğlu Şerafeddin

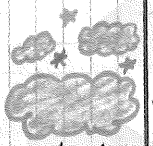
"Türk Plâstik Cerrahisinin Babası" olarak kabul edilmektedir. Mücerrebnâme

Seydî Ali Reis

Kanuni döneminin ünlü denizcisi ve coğrafyacısıdır.

Eserleri: Mir'âtü'l-Memalik
Kitab-ı Muhit

Takiyüddin Mehmet

Önemli bir gök bilimcidir. Osmanlıda ilk rasathaneyi kendisi kurmuştur.

DİPNOT ilk Osmanlı rasathanesi 1578'de III. Murat devrinde İstanbul'da kurulmuştur. Ancak bu dönemde yaşanan veba salgını - kimi tarihçiye göre deprem - rasathanenin açılışına bağlanmış; Şeyhülislamın da fetvasıyla rasathane, III. Murat tarafından kapatılmıştır.

KPSS Vakanüvis Nedir

Osmanlı Devleti'nde resmî tarih yazarlarına verilen addır.

Mimari ve Sanat anlamı ve yapısı:

arasta: üstü açık ya da kapalı, dükkânların sırayla dizildiği ticarî yapıdır. bir diğer adı Atik Çarşısı'dır.

bedesten: kumaş ticaretinin yapıldığı kapalı çarşıdır. kubbelerle örtülüdür.

bimarhâne: akıl ve sinir hastalıklarının tedavi edildiği kurumlardır. İLK kez Karahanlılarda görülmüştür.

imârethâne: yolculara ve yoksullara ücretsiz yemek dağıtılan yerdir. aşevi

kapan hanı: şehirlerde belirli ihtiyaç mallarının ve ham maddelerin satışının yapıldığı yere verilen addır.

kervansaray: ticari amaçlı yapılardır. ticaret yolları güzergâhında konaklama ve güvenlik hizmeti sağlamıştır.

külliye: merkezi camii olan kompleks yapılar topluluğudur.

kümbet: üzeri piramit çatı ile örtülü anıt mezardır. türbe mimarisi İLK kez Karahanlılar tarafından uygulanmıştır.

ribat: ticari amaçlı yapılar olup kervansaraylardan küçüktür. İLK kez Karahanlılarda görülmüştür.

tabhâne: misafirhane. fakirlerin barındıkları sosyal yapılardır.

İznik Hacı Özbek Camii

İlk Osmanlı camiisidir.

Bursa Ulu Camii

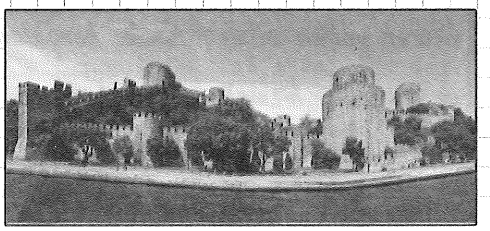
İlk büyük camiidir.

Çinili Köşk

Topkapı Sarayı bahçesine yapılan ilk köşktür.

Fatih Sultan Mehmet Dönemi

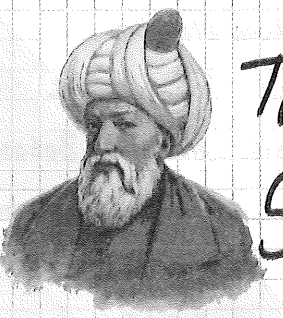
- Kale-i Sultaniye
- Kilitbahir Kalesi
- Rumeli Hisarı

Rumeli Hisarı

II. Bayezit Külliyesi

Osmanlı Devleti'nde ruhsal bozuklukların tedavi edilmesi amacıyla külliyede bulunan şifahane önemlidir. KPSS

Mimar Sinan

İlk eseri: Haseki Hürrem Sultan Camii ve Külliyesi

Çıraklık: Şehzade Camii

kalfalık: Süleymaniye Camii

ustalık: Selimiye Camii

son eseri: Valide Atik Camii

Yetiştirdiği Mimarlar:

Mimar Davut Ağa

Mimar Mehmet Ağa

UYARI: İstanbul'un en büyük camiilerinden Sultan Ahmet Camii (Mavi Camii), I. Ahmet döneminde Mimar Sedefkâr Mehmet Ağa tarafından yapılmıştır.

BATI TARZI ESERLER

Nuruosmaniye Camii: Barok tarzındaki ilk eserdir. (Lale Devri)

Batı Tarzındaki Saraylar:

- ✓ Dolmabahçe Sarayı (İLK)
- ✓ Beylerbeyi Sarayı
- ✓ Çırağan Sarayı
- ✓ Yıldız Sarayı
- ✓ İshak Paşa Sarayı (kısmen)

SANAT

⇒ Minyatür: Perspektifi olmayan ve kitapların içine çizilen basit manada resimlerdir. Minyatür yapan kişiye nakkaş denir.

★ Levni, Matrakçı Nasuh

⇒ Müzik: Abdülkadir Meraği, Itri, Dede Efendi, Zekai Dede, Hacı Arif Bey, Tamburi Cemil Bey.

⇒ Hat: Arap harfleriyle güzel yazı yazma sanatıdır. İslamiyet'e geçişle birlikte önem kazanmış ve bir sanat dalı haline gelmiştir.

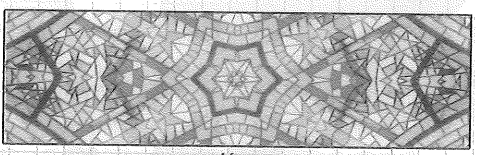
İlk Hattat
Amasyalı Yakut

En Büyük Hattat
Şeyh Hamdullah

⇒ Çini: Fırınlanmış toprak üzerine yapılan renkli ve çeşitli motiflerden oluşan seramiklerdir.

⇒ Tezhip: Kitap süsleme sanatıdır. Yapana müzehhib denir.

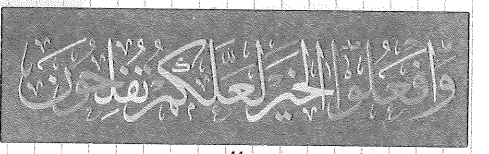
Diğer sanatlar kündekâri, cilt, fresk, vitray, mozaik, telkâri, malakâri, kakmacılık, oymacılık ve ebrudur.

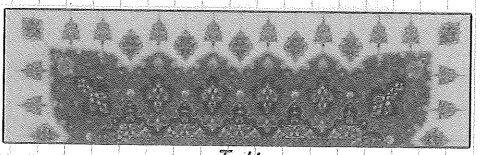
Vitray

Mozaik

Hat

Tezhip

XIX. YÜZYIL _ DAĞILMA DÖNEMİ

Osmanlı Devleti, bu dönemde Avrupa devletleri arasında süregelen sürtüşmeler ve rekabetten faydalanarak ayakta kalmaya çalışmıştır.

Varlığını devam ettirebilmek için Denge Politikası izlemiştir.

KPSS

Fransız İhtilali'nin yaydığı Milliyetçilik akımından olumsuz etkilenmiştir.

Viyana Kongresi'nde, Şark Sorunu ortaya atılmış ve Çar Nikola Osmanlı Devleti'ni hasta adama benzetmiştir.

Rusya, Balkanlardaki Ortodoks ve Slav toplulukları Panslavizm politikasıyla kışkırtmıştır. Bu politikanın etkisiyle bağımsız olan devletler:

KPSS Yunanistan, Bulgaristan, Sırbistan, Karadağ ve Romanya'dır.

Sanayii İnkılabı, Osmanlı Devleti'ndeki esnaf teşkilatını aksi yönde etkilemiş ve esnafın üretimdeki önemi azalmıştır. Böylelikle ithalat ve işsizlik artmış; paranın değeri düşmüş, yerli malın iç pazardaki sürümü azalmış ve üretimde kullanılan ham madde dışarıya çıkmıştır. KPSS

19. Yüzyılda Osmanlı Devleti Üzerindeki Çıkar Çatışmaları

Boğazlar üzerinde → İngiltere _ Rusya

Mısır ve Doğu Akdeniz üzerinde → İngiltere _ Fransa

Balkanlar üzerinde → Avusturya _ Rusya

Osmanlı Devleti'nin Tedbirleri:

İttifak yaparak denge politikası izlemiştir.

Avrupa hukukundan yararlanmaya çalışmıştır.

Askere alma ve terhis etme işlemlerini belli bir düzene bağlamıştır.

KPSS

Osmanlı Devleti'nin Yabancılara Verdiği Ayrıcalıklar

✓ Osmanlı ülkesine Hristiyan misyonerlerin gelmesi

✓ Ayin yapma özgürlüğünün verilmesi

✓ Cemaatlere ait kiliselerde okulların açılması

✓ Elçiliklerde, elçilik okullarının açılması

Dönemin Siyasi Olayları

1. Sırp isyanı: Ayaklanmada Rusların Panslavizm politikası ve Fransız ihtilali'nin getirmiş olduğu milliyetçilik fikri etkilidir! KPSS

DİKKAT

Osmanlı Devleti'nde **ilk** ayaklanan SIRPLAR dır.

ilk isyan eden
ilk özerklik alan
} SIRPLAR

1812 Bükreş Ant. ⇝ İMTİYAZ
1829 Edirne Ant. ⇝ ÖZERKLİK
1876 Berlin Ant. ⇝ BAĞIMSIZLIK

2. Yunan (Rum) isyanı:

Nedenleri:

- Megali Idea'yı gerçekleştirmek istemeleri
- Tepedelenli Mehmet Paşa'nın isyan harekâtı
- Etniki Eterya Cemiyeti'nin faaliyeti
- Fener Rum Patrikhanesi'nin teşviki

İlk Eflak'da sonra da Mora'da isyan çıkmıştır.

Kendisinden yardım istenilen Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın ve Osmanlı Devleti'nin Navarin'de donanmaları yakılmıştır.

1829 Edirne Antlaşması

Osmanlı Devleti'nden bağımsızlığını elde eden **ilk** millet Yunanlılardır.

3. Mısır Sorunu (Kavalalı Mehmet Ali Paşa İsyanı - 1831)

Osmanlı Devleti'nin bir iç sorunuyken zamanla Avrupalı devletlerin olaya karışması, dış sorun haline gelmesine neden olmuştur.

Kütahya Antlaşması: Mehmet Ali Paşa'ya Mısır ve Girit valiliklerine ek olarak Şam valiliği de verilmiştir.

NOT.. Osmanlı Devleti, Mehmet Ali Paşa'nın tekrar isyan etmesinden endişe duymuş "denize düşen yılana sarılır" diyerek Rusya'ya yaklaşmıştır.

Hünkâr İskelesi Antlaşması: "Boğazlar Sorunu" ilk kez Hünkâr İskelesi Antlaşması ile ortaya çıkmıştır.

ÖNEMLİ

Osmanlı Devleti'nin Boğazlar üzerinde egemenlik haklarını kullanarak imzaladığı SON antlaşma Hünkâr İskelesi Antlaşmasıdır.

İmzalayan: II. Mahmut

Süresi: 8 yıl

- Rusya'ya bir şey olursa Osmanlı Devleti Boğazları kapatacak! -

Balta Limanı Ticaret Antlaşması:

- Osmanlı Devleti, Balta Limanı Antlaşması ile Avrupa'nın pazarı haline gelmiş; yarı sömürge durumuna düşmüştür.
- İngiltere, Osmanlı Devleti'nin iç ticaretine katılabilme imkanı bulmuştur.
- Osmanlı pazarları, Avrupa mallarının istilasına uğramış ve giderek Osmanlı Devleti ham madde satan, yapılmış mal alan bir ülke haline gelmiştir. Ekonomide görülen bu durum iş bulma olanağını ve yerli sanayiyi olumsuz yönde etkilemiştir. KPSS

Nizip Savaşı: Kavalalı Mehmet Ali Paşa, Osmanlı Devleti'ni yenmiş ve sonrasında Londra Konferansı toplanmıştır.

Londra Konferansı:

Mısır meselesini uluslararası alanda çözmek isteyen İngiltere öncülüğünde toplanan konferansa;

Rusya, İngiltere, Avusturya, Prusya ve Osmanlı Devleti katılmıştır.

Mısır'ın Osmanlı toprağı sayılması, ancak yönetiminin babadan oğula geçmesi (Hıdivlik) koşuluyla Kavalalı Mehmet Ali Paşa'ya verilmesi;

Suriye, Adana ve Girit valiliklerinin Osmanlıya bırakılması kararları alınmıştır.

Bu kararların alınmasında Osmanlı Devleti'nin Tanzimat Fermanı'nı ilan etmesi etkili olmuştur.

Avrupa devletlerin desteğini almak için Mısır sorunu çözümlenmiştir.

Londra Boğazlar Sözleşmesi:

Hünkâr İskelesi Antlaşması'ndan rahatsız olan Fransa ve İngiltere'nin girişimleriyle imzalanan bir sözleşmedir.

Boğazların durumu İLK kez uluslararası bir konferansta belirlenmiştir !!!

Osmanlı Devleti'nin Boğazlar üzerindeki egemenliği İLK kez kısıtlanmıştır.

KIRIM SAVAŞI

Savaşın en önemli sebebi; Rusya'nın sıcak denizlere inme isteği.

X X X X X

Ruslar, Boğazlar sözleşmesinin ihlal edildiği gerekçesiyle SİNOP'ta Osmanlı donanmasını yakmıştır.

X X X X X

Rusya'nın Eflak-Boğdan'ı işgaliyle başlayan savaş sonucunda Rusya mağlup olmuş; Paris Antlaşması imzalanmıştır.

NOTLAR

"Lambalı Kadın" unvanlı Florence Nightingale, Kırım Savaşı'nda Selimiye Kışlası'nda görev yapmıştır.

Telgraf hattı ilk defa bu savaşta kullanılmıştır.

Savaş fotoğrafı ilk defa bu savaşta çekilmiştir.

Paris Antlaşması

İngiltere	Fransa	imzalamıştır.
Avusturya	Piyemonte	
Prusya	Rusya	
Osmanlı Devleti arasında		

Osmanlı Devleti, bir Avrupa devleti sayılmıştır.

ÖNEMLİ Paris Konferansı esnasında Osmanlı Devleti Islahat Fermanı'nı hazırlayarak konferansa sunmuştur.

NOT İç işlerine karışılmasını önlemek amacıyla hazırlanan ferman ilk defa anlaşma metnine dahil olmuştur.

DİKKAT Osmanlı Devleti, Karadeniz'de donanma bulundurmayacaktır! (Galip geldiği halde yenik devlet muamelesi gördüğüne işarettir.)

Kuleli Olayı

Islahat Fermanı'na karşı bir tepkidir. Sultan Abdulmecit'i tahttan indirip yerine Sultan Abdulaziz'i geçirmek için yapılan bir girişimdir.

Osmanlı - Rus Savaşı

(93 Harbi)

İstanbul (Tersane) Konferansı:

Rusya'nın uyguladığı Panslavizm politikasına bağlı olarak Balkanlarda ortaya çıkan isyanlarla ilgili sorunu çözmek amacıyla toplanılan bir konferanstır.

not: Osmanlı Devleti, konferansta alınan kararları kabul etmemiştir. Konferansın toplandığı gün Meşrutiyet'i ilan etmiştir.

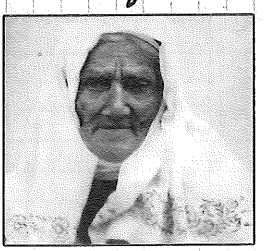
→ İki cepheden yapılan savaşta Osmanlı Devleti barış istemek zorunda kalmıştır.

SAHSİYETLER

Gazi Muhtar Paşa: Erzurum savunmasının kahramanıdır.

Gazi Osman Paşa: Plevne savunması kahramanıdır.

Nene Hatun: Aziziye Tabyasını savunarak adını tarihe yazdırmıştır. KPSS

Nene Hatun

NOT "Vatan Yahut Silistre" adlı eser bu savaşı anlatır. NOT
- Namık Kemal -

Ayestefanos Anlaşması

Garantör Devlet: Rusya

KOŞULLAR

- Büyük bir Bulgaristan krallığı kurulacak.
- Kars, Ardahan, Batum ve Doğu Beyazıt Rusya'ya bırakılacak.
- Sırbistan, Karadağ, Romanya bağımsız olacaktır.
- Bosna Hersek'e özerklik verilecektir.
- Ermenilerin yaşadığı yerlerde ıslahat yapılacaktır.

↓ Ermeni sorunu burada başlar ↓

- Osmanlı Devleti savaş tazminatı ödeyecektir.

BERLİN ANLAŞMASI

- Garantör devlet İngiltere'dir. (Kıbrıs'ı himaye edecektir.) KPSS
- Romanya, Sırbistan, Karadağ bağımsız olmuştur.

NOTLAR

Q.. İngiltere, XIX. yüzyılın ilk yarısında Osmanlı İmparatorluğu'nun toprak bütünlüğünün korunmasını isterken; XIX. yüzyılın ikinci yarısında Berlin Antlaşması'ndan sonra Avrupa'daki Osmanlı İmparatorluğu topraklarının paylaşılması politikasını gütmüştür.

— Osmanlı İmparatorluğunun giderek zayıfladığına kanıttır. — KPSS

Q.. İngiltere'nin iki yüzlü tavırlarından dolayı Osmanlı Devleti artık Almanya'ya yakınlaşacaktır.

⚠ Türk tarihinde yürürlüğe girmeyen 2 tane anlaşma vardır: Ayestefanos ve Sevr'dir!

Halepa Fermanı :

Girit Rumları, 1877-78 Osmanlı-Rus savaşında, Osmanlı Devleti'nin içine düştüğü zor durumdan yararlanmak amacıyla Yunanistan'ın teşvikiyle yeniden isyan etmişlerdir.

Girit sorununu çözmek için 20 Kasım 1878'de Osmanlı Devleti ile Girit Rum-

ları arasında Halepa Fermanı imzalanmıştır.

Girit'e özerklik verilecektir!

DÖMEKE MEYDAN SAVAŞI:

✓ Yunanistan "Megali İdea" için Girit'i toprağına katmak ister ve Girit'te isyan çıkartır.

✓ İstanbul Antlaşması imzalanarak Girit'e özerklik verilir.

NOTLAR

✓ Osmanlı Devleti'nin batıda yaptığı SON meydan savaşıdır.

✓ İLK Osmanlı-Yunan savaşıdır.

Osmanlıda işgaller.....
Bağımsızlıklar.....
Ayrılışlar.....

İLK

bağımsız devlet Yunanistan
(Edirne Antlaşması)

Kuzey Afrika'da İLK işgal
Cezayir

Berlin Antlaşmasıyla bağımsız olan devletler: SaKaR

Sırbistan - Karadağ - Romanya

Berlin Antlaşması sonrası

işgaller:

Kıbrıs işgali - İngiltere
Tunus işgali - Fransa
Mısır işgali - İngiltere

19. Yüzyıl Islahatları

✓ Avrupa devletlerinin, Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmasını önlemek amaçlıdır.

✓ Toplum hayatının belirli alanlarında düzenlemeler yapılmıştır.

✓ Müslüman olmayanları memnun edecek çeşitli yenilikleri içerir.

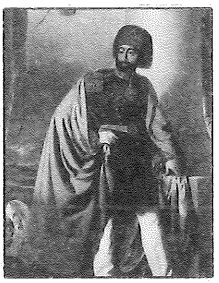
✓ Avrupalı devletlerin desteği hedeflenmiştir.

✓ Avrupa kültürünün etkisinde hazırlanmıştır.

✓ İmparatorluğun parçalanmasını ve çökmesini önleme amaçlıdır.

✓ Batı'daki kurumların bazıları örnek alınmıştır.

Islahatlar, halk hareketlerinin sonucunda yapılmış ıslahatlar değildir!

Henri-Guillaume Schlesinger tarafından çizilmiş portresi

II. Mahmut Islahatları (1808 - 1839)

"Ben, tebaamdan Müslümanları camiide; Hristiyanları kilisede; Musevileri de havrada görmek isterim. Aralarında başka bir fark yoktur!" diyerek II. Mehmet'ten sonra halka din ve mezhep özgürlüğü hakkı tanıyan ve bunu dile getiren ikinci Osmanlı padişahıdır.

NOT 1 ilk kez yurt içi gezisine çıkan padişahtır.

NOT 2 Şiirlerini Adlî mahlasıyla yazmıştır.

NOT 3 II. Mahmut'un tahta çıkmasını sağlayan Rusçuk Âyanı Alemdar Mustafa Paşa'dır.

Dönemin Siyasi Olayları:

- III. Selim zamanında başlayan Sırp isyanı devam etmiş ve Ruslarla yapılan Bükreş Antlaşmasıyla Sırplara ayrıcalık verilmiştir.
- Yunan isyanıyle Navarin olayı gerçekleşmiş; Edirne Antlaşması ile Yunanlar bağımsız olmuştur.
- Kavalalı Mehmet Ali Paşa isyanı yaşanmıştır. Kütahya, Hünkâr İskelesi ve Balta Limanı Antlaşmaları imzalanmıştır.

KPSS

a) Yönetim Alanında:

Sened-i İttifak

- II. Mahmut'un ayanlarla imzaladığı sözleşmedir.
- II. Mahmut, ıslahatlardan önce kendisine destek sağlaması amacıyla imzalamıştır.

Sözleşmeye göre;

- Padişaha karşı bir isyan olursa ayanlar yardım edeceklerdir.
- Ayanlar, padişaha bağlı kalacaklar ve merkezî otoriteyi korumaya yardımcı olacaklardır. KPSS
- II. Mahmut da bunun karşılığında ayanlara, bulundukları eyaletlerde vergi ve asker toplama yetkisini vererek ayanları, bölgenin resmî temsilcisi olarak kabul edecektir.

Çıkarımlar:

- Sened-i ittifak bir anayasa değildir. Osmanlı imparatorluğu'nda anayasalcılığın ilk adımıdır.
- Halkı ilgilendiren maddeler yoktur. Padişah ve ayanların haklarından bahseder.
- Herhangi bir dış etki sonucunda yapılmamıştır.
- Padişahın yetkilerini kısıtlayan ilk belgedir. Padişah, ayanların gücünü tanımıştır. KPSS

Bu nedenle Sened-i ittifak ilk demokratikleşme hareketi olarak kabul edilmektedir.

- Alemdar Mustafa Paşa, yeniçeri isyanı sonucunda öldürülecek ve II. Mahmut sözleşmeyi yürürlükten kaldıracaktır.

Divan kaldırılmış; Nazırlıklar kurulmuştur.

NOT „ Bütün merkezî teşkilat Divan teşkilatının kaldırılmasından doğan boşluğu gidermek için yeniden düzenlenmiştir. (Çağdaş devlet olmanın gereği ...)

eski düzen	yeni düzen
Divan-ı Hümayun	Nazırlıklar (meclis-i vükela / heyet-i vükela)
Reisülküttaplık	Hariciye Nezareti

KPSS

Timar ve Zeamet kaldırıldı:

✓ Buna bağlı olarak taşra teşkilatı yeniden düzenlendi.

✓ Köy ve mahallelerde muhtarlıklar oluşturuldu.

✓ Ayanlık kaldırıldı.

✓ Memurlara maaş bağlandı.

✓ Eyaletlerde güvenliği sağlamak için Timarlı Sipahilerin yerine;

Anadolu'da → Redif Birlikleri

Rumeli'de → Müşirlikler kuruldu.

Yönetim ve Sistemdeki Diğer Değişiklikler

→ Muhtarlıkların (KPSS) kurulması merkezi otoriteyi güçlendirdi.

→ Karantina teşkilatı kuruldu.

→ Yurt dışına çıkışta pasaport; İstanbul'a girişte vize uygulaması başlatıldı.

→ Devlet memurlarına pantolon giyme ve fes takma zorunluluğu getirildi. (KPSS)

→ Padişahın resmi, devlet dairelerine astırıldı.

→ Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye açıldı. (Danıştay ve Yargıtay)

→ Takvîm-i Vekâyi adlı ilk resmî gazete yayımlanmaya başladı.

→ Müsadere Usûlü'nün kaldırılmasıyla özel mülkiyet güvence altına alındı.

4 P ANTOLON PASAPORT POSTA ORTRE

B) Askeri Alanda:

- Nizam-ı Cedit yerine Sekban-ı Cedit Ocağı kuruldu ancak, yeniçerilerin tepkisi üzerine kapatıldı.
- Yeniçeri Ocağı içinden Yeniçeri Ocağı'na alternatif olarak Eşkinci Ocağı kuruldu. Disiplinsizlik nedeni ile II. Mahmut tarafından kapatıldı.
- Yeniçeri Ocağı kaldırıldı. KPSS
  - Bu olay Vaka-i Hayriye olarak adlandırılmıştır.

Islahatların önündeki en büyük engel kaldırılmıştır.

- Merkezî otorite güçlenmiştir.
- Bektaşi tarikatına son verilmiştir.
- Mehterhane kapatılmış; Mızıka-i Hümayun açılmıştır.
- Yeniçeri Ocağı yerine, Asakir-i Mansure-i Muhammediye Ordusu kurulmuştur.
- Taşrada güvenliği sağlamak için Timarlı Sipahilerin yerine Redif Birlikleri kurulmuştur.
- Mekteb-i Harbiye açılmıştır.
- Mekteb-i Tıbbiye açılmıştır. KPSS
- İlk nüfus sayımı yapılmıştır. (Askeri ve mali amaçlıdır; sadece erkekler sayılmıştır.)
- "Başkomutanlık" makamı oluşturulmuştur. İlk serasker Hüseyin Paşa'dır.

C) Eğitim Alanında:

- İstanbul'da ilköğretim zorunlu kılınmıştır.
- Yurt dışına ilk öğrenciler gönderilmiştir. KPSS
- Tercüme odaları kurulmuştur.
- İlk rüştiyeler açılmıştır.
- Öğretmen yetiştirmek için Mekteb-i Ulum-u Edebiye açılmıştır.

- Enderun'un yerine devlet memuru yetiştirmek için Mekteb-i Maarif-i Adliye açılmıştır.
- Mahmudiye Marşı, milli marş olarak kabul edilmiştir.

D) Ekonomi Alanında:

- Ticaret Nezareti kurularak tarım ve ticaret işleri düzene koyulmuştur.
- Yerli malı kullanmak belli alanlarda zorunlu hale getirilmiştir.
- Çuha ve bez fabrikası açılmıştır.
- Ordunun fes ihtiyacını karşılamak için festhane kurulmuştur.
- Silah ve cephane fabrikaları açılmıştır.
- Yabancıya karşı gümrük düzenlemesi yapılmıştır.

ÖNEMLİ

Balta Limanı Antlaşması imzalanmıştır. Osmanlı Devleti, Avrupa'nın açık pazarı haline gelmiştir.

II. Mahmut'un en başarısız olduğu alan ekonomidir. Bu durumun sebebi Balta Limanı Antlaşması'dır.

Tanzimat Dönemi

Tanzimat Dönemi, 1839'da Hariciye Nazırı Mustafa Reşit Paşa tarafından okunan Gülhane-i Hatt-ı Hümayunu ile başlamıştır. 1876, Meşrutiyet'in ilanı ile bitmiştir.

Bu dönemde Sultan Abdülmecit, Sultan Abdülaziz ve V. Murat padişahlık yapmıştır.

KPSS Dönemin gelişmelerinde Fransız Devrimi ile 1830 ve 1848 ihtilallerinin etkisi vardır.

Batıcılık ve Osmanlıcılık fikirleri ön plandadır.

- NOT - Eski ve yeni kurumlar işlevlerini bir arada yürütmüştür. KPSS

Abdülmecit Dönemi

portre

Osmanlı Devleti'ni yöneten son 4 padişahın babasıdır.

Batılı anlamda müzik dersi alan ilk padişahtır.

İlk kravat takan padişahtır.

Tanzimat ve Islahat Fermanlarını ilan etmiştir. KPSS

Dönemin Siyasi Olayları

- Londra Konferansları düzenlendi.
- Kırım Savaşı yaşandı, Paris Antlaşması imzalandı.

Tanzimat Fermanı

II. Mahmut zamanında hazırlanmaya başlanmış; Abdülmecit döneminde ilan edilmiştir.

KPSS'de Soruldu ...

S. Ferman taslağı kim tarafından hazırlanmıştır?

Mustafa Reşit Paşa.

Kpss'de Soruldu...

S. Ferman niçin ilan edildi?

Devletin dağılmasını önlemek için.

→ 1840 Londra Konferansında Mısır meselesi için Avrupalıların desteğini sağlamak,

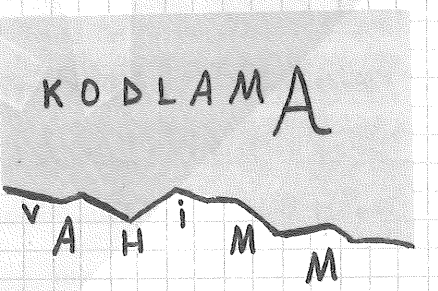
→ Azınlıklar bahane edilerek Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışılmasını engellemek.

Maddeleri:

- Her dinden insan kanun önünde eşit sayılmıştır.
- Askerlik herkese vatan görevi haline getirilmiştir. KPSS
- Herkes mal mülk sahibi olabilme ve bu malları miras olarak bırakabilme hakkı kazanmıştır.
- Mahkemeler herkese açık yapılacak; mahkeme kararı olmadan hiç kimseye ceza verilmeyecektir.
- İşkence ve angarya kaldırılacaktır.
- Vergiler, herkesin gelirine göre alınacaktır.
- Herkese karşı rüşvet ve iltimas önlenecektir.

anahtar kelimeler

herkes hiç kimse

V ergide adalet
A skerlik zorunlu
H erkesin can, mal güvenliği
İ ltimas, işkence, rüşvet yok
M üsadere kalkacak
M ahkemeler kurulacak

ÖNEMİ

kpss

ilanında Fransız İhtilali ve 1830 Avrupa İhtilali etkili olmuştur. Anayasal yönetime geçişte ilk aşamadır.

NOT Anayasa değil, anayasal belgedir. Rejimle ilgili değildir. Batıcılık fikri bu dönemde ortaya çıkmış; Batılılaşma hız kazanmıştır.

unutma Nizamiye ve Ticaret Mahkemeleri kurulmuştur.

SONUÇ Beklenen iç barış sağlanamamış. Avrupalı devletlerin, iç işlerimize karışması artmıştır.

Islahat Fermanı

Dönemin Padişahı: Sultan Abdülmecit
Dönemin Sadrazamı: M. Emin Ali Paşa
Siyasî Olay: Paris Konferansı
Anahtar Kelime: Gayrimüslim

Tanzimat Fermanından FARKI...

Tamamen dış baskılar sonucunda ilan edilmiştir.

NİÇİN ilan edildi?

- devletin yıkılmasını engellemek
- azınlıklara haklarını vererek iç barışı sağlamak
- iç işlerimize karışılmasını engellemek
- Paris Konferansı'nda Avrupalıların desteğini almak

Fermanın Maddeleri:

Gayrimüslimler Türk okullarında okuyabilecek; devlet memuru olabilecek,

Gayrimüslimleri aşağılayıcı deyim ve sözcükler kullanılmayacak

Gayrimüslimler bedel ödeyerek askerlik hizmetinden muaf tutulabilecek

Gayrimüslimlerden cizye kaldırılacak

Gayrimüslimler vergisini ödemek şartıyla mülk sahibi olabilecek

Hukuk kuralları azınlık dillerine çevrilecek

Azınlıklar il genel meclislerine üye olabilecek

NOT: Gayrimüslimlere belediye ve il genel meclislerine üye olabilme hakkı verilmesi azınlıklara tanınan ilk siyasî haktır.

NOT... Rusya, Tanzimat ve Islahat Fermanıyla cinsiyet ve din farkı gözetilmeksizin kanunlar önünde eşit bir Osmanlı tebaası meydana getirmesi için konmuş olan ilkeleri yeterli bulmamış; cemaatlerin, mevcut imtiyazları göz önünde tutularak milliyet esaslarına göre teşkilatlandırılmasını istemiştir.

KPSS Rusya, bu tutumuyla, Osmanlı Devleti'nin bünyesindeki etnik unsurlardan yararlanmayı amaçlamıştır.

Sultan Abdülmecit Dönemi'nin Diğer Gelişmeleri

İlk belediye teşkilatı bu dönemde kuruldu. (Beyoğlu Belediyesi; Paris Belediyesi örnek alınmıştır.)

İllerde halk tarafından seçilen İl Genel Meclisleri kuruldu.

Karma mahkemeler kuruldu. Memurlar Kanunu hazırlandı. Arazi ve Ticaret Yasaları çıkarıldı.

Kanun ve yönetmelikler için Meclis-i Âli Tanzimat kuruldu.

İltizam Usulü kaldırıldı. Yerine muhassıllık sistemi getirildi.

Gedik usulüne son verildi.

Kaime adında ilk kağıt para çıkarıldı. Mecidiye adında bozuk para bastırıldı.

İlk kez dış borçlanmaya gidildi. KPSS (İlk dış borç İngiltere'den alındı.)

Dolmabahçe Sarayı yapıldı.

İlk Osmanlı bankaları açıldı.

Bank-ı Dersaadet

İstanbul Bankası. Galatalı sarraflar, bankerler ve levantenler kurmuştur.

İlk banka; ilk yerli bankadır.

Bank-ı Osmani

Osmanlı Bankası. İlk yabancı bankadır. İngilizler tarafından kurulmuştur. Para basma yetkisi bu bankaya verilmiştir.

Anadolu'da ilk demir yolu yapılmıştır.

1854'te Jandarma Teşkilatı kurulmuştur.

İlk anonim vapurculuk şirketi olan Şirket-i Hayriye kurulmuştur.

Yarı resmî gazete olan Ceride-i Havadis çıkarılmaya başlamıştır.

İlk özel gazete Tercüman-ı Ahval çıkarılmıştır.

Kız rüştiyesi açılmıştır.

Erkek öğretmen okulu olan Dârülmuallimin açılmıştır.

Eğitim ve öğretimin geliştirilmesi, bilim politikasının belirlenmesi ve ders kitaplarının yazılması için Fransa örnek alınarak Ahmet Cevdet Paşa başkanlığında Encümen-i Daniş kurulmuştur.

Eğitim işlerini düzenlemek için Maarif-i Umûmiye Nezâreti açılmıştır.

idadîler (lise düzeyi okullar) açılmıştır.

İlk Türk dergisi olan Vaka-i Tıbbiye çıkartılmıştır.

> NOT: İlk bilim dergisi Mecmua-i Fünun'dur.

Mülkiye Mektebi açıldı.

Güllü Agop tarafından ilk özel tiyatro açıldı.

İlk yurt dışı sergisi (Londra'da) açıldı.

"Mecidiye" adlı ilk kimlikler verildi. (Bu kimliklerin adı daha sonra "Kefa kağıdı" olmuştur.)

Hristiyan din adamı yetiştirmek için "Heybeliada Ruhban Okulu" açılmıştır.

Sultan Abdulaziz Dönemi

Yurt dışına gezi düzenleyen ilk Osmanlı padişahıdır.

Dönemin Olayları:

✓ Bosna, Hersek, Bulgaristan ve Sırbistan-Karadağ'da isyanlar çıkmıştır. -KPSS-

✓ Genç Osmanlılar hareketi başlamıştır.

✓ 1869'da Osmanlı-Fransa iş birliği ile Mısır Hidivleri döneminde Süveyş Kanalı açılmıştır.

✓ Kız Sanat Mektebi açılmıştır.

✓ 1863'te Galatasaray Sultanisi açılmıştır. Osmanlıcılığın uygulandığı ilk okuldur. Müslim ve gayrimüslim ilk kez beraber eğitim görmeye başlamıştır.

✓ 1870'te ilk Osmanlı üniversitesi olan Darülfünun açılmıştır.

✓ 1870'te ilk kız öğretmen okulu olan Dârülmuallimât açılmıştır.

✓ Yetim Müslüman çocukların eğitimi için Darüşşafaka açılmıştır.

✓ Robert Koleji açılmıştır.

NOT

Avrupalı devletlerin Osmanlı ülkesinde okul açmalarının amaçları:

→ kültürlerini yaymak,

→ çıkarlarını sürdürmek,

→ uyruklarındaki çocukların eğitimleri devam ettirmek

→ azınlık haklarını koruma bahanesiyle onları kışkırtmak

✓ Şinasi tarafından 1862'de özel gazete olan Tasvir-i Efkar çıkarılmıştır.

✓ 1870'te Theodor Kasap tarafından ilk mizah dergisi Diyojen çıkarılmıştır.

✓ 1871'de Ameleperver Cemiyeti adı ile ilk sendika kurulmuştur.

✓ 1892'de ilk Türk kadın romancı Fatma Aliye Hanım Muhadarat adlı romanını yayımlamıştır. KPSS

NOT

Avrupa'ya gönderilen Osman Hamdi Bey, Şeker Ahmet Paşa, Hüseyin Zekâi Paşa ve Süleyman Seyyid Bey ülkede resim sanatının gelişmesini sağlamışlardır.

✓ Terakki-i Muhaddarat adıyla ilk kadın dergisi çıkarılmıştır.

✓ 1873'te İstanbul'da ilk tünel açılmıştır.

✓ Ali Suavi tarafından ilk ansiklopedi örneği olan Kamusu'l-Ulum çıkarılmıştır.

✓ Mahkeme kararlarını halka duyurmak için Ceride-i Mehakim adlı gazete çıkartılmıştır.

✓ Sergi-i Umumî Osmanî adında ilk Türk fuarı açılmıştır.

✓ Kanunları yayımlamak için Düstur Dergisi çıkarılmıştır.

✓ Mecelle (medenî kanun) çalışmaları başlamıştır. -Ahmet Cevdet Paşa- KPSS

↳ İslam hukuku temel alınarak Avrupa hukuku tarzında hazırlanmıştır.

↳ Osmanlının ilk medenî hukukudur.

↳ II. Abdülhamit döneminde uygulamaya girmiştir.

↳ Borçlar hukuku, aynî haklar ve hukuk muhakemeleri usûlü gibi konuları içeren Mecelle'de kişi, aile ve miras hukuku konularına yer verilmemiştir.

↳ 1926'ya kadar yürürlükte kalmıştır.

gayrimüslimlere kitap etmez kpss

✓ Köylüye kredi vermek amacıyla 1868 de Memleket Sandıkları kurulmuştur.

NOT Ziraat Bankası'nın temelidir.

✓ 1873'te İstanbul-İzmir demir yolu yapılmıştır.

✓ Çırağan ve Beylerbeyi sarayları yapılmıştır. KPSS

✓ Osmanlı donanması dünyanın 3. büyük filosu olmuştur. kpss

✓ 1864'te Vilayet Nizamnamesi hazırlanmıştır. Merkezî otorite güçlendirilmeye çalışılmıştır.

✓ 1863'te küçük sanayi dallarını korumak için Islahı Sanayi Komisyonu kurulmuştur.

✓ 1868'de Hilâl-i Ahmer Cemiyeti (Kızılay) kurulmuştur.

TÜRK KIZILAY

✓ Şurayı Devlet (Danıştay) açılmıştır.

✓ Divan-ı Ahkam-ı Adliye (Yargıtay) kurulmuştur.

NOT Sultan Abdulaziz, Fransızlara Özgürlük Heykeli'ni yaptırmıştır. Özgürlük Heykeli'ni ABD'ye Fransa hediye etmiştir. KPSS

Meşrutiyet Dönemi

II. Abdülhamit dönemidir! KPSS

✓ Tanzimat Dönemi'nde Genç Osmanlılar adında aydın bir grup oluştu.

Genç Osmanlılar
- Namık Kemal
- Şinasi
- Ziya Paşa
- Ali Suavi

✓ Bu aydınlara göre tüm etnik yapılar bir meclis çatısında bir araya gelerek yönetime katılırsa devlet parçalanmazdı. KPSS

✓ Dönemin padişahı Abdülaziz bu teşebbüse karşı çıktı fakat; Abdülaziz tahttan indirildi.

✓ Genç Osmanlılar, Meşrutiyeti ilan edeceğine dair söz veren II. Abdülhamit'i tahta geçirdiler.

DIŞ NEDEN

→ Tersane / İstanbul Konferansının toplanması.

→ Konferansın toplanma amacı; Osmanlının Balkan toprakları üzerinden tavız koparmaktır.

Osmanlı Devleti, azınlıklara anayasal haklar vererek konferansın önemini kaybettiğini duyurdu.

İÇ NEDEN

→ Genç Osmanlıların faaliyetleri

Ve...

Kanuni Esasi .....

Kanuni Esasi'nin Özellikleri

→ Devletin dini İslam, resmi dili Türkçe, başkenti İstanbul'dur.

→ **padişahın sınırsız veto yetkisi VARDIR**

→ Yürütme yetkisi, Padişah ve onun atadığı hükümete aittir.

→ Hükümet, padişaha karşı sorumludur. Padişahın meclisi açma ve kapama yetkisi vardır. KPSS

→ Padişahın sürgün ve sansür yetkisi vardır.

→ **toplantı ve gösteri yapmak dernek ve parti kurmak yoktur**

PARLAMENTO / meclis-i umumî KPSS

Meclis-i Mebusan

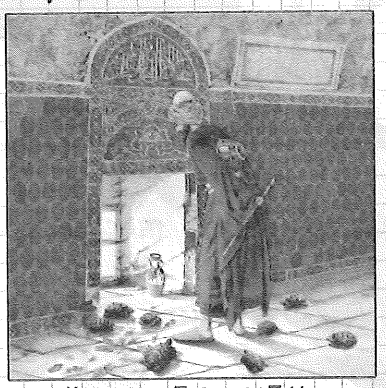
- Halk seçer
- Görev süresi 4 yıldır.
- Sadece erkekler oy kullanır.
- Seçme yaşı 25, seçilme yaşı 30'dur.

Seçilmek için:

Vergi vermeli + Mülkü olmalı

gelir kaynaklarına el koymuştur. KPSS

- 1883'te yabancılar Reji Şirketini kurarak Osmanlının tütün ve içki işini almışlardır.
- 1893'te Osman Hamdi Bey tarafından Sanâyi-i Nefîse Mektebi açılmış ve böylece güzel sanatlar alanında öğrenci yetiştirilmeye başlanmıştır. KPSS
- **meraklısına...** Osman Hamdi Bey, Türkiye'de ilk kez müzecilik çalışmalarını başlatarak Arkeoloji Müzesini kurmuştur.

Kaplumbağa Terbiyecisi Tablosu

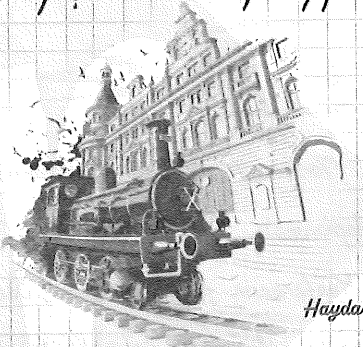
- Ticaret Mektebi, Hukuk Mektebi, Mülkiye Mühendis Mektebi açılmıştır.
- Darülaceze kurulmuştur.

- İlk kez engelliler için çeşitli eğitim kurumları açılmıştır.
Yıldız Âmâlar-Sağırlar Okulu gibi...

- **3B PROJESİ:**

BERLİN
BASTOV
BAĞDAT
] demir yolu projesi Almanlara verilmiştir.

- Haydarpaşa Tren İstasyonu yapılmıştır.

Haydarpaşa

- İstanbul'da ilk telefon hattı Galata-Eminönü'ne kurulmuştur.
- İlk elektrik santrali Tarsus'a kurulmuştur.
- Kızlar için yükseköğretim kurumları açılmıştır.

DİKKAT

1888'de Ziraat Bankası kurulmuştur.

KPSS

Meclis-i Ayan

- Üyelerini padişah seçer.
- Ömür boyu görevlidirler.
- 40 yaş şartı vardır.

Kanuni Esasi'nin ÖNEMİ

→ Alanında Fransız İhtilali etkili olmuştur. KPSS

Türk tarihinin ilk anayasasıdır.

→ Halk, ilk kez bu anayasa ve Mebusan Meclisi ile padişahın yanında yönetime ortak olmuştur. KPSS

Osmanlı tarihinde ilk kez rejim değişmiştir.

→ 1924 Anayasası'na kadar yürürlükte kalmıştır.

DİKKAT Anayasa komisyonu başkanlığını Sadrazam Midhat Paşa yapmıştır! KPSS

meraklısına... Belçika ve Prusya anayasalarından yararlanılmıştır.

NOT Meclis-i Mebusan'da Hristiyan halkın temsil edilmesi sağlanmış; bağımsızlık hareketleri önlenmeye çalışılmıştır. KPSS

AMAÇ Avrupalıların Hristiyanları koruma bahanesiyle Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmasının önüne geçmek istenmiştir. KPSS

UNUTMA Devletin teokratik KPSS yapısında bir değişiklik olmamıştır.

İstibdat Dönemi

Sultan Abdülhamit tarafından 30 yıl yürütülen sürece verilen isimdir.

- İslamcılık siyaseti izlenmiştir. "Halifeliğin dinî prestijinden yararlanılarak" ümmetçilik hakim düşünce olmuştur. KPSS

meraklısına... II. Abdülhamit, bu dönemde devleti Yıldız Sarayı'ndan yönetmiştir.

- Osmanlı Devleti borçlarını ödeyememesi üzerine 1881 Muharrem Kararnamesi ile iflas ettiğini açıklamıştır. Alacaklı Avrupalı devletler Düyûn-u Umûmîye İdaresi'ni kurarak Osmanlı Devleti'nin önemli

- Basına sansür uygulandı. Hafiye teşkilatı kuruldu. (Jurnalcilik)
- Girit için Halepa Fermanı yayımlandı.

1878, Berlin Konferansında "Ermeni Meselesi" ilk kez dünya gündemine geldi.

- 1890 yılında millet-i sadıka olarak adlandırılan Ermeniler ilk kez Erzurum'da isyan etmiş; isyanı bastırmak amacıyla Hamidiye Alayları kurulmuştur.
- 1878 Berlin Antlaşması'nda Kıbrıs, desteğini almak için geçici olarak İngiltere'ye bırakılmıştır.
- 1881'de Fransızlar tarafından TUNUS 1882'de İngilizler tarafından MISIR işgal edildi.

NOT: Meclis kararıyla görevden alınan ilk Osmanlı padişahı II. Abdülhamit'tir.

meraklısına... 1909'dan 1934'e kadar kutlanmış Osmanlı Devleti'nin tek millî bayramı İyd-i Millî'dir.

II. MEŞRUTİYET DÖNEMİ
(İttihat ve Terakki)

Meşrutiyet taraftarı olan Jön Türkler, İttihad-ı Osmânî Cemiyeti'ni kurarlar. Paris'te yaşayan ve bir süre sonra "Meşveret Gazetesi"ni çıkaracak olan Ahmet Rıza Bey ile birlikte hareket ederek "Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti" adını alırlar. İngiltere ve Rusya'nın Reval'de bir araya gelmesi üzerine İttihatçılar harekete geçer.

REVAL GÖRÜŞMELERİ (1908)

→ İngiltere ve Rusya, Osmanlı Devleti'ni paylaşmak için anlaşmıştır. Bu görüşme, padişaha karşı İttihatçıların tezini güçlendirmiştir.

→ İttihat ve Terakki Cemiyeti, çalışmalarını hızlandırarak Meşrutiyeti ilan ettirmiştir.

İttihatçılar, II. Abdülhamit'e Meşru-

tiyeti ilan etmesi için baskı yaparak Rumeli'de ayaklanırlar.

Resneli Niyazi ve Enver Bey'in (Hürriyet Taburları) isyanları üzerine, ülkenin iç savaşa sürüklenmesini istemeyen II. Abdülhamit, Meşrutiyeti tekrar ilan etmek zorunda kalır.

✓ Meclis-i Mebusan, 7 Aralık 1908 tarihinde resmen yeniden açılır.

✓ Kanuni Esasi tekrar yürürlüğe girer.

II. Meşrutiyet seçimlerinden İttihatçılar başarıyla çıkar. Meclisin büyük çoğunluğu İttihat ve Terakki temsilcilerinden oluşur.

NOT İttihatçıların, Meşrutiyet ve ülke yönetimi için ciddi bir hazırlığı olmadığından beklenen sonuçlar alınamamıştır.

II. Meşrutiyetin ilanı sırasında yaşanan otorite boşluğu toprak kaybına sebep olur:

✓ Bulgaristan bağımsızlığını ilan eder.

✓ Avusturya - Macaristan İmparatorluğu Bosna-Hersek'i topraklarına katar ve

✓ Yunanistan, Girit'i işgal eder.

31 Mart Olayı KPSS

Nedenleri: KPSS

- İttihat ve Terakki içinde zamanla farklı görüşler oluştu.
- İttihat ve Terakki'ye karşı muhalifler Ahrar Cemiyeti'ni kurdular.
- Ordu da alaylı - mektepli çekişmesi arttı.
- Volkan Gazetesi baş yazarı Derviş Vahdet ve Serbesti Gazetesi baş yazarı Hasan Fehmi padişahı desteklediler.

Hasan Fehmi, Galata'da öldürüldü ve bunun üzerine isyan başladı!

- Bazı kesimler Meşrutiyetin ilanına tepki gösterdi.
- II. Meşrutiyeti korumakla görevli Avcı Taburlarının Meşrutiyete karşı olanların çıkarttığı bu isyanda rol alması kafaları karıştırdı.

Komutanlığını Mahmut Şevket Paşa'nın, kurmay başkanlığını Mustafa Kemal'in yaptığı Hareket Ordusu Selanik'ten gelerek isyanı bastırdı. II. Abdülhamit tahttan indirildi ve yerine Mehmet Reşat (V. Mehmet) tahta çıkarıldı.

ÖNEMLİ

II. Abdülhamit ve Sultan Vahdettin meclis kararıyla tahttan indirilmiştir.

NOT

Mustafa Kemal'in tarih sahnesine çıktığı ilk olaydır!

31 MART Olayı'nın ...

Sonuçları:

- Osmanlıda rejime karşı çıkan ilk isyandır. KPSS
- Sarayın etkinliği azalırken ordunun etkinliği artmıştır.
- Anayasada değişiklik yapılmış; padişahın yetkileri sınırlandırılmış ve hükümet meclise karşı sorumlu hale getirilmiştir.

Bu süreç demokratikleşmeyi hızlandırmıştır.

II. Meşrutiyet Dönemi'nde çok partili hayata geçilmiştir. KPSS

İttihat ve Terakki Fırkası

Osmanlı Ahrar Fırkası

Hürriyet ve İtilaf Fırkası

İttihad-ı Muhammedi Fırkası

Fedâkârân-ı Millet Fırkası

Heyet-i Müttefika-i Osmaniye Fırkası

İttihat ve Terakki Fırkası:

Liderleri: Enver Bey, Cemal Bey ve Talat Bey.

Türk siyaset tarihinin ilk partisidir.

Siyasî Fikirleri: Turancılık akımını savunmuşlardır.

Çıkardıkları Gazeteler:

- Mizan
- Meşveret
- İçtihad

Hürriyet ve İtilaf Fırkası:

Liderleri: Dr. Rıza Nur ve Damat Ferit Paşa'dır.

İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne karşı kurulan EN önemli muhalefet partisidir!

KARŞILAŞTIRALIM...

Birinci Meşrutiyet 1876

Padişah: II. Abdülhamit

Devlet adamı:

Sadrazam: Mithat Paşa

Meclis-i Mebusan Bşk: Vefik Paşa

İlanında etkili olanlar:

Ziya Paşa Agâh Efendi

Mithat Paşa Ali Suavi

Namık Kemal Şinasi

Düşünce: Osmanlıcılık

Etkili Grup: Genç Osmanlılar

Siyasi olay: Tersane Konferansı

İkinci Meşrutiyet 1908

Padişah: II. Abdülhamit

Devlet adamı: Enver Paşa

Meclis-i Mebusan Bşk: Ahmet Rıza

Düşünce: Türkçülük

Etkili grup: Aydınlar KPSS

(Jön Türkler / İttihat ve Terakki Cem.)

Siyasi olay: Reval Görüşmeleri

KARŞILAŞTIRALIM...

Tersane Konferansının Amacı:

- İmparatorluğu dağılmaktan kurtarmak
- İç işlere karışılmasını engellemek

Reval Görüşmelerinin Amacı:

- İmparatorluğu dağılmaktan kurtarmak
- İstibdat Dönemini yıkıp tekrar Meşrutiyeti getirmek

Birinci Meşrutiyetin Önemi:

- İlk kez parlamentolu yönetime geçilmiştir.
- İlk kez halk, padişahın yanında yönetime katılmıştır.
- Türk tarihinin ilk anayasası yayımlanmıştır.
- Meclis'te yer alan grupların çoğu Hristiyandır.

İkinci Meşrutiyetin Önemi:

Kamil Paşa önderliğinde ilk defa hükumet programı hazırlanmıştır.

I. Meşrutiyet	II. Meşrutiyet
PARTİ YOK (KPSS)	PARTİ VAR

I. Meşrutiyet	II. Meşrutiyet
Kapanış nedeni 93 Harbi'dir.	Kapanış nedeni İstanbul'un işgalidir.

İSTİBDAT Dönemi'ne Dair KPSS

Göçler, hastalıklar ve ölümler nedeniyle kimsesiz kalan çocuklar için 1914'te DARÜLEYTAM kurumu açılmıştır.

İttihat ve Terakki Partisinin Milli Ekonomiyi Oluşturma Çabaları

- Kapitülasyonları 1914'te tek taraflı kaldırma girişiminde bulunması
- Yabancı şirketlere belirli sayıda Türk çalıştırma zorunluluğu getirilmesi
- Halkın yerli malı kullanmaya teşvik edilmesi
- Gümrük tarifelerinin yükseltilmesi

İmparatorluğu Kurtarma Çabaları

Batıcılık: Temellerini Tanzimat ve ondan önceki yenilikçi padişah ile devlet adamlarının görüşlerinden alan ve Osmanlı Devleti'nin kurtuluşunun Batı'nın ilerlemiş teknolojisi kabul edilerek sağlanabileceğini savunan bir düşüncedir. KPSS Celal Nuri, Abdullah Cevdet, Tevfik Fikret gibi aydınlar savunmuştur.

Osmanlıcılık: Tanzimat Dönemi'nin etkin düşünce yapısıdır. I. Meşrutiyetin ilan edilmesinde rol oynamıştır. KPSS Osmanlı Devleti bünyesinde yaşayan değişik din ve dilden olan halkları "Osmanlı" bilinciyle ortak bir noktada toplayarak birleştirmeye yönelmiş; böylelikle milliyetçilikten kaynaklanan azınlık ayaklanmalarını ve Avrupalı devletlerin iç işlerine karışmasını önlemek istemiştir.

Tanzimat, Islahat ve I. Meşrutiyet dönemlerinde etkili olmuş bir fikirdir. Balkan Savaşları ile önemini yitirmiştir.

Fikrin savunucuları: Namık Kemal, KPSS Yusuf Akçura, Ziya Paşa ve Ali Suavi'dir. KPSS

Yayın organları:

Tercüman-ı Ahval

Hürriyet

İkdam

Osmanlıcılığın Başarısızlığa Olma Nedenleri: KPSS

- Çarlık Rusyası'nın izlediği dış politika,
- Fransız İhtilali'nin getirdiği ilkeler,
- Büyük devletlerin azınlıkları koruma sürdürmesi,
- Meşrutiyetin ilanına rağmen azınlıkların ayrılıkçı hareketlerini sürdürmesi

İslamcılık - Ümmetçilik - Panislamizm

SORULDU: I. Meşrutiyet sonrası KPSS II. Abdülhamit İslamcılığa destek vermiştir. Halifelik üstün bir güç olarak kullanılmak istenmiştir. Osmanlıcılık fikrinin uygulanamayacağı düşüncesiyle gündeme gelmiştir.

Fikrin savunucuları: Ahmet Hamdi Akseki, Mehmet Akif Ersoy, Said Halim Paşa'dır. KPSS

NOT I. Dünya Savaşı'nda Arapların İngilizlerle iş birliği yapması sonucu geçerliğini kaybetmiştir.

Turancılık - Pantürkizm

II. Meşrutiyet Dönemi'nde devlet politikası olarak uygulanmış; Balkan Savaşları ile etkinlik kazanmıştır. KPSS

Fikir, bütün Türkleri bir bayrağın altında toplamayı hedeflemektedir. Kafkas cephesinde fikrin imkansız olduğu ortaya çıkınca önemini kaybetmiştir.

Fikrin savunucuları: Ömer Seyfettin, KPSS Mehmet Emin Yurdakul, Ziya Gökalp, Mehmet Emin Resulzade, Mahmud Celaleddin Paşa ve Gaspıralı İsmail Bey'dir.

KPSS Üç Tarz-ı Siyâset

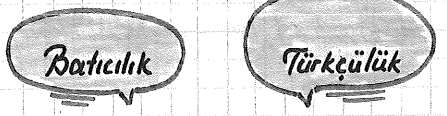
Türkçülük akımının önde gelen temsilcilerinden Yusuf Akçura'nın 1904'te Kahire'de Türk adlı gazetede kaleme aldığı makaledir.

Adem-i Merkeziyet

Devlet çatısı altında yaşayan unsurlara özerklik verilerek devlete bağlılıklarının sağlanmasını amaçlamıştır. Prens Sabahattin

Çıkarımlar:

↳ Osmanlıdan miras akımlar:

↳ I. Dünya Savaşı'nın son verdiği akımlar:

Yıkılışa Doğru Son 3 Savaş

1. Trablusgarp Savaşı:

- Trablusgarp'ın coğrafi konumu.
- İngiltere ve Fransa'nın İtalya'yı desteklemesi.
- İtalya'nın sanayisine ham madde kaynakları bulma düşüncesi, savaşın nedenleri arasındadır.

Savaşın milliyetçilik gibi bir nedeni yoktur.

ÖNEMLİ: 1909 yılında İtalya ile Rusya arasında imzalanan Racconigi Antlaşması ile Rusya, İtalya'nın Trablusgarp'taki çıkarlarını gözetecek; İtalya'da Rusya'nın Boğazlardaki çıkarlarını kabul etmiş olacaktı.

Savaşın Gelişimi:

İtalyan işgaline Osmanlı İmparatorluğu karşılık verememiştir. Gazeteci Şerif adını kullanarak Yüzbaşı Mustafa Kemal, KPSS Kuyumcu Hamdi lakabıyla Binbaşı Enver Bey; Ali Fethi Okyar, Ali Çetinkaya, Fuat Bulca ve Nuri Conker gibi subaylar gizlice bölgeye giderek halkı teşkilatlandırdılar. Gayrınizamî harp yöntemiyle Derne, Tobruk (Mustafa Kemal) ve Bingazi'de (Enver Bey) İtalya'ya karşı önemli başarılar elde ettiler.

Trablusgarp Savaşı, Mustafa Kemal'in sömürgeciliğe karşı ilk mücadelesidir!

UYARI: İtalyanlar Osmanlı İmparatorluğu'nun direncini kırmak için 12 Ada'ya asker çıkararak Çanakkale Boğazı'nı kuşattılar. Bu gelişmeler üzerine cesaret kazanan Balkan devletleri

Osmanlı Devleti'ne savaş açtılar. Osmanlı Devleti her iki cephede birden mücadele edemeyeceği için barış talep etti.

MEB BİLGİSİ: İtalya'nın Trablusgarp'a saldırdığı sıralarda Fransız aydın Pierre Loti şu satırları yazmıştır: "Türkiye, kahraman ve övülmeye değer ordusuyla kendini kanının son damlasına kadar savunacaktır."

Uşi Antlaşması:

- Trablusgarp ve Bingazi İtalya'ya bırakıldı. KPSS
- Kuzey Afrika'da bulunan SON toprak kaybedildi.

NOT: Osmanlı Devleti 3 kıtada toprağı olan bir devlet olma özelliğini yitirmiştir.

- Trablusgarp halkı halifeye bağlı kalmaya devam edecekti.

NOT: Kültürel bağın devamı amaçlanarak halifeliğin gücü kullanılmak istenmiştir.

NOT: Aynı madde ilk kez Küçük Kaynarca Antlaşması'nda Kırım için kullanılmıştır.

- On iki Ada, Balkan Savaşları sonuna kadar geçici olarak İtalya'ya bırakılmıştır.

NOT: Balkan milletlerinin, Adaları işgal etmesinden endişe duyulduğu için bu yola gidilmiştir.

not: On iki Ada, Lozan'da resmen İtalya'ya bırakılmıştır.

NOT: İtalya, 1947'de Paris Antlaşmasıyla On iki Ada'yı savaş tazminatı olarak Yunanistan'a vermiştir.

NOT: Dünya tarihinde ilk kez bir savaşta uçak kullanılmıştır.

2. Balkan Savaşları:

1. Balkan Savaşı:

- Milliyetçilik
- Panslavizm
- Reval Görüşmeleri
- Osmanlı Devleti'nin zayıflığı
- Trablusgarp Savaşı'nın etkisi
- Avrupalı devletlerin desteği

Balkan devletlerinin Osmanlı Devleti'ne savaş açmasında etkili olmuştur.

UYARI: Balkan Savaşları'nın çıkmasında sömürgecilik etkili değildir!

Savaşın Gelişimi:

Karadağ, Yunanistan, Sırbistan, Bulgaristan } Osmanlı Devleti ilk saldıran

Avrupalı devletler, Balkan devletlerini korumak için savaş sonrası sınır değişikliğini tanımayacaklarını bildirdi. Her şeye rağmen Osmanlı Devleti'nin kazanma ihtimaline karşı önlem aldılar.

MEB Bilgisi: Balkan Birliği'nin orduları savaşta başarılı olmuş ve 3 Aralık'ta taraflar kesin bir barış antlaşmasına kadar Çatalca Ateşkesi'ni imzalamıştır.

Osmanlı Devleti'nin Yenilme Nedenleri KPSS

→ Ordu da siyasi ikilik
→ Orduların teknolojik bakımdan yetersiz olması
→ II. Meşrutiyetin ilanı nedeniyle iç karışıklıkların olması,
→ Hükumetin güçsüzlüğü,
→ Moral düşüklüğü
→ Devletin savaşa hazırlıksız yakalanması,
→ Balkanlardaki durumun takip edilememesi
→ Cepheye gerekli askerî gücün sevk edilememesi
→ → → Osmanlı askerinin terhis edilmesi
→ Modern silah ve malzemenin olmaması ...

a) Bâb-ı Ali Baskını: İttihatçı subaylar savaşın gidişatını bahane ederek Bâb-ı Ali'ye baskın yapmışlardır. Süreci Enver Paşa yönetmiştir. Kâmil Paşa hükumetini devirip Mahmut Şevket Paşa hükumetini kurmuşlardır.

İttihat ve Terakki Cemiyeti yönetime tamamen egemen olmuştur.

UYARI: Rejim ve Padişah değişikliği yaşanmamıştır.

b) Londra Konferansı:
- Sınır değişikliği istemeyen Avrupalı devletler sınır değiştirmişlerdir.

- Osmanlı Devleti, Midye - Enez hattının doğusuna çekilmiştir. Böylece Edirne, Kırklareli, Selanik, Makedonya, Girit, Kavala, Dedeağaç, Batı Trakya, Gümülcine ve Kırcaali kaybedildi. KPSS
- Arnavutluk'un bağımsızlığı onaylandı.
- Ege Adaları'nın geleceğine büyük devletlerin karar vereceği vurgulandı.

Birinci Balkan Savaşı'nın Sonuçları :

✓ Arnavutluk bağımsız oldu. (1912)
not: Balkanlarda Osmanlı Devleti'nden ayrılan son devlettir.
✓ Yunanistan ile ortak bir sınır kalmamıştır.
✓ Osmanlı Devleti'nden en fazla toprağı Bulgaristan almıştır.
✓ Sınır, Midye-Enez hattı olarak belirlenmiştir.
not: Mustafa Kemal'in: "Ordu, siyasete karışmamalıdır." görüşü hakl çıkmıştır.
✓ Batı Trakya'nın kaybedilmesiyle bölgede Türk azınlığı sorunu belirmiştir.

II. Balkan Savaşı :

nedenleri :

- En fazla toprağı Bulgaristan'ın kazanmış olması,
- Rusya'nın Balkan devletlerini kışkırtması.

Karadağ
Yunanistan
Sırbistan
Osmanlı Devleti
Romanya ★
} Bulgaristan

Savaşın Gelişimi:

· Romanya'nın da katılımıyla Karadağ, Sırbistan ve Yunanistan Bulgaristan'a savaş açtı.
· Osmanlı Devleti de bu durumdan faydalanarak Midye-Enez'i geçerek Edirne ve Kırklareli'yi aldı.

not: Edirne'nin alınışında Mustafa Kemal "Bolayır Kuvvetleri Kurmay Başkanlığı" görevini yaptı.

· Avrupalı devletler daha ötesi için geçit vermedi.

Enver Paşa, Edirne'yi geri aldığı için **II. Edirne Fatihi** olarak bilinir...

Osmanlı Devleti'nin İmzaladığı Antlaşmalar

1. İstanbul Antlaşması

Osmanlı Devleti – Bulgaristan

- Meriç Nehri sınır kabul edilmiştir.
- Edirne, Dimetoka, Kırklareli Osmanlı Devleti'nde kalmıştır.
- Bulgaristan'daki Türklerin 4 yıl içinde göç edecekleri kararı alınmıştır.
- Dedeağaç, Bulgaristan'da kalmış; Batı Trakya'daki Türklere azınlık statüsü verilmiştir.
- Türklere kendi müftülerini seçme serbestliği tanınmıştır.
- Türk azınlığa mülkiyet ve Türkçe öğrenim hakkı verilmiştir.

2. Atina Antlaşması

Osmanlı Devleti – Yunanistan

- Meriç Nehri sınır kabul edilmiştir.
- Batı Trakya, Yanya, Selanik ve Girit Yunanistan'a verilmiştir.
- Gökçeada (İmroz), Bozcaada ve Meis Adaları dışındaki Ege Adaları Yunanistan'a bırakılmıştır.
- Müslüman Türk azınlığın hakları garanti altına alınmıştır.

3. İstanbul Antlaşması

Osmanlı Devleti – Sırbistan

Sınır bağının kalmadığı Sırbistan ile Müslüman Türk azınlığın haklarını garanti altına almak için bir anlaşmaya varılmıştır.

Bükreş Antlaşması

Balkan devletleri kendi aralarında imzalamıştır. II. Balkan Savaşı'nı bitiren antlaşmadır.

Balkan Savaşlarının Genel Sonuçları:

- Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki egemenliği sona ermiştir.
- Ege Adaları elden çıkmıştır.
- Osmanlıcılık akımı geçerliğini yitirmiştir.
- Türkçülük akımı güçlenmiştir.
- İttihat ve Terakki Cemiyeti iktidarı tamamen ele geçirmiştir.

Devleti yakınlaşmıştır.

· Günümüze kadar gelen Batı Trakya Türkleri Sorunu, FIR HATTI, Kızıla Sahanlığı ve Kara Suları Meselesi ortaya çıkmıştır.

· Osmanlı sınırlarında Müslüman nüfus çoğalırken Hristiyan nüfus azalmıştır.

Balkan Savaşlarında Kaybedilen Topraklar

Batı Trakya (Kavala, Dedeağaç, Yanya, Gümülcine, Selanik)

Arnavutluk

Girit

Ege Adaları

Makedonya

I. DÜNYA SAVAŞI

Genel Sebepler:

1) Sömürgecilik: Sanayi inkılabı'nı gerçekleştiren Batılı devletler pazar ve ham madde arayışı içerisine girdiler.

2) Milliyetçilik: Fransız ihtilali ile dünyaya yayılan milliyetçilik imparatorlukları yıkmıştır. Milli devletler saldırgan politikalar üretmişlerdir.

3) Silahlanma yarışı ve

4) Bloklaşma

Özel Sebepler:

1) Almanya - İngiltere Rekabeti: Almanya siyasi birliğini sağladıktan sonra İngiltere'nin sömürgelerine göz koymuştur.

2) Almanya - Fransa Çekişmesi: Almanya, siyasi birliğini sağlarken Sedan Savaşı ile Fransa'nın Alsas Loren bölgesini ele geçirmiştir. Fransa, bu kaybı kurtarma peşine düşmüştür.

3) Avusturya - Macaristan Rusya Çekişmesi: Balkanlara hem Almanlar hem Ruslar egemen olmak istiyordu. Panslavizm ile Pangermenizm karşı karşıya gelmişti. Bu da Balkanları kaynayan kazana çevirecekti.

4) Avusturya - Macaristan İtalya çekişmesi

5) Avusturya - Macaristan Sırbistan

6) Bulgaristan: II. Balkan Savaşı'nda kaybettiklerini geri almak istiyordu.

7) Japonya: Uzak Doğu'da sömürge peşindedir.

Üçlü İttifak - Bağlaşma:

savaş başlamadan önce

Almanya

Avusturya - Macaristan

İtalya

savaş başladıktan sonra

Almanya

Avusturya - Macaristan

Osmanlı Devleti

Bulgaristan

Üçlü İtilaf - Anlaşma:

savaş başlamadan önce

İngiltere

Fransa

Rusya

savaş başladıktan sonra

İngiltere

Fransa

Rusya

İtalya

Sırbistan

ABD

Romanya

Japonya ve Yunanistan

"NOT" İtalya, 1915 Londra Antlaşması ile İtilaf grubuna geçti.

MEB BİLGİSİ:

Bolşevik İhtilali: 1917 yılında Rusya'da Çarlık yönetimine son veren ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin kuruluşuna yol açan ihtilale verilen isimdir.

Turancılık: Dünyadaki bütün Türkleri tek bir bayrak altında toplama düşüncesine verilen isimdir.

Anzak: Australian and New Zealand Army Corps (Avustralya ve Yeni Zelanda Kolordusu) kelimelerinin baş harflerinden oluşur. I. Dünya Savaşı'nda Çanakkale Cephesinde İngilizlere destek vermek amacıyla savaşmışlardır.

Savaşın Bahanesi: 28 Haziran 1914'te Avusturya - Macaristan Veliahtı Francis Ferdinand'ın Saraybosna'da Sırp Gavrilo Princip tarafından öldürülmesiyle Dünya Savaşı başlamıştır.

UNUTMA: Birinci Dünya Savaşı öncesinde Osmanlı Devleti tarafsızlığını ilan etmiştir.

ÖNEMLİ: Osmanlı Devleti, İtilaf Devletleri ile aynı blokta yer almak için girişimde bulunmuş; İtilaf Devletleri 2 sebepten kabul etmemiştir:

- Osmanlı Devleti'ni parçalama emelleri,
- Savaşı geniş alana yaymadan hemen bitirmek istemeleri

İngiltere, Osmanlı Devleti'ni savaş dışında tutmak için şu teklifi yapmıştır:

kapitülasyonları kaldıralım

dış borcunuzu silelim

savaş gemilerini verelim

İtilaf Devletleri'nin Osmanlı Devleti'ni Yanlarında İstememesinin Sebepleri:

savaş alanının genişleyecek olması

İngiliz sömürge yollarının tehlikeye girecek olması

Rusya ile İtilaf Devletlerinin bağlantılarının kesilecek olması

Sömürgelerdeki Müslümanların İngiltere ve Fransa'ya isyan etme ihtimalinin olması

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesinde Etkili Olan Sebepler KPSS

Trablusgarp ve Balkan Savaşlarında kaybedilen toprakları geri almak istemesi

Siyasi yalnızlıktan kurtulmak istemesi

İttihat ve Terakki yönetiminin Almanya'nın savaşı kazanacağına olan inançları

Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni Kendi Yanında Savaşa Sokmak İstemesinin Sebepleri

Osmanlı Devleti'nin Jeopolitik Konumundan Faydalanarak;

→ Yeni cephelerin açılması ile rahatlayacak İtilaf devletleri ise zor duruma düşecekti.

→ Rusya'ya Boğazlar üzerinden gidecek yardım engellenecekti

→ Osmanlı Devleti'nin yer altı kaynaklarından yararlanılacaktı

→ İngilizlerin sömürge yollarını ve

→ Rusya ile İtilaf devletlerinin bağlantılarını kesecekti

Osmanlı Devleti'nin Halifelik Gücünden Faydalanarak;

→ Sömürgelerdeki Müslümanları İngiltere ve Fransa'ya karşı

→ Rus hakimiyeti altında yaşayan Müslüman Türkleri Rusya'ya karşı kışkırtacaktı.

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Katılması

Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı

ÇIKTIĞINDA

➡ Tarafsızlığını ilan etti.

➡ Kapitülasyonları tek taraflı kaldırdı.

➡ Boğazları tüm devletlere kapattı.

Bilelim... İtilaf devletleri de kendi çıkarları açısından bu fikri destekliyordu.

MEB Bilgisi: Osmanlı Devleti, İtilaf devletlerinin safında savaşa girmek istediği halde İtilaf devletlerinin kendi aralarında yaptıkları gizli anlaşmalardan dolayı Osmanlı Devleti Almanya'ya yakınlaşmıştır.

Almanya'nın İstanbul Büyükelçisi Wangenheim ile Sadrazam Said Halim Paşa arasında gizli ittifak antlaşması imzalanmıştır.

İki Alman gemisinin Osmanlıya sığınması sonucu İtilaflara teslim edilmeyerek Goeben (Yavuz) ve Breslau (Midilli) adı verilip Karadeniz'de Rusya'nın Sivastopol, Odesa gibi Rus limanlarını bombalaması sonucu Osmanlı Devleti savaşa girmiş oldu.

Taarruz Cepheleri

1. Kafkas (Doğu) Cephesi

Savaşın Nedenleri KPSS

- Osmanlı Devleti'nin Bakü petrollerini ele geçirmek istemesi
- Kafkaslara ulaşarak oradaki Türklerle bağlantı kurup büyük bir Türk ordusu oluşturmak istemesi
- Kafkaslar üzerinden Hindistan'a ulaşarak İngilizlerin sömürgeleriyle olan bağlantısını kesmek
- Kafkaslardaki bağımsızlık hareketlerini desteklemek
- Rusya'nın güneye inmesini engellemek
- Rus işgalindeki yerleri (Kars, Ardahan, Batum) geri almak.

Savaşın Seyri

- Genelkurmay Bşk. ve Başkomutan vekili Enver Paşa komutasındaki 150 bin kişilik Osmanlı ordusu Doğu Anadolu'da Ruslara karşı saldırıya geçti. Osmanlı ordusu daha düşmanla karşılaşmadan salgın hastalık, açlık, soğuk gibi afetler yüzünden Sarıkamış'ta 90 bin askerimiz şehit oldu. (1914)

Sarıkamış

- Ruslar, bahar aylarında saldırıya geçerek Doğu Anadolu Bölgesi'ni işgal ettiler.
- Mustafa Kemal, Çanakkale Savaşlarından sonra Muş ve Bitlis'i düşman işgalinden kurtardı.

MEB Bilgisi: Mustafa Kemal'e 7. Ordu Komutanlığı sırasında gösterdiği başarılarından dolayı "Fahri Yaverlik" unvanı verilmiştir.

- 1917 yılında Rusya'da çıkan Bolşevik İhtilali, Rusların bu bölgeleri kendiliğinden terk etmelerine neden oldu.
- Rusya, Birest Litowsk Anlaşması ile I. Dünya Savaşı'ndan çekildi. KPSS Bu anlaşmayla Rusya, daha önce aldığı Elviye-i Selase'yi (Kars, Ardahan, Batum) Osmanlı Devleti'ne geri verdi...

MEB BİLGİSİ: İstanbul Hükümeti, Nuri (Killigil) Paşa'nın komutanlığında Azerbaycan Türkleri ve Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti vatandaşı Dağıstanlı gönüllülerden oluşan bir Kafkas İslam Ordusu kurdu. Kafkas İslam Ordusu, Halil (Kut) Paşa komutasında Bakü'ye girdi. Böylece şehir düşmandan temizlendi. Azerbaycan Cumhuriyeti'nin kurucusu Mehmet Emin Resulzade Azerbaycan Cumhuriyeti adlı kitabında "Kardeş Türkiye'nin imdadı" başlığı altındaki bölümde Bakü'nün geri alınmasını "Mehmetçiğin tarihe altın harflerle yazılacak bir fedakarlığı olarak ifade etmiştir.

ÖNEMLİ

I. Dünya Savaşı sırasında Ruslarla birlik olup Osmanlıya saldıran Ermeniler Sevk ve İskan Kanunu ile tehcir (göç) ettirilmiştir.

UNUTMA

Kafkas Cephesi İLK AÇILAN ve İLK KAPANAN cephedir.

Savaş kaybedildiği halde toprak kaybedilmemiştir.

2. Kanal (Süveyş) Cephesi

Savaşın Nedenleri KPSS

- İngiltere'nin Hindistan'a giden sömürge yollarını kesmek
- Mısır'ı İngilizlerden geri almak
- Arap kabilelerini İngilizlere karşı kışkırtmak

Savaşın Seyri

- Bahriye Nazırı Cemal Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu 1915'te taarruza geçti.
- Osmanlı ordusu savaşı kaybetti ve Suriye'ye kadar geri çekildi.
- Osmanlı padişahı ve halifesi olan Sultan V. Mehmet Reşat'ın İslam dünyasına yönelik cihat çağrısının karşılık bulmadığı bu cephede ümmetçilik politikasının etkisi kalmamıştır.

Savunma Cepheleri

1. Çanakkale Cephesi

Savaşın Nedenleri:

İtilafların;

- İstanbul'u ve Boğazları alarak Osmanlı Devleti'ni savaş dışı bırakmak istemesi,
- Rusya'ya gerekli askerî yardımı sağlamak için Boğazlara hakim olmak düşüncesi,
- Osmanlı Devleti'ni ele geçirerek savaşı kısa sürede bitirme planı,
- Balkan devletlerini yanlarında savaşa çekme emelleri,
- Almanya ve Avusturya'yı doğudan kuşatmak en önemli nedenler arasındadır.

Deniz Muharebesi: İngiliz ve Fransız gemileri Çanakkale Boğazı'na yığınak yaptılar. 18 Mart 1915'te teknik bakımdan üstün olan İtilaf Devletleri, Boğaz'ı geçmek amacıyla hareket ettiler. Nusret Mayın Gemisi ile Boğaz'a döşenen mayınlar ve kahraman Türk topçusunun başarısı sayesinde İtilaf donanması büyük kayıplar vererek geri çekilmek zorunda kaldı.

"18 Mart Kahramanı" olarak anılan Cevat Çobanlı'nın bu zaferde büyük katkısı vardır.

MEB Bilgisi: Cevat Paşa, müttefik donanmasının çekilmesini izlemiş ve: "Gittiler... Geçemediler... Geçemeyecekler..." demişti.

Kara Muharebeleri:

- Denizde başarılı olamayan İtilaf devletleri karadan İstanbul'a ulaşmak üzere Gelibolu'ya asker çıkardılar.
- İngiliz ve Fransız sömürgelerinden de birçok asker getirdiler.
- Conkbayırı, Anafartalar, Arıburnu ve Kireçtepe bölgelerinde 19. Tümen Komutanı Yarbay Mustafa Kemal önderliğindeki ordu, başarılı savunma savaşları yaparak İstanbul'un işgalini önlemiştir. KPSS

DİPNOT Mustafa Kemal'in: "Ben size taarruzu değil ölmeyi emrediyorum!" sözü tarihe geçmiştir.

MEB Bilgisi:

Mustafa Kemal, kazandığı başarılardan dolayı "Payitaht Kurtaran Kahraman" unvanı ile anılmaya başlamıştır.

Çanakkale Savaşının Sonuçları:

- Çanakkale cephesinde yenilgiye uğrayan İtilaf devletleri prestij kaybettiler. Böylece, İstanbul kurtarılmış ve Çanakkale'nin geçilmeyeceği tüm dünya tarafından görülmüş oldu.
- I. Dünya Savaşı'nın süresi uzadı.
- İtilaf devletlerinin yardımı Rusya'ya ulaşmadığı için Rus ekonomisi iyice bozuldu. Rusya'da Çarlık rejimi yıkılarak yerine Bolşevik rejimi kuruldu ve Ruslar, I. Dünya Savaşı'ndan çekildi.
- Çanakkale savaşları, milli mücadele ruhunun başlangıcı oldu.

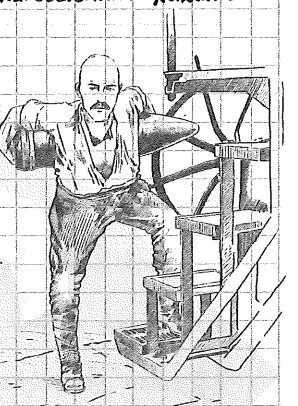
KPSS

I. Dünya Savaşı süresince, Osmanlı Devleti'nin zafer kazandığı tek cephe Çanakkale cephesidir.

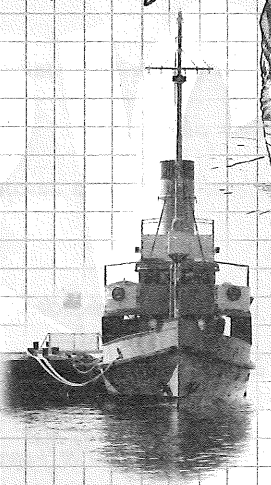
„Unutmayalım...

Çanakkale Muharebelerinin kazanılmasında;

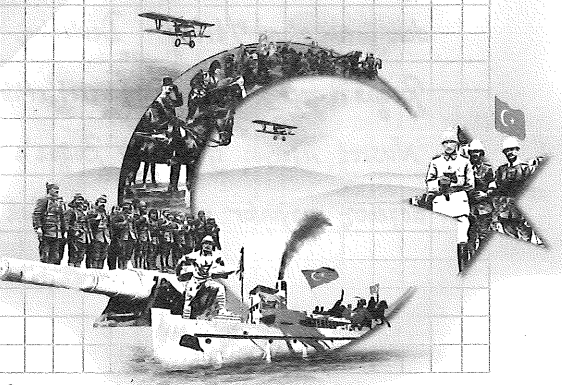
Seyit Onbaşı'nın kahramanlığı...

Nusret Mayın Gemisi komutanı İsmail Hakkı'nın özverisi...

57. Alay'ın fedakârlığı... büyük rol oynadı!

☹ Osmanlı Devleti'nin Çanakkale'deki kayıplarının büyük çoğunluğunun eğitim seviyesi yüksekti. Bu nedenle Cumhuriyet'in ilk yıllarında pek çok alanda yetişmiş eleman bulma sıkıntısı yaşanmıştır.

2. Hicaz_Yemen Cephesi

Savaşın Nedenleri:

- İngilizlerin Arap Yarımadası'nı ele geçirme isteği
- Osmanlı Devleti'nin kutsal toprakları korumak istemesi

Savaşın Gelişimi:

T.E. Lawrence: Arapları Osmanlı Devleti'ne karşı kışkırtan İngiliz ajandır.

Hicaz Emiri Şerif Hüseyin kendisine vaad edilen Büyük Arabistan Krallığı için isyan etmişti.

Savaşın Sonuçları:

- Türk ordusu İngiliz ve Araplara karşı mücadele verdiyse de başarılı olamadı.
- İngiliz casusu Lawrence tarafından "Çöl Kaplanı" olarak isimlendirilen Fahreddin Paşa, Medine Müdafaası ile uğraştığı halde çekilmek zorunda kaldı. KPSS
- İngilizler Yemen'i alarak Hicaz'a tamamen hakim oldular.
- Hicaz-Yemen cephesinde bazı Arap aşiretlerinin İngilizlerle birlikte hareket etmesi ümmetçilik akımının etkisini yitirdiğini gösterdi.

3. Irak Cephesi

Savaşın Nedenleri:

- İngilizlerin Irak petrollerini ele geçirmek istemeleri

Not Alınız

NOT

Osmanlı Devleti'nin kayıtlara geçen en son zaferi Halil Kut Paşa tarafından İngilizlere karşı kazanılan Kût'ül-Amâre zaferidir. KPSS

KPSS NOT

İngilizler 1880'lerden itibaren Araplara, halifeliğin onların hakkı olduğunu; Osmanlı Devleti'nden ayrılarak kendi himâyelerinde kurulacak devletlerini destekleyeceklerini telkin etmişlerdir.

İngilizlerin Amaçları

✓ Halifelik kurumunu kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak
✓ Osmanlı Devleti'nin gücünü kırmak
✓ Orta Doğu'da yeni bir siyasi yapı oluşturmak
✓ Sömürge yollarının güvenliğini sağlamaktır.

4. Sina-Filistin-Suriye Cephesi

Savaşın Nedeni: İtilaf devletlerinin Orta Doğu topraklarını ele geçirmek istemesi.

Savaşın Gelişimi:

- Kanal cephesinde İngilizlere yenilen birliklerimiz Filistin'e sonra da Suriye'ye kadar geri çekildiler.

MEB Bilgisi: 1918'de Şera Savaşları ile durdurulan İngilizler bunu izleyen Nablus Savaşları sonunda Hayfa, Akka ve Şam'ı işgal etti.

27 Ekim 1918'de Halep, İngilizlerin eline geçti.

- Arap aşiretlerinin de İngilizlere yardım etmesi ile Suriye-Filistin kaybedildi.

Osmanlı Devleti'nin Müttefiklerine Yardım Amaçlı Açtığı Cepheler

Galiçya Cephesi Türk askerleri, Avusturya ve Almanya ordusunda Ruslara karşı savaşmıştır.

Makedonya Cephesi Türk askerleri, Avusturya ordusunda Ruslara ve Fransızlara karşı savaşmıştır.

Romanya Cephesi Türk askerleri, Avusturya ve Almanya ordusunda Ruslara karşı savaşmıştır.

OSMANLI DEVLETİ'nin I. DÜNYA SAVAŞI'nda SAVAŞTIĞI CEPHELER

Cephe	Düşman	Yapısı	Açılma Nedeni
Çanakkale	İngiltere-Fransa	Savunma	İstanbul'u alarak Osmanlı Devleti'ni savaşın dışına itmek; Rusya'ya yardım götürmek.
Kanal	İngiltere	Taarruz	İngilizlerin sömürgelerine giden yolu ele geçirmek
Kafkas	Rusya	Taarruz	Rus saldırısını durdurmak, Azerbaycan petrollerini ele geçirmek; Orta Asya daki Türklerle birleşmek
Suriye	İngiltere	Savunma	İngilizlerin Anadolu'ya girmesini engellemek
Irak	İngiltere	Savunma	Petrol bölgelerine sahip olmak

Mütteffiklerine yardım için savaştığı cepheler:

→ Galiçya →

→ Romanya →

→ Makedonya →

I. Dünya Savaşı Esnasında Osmanlı Sadrazamları

Said Halim Paşa

Talat Paşa

Ahmet İzzet

I. Dünya Savaşı'nın Sona Ermesi

- Almanya, ABD'nin ticaret gemilerini batırınca ABD tarafsız tutumundan vazgeçerek savaşa girdi. KPSS
- ABD'nin savaşa girişiyle İtilaf Devletleri galip geldi.

MEB Bilgisi: I. Dünya Savaşı'nda İtilaf Devletleri arasından savaştan İLK çekilen ülke Japonya'dır.

8 Ocak 1918 Wilson İlkeleri (14 NOKTA KARARLARI) KPSS

- Yenilen devletlerden toprak ve savaş tazminatı alınmayacak.
- Açık diplomasi uygulanacak, gizli anlaşmalar yapılmayacak.
- Dünya barışını korumak için uluslararası bir kurul oluşacak.
- Self determinasyon prensibi uygulanacak.

Yani... hangi ulus nerede çoğunluktaysa o topraklar üzerinde devlet kurma hakkı vardır.

Bu madde sömürgeciliğe ve imparatorluklara **karşıdır**.

✓ Sınırlar milliyet prensibine göre düzenlenecektir.

✓ Osmanlı Devleti'nde Türklerin çoğunlukta olduğu yerler Türklere bırakılacak; geri kalan yerlerde self determinasyon uygulanacaktır.

✓ Boğazlar, dünya ticaretine açık olacaktır.

✓ Sömürgecilik yapılmayacaktır.

✓ Alsas-Loren Fransa'ya bırakılacaktır.

I. Dünya Savaşının Sonuçları:

- Yaklaşık 10 milyon insan hayatını kaybetti. (Sivil savunma ortaya çıktı)
- İmparatorluklar yıkıldı.
  - Rus Çarlığı
  - Macaristan İmparatorluğu
  - Osmanlı İmparatorluğu
  - Alman İmparatorluğu
- Milli devletler kuruldu:
  Litvanya, Estonya, Ukrayna, Çekoslovakya, Polonya, Avusturya, Macaristan, Türkiye, Yugoslavya (çok uluslu).
- Dünya barışını korumak amacıyla Milletler Cemiyeti kuruldu.
- Sömürgeciliğin yerini mandacılık aldı.
  Orta Doğu'da mandater rejimler oluştu.
- Devletler yeni rejimlerle tanıştı.
  Rusya → Sosyalizm
  Almanya → Nazizm
  İtalya → Faşizm
  Türkiye, Avusturya, Bulgaristan → Cumhuriyet
- Yeni silahlar kullanıldı.
  ↳ klor gazı (ilk kimyasal silah, Almanya)
  ↳ tank (İngiltere)
  ↳ deniz altı (Almanya)
- Uçak yaygınlık kazandı.
- Savaşa katılan bütün devletlerde liberalizm temelinden sarsıldı. Savaş tazminatları, onarım adı altında ifade edildi.

NOT:

I. Dünya Savaşı'nın en önemli sonucu II. Dünya Savaşı'dır.

Gizli Antlaşmalar

Bu paylaşımda "Dört Büyükler" yer aldı: İngiltere, Fransa, Rusya, İtalya.

KPSS

I. Dünya Savaşı devam ederken imzaladılar:

1. Boğazlar (İstanbul) Antlaşması:
İngiltere ve Fransa, Çanakkale cephesi sırasında Rusya'yı kendi yanlarında tutabilmek amacıyla bu antlaşmayı yaptılar. İstanbul, Boğazlar ve Marmara kıyıları Rusya'ya vaat edildi.

2. Londra Antlaşması:
Oniki Ada, Batı Anadolu, Konya ve Antalya İtalyanlara vaat edildi. İtalya, İtilaf devletlerinin yanına geçti.

3. Sykes - Picot Antlaşması:
İngiltere, Irak'ı (Musul hariç) Fransa Çukurova, Güneydoğu Anadolu, Musul ve Suriye çevresini paylaştı.

Filistin merkezli Arap devleti kurulmasına ve Kudüs'te uluslararası bir yönetim olmasına karar verildi.

4. Petrograt Antlaşması:
Doğu Anadolu ve Trabzon'a kadar olan Karadeniz kıyıları daha önceki bölgelere ek olarak Rusya'ya bırakıldı.

5. Saint Jean de Maurienne:
Batı Anadolu, İtalya'ya ayrıldı.

6. Mac Mahon Antlaşması:
İngilizlerin Mısır valisi Mac Mahon ile Hicaz emiri Şerif Hüseyin arasında yapıldı ve Arapların Osmanlıya isyan etmelerine karşılık bağımsız bir Arap devleti vaat edildi.

NOT:

Rusya'nın savaştan çekilmesi ve Yunanistan'ın savaşa girmesi üzerine gizli antlaşmalarda değişiklik yapıldı.

Mondros Ateşkes Antlaşması

KPSS

neden imzalandı...

- İttifak devletlerinin savaşı kaybetmesi
- Bulgaristan'ın savaştan çekilmesi
- Wilson İlkeleri'nin yayımlanması

Dönemin Padişahı:
Sultan Vahdettin

Dönemin Hükümeti:
Ahmet İzzet Paşa

İtilafları Temsil Eden Devlet:
İngiltere

İtilafları Temsilen İmzalayan:
Amiral Calthorpe

Osmanlıyı Temsilen İmzalayan:
Bahriye Nazırı Rauf Bey

Rauf Orbay

Hamidiye Kahramanı Balkan Savaşlarındaki büyük başarıları Rauf Orbay'a "Hamidiye Kahramanı" unvanını kazandırmıştır.

Maddeler:

1. Boğazlar, İtilaf devletlerine bırakılacak!!!

yorum: İstanbul ile Anadolu'nun bağlantısını kesmek.

2. Ordu, derhal terhis edilecek! Sadece iç güvenlik için jandarma birliği bulundurulacak!

yorum: Anadolu'yu savunmasız bırakmak.

3. Silah ve cephane teslim edilecek! Donanma ise istenilen limana çekilecek!

yorum: Anadolu'yu savunmasız bırakmak.

4. Ulaştırma ve haberleşme araçlarımıza el konulacak. Toros tünelleri, limanlar ve demir yollarının kontrolü Anlaşma devletlerine bırakılacak! Telsiz, telefon ve telgraf kablolarını Anlaşma devletleri kontrol edecek!

yorum: Direnişi engellemek, Anadolu'yu dolaylı olarak savunmasız bırakmak.

5. YEDİNCİ MADDE

İtilaf devletleri güvenliklerini tehlikeli gördükleri bölgeleri işgal edebilecekler!

yorum: ENnn tehlikeli maddedir. (Tüm ülke işgal altındadır) İşgallere hukuki dayanak sağlamak.

6. YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE

Doğu Anadolu'daki altı ilde (Van, Elazığ, Bitlis, Diyarbakır, Erzurum, Sivas) karışıklık çıkarsa işgal edilebilecek!

yorum: Ermeni devleti hazırlığı yapmak..

NOT: Mustafa Kemal Paşa: "Osmanlı Devleti bu mütareke ile kendisini kayıtsız ve şartsız düşmanlara teslim etmeye razı olmuştu." demiştir. KPSS

KPSS

30 Ekim 1918'de (Mondros) Osmanlı Devleti ve İşgaller

İNGİLTERE

- Musul (ilk işgal)
- Urfa, Antep, Maraş
- İzmit, Bilecik
- Eskişehir, Afyon
- Samsun, Merzifon
- Kars, Batum

Not: Urfa, Antep, Maraş Fransa'ya devredildi. → Musul karşılığında

FRANSA

- Zonguldak
- Adana
- Hatay (Anadolu'daki ilk işgal)

Not: Milli Mücadele Döneminde ilk direniş Hatay-Dörtyol; ilk kurşun Mehmet Çavuş ...

YUNANİSTAN

- 15 Mayıs 1919'da İzmir ve çevresi
- Hasan Tahsin: Yunana karşı ilk kurşun!

İTALYA

- Kuşadası
- Marmaris
- Konya
- Fethiye
- Antalya
- Dalaça
- Muğla

NOT: İstanbul, İtilaf Devletleri tarafından 5 yıl boyunca en çok işgal altında kalan şehir olmuştur.

Mondros Ateşkes Antlaşması Sonrası Anadolu'da Milli Mücadele Hareketinin Başlamasına Neden Olan Gelişmeler KPSS

→ İzmir'in Yunan işgaline uğraması
→ Doğu Anadolu'da bağımsız bir Ermenistan'ın kurulacağı söylentileri
→ Pontus Rum Devleti kurma çabaları
→ Antep, Maraş ve Urfa'nın Fransızlar tarafından işgali

Paris Barış Konferansı 1919

- İtilaf devletleri, İttifak devletleri ile imzalanacak olan barış antlaşmalarının esaslarını hazırlamak için toplandılar.
- İlk olarak İngiltere, Fransa, Amerika, İtalya ve Japonya devletlerinin başbakan ve dış işleri bakanlarından meydana gelen "Onlar Konseyi" kuruldu.
- Ancak "Dörtler Meclisi" denilen Amerikan başkanı ile İngiliz, Fransız ve İtalyan başbakanlarından oluşan meclis konferansa hâkim oldu.
- **KPSS** Paris Barış Konferansı, I. Dünya Savaşı'nın sonunda bozulan güçler dengesini yeniden tesis etmeyi amaçlamış ve Avrupa'da yeni bir düzenin kurulmasıyla sonuçlanmıştır.

Konferansa Ait gelişmeler...

→ İngiltere ve Fransa Wilson'a karşı "Manda ve Himaye" sistemi geliştirdiler.

→ Savaş tazminatı yerine onarım bedeli alacaklarını belirttiler.

→ İzmir ve çevresi daha önce İtalya'ya bırakılmasına rağmen Paris Barış Konferansı'nda İngiltere, bölgeyi Yunanistan'a verdi.

Uyarı: Böylece itilaf grubunda ilk görüş ayrılığı oluştu.

Konferansta, Osmanlı azınlıkları Wilson Prensiplerine dayanarak nüfuslarının çok olduğunu iddia edip bağımsız olmak istediler. KPSS

→ Wilson Prensipleri doğrultusunda Cemiyet-i Akvam (Milletler Cemiyeti) kurulmasına karar verildi.

not: ABD, prensiplerini uygulatamayınca Monroe Doktrini'ne geri döndü.

MONROE DOKTRİNİ

✓ ABD, Avrupalı devletler arasındaki meselelerde taraf olmayacak.

✓ Avrupalı devletlerin Amerika'ya müdahalesi engellenecek.

.....

1920 : İtalya'daki San Remo Konferansı ile SEVR'in taslağı oluştu.

.....

Yenilen devletlere dayatılan ağır hükümlü antlaşmalar sebebiyle barış sağlanamadı.

.....

II. Dünya Savaşı patlak verdi.

CEMİYETLER

Milli Varlığa Düşman Cemiyetler

1. Azınlık Cemiyetleri

a) Yunan Cemiyetleri:

Megola Idea'yı gerçekleştirmek istediler.

- Etnik-i Eterya
- Pontus Rum
- Mavri Mira

b) Ermeni Cemiyetleri:

- Hınçak ve Taşnak

c) Yahudi Cemiyetleri:

- Alyans İsrailit
- Lions
- Makabi

azınlık cemiyetlerinin ortak yanları:

işgalcilerle iş birliği yapmaları

halkı göçe zorlamaları

self determinasyonu savunmaları

2. Müslümanların Kurduğu Millî Varlığa Düşman Cemiyetler

- İngiliz Muhipler Cemiyeti
- Wilson Prensipleri Cemiyeti
- Hürriyet ve İtilaf Fırkası
- İslam Teali Cemiyeti
- Sulh ve Selamet-i Osmaniye Cemiyeti
- Nigahban Cemiyeti
- Kürt Teali Cemiyeti
- Trabzon Âdem-i Merkeziyet Cemiyeti

millî varlığa düşman cemiyetlerin ortak yanları:

- Saltanat ve hilafete bağlılıkları
- Millî mücadeleye karşı olmaları
- İşgalleri kolaylaştırmaları
- Mandacılığı savunmaları

Millî Varlığa Yararlı Cemiyetler

Kars İslam Şurası:

- Ermenilere karşı kuruldu.
- Erzurum Kongresi'ne delege gönderdi.

Trakya-Paşaeli Cemiyeti:

- Merkezi Edirne'dir. İlk millî cemiyettir.
- Özellikle Mavri Miraya karşı kurulmuştur.
- Edirne ve Lüleburgaz Kongrelerini düzenlemiştir.
- Yeni Edirne, Ahali ve Trakya adlı gazeteleri çıkarmıştır.

İzmir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti:

- İzmir'in işgal edileceği söylentisiyle kurulmuştur.
- İzmir işgal edilince Redd-i İlhak Cemiyeti olarak isim değiştirmiştir. KPSS
- Bu cemiyetin çalışmaları sonrasında Batı Anadolu'da Kuvayımilliye birlikleri oluşturulmuştur.
- Balıkesir ve Alaşehir Kongrelerini düzenlemiştir.

Milli Kongre Cemiyeti :

- Doktor Esat Paşa'nın liderliğinde partiler üstü bir teşkilat olarak kurulmuştur.
- İstanbul'da kurulan bu cemiyet, basın yayın yoluyla işgallerin haksızlığını dile getirmiştir.
- "Kuvayımilliye" ismini <u>ilk</u> kez kullanan; bütün yararlı cemiyetlerin tek isim altında birleşmesi gerekliğini dile getiren <u>ilk</u> cemiyettir.

Şark Vilayetleri (Doğu Anadolu) Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti :

- Ermenilere karşı kurulmuştur.
- Halkın göç etmemesi için dinî, millî, ilmî ve iktisadî her türlü çalışmanın yapılmasını kararlaştırmışlardır.
- Le Pays adlı Fransızca bir gazete ile Türkçe Albayrak ve Hadisat gazetelerini çıkartarak halka seslerini duyurmaya çalışmışlardır.

Kilikyalılar Cemiyeti :

- Çukurova bölgesinin Fransız ve Ermenilere verilmesine karşı Ali Fuat Paşa'nın girişimiyle kurulmuştur.
- Mücadelesini yabancı (Fransızca) basın yoluyla vermiştir.
- Hınçak ve Taşnak cemiyetleri ile mücadele içinde bulunmuştur.
- Çalışmalar sonucunda Dörtyol'da <u>ilk</u> silahlı direniş başlamıştır.
- Cemiyet, Fransızların Antep, Maraş ve Urfa'yı işgali üzerine merkezini Adana'ya çekmiştir.

Vahdeti Milliye Cemiyeti :

- Yararlı cemiyetlerin birleşmesini savunmuştur.

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti :

- Sivas Kongresi'nden sonra Sivas Valisi Reşit Paşa'nın eşi Melek Reşit Hanım ve arkadaşları tarafından Sivas'ta kurulmuştur.
- Millî mücadeleye para ve mal yardımında bulunmuştur.

ÖNEMLİ

Mustafa Kemal'in isteği üzerine kurulmuş **tek** cemiyettir.

Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti:

- Merkezi Trabzon olarak Pontusçu Rumlara karşı kurulmuştur. KPSS
- Başkanlığını Barutçuoğlu Ahmet Efendinin yaptığı cemiyet İstiklal gazetesini yayımlamıştır.
- Cemiyet, Erzurum Kongresi'nin toplanmasına destek vermiştir.

Yararlı Cemiyetlerin Özellikleri

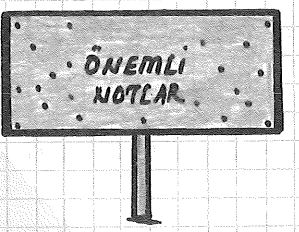
KPSS

- Cemiyetleri besleyen ana düşünce milli duygulardır.
- İşgallere karşı halkı bilinçlendirmişlerdir.
- Basın yayın yoluyla mücadele etmişlerdir.
- Wilson Prensiplerini benimsemişlerdir.
- Ulusal bağımsızlık için mücadele etmişlerdir.
- Bölgesel direnişi ön görmüşlerdir.

NOT

Erzurum Kongresi'nde doğu cemiyetleri birleşirken; Sivas Kongresi'nde tüm cemiyetler birleşmiştir.

İşgallere karşı Türk halkının ortaya koyduğu ilk tepkilerdir.

↳ **Genç Osmanlılar:** Batı eğitimi almış Osmanlı aydınlarıdır. Mutlakiyet rejimine karşı ilk kez muhalefet eden gruptur. İkinci kuşak Genç Osmanlılara Jön Türkler denilmiştir. İttihat ve Terakki Fırkası'nı kurmuşlardır.

↳ **Teşkilat-ı Mahsusa:** Osmanlı Devleti'nde XX. yüzyıl başlarında kurulan gizli bir örgüttür.

↳ **İttihat ve Terakki Cemiyeti:** İlk olarak "İttihad-ı Osmani" adıyla kuruldu. Mustafa Kemal'in Şam'da kurduğu "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti"de 1908'de İttihat ve Terakki'ye katıldı. Parti, I. Dünya Savaşı'ndan sonra kapatıldı. Bir süre sonra yerine "Teceddüd Fırkası" kuruldu.

- 1919'da "Karakol Örgütü" kuruldu. Milli Mücadele'ye destek verdi. İstanbul'un işgalinden sonra işlevini yitirdi. 1921'de yeniden Müdafaa-i Milliye Grubu kuruldu. (Mim Mim Grubu)

- TBMM Hükumeti Genel Kurmay Başkanlığına bağlı olarak İstanbul'da kurulan ve Türk İstiklâl Harbi'nin silah, araç gereç ihtiyacını karşılamak; cephelerin subay kadrosunu tamamlamak, gerekeni istihbarat bilgilerini elde ederek Ankara'ya ulaştırmak üzere kurulan gizli gruplar:

Felâh Grubu
Karakol Cemiyeti
Mim Mim Grubu
Müdafaa-i Milliye Heyeti
Muavenet-i Bahriye Grubu
İmalat-ı Harbiye Grubu'dur.

Millî Mücadele Yanlısı Yayınlar

KPSS

İrade-i Milliye Gazetesi:
Sivas Kongresi'nde kararlaştırılmıştır.

Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi:
Temsil Heyeti Ankara'ya gelince çıkarılmıştır. TBMM'nin yarı resmi yayınıdır ve daha sonra "Ulus" adını almıştır.

Anadolu Ajansı:
Daha çok dış basına yöneliktir. KPSS Amacı, dış dünyadan habersiz kalmış bir halkı ülke ve dünya olaylarından haberdar kılmak; bazı yabancı gazetelerin ve İstanbul gazetelerinin teslimiyetçi tutumlarıyla mücadele etmektir.

Matbuat ve İstihbarat Müdüriyeti Umumiyesi
7 Haziran 1920'de meclis başkanlığına bağlı olarak kurulmuştur. Bu kurumun görevi Kuvayımilliyenin amacı ve çalışmaları hakkında halka bilgi vermek; halkın Milli Mücadele yanında yer almasını sağlamak ve propaganda faaliyetlerini artırmaktır.

MEB BİLGİSİ: Anadolu Ajansı da buraya bağlanmıştır.

Ceride-i Resmiye Gazetesi: Resmi gazetedir.

Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Yayınları

- ✓ albayrak
- ✓ le pays
- ✓ hadisat

Millî Mücadeleyi Destekleyen Diğer Yayınlar

Anadolu Basını: Anadolu'da Millî Mücadele'ye öncülük eden gazeteler şunlardır:

- ✓ Hukuk-u Beşer
- ✓ İrade-i Milliye
- ✓ Hâkimiyet-i Milliye
- ✓ Öğüt

İkdam, Akşam ve Vakit: Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun başyazarlık yaptığı gazetelerdir.

İleri: Mustafa Kemal'in isimsiz makalelerinin yayımlandığı gazetedir.

Sebilürreşad: Mehmet Akif'in İslam birliğini savunduğu gazetedir.

Hukuk-u Beşer: Hasan Tahsin'in başyazarlık yaptığı gazetedir.

Açıksöz: İstiklal Marşı'nı ilk yayımlayan Kastamonu'nun yerel gazetesidir.

Anadolu'da Millî Mücadele'yi destekleyen bazı önemli gazeteler:

- → Ses gazetesi (Balıkesir)
- → Doğru Söz gazetesi (Balıkesir)
- → İzmir'e Doğru gazetesi (İzmir)
- → Yeni Adana gazetesi (Adana)
- → Babalık gazetesi (Konya)
- → İstikbal
- → Yenigün KPSS
- → Tercüman

İstanbul Basını: Anadolu mücadelesini destekleyen gazeteler şunlardır:

- ✓ İleri
- ✓ Akşam
- ✓ Yeni Gün
- ✓ Vakit

----→ Anadoludaki direniş eylemine sempatisi olan gazeteler ise şunlardı:

- → tasvir-i efkâr
- → tevhid-i efkâr
- → istiklal
- → ikdam
- → tercüman-ı hakikat

not Minber gazetesini Mustafa Kemal ve Fethi Okyar İstanbul'da çıkarmışlardır. Samsun'a çıkıştan önce çıkarıldığı için Millî Mücadele'nin yayın organlarından değildir.

Millî Mücadele Karşıtı Yayınlar

- → Peyam-ı Sabah KPSS
- → Alemdar
- → Ümit
- → Türkçe İstanbul
- → Aydede
- → Tan
- → Güleryüz
- → irşad

Zeytin Dağı

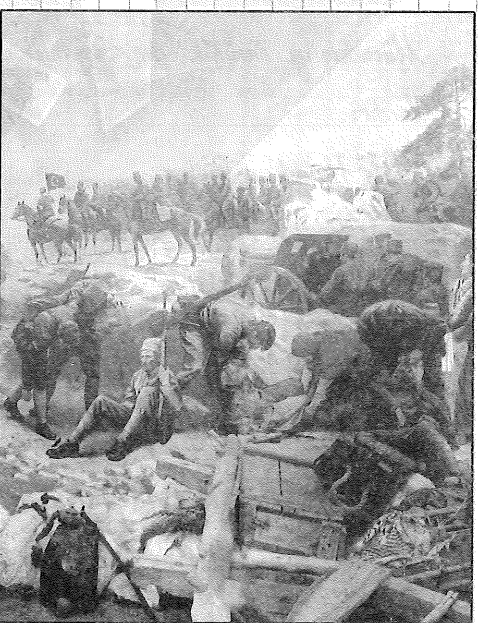
Falih Rıfkı Atay'ın I. Dünya Savaşı'nda Suriye ve Kanal cephelerinde geçen olayları konu edindiği eseridir. KPSS

İstiklal Harbimiz

Kazım Karabekir'in Milli Mücadele'yi anlatan hatıratıdır. KPSS

Kurtuluş Savaşı

Kurtuluş Savaşı

Kurtuluş Savaşı
- Hazırlık Dönemi -

İzmir'in İşgali 15 Mayıs 1919

Yunanistan, Paris Barış Konferansı'na bağlı olarak İzmir'e asker çıkartmıştır.

Şahsiyetler:

Osman Nevres: Batıda ilk kurşunu atan Hukuk-u Beşer gazetesi yazarı Hasan Tahsin'dir.

Müftü Ahmet Hulusi Efendi: İzmir işgaline yönelik ilk miting ve ilk protesto telgrafına öncülük eden kişidir.

MEB Bilgisi: 15 Mayıs 1919 tarihinde meydana gelen işgal hareketi ve "İzmir Faciası"na ilk protesto Batı Anadolu'da (Bayramiç) yapılmıştır.

İzmir'in işgalinin duyulmasıyla birlikte şehirde "Milli matem" ilan edildi ve mitingler yapılması için faaliyete geçildi. Faaliyetin merkezi de umumiyetle Türk Ocakları oldu.

İlk umumî toplantı 18 Mayısta Dârülfünûn'da yapıldı.

✓ 19 Mayıs 1919 tarihinde Fatih Parkında da bir miting yapıldı. İlk olarak Halide Edip (Adıvar) konuşma yaptı.

Halide Edip Adıvar

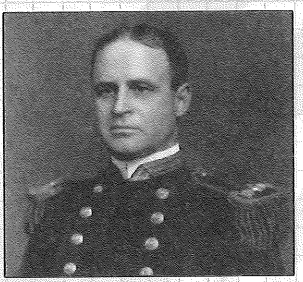
✓ 20 Mayıs 1919'da Dârülfünûn gençliği Üsküdar'da bir miting tertip etti. Mitingde ilk konuşmayı Üsküdarlı şair Talat Bey yaptı.

✓ 22 Mayıs 1919: Kadıköy

✓ 23 Mayıs 1919: Sultanahmet Meydanı

Milli Mücadelede Raporlar KPSS

Amiral Bristol Raporu: Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Batı Anadolu'da başlayan Yunan zulmünü araştırmak amacıyla Paris Barış Konferansı Yüksek Konseyi tarafından 21 Temmuz 1919'da bir heyet görevlendirildi.

Mark Lambert Bristol

Hazırladıkları rapora göre; KPSS

→ Batı Anadolu'da zulüm ve katliamları yapanların Müslümanlar değil Rumlar olduğu yazıldı.

✗ Yunan zulmü belgelendi.

→ Milli Mücadele'nin haklılığı ilk kez uluslararası bir belgede vurgulandı.

General Harboard Raporu: ABD Başkanı Wilson, Anadolu ve Kafkasya'da Amerikan mandası altına alınması düşünülen bölgelerde bir inceleme yapılması; bölgeyle ilgili ABD'nin menfaatlerinin tespit edilmesi ve bağımsız bir Ermenistan'ın kurulması ile ilgili siyasal ve ekonomik sorunların da incelenmesi için General Harboard başkanlığında bir heyet gönderdi.

✓ Mustafa Kemal, Sivas'ta Harboard ile görüşerek ABD mandası fikrine sıcak bakılmadığını anlattı.

→ Harboard, 22 Ekim 1919'da "Yakın Doğu'da Hakikatler" adındaki raporunu ABD Başkanı Wilson'a sunmuştur. General Harboard, raporunda;

- Ermenilerin Anadolu'da katledildikleri iddialarının doğru olmadığını,
- Anadolu'nun ABD için gerekli kaynaklara sahip olmadığını,
- Anadolu'da işgale karşı mücadele edenlerin kesin kararlı oldukları bilgilerine yer vermiştir.

KPSS Doğu Anadolu'daki Ermeni katliamı iddialarının yalan olduğu belgelenmiştir.

King Crane Raporu: Doğuda kurulacak Ermenistan ve Kürdistan devletine destek veren ABD raporudur.

Milne Hattı; Milne Raporu

· İngiliz generalin Kuvâyimilliye ile Yunan ordusu arasına çizdiği hayali sınırdır. (Ayvalık_Umurlu_Selçuk)

· Yunan ordusuna zaman kazandırmaya yönelik bir manevradır.

· Yunanların bu hattı aşarak saldırıya başlamaları ile bu yapay sınır ortadan kalkmıştır.

Kuvayımilliye KPSS

→ Osmanlı yönetimi işgallere tepkisiz kalınca halk, düzensiz ve bölgesel direniş birlikleri kurdu.

→ İhtiyaçlarını halktan karşılayan düzensiz, bölgesel, silahlı kuvvetlere Kuvayımilliye ya da Milis Kuvvetler denilmiştir.

Not: Dr. Esat Işık Raporu, Millî Mücadelenin haklılığını savunan rapordur.

MEB Bilgisi: Millî Mücadelede ilk Kuvayımilliye birliği Ödemiş'te; Ödemiş Kaymakamı Bekir Sami (Baran) Bey ve Ödemiş Askerlik Şubesi Başkanı Ali Rıza Bey tarafından kurulmuştur.

Kuvayımilliyenin ilk direnişi Ayvalık'tadır...

Kuvayımilliyenin Liderleri:

İpsiz Recep
Çerkez Ethem
Yörük Ali Efe
Şahin Bey
Demirci Mehmet Efe
Yahya Kaptan

KPSS

. . . . . .

Kuvayımilliyenin Kurulma Nedenleri

✓ Mondros Antlaşması ile Osmanlı ordularının terhis edilmiş olması,

✓ Osmanlı yönetiminin işgallere kayıtsız kalması

✓ Anadolu'nun yer yer işgal edilmeye başlanması.

Kuvayımilliyenin Yararları

- İşgalleri yavaşlatmıştır,
- TBMM'ye karşı isyanları bastırmıştır,
- Milli bilinci uyandırmıştır,
- Düzenli ordu kuruluncaya kadar zaman kazandırmıştır.

Kuvayımilliyenin Zararları

- Kişisel cezalandırmaları
- Halka zor kullanmaları
- Düzenli orduya karşı gelmeleri

Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkışı

Mustafa Kemal'in 13 Kasım 1918'de İstanbul'a geldiği gün İtilaf donanmasının İstanbul'u işgal ettiği gündü.

"Geldikleri gibi giderler" diyerek İstanbul'da kurtuluş çareleri aramıştı.

MEB Bilgisi: Mustafa Kemal, yeni kurulacak Ahmet İzzet Paşa hükumetinde Harbiye Nezaretinde görev almak istedi.

MEB Bilgisi: Mustafa Kemal, Ali Fethi Bey ile birlikte Minber gazetesini çıkararak kamuoyunu uyandırmayı amaçladı.

... Tüm çabalarına rağmen kurtuluşun İstanbul'dan olmayacağını görerek Anadolu'ya geçmek için fırsat kolladı.

... Doğu Karadeniz'de meydana gelen olaylar Anadolu'ya geçişi hızlandırdı.

... 9. Ordu Müfettişi olarak Samsun'a gönderildi.

Mustafa Kemal Paşa'nın 9. Ordu Müfettişliği Görevine Atanmasında Etkili Olan Nedenler

KPSS

- Düşüncelerinin saray çevresince henüz bilinmemesi,
- Çanakkale cephesinde kendini kanıtlamış bir komutan olması
- Padişah Vahdettin'in yaverliğini yaptığı için iyi tanınması
- Alman yanlısı bir subay olmaması

Mustafa Kemal'in Samsun'a Gönderilme Amacı

- Bölgede güvenliğin sağlanması
- Bölgedeki silah ve cephanenin toplanması
- Millî cemiyetlerin çalışmalarını engellemesi
- Orduların dağıtılması

NOT: Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkmasıyla Millî Mücadele RESMEN başlamıştır...

1- Samsun Raporu:

MEB Bilgisi: Mustafa Kemal'in hükumete gönderdiği 22 Mayıs 1919 tarihli rapor, Millî Mücadele sürecinin ilk fikrî hazırlık belgesi sayılacaktı.

Samsun Raporu özetle şu fikirleri kapsamaktaydı:

✓ Karışıklıkların sebebi Rumlardır.

✓ Rumlar siyasî emellerinden vazgeçerse sorun çözülecektir.

✓ Yunanlıların İzmir'i işgali haksızdır; kabul edilemez.

✓ Türk milleti yabancı kontrolüne giremez.

UYARI: Mustafa Kemal, bu raporla İstanbul yönetiminin ve İtilaf devletlerinin beklentilerinin dışında hareket edeceğini göstermiştir.

2- Havza Genelgesi:

Mustafa Kemal, halkı bilgilendirmek ve yönlendirmek amacıyla;

✓ Genelgeyi tek imzalı yayımlayıp

✓ Garnizon komutanlarına ve valilere göndermiştir.

Mustafa Kemal, 28 Mayıs 1919 tarihinde Havza'da yayımladığı tamimle;

işgallere karşı aralıksız protesto ve mitingler düzenlenmesini,

işgallere karşı koyabilmek için Kuvayı-milliye birliklerinin kurulmasını,

protestolar sırasında azınlıklara yönelik saldırı yapılmamasını, askerî birliklerin elindeki silahların ve cephanenin teslim edilmemesini, büyük devletlerin temsilcilerine ve İstanbul Hükumeti'ne uyarı telgraflarının çekilmesini istemiştir.

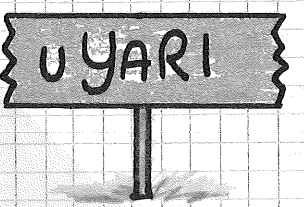
Önemli...

✓ Bütün bu haklı çalışmalar yapılırken Hristiyan azınlığa zarar verilmeyeceği belirtilmiştir. (Azınlıklara zarar verilirse İtilaf devletlerinin eline Mondros'un 7. maddesini uygulamak için fırsat geçmiş olacaktı.)

✓ Sultan Ahmet Mitingi yapılmıştır. (Halide Edip ön plana çıkmıştır.)

✓ Mustafa Kemal, Havza Genelgesi sonrasında İstanbul Hükumeti tarafından İLK KEZ İstanbul'a çağrılmıştır.

✓ İzmir'in işgalini protesto etmek için Mustafa Kemal'in de katılımı ile Havza'da İLK miting 30 Mayıs 1919 tarihinde yapılmıştır.

Havza Genelgesi'nin Türk milleti üzerinde etkili olduğunu gösteren en önemli yankı yurdun pek çok yerinde gösteri ve protesto mitinglerinin düzenlenmesidir.

3- Amasya Genelgesi (Tamimi):

Mustafa Kemal, Milli Mücadele'yi kişisel görünmekten kurtarıp mücadeleyi halka dayandırmak için önde gelen komutanların onayını aldı. Genelgeyi; Mustafa Kemal, Ali Fuat Paşa, Refet Paşa ve Rauf Bey imzalarken Cemal Paşa ve Kazım Karabekir telgrafla onaylamıştır.

Amasya Genelgesinin Maddeleri :

- Vatanın bütünlüğü milletin bağımsızlığı tehlikededir.

Yorum: Millî Mücadele'nin gerekçesi, nedenidir. KPSS

- İstanbul Hükumeti, üzerine aldığı sorumluluğu yerine getirememektedir. Bu durum milletimizi yok saymaktadır.

Yorum: Millî Mücadele'nin gerekçesi, nedenidir. KPSS

- Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.

Yorum: Millî Mücadele'nin amacını ve yöntemini ifade eder. KPSS

Yorum: İlk kez ulusal egemenlikten söz edilmiştir. KPSS

Yorum: Ümmet anlayışından ulus anlayışına geçilmiştir. KPSS

Yorum: İlk kez yeni bir Türk devleti mesajı verilmiştir. KPSS

YORUM: Türk inkılabının evrensel boyutunu belirtir. Türk inkılabının ihtilal safhasını ifade eder.

- Milletin durumunu dünyaya duyuracak millî bir kurul oluşturulmalıdır.

Yorum: Millî Mücadele'nin yöntemini ifade eder. KPSS

Yorum: İlk kez Heyet-i Temsîliye'den söz edilmektedir. Temsil Heyeti'nin düşünce temeli atılmıştır.

- Sivas Kongresi'ne her il 3 delege gönderecektir.

Yorum: Ulusal bir kongre için çağrı yapılmıştır. KPSS

Yorum: Millî Mücadele'nin yöntemidir.

- Bu karar ve uygulamalar millî bir sır olarak saklanmalıdır.

Yorum: İtilaf devletleri ve İstanbul Hükumeti'nin dikkatini çekmemek ve engellenmemek içindir.

- Hiçbir şekilde millî cemiyetler ve askerî birlikler dağıtılmayacak.

Yorum: Millî cemiyetlerden ve birliklerden başka çare görülmemektedir.

Amasya Genelgesi'nin Önemi ve Sonucu

➡ Millî Mücadele'nin amacı, gerekçesi ve yöntemi ilk kez belirlenmiştir.

İlk kez millî egemenlikten bahsedilmiştir....

➡ Amasya Genelgesi'ndeki kararlar, millî bağımsızlık hareketinin ilk siyasî belgesi ve Anadolu ihtilalinin başlangıç noktası olmuştur.

➡ Bu belge ile millî egemenlik düşüncesi açık bir şekilde dile getirilmiştir.

➡ Mustafa Kemal: "Artık, İstanbul Anadolu'ya hâkim değil tâbi olmak zorundadır." ifadesini kullanmıştır.

! İstanbul'a çağrılan Mustafa Kemal, bu çağrıları reddederek Erzurum Kongresi'nin yolunu tutmuştur.

4_Erzurum Kongresi:

✓ Kongre,
Şark Vilayetleri Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ve
Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin
çalışmaları sonucunda toplanmıştır.

✓ Mustafa Kemal ve Rauf Bey kongreye sonradan katılmışlardır.

✓ Padişahın, Mustafa Kemal'i görevden alması haberi üzerine Mustafa Kemal hem 3. Ordu Müfettişliği görevinden hem de askerlik mesleğinden istifa ederek sine-i millete dönmüştür. KPSS

MEB Bilgisi: Erzurum Kongresi, II. Meşrutiyet'in ilan edildiği gün ve ay göz önünde bulundurularak ve Kanunuesasi'nin 120. maddesine göre 23 Temmuz 1919'da toplanmıştır.

Mustafa Kemal, kongre başkanlığına getirilmiştir.

Mustafa Kemal'in ilk sivil çalışmasıdır.

Kongrenin Amacı: Bölgede Ermeni ve Pontus yayılmasını engellemektir.

Kongreye Katılan İller:
Bitlis - Erzurum - Sivas - Trabzon - Van
BESTVAN + KARS

Kongreye Katılamayan İller
Diyarbakır - Elazığ - Mardin
DEM

Erzurum Kongresi Kararları:

- Millî sınırlar içinde vatan bir bütündür, parçalanamaz. KPSS

Yorum: İlk kez millî sınır kavramından bahsedilmiştir.

- Manda ve himaye kabul edilemez. KPSS

Yorum: İlk kez manda yönetimine karşı çıkılmıştır.

- Hristiyan azınlıklara toplumsal bütünlüğümüzü bozacak ayrıcalıklar tanınamaz. KPSS

Yorum: Kapitülasyonlara karşı bir çıkış değildir. Kongrenin bu maddesi, devletin vatandaşı ile olan hukukundan bahsetmektedir.

- Osmanlı Mebusan Meclisi'nin derhal açılması için çalışmalar hızlandırılmalıdır. KPSS

Yorum:

- İstanbul Hükumeti ve padişah millet iradesiyle denetlenmek istenmiştir.
- Mebusan Meclisi'nin açılması için ilk kez çağrı yapılmıştır.
- Halkın göç etmemesi için gerekli ekonomik, dinî ve bilimsel çalışmalar yapılmalıdır.
- Doğu illerini temsilen Mustafa Kemal başkanlığında Temsil Heyeti oluşturulmuştur. KPSS

Yorum: Temsil Heyeti ilk kez kuruldu.

- Vatanın bütünlüğünün, milletin bağımsızlığının korunmasında İstanbul hükumeti yetersiz kalırsa geçici bir hükumet oluşturulacaktır.

Yorum: İlk kez geçici hükumet ifadesi kullanıldı.

- Sömürü amacı olmaması koşuluyla dış yardım kabul edilebilir.

Yorum: Bağımsızlıktan ödün verilemez.

- Kuvayımilliye'yi etkili, millî iradeyi hakim kılmak esastır.

Yorum: Hem ulusal egemenlik hem de ulusal bağımsızlık vurgusu yapıldı.

- Ulusal irade padişah_halifeyi baskıdan kurtaracaktır.

Yorum: Madde ulusal egemenlik ile çelişse de millî birlik ve beraberlik açısından zorunludur.

- Doğudaki tüm direniş örgütleri Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adıyla birleştirildi.

5_Sivas Kongresi:

Kongreyi engelleme girişimleri:

İstanbul Hükumeti sadrazamı Damat Ferit Paşa ile İtilaf devletleri kongrenin toplanmasını engellemek istediler.

- Harput Valisi Ali Galip Olayı: İstanbul Hükumetinin isteği üzerine, Mustafa Kemal'i tutuklamak için Sivas üzerine yürüdü.

Sivas Kongre Binası

- Ankara Valisi Muhittin Paşa: Sivas üzerine yürüdü. Millî güçlerce bastırıldı.

- Fransızların Sivas'ı İşgal Tehdidi: Millî mücadelecileri sindirme girişimi başarılı olmadı.

Kongrede Tartışılan Konular:

Başkanlık Sorunu: Rauf Bey kongre başkanı olmak ister. Başkan olarak Mustafa Kemal seçilir. KPSS

Manda_Himaye Sorunu: Wilson Prensipleri Cemiyeti'ne bağlı delegeler ABD'nin mandaterliğini savunurlar. Manda ve himaye kabul edilmemiş; tam bağımsızlık kararı alınmıştır. KPSS

Saltanata ve padişaha bağlılık yemini

Sivas Kongresinin, Erzurum Kongresi'ne göre daha az delegeyle toplanmasının nedenleri: KPSS

- güvenlik endişesi
- maddî imkansızlıklar
- Batı Anadolu'da da kongrelerin toplanması
- bazı bölgelerin işgal altında bulunması

Damat Ferit Paşa'nın ENGELLEMELERİ

Kongrenin Önemi ve Sonuçları:

- Erzurum Kongresi kararları ulusal hale getirilerek kabul edilmiştir. KPSS
- Delegeler, ittihatçı olmadıklarını ispatlamaya çalışmışlardır. KPSS
- Temsil Heyeti'nin üye sayısı artırıldı. Tüm yurdu temsil edecek şekilde yetki alanı genişletildi. KPSS
- Yurttaki tüm cemiyetler Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adıyla birleştirildi. KPSS

amaç: Millî Mücadeleyi tek elden yönetmekti.

- Halkı gelişmelerden haberdar kılmak için İrade-i Milliye gazetesi çıkarıldı.
- Osmanlı Mebusan Meclisi'nin toplanması için İstanbul Hükümeti'ne baskı yapılması istendi.
- Ali Fuat Paşa batı cephesi komutanlığına atandı. (ilk kez yürütme yetkisi kullanıldı.)
- Mustafa Kemal, ulusal bir lider olarak ortaya çıktı.
- Millî Mücadele halka mal edildi.
- Mustafa Kemal, Temsil Heyeti'nin başkanı olarak İstanbul ile tüm haberleşmeyi kesti.

Bu gelişme üzerine Damat Ferit istifa etti. Yerine Ali Rıza Paşa hükümeti kuruldu. KPSS

Padişah Vahdettin'in, Ali Rıza Paşa gibi ılımlı bir devlet adamına görev vermesinin gerekçeleri: KPSS

✓ Halk arasında birlik ve beraberliği güçlendirmek
✓ Memlekette sükun ve düzeni korumak
✓ Yasal hükümler içerisinde seçimlerin yapılmasını sağlamak

✓ Millî hareketi destekleyenlerle iyi ilişkiler kurmak

ÖNEMLİ

İstanbul'da hükumet değişikliği, Temsil Heyeti'nin İstanbul Hükumeti'ne karşı **ilk** siyasi zaferidir.

Bu hükumetin Temsil Heyeti'nden istekleri: KPSS

✓ El konulan resmî dairelerin boşaltılması,

✓ İstanbul ve Anadolu arasında iletişimin yeniden kurulması,

✓ Hükumet uygulamalarına saygı gösterilmesi,

✓ Seçimlere müdahale edilmemesi

NOT Ermeni meselesini ve Amerikan mandasını araştırmak için Anadolu'ya gelen General Harbourd, Sivas Kongresi sırasında Mustafa Kemal ile görüşmüştür. KPSS

6_Batı Anadolu Kongreleri:

a) Balıkesir Kongresi:

- Yunanlılara karşı Batı Anadolu'nun bütünlüğü için İzmir Redd-i İlhak Cemiyeti'nin çalışmaları sonucunda toplanmıştır.

> Hacım Muhittin Bey tarafından toplandı.

- Yunanlılara karşı Kuvayımilliye ile
- Batı Anadolu'daki güçlerin birleştirileceği kararlaştırıldı.
- Padişaha bağlılık bildirildi.

> Amasya Genelgesi'nin bağımsızlık yönünü kabul etmiştir. Batı Anadolu'da örgütlenmeye çalışılmıştır.

b) Alaşehir Kongresi:

- Hacım Muhittin Bey tarafından toplandı.
- İzmir Redd-i İlhak Cemiyeti'nin çalışmaları sonucunda bir araya gelinmiştir.

Erzurum ve Balıkesir Kongreleri-nin kararları görüşülmüş; Milli Mücadeleyi destekleme kararı alınmıştır.

-Yunan zulmüne karşı mücadeleye devam edileceği vurgulandıktan sonra, saltanat makamına bağlı olunduğu; bölgenin ve ülkenin kurtarılmasına amaçlandığı açıklanmıştır. KPSS

c) Afyon Kongresi:
- Mustafa Kemal katılmış,
- Yunanlara karşı Batı Anadolu'yu yönlendirmiştir.

d) Nazilli Kongreleri:
- Galip Hoca takma adıyla Celal Bayar Nazilli'de Yunan ilerleyişi karşısında bölgesel kongreler düzenlemiştir.

7. Diğer Kongreler:

Kars Kongresi: Milli Mücadele döneminde **ilk** kongredir. Ermenilere karşı Kars İslam Şurası tarafından toplanmıştır.

Pozantı Kongresi: Milli Mücadele döneminde **son** kongredir.

Mustafa Kemal, TBMM başkanı sıfatıyla 1. Pozantı Kongresi'ne katılmıştır.

Trabzon Kongreleri: Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti tarafından bazı kongreler yapılmıştır.

Trakya Kongreleri: Trakya Türklerinin bağımsızlık namına topladıkları Edirne ve Lüleburgaz kongreleri de önem arz eden diğer bölgesel kongrelerdir.

KONGRELER TABLOSU

KONGRE	Toplanma Amacı	KATILIM	KARAR
Erzurum	Bölgesel	Bölgesel	Ulusal
Sivas	Ulusal	Ulusal	Ulusal
Balıkesir, Alaşehir ve diğerleri...	Bölgesel	Bölgesel	Bölgesel

8_Amasya Protokolleri_Görüşmeleri:

- Görüşmelerde;

Ali Rıza Paşa Hükümeti adına	Temsil Heyeti adına
Bahriye Nazırı Salih Paşa	Rauf Bey, Bekir Sami Bey ve Mustafa Kemal Paşa

bulunmuştur. Salih Paşa'nın, Temsilciler Kurulu'na alınan kararların resmî nitelikte olmadığını söylemesi hükümetin, alınan kararları kabul etmeyeceği endişesine dayanır. KPSS

AMAÇ: Mustafa Kemal'in, Anadolu hareketini İstanbul Hükümeti'ne kabul ettirme düşüncesidir.

KPSS Kararlar:

- Osmanlı Mebusan Meclisi, İstanbul dışında güvenli bir yerde toplanacak. (İstanbul'un itilaf devletlerinin denetiminde olması millî iradeye engeldir.)
- Barış görüşmelerine gidecek kişilere karar verilirken Temsil Heyeti'ne sorulmalıdır.

- Azınlıklara ayrıcalık verilemez ancak Ermeni göçü sırasında suç işleyenlerin mebus seçimlerine katılmalarının önlenmesi istenmiş; siyasî partilerin ve Hristiyan toplulukların seçime katılmalarının sağlanması için çaba gösterileceği belirtilmiştir. KPSS
- Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Milliye Cemiyeti meşru bir zemindir.
- Hükumet, kongre kararlarını kabul etmelidir. KPSS
- Temsil Heyeti, seçimlere katılacaktır.

SONUÇ:

- İstanbul Hükumeti'nin, Anadolu hareketini hukuken **ilk** kez tanıdığını gösterir.
- Bu görüşmede kabul edilen **en** önemli karar Mebusan Meclisinin tekrar toplanacak olmasıdır.
- İstanbul Hükumeti (istanbul'da toplanması şartıyla) yalnızca Mebusan Meclisinin açılmasını kabul etti.

Sivas Komutanlar Toplantısı

Millî Mücadeleyi en ince ayrıntılarına kadar arkadaşlarıyla birlikte organize eden ve planlayan Mustafa Kemal Paşa, Sivas'ta yapılan Komutanlar Toplantısı'ndan sonra Ankara'ya doğru yola çıktı.

9. Temsil Heyeti'nin Ankara'ya Gelişi

Neden Ankara KPSS

→ Ulaşım ve haberleşme olanaklarının gelişmiş olması
→ Savaş alanlarına yakın olması
→ İstanbul'daki siyasi gelişmeleri yakından izleyebilme olanağı vermesi
→ Ali Fuat Paşa'nın kontrolü altında olması
→ Güvenli ve savunmaya elverişli durumu

Temsil Heyetini Tanıyalım... KPSS

düşünce temeli atıldı: Amasya Genelgesi

ilk kez kuruldu: Erzurum Kongresi

ulusal yetkilerle yeniden kuruldu: Sivas Kongresi

ilk yürütme yetkisini kullandı: Ali Fuat Paşa'yı Batı Cephesi Kuvayımilliye komutanı olarak tayin etmesi

ilk siyasi başarısı: Ferit Paşa hükumetinin istifa etmesi

görevinin bitmesi: TBMM'nin açılması

10_Mebusan Meclisinin Açılması: Mustafa Kemal, hükumetin ve padişahın denetlenmesi; alınacak kararların anayasal dayanağının olması için Mebusan Meclisinin açılmasını istedi.

KPSS
1922

Erzurum Kongresi, Sivas Kongresi ve Amasya Protokolleri Mebusan Meclisinin açılması için girişimlerde bulunmuştur.

Mustafa Kemal, Mebusan Meclisinin Anadolu'da işgalin olmadığı bir yerde toplanmasını istiyordu. Ancak tüm uğraşlarına rağmen meclis, işgal altındaki İstanbul'da toplandı.

İngiltere seçimlere karışmadı.

Yapılan seçimlerden Temsil Heyeti başarıyla çıktı.

Mustafa Kemal, Erzurum mebusu olarak seçildi.

NOT: Mustafa Kemal, tutuklanma ihtimali sebebiyle İstanbul'a gitmemiştir.

Mustafa Kemal'in istekleri nelerdi?

... ülkenin bütünlüğüne dair karar alın.

yorum: Misakımillî kararları alındı.

önemli: Yerine getirilen tek istektir.

... müdafaa-i hukuk grubu oluşturun.

yorum: Mebuslar, padişahın etkisiyle Rauf Bey'in başkanlığındaki Felah-ı Vatan Grubu'nu kurdular.

önemli: Misakımillînin ilanında etkili olmuştur.

... Mebusan Meclisi başkanı seçilmek.

yorum: Başkan sıfatıyla toplantıyı Anadolu'ya çekebilmek.

sonuç: Mebuslar Meclisi başkanlığına padişahın etkisiyle Reşat Hikmet seçildi.

Reşat Hikmet Bey'in vefatıyla Celaleddin Arif Bey seçilmiştir.

Son meclis başkanıdır.

Misakımillî Kararları:

Bu kararlar son Osmanlı Mebusan Meclisi tarafından alınmıştır. KPSS

Siyasî, adlî ve ekonomik bağımsızlığımızı kısıtlayıcı ayrıcalıklar kabul edilemez.

yorum: Kapitülasyonlara ilk kez açıkça karşı çıkıldı. (millî M. Dön. için)

yorum: Devletlerin eşitliği prensibi. KPSS

Azınlıklara tanınan haklar komşu ülkelerde Müslümanlara tanınan haklar kadar olacaktır.

yorum: Devletlerin eşitliği prensibi. KPSS

İstanbul ve halifenin güvenliği sağlanırsa Boğazlar serbest geçişe açılır.

Mondros imzalandığında Türk askerinin bulunduğu ve işgal edilmemiş yerler millî sınırımızdır; bölünemez.

NOT: Misakımillîden 3 taviz verildi:

1 Batum - Moskova Antlaşması
2 Hatay - Ankara Antlaşması
3 Musul - Ankara Antlaşması

Mondros öncesi işgale uğramış üç bölgede referandum yapılabilir. Halkın tercihlerine saygı duyulacaktır. KPSS

NOT: Elviye-i Selâse: Kars, Ardahan, Batum. Batı Trakya ve Arap bölgeleri.

Borçların ödenme biçimi bağımsızlık anlayışımıza aykırı olamaz.

yorum: Duyun-u Umumiye'ye karşı gelinmektedir.

Misakımillî Kararlarının Önemi KPSS

✓ Vatan sınırları tespit edildi. KPSS

✓ Kararlarda ulusal egemenlik yoktur; ulusal bağımsızlık vardır. Ancak meclisin varlığı ulusal egemenlik fikrini desteklemektedir.

✓ Erzurum ve Sivas Kongrelerinin kararlarının onaylanmasıdır.

✓ Wilson Prensiplerine dayanır.

✓ Uluslararası ilişkilerde eşitlik ilkesi gözetilmiştir.

✓ Halkın isteklerine öncelik verilmiştir.

✓ Tam bağımsızlık ilkesi kabul edilmiştir.

Sonuçlar:

✓ Misakımillî ilanından sonra Ali Rıza Paşa hükumeti istifa etmiş; yerine Salih Paşa kabinesi kurulmuştur.

✓ Akbaş Cephaneliği Baskını sonucunda silahların ve cephanenin Anadolu'ya kaçırılması İtilaf devletlerinin baskısını daha da arttırmıştır.

✓ Meclis-i Mebusan feshedilmiş; İtilaf devletleri önce Türk Ocağını daha sonra millî iradeyi yok etmek amacıyla İstanbul'u resmen işgal etmiştir.

Türk Ocağı — İstanbul işg. — Meclisin feshi

9 Mart 1920 — 16 Mart 1920 — 11 Nisan 1920 KPSS

✓ İngilizler, milletvekillerinin bir kısmını Malta'ya sürgüne göndermiştir. KPSS

MEB Bilgisi: Telgrafçı Manastırlı Hamdi Bey'den İstanbul'un işgal edildiğini öğrenen Mustafa Kemal Paşa, İlk olarak bu durumu uluslara-

rası kamuoyu nezdinde protesto etmiştir.

✓ İstanbul'un resmen işgali üzerine Salih Paşa istifa etmiş; yerine Damat Ferit Paşa sadrazam olarak atanmıştır.

→ Bazı vekiller gizli yollardan Ankara'ya gelmiştir.

✓ Ankara'da yeni bir meclisin açılmasının meşru zemini oluşmuştur. KPSS

Temsil Heyetinin İstanbul'un İşgaline Tepkisi (19 Mart Kararları)

İstanbul ile haberleşme kesilmiştir.

İstanbul'da yapılan tutuklamalara karşı Anadolu'daki İtilaf subayları tutuklanmıştır.

Anadolu'daki bütün mali kuruluşların para ve değerli eşyaları belirlenerek İstanbul'a gönderilmesi yasaklanmıştır.

I. TBMM'nin Açılışı (23.04.1920)

MEB BİLGİSİ: Son Osmanlı Mebusan Meclisi dağıldıktan sonra yurt çapında yapılan seçimlerle ve İstanbul'dan gelen mebusların katılımıyla Ankara'da toplanmıştır. Ankara Hacıbayram Camii'nde, Cuma namazı kılındıktan sonra dualarla açılmıştır.

NOT: İlk oturum en yaşlı üye Sinop mebusu Şerif Bey başkanlığında yapılmıştır.

Ankara milletvekili Mustafa Kemal, Büyük Millet Meclisinin ilk resmî başkanı oldu. Mustafa Kemal Paşa, aynı gün meclisin durumunu belirten bir önerge sundu.

MEB BİLGİSİ: İlk meclis için yapılan seçimlerde:

Mustafa Kemal ve Ali Fuat Paşa } Ankara

Rauf Bey > Sivas

İsmet Paşa ve Kazım Paşa } Edirne 'den

vekil seçilmişlerdir.

ÖNEMLİ

1 Nisan 1923'te yenileşme kararı alınmış, 11 Ağustos 1923 tarihinde II. TBMM açılmıştır.

İLK KARARLAR (24 Nisan)

- Yeni bir hükumet kurmak zorunludur.
- hükumet kurma fikri ilk kez Erzurum Kongresi'nde dile getirilmişti.-
- Geçici bir hükumet başkanı tanımak veya padişah vekili atamak doğru değildir.

yorum: meclisin bağımsızlığını, sürekliliğini belirtir.

yorum: Osmanlı yönetimi yok sayılmaktadır.

- TBMM üzerinde hiçbir güç yoktur.
- Hükumet üyeleri (Heyet-i vükela)
- Meclis içinden tek tek seçim sonucu belirlenir,
- Meclis başkanı aynı zamanda hükumetin de başkanıdır.

✓ Güçler Birliği Prensibi uygulandı.
✓ Meclis Hükumeti Sistemi uygulandı.

Meclis Hükumeti Sistemi

* Meclis başkanı aynı zaman da hükumetin de başkanıdır. (yani güçler birliği)
* Bakanlar meclis içinden tek tek seçimle belirlenir. (başbakan kendi bakanını belirleyemediği için hükumette uyumsuzluk yaşanır, çalışmaları aksar.)
* Bakan değişikliği, mecliste yeni bakan seçimini gerektirdiği için yine çalışmalar aksar.

Kabine Hükumeti Sistemi

* Cumhuriyetin ilanıyla uygulamaya geçmiştir. (1923)
* Meclis başkanlığı, devlet başkanlığı ve başbakanlık farklı kişilerce yürütülür. (kuvvetler ayrılığı)
* Bakan değişikliği zaman kaybı yaratmaz, çalışmalar aksamaz.

TBMM, yasama ve yürütme görevini halk adına yapacaktır.

NOT TBMM'ye karşı isyanlar oluşunca İstiklal Mahkemeleri kuruldu. Yargıçlar, milletvekillerinden seçildiği için TBMM, güçler birliği kapsa-

mına yargı gücünü de aldı.

Padişah baskı altından kurtarıldığında geleceği TBMM tarafından belirlenecektir.

Şartlar gereği milleti bir arada tutmak için padişaha karşı net tavır takınılmamıştır.

MEB Bilgisi:

- 24 Nisan önergesinden sonra Layiha Encümeni oluşturuldu.
- Yeni hükumetin kuruluş esasları için bir yasa hazırlandı.
- Bu yasa ile hükumet 11 kişiden oluşacak ve Büyük Millet Meclisi Hükumeti adını alacaktı.
- Her vekil, meclisten salt çoğunluk ile seçilecekti.

↳ 3 Mayıs 1920'de meclis üyeleri arasından Büyük Millet Meclisi Hükumeti oluşturuldu.

I. TBMM'nin ÖNEMİ_ÖZELLİKLERİ

- I. TBMM'nin açılmasıyla yeni Türk devletinin temelleri atılmıştır.
- Siyasi grup vardır: Siyasi parti yoktur. (Farklı düşünceden gruplar vardır.)
- Olağanüstü yetkilere sahiptir. (Yetkilerini "Başkomutanlık Yasası" ile Mustafa Kemal'e devretmiştir.) KPSS
- İsyanlar nedeniyle "Hıyanet-i Vataniye Kanunu" çıkarılmış; "İstiklal Mahkemeleri" kurulmuştur.
- Kurucu meclistir:
  - yeni devlet
  - yeni ordu
  - yeni anayasa
- Milli meclistir. (Azınlık yoktur)
- Savaş meclisidir.
- Demokratik meclistir. (üyeler seçilmiştir.)

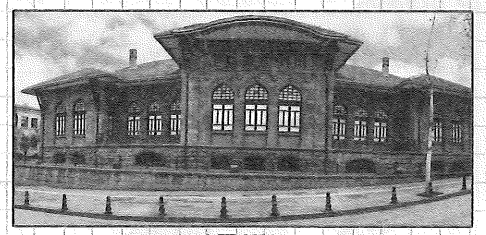
KPSS: Yaptığı tek inkılap saltanatı kaldırmaktır.

NOT

Mecliste konuşulan her şey Zabıt Ceridesi ile kayıt altına alınmıştır.

NOT

I. Meclis binası günümüzde Kurtuluş Savaşı Müzesi olarak faaliyet gösterir.

1. TBMM

I. TBMM'nin İLK YASALARI KPSS

Ağnam Vergisi: İlk kanundur.

Hıyanet-i Vataniye Kanunu

İstiklal Mahkemeleri Kanunu

Firariler Hakkında Kanun

I. TBMM'de GRUPLAR KPSS

Müdafaa-i Hukuk Grubu: Mustafa Kemal'in grubudur.

İstiklal Grubu: Mustafa Kemal'e yakın gruptur.

Halk Zümresi / Yeşil Ordu Grubu: Sosyalist gruptur.

Tesanüt Grubu: İttihat Terakkicilere yakın gruptur.

Islahat Grubu: Hilafet yanlılarının grubudur.

İSYANLAR

Sebepler: KPSS

✓ İtilaf devletlerinin Boğazlarda denetimi kaybetmemek için TBMM'nin ortadan kaldırılmasını istemeleri.

✓ İstanbul Hükümeti'nin kontrolü Mustafa Kemal'e vermek istememesi. (Şeyhülislamın verdiği olumsuz fetva)

→ Mustafa Kemal, İttihatçılık ve sosyalistlikle suçlanmıştır.

→ Anadolu'da askerlik ve vergi kaldırılmıştır.

NOT: İstanbul Hükümetince halkın dinî duygularının kötüye kullanılmasıdır.

✓ Osmanlıdan nüfuz elde eden ailelerin güçlerini yitirmek istememesi.

✓ Azınlıkların devlet kurmak istemesi.

✓ Bazı Kuvayımilliye birliklerinin yeni orduya katılmaya ve devlet düzenine girmeye karşı olmaları.

TBMM'nin Aldığı Önlemler

KPSS

✓ Ankara müftüsü Rıfat Hoca ve 152 din adamı karşı fetva yayımladı.

✓ 29 Nisan 1920'de Hıyanet-i Vataniye Yasası çıkarıldı. KPSS

MEB Bilgisi: Böylece BMM, ilk ihtilal kanununu çıkarmış oldu.

✓ 11 Eylül 1920'de Hıyanet-i Vataniye Kanunu kararlarının uygulanabilmesi için "Firariler Hakkında Kanun" çıkarıldı ve "İstiklal Mahkemeleri" kuruldu.

✓ MEB Bilgisi: Ayaklanmaları bastırmak için "Kuvayıseyyare" birlikleri oluşturuldu ve Ankara'da subay okulu açıldı.

✓ İstanbul Hükumetiyle tüm haberleşme ve ulaşım kesildi.

✓ Nasihat heyetleri oluşturuldu. (Anadolu halkını Milli Mücadeleye kazandırmak için.)

✓ Ayaklanmalar karşısında alınan hukuki tedbirlerin yanı sıra 6 Nisan 1920'de Anadolu Ajansı kuruldu.

1. Doğrudan İstanbul Hükumetinin Çıkardığı İsyanlar:

BMM'nin Boğazlara ve İstanbul'a hâkim olmasını engellemek amacıyla çıkarılan ayaklanmalardır. Bu ayaklanmalar İngiliz çıkarlarına hizmet etmiştir.

Ahmet Anzavur İsyanı (halifelik ordusu) ilk çıkan isyan

Kuvayıinzibatiye İsyanı (muhammediye ordusu)

2. İstanbul Hükumeti ve İtilaf Devletlerinin Çıkardığı Yerel İsyanlar, Bazı Ailelerin Bağımsız Tutumu:

- Vali Cemal Bey Ayaklanması
- Bolu - Düzce - Hendek - Adapazarı İsyanı
- Yozgat - Çapanoğlu İsyanı
- Milli Aşireti İsyanı

- Şeyh Eşref İsyanı
- Ali Batı İsyanı
- Koçgiri İsyanı
- Çopur Musa İsyanı
- Cemil Çeto İsyanı
- Şeyh Recep İsyanı

Konya (Bozkır) İsyanları:

I. Bozkır İsyanı

II. Bozkır İsyanı

Delibaş Mehmet İsyanı

3. Azınlık İsyanları:

Azınlıkların yeni bir devlet kurmak veya vatan topraklarının bir bölümünü hizmet ettikleri devletlere katmak amacıyla çıkardıkları ayaklanmalardır. Bu ayaklanmalar İngiltere ve Fransa tarafından desteklenmiştir.

Rumlar: Doğu Karadeniz'de çıkmıştır.

En uzun süren isyan hareketidir.

Ermeniler: Çukurova ve Doğu Anadolu'da isyan etmişlerdir.

4. Kuvayımilliyecilerin Çıkardığı İsyanlar:

Düzenli orduya katılmak istemeyen bazı Kuvayımilliye birliklerinin çıkardığı ayaklanmalardır.

- Çerkez Ethem İsyanı
- Demirci Mehmet Efe İsyanı

İsyanların Sonuçları:

- Milli mücadele hareketi bir süre durakladı.
- Bağımsızlığın kazanılması geçikti.

Atatürk, Nutuk'ta iç isyanlar için: "Bütün memleketi karışıklık ateşleri içerisinde yakmış; hıyanet, cehalet, kin ve taassup dumanları bütün vatan semasını yoğun karanlıklar içinde bırakmıştı." demiştir.

KPSS

İstiklâl Mahkemeleri

kuruluş nedenleri:

× TBMM'ye karşı ayaklanmaların çıkması. KPSS

× Anadolu'da eşkıyaların çoğalması ve iç güvenliği tehdit etmeleri.

× Kuvayımilliye birliklerinin kimi yerlerde taşkınlık yapması

× Askerden firar edenlerin artması

× TBMM'nin otoriteyi ele almak istemesi

özellikleri:

× Kararların temyiz hakkı yoktur. KPSS

× Hâkimler TBMM üyeleri arasından seçilmiştir.

× Seyyar mahkemelerdir. KPSS

NOT "İzmir Suikasti Davası" sonunda 1927'de kapatılmıştır.

faaliyetleri:

× İlk kez TBMM'ye karşı ayaklanmalar sırasında kurulmuştur.

× Tekalif-i Milliye emirlerinde Şeyh Said isyanında faaliyet göstermiştir.

UNUTMA:

İstiklal Mahkemeleri son kez İzmir Suikastinde kurulmuştur.

SEVR ANTLAŞMASI

10.08.1920

↳ Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra galip devletler 18-26 Nisan 1920 tarihleri arasında San Remo'da bir barış taslağı hazırladı.

↳ Bu taslak padişahın başkanlığında toplanan Saltanat Şûrası'nda Topçu Korgeneral Ali Rıza Paşa dışındaki tüm delegeler tarafından onaylandı.

↳ Reşat Hikmet Bey
Hâdi Bey ve
Rıza Tevfik Bey'den oluşan Türk heyeti Paris yakınlarındaki Sevr'de Antlaşmayı resmen imzaladı.

Bu antlaşma, itilaf Devletlerinin I. Dünya Savaşı'ndan sonra mağlup devletlerle yaptığı antlaşmaların en ağırıdır.

↳ Osmanlı Devleti, Sevr Antlaşması ile kayıtsız şartsız teslim olmuştur.

↳ İtilaf devletlerinin arasındaki gizli antlaşmalar Sevr ile uygulanmak istenmiştir.

DİKKAT

Kanuniesasi'ye göre,
Mebusan Meclisi tarafından onaylanmayan bir anlaşma yürürlüğe giremez.
Mebusan Meclisi, daha önce kapatıldığı için Sevr Antlaşması kabul imkanı bulamamış; meclis onayından geçmemiştir !

ÖNEMLİ: İngiliz, Fransız ve İtalyan parlamentoları da tasdik etmemiştir. Bu sebeple hukuken geçersizdir !

Ancak...
Yunanistan meclisi, Sevr Antlaşmasını tasdik edip tek taraflı yürürlüğe koymaya çalışmıştır.

BTMM, bu anlaşmayı imzalayanları vatan haini ilan etmiştir.

Bilecik Görüşmeleri:

amaç Yeni hükumetin bazı üyelerinin Millî Mücadele taraftarı olduğu propaqandası yapmak.

↳ İstanbul Hükumeti, daha önce Temsil Heyeti'ni Amasya Görüşmeleri ile hukuken tanımıştı.

↳ Bu görüşme TBMM'nin qücünü ve yasal varlığını kanıtlaması açısından önemlidir.

KURTULUŞ SAVAŞI

Cepheler Dönemi

Doğu Cephesi:

I. Dünya Savaşına Kadar Ermeni Meselesi

✓ İstanbul'un fethi ile Ermeni patrikhanesi kurulmuştur.

✓ Ermeniler, "millet-i sadıka" olarak bilinmektedir.

✓ Ermeni meselesi ilk kez 1878 Berlin Konferansı'nda uluslararası bir platforma gündeme gelmiştir.

✓ Ermeniler, Hınçak ve Taşnak gibi cemiyetlerle sorun çıkarmışlardır.

I. Dünya Savaşı'nda Ermeni Meselesi

✓ Çarlık Rusya, Doğu Anadolu'yu işgal ederken Ermenilerle iş birliği yaptı.

✓ Osmanlı Devleti iç güvenliği sağlamak maksadıyla Ermenileri, Suriye ve Lübnan bölgesine göç ettirdi. KPSS

✓ SSCB, Brest - Litovsk ile I. Dünya Savaşı'ndan çekilince Ermeniler, Kafkaslarda devlet kurdular.

✓ Hem Mondros da hem Sevr de Ermeni devletinin kurulması için çalışmalar yapıldı.

DİKKAT: ABD'li General Harbourd 1919'da yazdığı rapor ile Ermenilerin doğuda azınlık olduğunu tespit etti.

Kurtuluş Savaşı'nda Ermeni Meselesi

✓ Kazım Karabekir, Mondros sonrası ordusunu dağıtmadı.

✓ Doğuanadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin çalışmaları sonucu bölge, Ermenilere karşı örgütlendi.

✓ Bölgede düzenli bir ordu olduğu için halk, Kuvayımilliye birlikleri oluşturmadı.

DİKKAT: TBMM, ilk kez askerî başarı elde etti...

-----→ Osmanlıdan kalan düzenli ordu Kars Harekatı ile Ermenileri yendi. ←-----

Gümrü Antlaşması:

- Türkiye ile Ermenistan arasındaki savaş durumu sonlanacaktır. KPSS
- Kars, Sarıkamış ve Iğdır Türk Devleti'ne verilecektir.
- Nahçıvan bölgesi özerk bir yönetime sahip olacaktır. KPSS
- Türkiye, Batum limanından gümrük ödemeksizin yararlanabilecektir. KPSS
- Ermenistan Hükumeti, Sevr Antlaşması'nı tanımayacak ve TBMM'nin aleyhine çalışmayacaktır. KPSS
- Ermenistan'da yaşayan Müslümanlara kendi dinî ve kültürel özelliklerine göre yaşama olanağı sağlanacaktır. KPSS

YORUM: Ermenistan, Sevr'in geçersizliğini kabul eden ilk devlettir. Sevr'e ilk darbe vurulmuştur.

Gümrü'nün Önemi: KPSS

- Ermenistan, TBMM'yi tanıyan ilk devlettir.
- Türk Devleti'nin ilk siyasi ve ilk askerî başarısıdır.
- İlk kez bir metinde "Türkiye" adı kullanıldı.
- Milli Mücadele'nin Doğu Cephesi kapandı.
- Büyük Millet Meclisi Hükumeti'nin saygınlığı arttı.
- Doğu cephesindeki birliklerin bir kısmı Batı cephesine kaydırıldı.
- Ermeni Hükumeti Misakımilliyi tanıdı.

DİKKAT: Bu antlaşmadan bir süre sonra Gürcistan ile Batum Antlaşması imzalandı. Ardahan ve Artvin bu ülkeden geri alındı.

MEB Bilgisi: Doğu Cephesinin kahramanı olan Kazım Karabekir Paşa "Türk Yılmaz" marşının sözlerini yazıp bestelemiştir.

Güney Cephesi:

→ güneyde ilk işgalci ingilizlerdir.

- İngiltere Urfa, Antep, Maraş bölgesini Fransa'ya Suriye İtilafnâmesi ile devretmiştir. KPSS

• Fransızlar, Türk halkına karşı Ermeni intikam Alayları ile iş birliği yapmışlardır.

• Kuvayımilliye mücadelesi vardır.

• Milli Mücadele döneminin ilk direniş hareketi Hatay-Dörtyol'da gerçekleşmiştir.

URFA Urfa'ya 1984 yılında TBMM tarafından ŞANLI unvanı verilmiştir.

ANTEP Fransız işgaline karşı en uzun ve en çetin mücadele Antep te olmuştur.

Kuvayımilliye komutanı Şahin Bey'in rolü büyüktür.

Şahin Bey

Fransızlarla yapılan Ankara Antlaşması ile Antep düşman işgalinden kurtulmuştur.

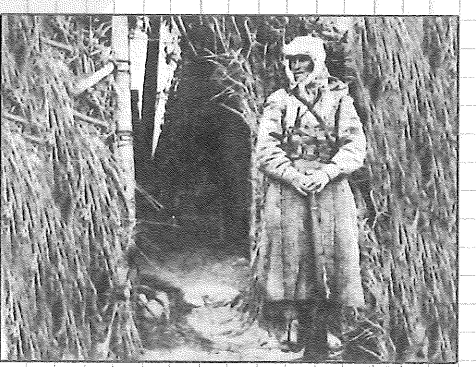
Antep'e 1921'de TBMM tarafından GAZİ unvanı verilmiştir.

MARAŞ Maraş'ta düşmana ilk kurşun Sütçü İmam tarafından atılmıştır.

1925'te Maraş'a TBMM tarafından İstiklâl Madalyası

1973'te Maraş'a TBMM tarafından Kahraman unvanı verilmiştir.

MEB Bilgisi: Tayyar Rahmiye güney cephesinde 9. Tümende gönüllü olarak bir müfrezenin komutanlığını yapmıştır.

Tayyar Rahmiye

Batı Cephesi:

Kurtuluş Savaşı'nın en önemli cephesidir.

- İzmir'in işgali üzerine Kuvayımilliye kuruldu.
- Kuvayımilliyeyi örgütlemek için Balıkesir ve Alaşehir Kongreleri yapıldı.
- Sivas Kongresi'nde, Ali Fuat Paşa batı cephesi Kuvayımilliye genel komutanlığına getirildi.

KPSS

1920 haziranında Sevr'i Osmanlı Hükumeti'ne kabul ettirmek için Yunan Genel Saldırısı gerçekleşti. Milne Hattı aşılarak Bursa dahil Marmara Bölgesi Yunanistan'a geçti.

Aynı süreçte Doğu Trakya işgal edildi.

Gediz Muharebeleri:

Bir koldan Ali Fuat Paşa Kuvayımilliye ile diğer koldan Çerkez Ethem Kuvayıseyyare ile Yunana saldırdı.

Fakat saldırıya katılan birlikler arasındaki iletişim eksikliği sebebiyle istenilen sonuca ulaşılamadı.

Bu olaylar düzenli orduya olan ihtiyacı açık bir şekilde ortaya koydu.

Düzenli Ordunun Kurulması

- Batı cephesi komutanı Ali Fuat Paşa Moskova Büyükelçiliği'ne atandı.
- Batı cephesi iki kanada ayrıldı:

Albay İsmet Bey

Albay Refet Bey

- Kuvayımilliye ortadan kaldırıldı.

Düzenli ordu kuruldu.

I. İnönü Savaşı:

DİKKAT: Düzenli ordu çalışmaları sırasında daha önceden Kuvayımilliye birliği olan Ethem, düzenli orduya katılmayı kabul etmeyerek isyan etmiştir. Bu isyanı fırsat bilen Yunan birlikleri de 6 Ocak 1921'de Eskişehir'e doğru harekete geçmiştir.

Yunanların Saldırı Nedenleri:

- Anadolu demir yollarının önemli bir merkezi olan Eskişehir'i denetimleri altına almak,
- Ordularının gücünü kanıtlayıp İtilaf devletlerinin yardımlarını sağlamak.
- Sevr'i kabul ettirmek, KPSS
- Eskişehir'i aldıktan sonra Ankara'ya doğru ilerleyerek Millî Mücadele'nin merkezini ele geçirmek.

Sonuçları:

✓ Düzenli ordunun ilk zaferidir.
✓ Halkın TBMM'ye olan güveni artmıştır.

NOT: Düzenli orduya katılım artmıştır.

✓ İsmet İnönü'nün rütbesi albaylıktan generalliğe yükseltilmiştir.

NOT: Yunanlılar bu savaşa Taarruz-î Keşif demişlerdir.

TBMM'nin 13 Ocak 1921 deki birleşiminde Mustafa Kemal, I. İnönü Zaferi'nden sonra Namık Kemal'in ünlü beytini değiştirerek şöyle der:

"Vatanın bağrına düşman dayasın hançerini,
Bulunur kurtaracak bahtı kara mâderini," KPSS

I. İnönü Savaşı'ndan Sonra Meydana Gelen Gelişmeler

- Moskova Antlaşması imzalandı. KPSS
- İstiklâl Marşı kabul edildi.
- İsmet Paşa generalliğe terfi etti.
- Londra Konferansı toplandı. KPSS
- Afganistan ile "Dostluk Anlaşması" imzalandı.
- Teşkilat-ı Esasiye kabul edildi. (İlk anayasa)

Londra Konferansı Neden Toplandı?

Temel Sebep: I. İnönü Zaferi'nden sonra, İtilaf Devletleri Sevr'i diplomatik yolla kabul ettirmek istemektedirler.

TBMM Londra'ya NEDEN Delege Gönderdi? KPSS

✓ Misakımilliyi dünyaya duyurmak,
✓ Hukuken tanınmak,
✓ Barıştan yana olmadığımız şeklindeki İngiliz propagandasını boşa çıkarmak.

Konferansın Gelişimi:

· İtilaf devletleri hem Ankara hem İstanbul hükumetini birlikte davet ederek siyasi ikilikten faydalanmak istediler. KPSS

· TBMM, konferansa İtalya tarafından davet edildi.

· İstanbul hükumeti adına Sadrazam Tevfik Paşa, Ankara hükumeti adına Hariciye Vekili Bekir Sami Bey Londra'ya gitmişlerdir.

ÖNEMLİ

Konferans Osmanlı hükumeti, TBMM, İngiltere, Fransa, İtalya ve Yunanistan arasında gerçekleşmiştir.

· İtilaf devletlerinin teklifi Sevr'i yumuşatarak uygulamaya yöneliktir.

Bunun üzerine barış sağlanamamıştır.

ÖNEMLİ KPSS

Konferans sayesinde İtilaf devletleri ilk kez TBMM'yi hukuken tanımıştır.

Misakımilli dünyaya duyurulmuştur.

NOT: Dışişleri bakanı Bekir Sami Bey'in yaptığı ikili antlaşmalar bağımsızlık ilkesiyle (devletlerin eşitliği) çeliştiği için görevden alındı. Bekir Sami Bey'in ikili anlaşmaları meclis onayından geçmemiştir.

TBMM Hükumetinin Tanınması Konusunda Anlaşma Devletleri Arasında Görüş Ayrılığı Olduğunun Göstergesi KPSS

- Fransa ile Ankara Antlaşması'nın yapılması.

- İnönü Savaşı'ndan sonra İtalya'nın Anadolu'daki askerî gücünü çekmesi
- Kurtuluş Savaşı süresince İngiltere'nin Yunanistan'ı desteklemesi.

Afganistan ile Dostluk Antlaşması (1.3.1921)

TBMM'yi tanıyan ilk Müslüman devlettir. Bu antlaşma Moskova'da yapılmıştır.

Moskova Antlaşması (16.3.1921)

Moskova Antlaşması Neden Yapıldı?

- TBMM'nin emperyalistlere karşı destek arayışında olması
- Sovyet Rusya'nın güneyini güvence altına almak istemesi.
- Sovyet Rusya'nın rejimini ihraç etmek istemesi.
- TBMM ile Sovyet Rusya'nın düşmanlarının aynı devletler olması KPSS

Maddeler:

- Osmanlı Devleti ile Çarlık Rusya'nın imzaladığı antlaşmalar geçersizdir.

not: İki ülke önceki rejime karşılıklı güvence vermiştir. Osmanlı Devleti ve Çarlık Rusya yok sayılmıştır.

- Taraflardan birinin tanımadığı antlaşmayı diğeri de tanımayacaktır. KPSS

not: Sovyet Rusya, Sevr'in geçersizliğini kabul etmiştir. Sevr'i reddeden ilk Avrupa devletidir.

- Sovyet Rusya, Misakımilliyi tanıyacaktır. KPSS

not: Rusya, Misakımilliyi tanıyan ilk Avrupalı devlettir.

- Sovyet Rusya, kapitülasyonları kaldırmıştır.

not: Kendi isteğiyle kapitülasyonları kaldıran ilk ve tek devlet SSCB'dir. KPSS

- İki devlet arasında siyasî, ekonomik, sosyal iş birliği sağlanacaktır.

not: TBMM, yaptığı tüm antlaşmalarda karşılıklı yardımlaşmayı prensip edinmiştir.

Sovyet Rusya, TBMM'ye para ve silah yardımı yapmıştır.

- Boğazlar ticaret gemilerine açık kalmak kaydıyla statüsü Karadeniz'e kıyısı olan devletlerce belirlenecektir.

- Savaş esirleri serbest bırakılacaktır.

- Batum, Gürcistan'a; Kars, Ardahan, Artvin TBMM'ye bırakılmıştır.

not: Batum, Misakımillîden ilk tavizdir.

Sonuç:

. Dünyaya karşı iş birliği sağlanmıştır.

. Doğu sınırları büyük ölçüde belirlenmiştir.

. Antlaşmayla Ruslardan cephane ve para yardımı alınmıştır.

İstiklal Marşı'nın Kabulü

12 Mart 1921

Londra Görüşmeleri'nin yapıldığı sıralarda Ankara'da Millî Mücadelenin amacını anlatmak ve halka moral vermek için Maarif Vekaletinin 1920 Ekiminde açtığı yarışma ile millî bir marş yazılmasına karar verildi.

Burdur milletvekili olan Mehmet Akif, ödül almak istemediği için yarışmaya katılmadı ancak; Maarif Vekili Hamdullah Suphi Tanrıöver, Mehmet Akif'i ikna etti.

notlar.. notlar.. notlar..

İstiklal Marşı, TBMM'de kabul edildi.

Mehmet Akif Ersoy,

Orduya hitaben

Taceddin Dergahı'nda yazdı.

UNUTMA ← ilk defa AÇIKSÖZ gazetesinde yayımlanmıştır.

Ayrıntı... Mehmet Akif, söz konusu para ödülünü Dârülmesâî adlı Hilal-i Ahmer'e bağlı bir derneğe bağışladı.

Bilelim... İstiklal Marşı, 1924 yılında Ali Rifat Çağatay; 1930 yılında ise o günlerde Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası şefi olan Osman Zeki Bey tarafından bestelendi.

Teşkilat-ı Esasiye
(20 Ocak 1921)

1. Egemenlik kayıtsız şartsız millete aittir.

NOT: Osmanlı saltanatı yok sayılmıştır.

Yorum: Meşrutiyet idaresinden cumhuriyet yönetimine geçileceğine dair bir işarettir. KPSS

2. Yasama ve yürütme TBMM'de toplanmıştır.

NOT: Güçler birliği.

3. Türkiye, Büyük Millet Meclisince yönetilir. Hükumeti, TBMM Hükumeticlir.

NOT: Güçler birliği ve Meclis Hükumeti sistemi kabul edilmiştir.

Yorum: İlk 3 madde ile,
- Padişah, hukukî ve siyasî yetkilerinden yoksun bırakılmıştır.
- Yeni Türk devletinin siyasal yapısının ilkeleri belirlenmiştir.
- Osmanlı Devleti fiilen yok sayılmıştır.
- Halk egemenliği önemsenmiştir.

4. Meclis başkanı aynı zamanda hükumet başkanıdır.

NOT: Güçler birliği ve meclis hükumeti sistemi kabul edilmiştir.

5. TBMM, seçilen üyelerden oluşur ve seçimler 2 yılda bir yapılır.

6. Şeriatı uygulamak, antlaşmalar yapmak TBMM'ye aittir.

NOT: Laik olmadığı açıkça görülmektedir.

7. Kanun-i Esasi'nin TBMM ile çelişmeyen hükümleri yürürlüktedir.

not Teşkilat-ı Esasiye "Savaş Anayasası" olduğu için kapsamlı değildir.

ÖNEMLİ KPSS

- Yeni Türk Devleti'nin ilk anayasasıdır.
- Yeni Türk Devleti'nin kuruluşunun siyasi ve hukuki belgesidir.
- Ulusal birliğin bozulmaması için devletin rejimi belirtilmemiştir.
- TBMM, yaptığı anayasa ile kurucu meclis özelliği göstermiştir.

Kanun-i Esasi yürürlükten kaldırılmamış ancak 1921 Anayasası'nda bulunmayan hükümler Kanun-i Esasi'nin hükümleriyle karşılanmıştır. KPSS

II. İnönü Savaşı - savunma-

Londra Konferansı çözüm olmayınca Yunanistan saldırmış ve yenilmiştir.

II. İnönü Savaşı'ndan Sonra Meydana Gelen Gelişmeler

✓ Fransızlar Zonguldak'tan çekildi. Fransa, Ankara'ya temsilci gönderdi. TBMM'ye ateşkes teklifinde bulundu.

✓ İtalya çekilme kararı aldı. KPSS

✓ Mustafa Kemal, İsmet Paşa'yı telgrafla kutladı.

. . . . . .

İnönü Meydan Muharebesi'nde Metristepe'de Batı Cephesi Komutanı ve Genelkurmay Başkanı İsmet Paşa'ya: "Siz orada yalnız düşmanı değil bir milletin makus talihini yendiniz." dedi.

. . . . . .

✓ İngiltere, Malta'da bulunan 40 Türkü serbest bıraktı.

Aslıhanlar ve Dumlupınar

- Refet Paşa komutasındaki düzenli birlikler saldırmış ve başarısız olmuştur.
- Türk ordusunun saldırı gücünün olmadığı anlaşılmış ve bu durum Kütahya-Eskişehir hezimetini de beraberinde getirmiştir.

! Batı cephesi İsmet Paşa'ya bağlanmıştır.

Kütahya_Eskişehir Savaşları

- Yunanlılar saldırdı ve kazandı.
→ Mustafa Kemal, Meclis Başkanı sıfatıyla ordunun Sakarya'nın doğusuna geri çekilmesini emretti. KPSS

NOT Buradaki amaç; zaten pozisyonunu kaybetmiş olan Düzenli Ordunun imhasını engelleyip zaman kazanmaktır.

Kütahya - Eskişehir Savaşlarından Sonra Meydana Gelen Gelişmeler

∴ Afyon, Kütahya ve Eskişehir işgal edildi.

- TBMM'nin Kayseri'ye taşınması tartışıldı.

? Kuvayımilliyeye dönmek isteyenler oldu.

- Mustafa Kemal'e yönelik eleştiriler yoğunlaştı.

- İtalya, Anadolu'dan çekilme kararından vazgeçti.

- Fransa, TBMM'ye sunduğu ateşkes teklifini geri çekti.

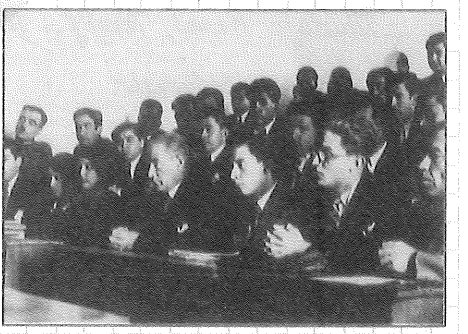
Maarif Kongresi

Maarif Kongresi, Ankara Dârülmuallimîn'in (erkek öğretmen okulu) konferans salonunda 15 Temmuz 1921'de açılmıştır. Batı cephesinde Yunanlılarla savaş sürmesine rağmen Mustafa Kemal de katılmıştır.

DİKKAT Savaş nedeni ile kongrenin ertelenmesinin önerilmesine rağmen Mustafa Kemal Paşa bu önerileri geri çevirmiştir.

bilelim Kongre sırasında Maarif Vekili Hamdullah Suphi Bey'dir.

ÖNEMLİ I. Maarif Kongresi toplandı. Yenilgi sırasında bile eğitim kongresinin toplanması eğitim ve öğretime verilen önemi gösterir. KPSS

I. Maarif Kongresi

Başkomutanlık Yasası 5 Ağs 1921

KPSS

✓ Mustafa Kemal, TBMM'den başkomutanlık ile birlikte Meclisin yetkisini istedi.

↳ muhalifler bile öneriye "evet" dediler çünkü ordu nasılsa kaybedecek; böylece Mustafa Kemal'in elinden liderlik alınacaktı.

3 aylık süreyle TBMM yetkilerini Mustafa Kemal'e devretti...

- Yasa, ulusal egemenliğe aykırı olsa da hızlı karar alıp uygulamaya yöneliktir.
- Yasa, ulusal bağımsızlık kapsamındadır.
- Yasa, 1922 Temmuzda süresiz uzatılmıştır.
- Mustafa Kemal, Tekalif-i Milliye Emirleri'ni yayımlamıştır.

Tekalif-i Milliye Emirleri

KPSS

- TBMM'nin çıkardığı bir kanun değildir. Başkomutanın yasama gücünü kullanması durumudur.
- Kütahya-Eskişehir Savaşları'ndan sonra Sakarya Savaşı öncesinde yayımlanmıştır.
- Düzenlik için İstiklal Mahkemeleri kurulmuştur.

MEB Bilgisi: Millî Mücadeleye diğer ülkelerden gelen yardımlar:

- Rusya para ve silah
- Fransa silah
- Hint Müslümanları para
- Azerbaycan, mücadeleye yardım
- Kıbrıslı Türkler Söz, Doğru Yol, İrşad ve Ankebut gibi gazete ve dergilerinde Millî Mücadele konusunu işlemişlerdir.

MEB Bilgisi:

İstiklal Yolu

İnebolu-Kastamonu-Ilgaz-Çankırı Kalecik-Ankara hattıdır. Bu güzergâhta Millî Mücadele yıllarında cepheye silah ve erzak gibi malzemeler ta-

şınmıştır.

İNEBOLU: Kurtuluş Savaşı döneminde Anadolu'nun dışa açılan EN önemli ikmal limanıdır. KPSS

Şerife Bacı ve Halime Çavuş'un kahramanlıkları önemlidir.

Sakarya meydan Savaşı (Subaylar Savaşı)

SON Savunma

Sakarya Savaşı Öncesinde Yapılan Hazırlıklar KPSS

✓ Tekalif-i Milliye kararları alındı.

✓ Meclis, tüm yetkilerini Mustafa Kemal'e devretti. Meclis, Başkomutanlık Yasası'nı onayladı.

✓ Ordunun savunma eğitimine ağırlık verildi.

Mustafa Kemal şu sözüyle askeri stratejiyi belirledi: "Hattı müdafaa yoktur sathı müdafaa vardır o sathı bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı kanla sulanmadıkça düşmana terk edilemez!"

→ Cephe savaşı yerine alan savaşı öngörüldü.

Sakarya Savaşı'ndan Sonra Meydana Gelen Gelişmeler

✓ 1683 - II. Viyana Kuşatması'ndan sonra başlayan geri çekilme durduruldu.

✓ Milli Mücadele'nin SON savunma savaşıdır.

✓ Yunanlıların saldırı gücü kırıldı ve savunmaya geçti. KPSS

✓ Sovyet Cumhuriyetleri ile Kars Antlaşması imzalandı.

✓ Fransa ile Ankara Antlaşması imzalandı. KPSS

✓ Ukrayna ile Dostluk Antlaşması yapıldı.

✓ İngilizlerle Esir Değişim Antlaşması yapıldı.

✓ Mustafa Kemal'e TBMM tarafından Gazilik unvanı ve Mareşallik rütbesi verildi. KPSS

not: İtalyanlar tamamen çekildi. Antlaşma yapılmadan çekilen ilk İtilaf devleti İtalya'dır.

sonuç: İtilaf devletleri barış teklifinde bulundu.

İtilaf Devletlerinin Barış Önerileri

- Sevr'in adli ve mali maddeleri TBMM lehine değiştirilecek.
- Teklifin amacı beklenen Türk taarruzunu engellemektir.

önemli: İtilaf devletlerinin, Sevr in maddelerini yumuşatarak TBMM ye sunmaları kabul edilmemiştir.

Kars Antlaşması

Kars Antlaşması'nda Etkili Olan Durumlar

KPSS
- Gümrü Antlaşması
- Kazanılan Sakarya Savaşı
- Moskova Antlaşması
- Kafkas cumhuriyetlerinin Sovyet Rusya'ya bağlı olması

Maddeleri:

→ Kafkas cumhuriyetleri (Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan) kapitülasyonların kaldırıldığını kabul edecek.

→ Kafkas cumhuriyetleri TBMM'nin tanımadığı anlaşmayı tanımayacak.

→ İstanbul'un güvenliği sağlandığı takdirde Boğazlar ticarete açılacak.

→ Batum, Gürcistan'a ait olacak.

ÖNEMLİ: Doğu sınırı kesin olarak çizildi. KPSS

Ankara Antlaşması

TBMM - Fransa

Maddeleri:

→ İki taraf da kendilerine kalan topraklarda genel af ilan edecek.

→ Hatay'da özel idare uygulanacak. (Suriye'ye bağlı özerk bir yönetim) Resmî dil Türkçe olacak, kültür korunacak.

→ Süleyman Şah'ın mezarının bulunduğu Suriye'deki Caber Kalesi Türk toprağı sayılacak. KPSS

Türk bayrağı çekilerek Türk askeri tarafından korunacak.

Yorumlar...

TBMM'yi tanıyan ilk itilaf devleti Fransa'dır.

→ İtilaf bloğunda parçalanma derinleşmiştir. KPSS

→ Hatay hariç Suriye sınırı belli olmuştur.

→ Güney cephesi kapanmıştır. KPSS

⚠ Misak-ı Milli'den 2. taviz verilmiştir.

MEB Bilgisi: Gördesli Makbule Hanım her baskında yanına elinden hiç ayırmadığı Japon filintasını alır; düşmandan ele geçirdiği doru atına biner, müfrezenin artçısı olarak birliğin gerisindeki yerini alırdı. Güvemdere Muharebesi'nin kazanılmasında kahramanlığıyla büyük rol oynamıştır.

Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Savaşı 1922

NOT: Atatürk bu savaş için "Rum Sındığı" demiştir. KPSS

Taarruz Hazırlıkları

1. Basında daha güncel haberlere ağırlık verilerek rehavet izlenimi oluşturulmuştur.
2. Ankara'da subay okulu açılmış; orduya 11 ay boyunca taarruz eğitimi verilmiştir.
3. Başkomutanlık süresiz uzatılmıştır. (Bu konu Mecliste tartışmalara neden olmuştur.)
4. Tekalif-i Milliye emirlerinden gelen yardımlar cephanelere ulaştırılmıştır.
5. Karargâh merkezi Polatlı'dan Akşehir ve Afyon'a taşınmıştır.
6. Sovyet Rusya'dan son kez yardım alınmıştır.

ve Büyük Taarruz...

Akşehir toplantısı sonrası saldırının Afyon yönünde olacağı belirlendi. Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, taarruzu Kocatepe'den yönetti.

Bir yıllık hazırlık sonunda 26 Ağustosta Afyon'dan saldırıya geçildi.

MEB Bilgisi: Üç yüz yıldır verilmemiş bir karar ve emirdi.

Dumlupınar mevkiinde 30 Ağustos'ta yapılan Başkomutanlık Meydan Muharebesi ile Yunan ordusu büyük ölçüde dağıtıldı. KPSS

9 Eylül'de Yunanlılar İzmir'den çıkartıldı.

18 Eylül 1922'de Batı Anadolu Yunan kuvvetlerinin işgalinden temizlendi.

Kara Fatma

Fatma Seher (Erden) Kara Fatma

Çoğunluğu kendisi gibi dul kalan kadınlardan oluşan 300 kişilik müfrezesiyle 3 meydan savaşına katıldı.

Başkomutanlık Meydan Muharebesi kahramanlarından biridir.

Bir savaş alanında birlik yöneten dünyanın ilk kadın zabitidir.

Büyük Taarruz'dan Sonra Meydana Gelen Gelişmeler

✓ Yunanlıların Batı Anadolu işgali sona erdi.

✓ Millî Mücadelenin muharebeler dönemi kapandı.

✓ Diplomatik dönem başladı.

✓ Mudanya Ateşkes Antlaşması imzalandı. KPSS

✓ Yunan Başkomutanı General Trikopis Uşak'ta Fevzi Çakmak tarafından esir edildi. Bunun üzerine TBMM, Fevzi Çakmak'a Mustafa Kemal'in isteği doğrultusunda Mareşallik unvanı verdi.

Mudanya Mütarekesi

1922

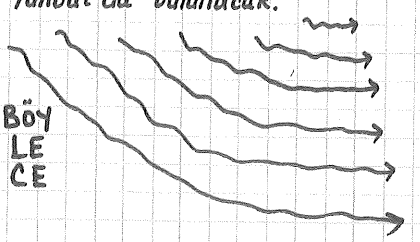
Görüşmeler TBMM, İngiltere, Fransa ve İtalya arasında yapıldı.

"NOT" Görüşmelere Yunanistan katılmamış; Yunanistan'ı İngiltere temsil etmiştir.

Görüşmelere TBMM adına İsmet Paşa katılmıştır.

MADDELER: KPSS

- Yunanistan 15 gün içinde Doğu Trakya'dan çekilecek.
- Barış antlaşması imzalanıncaya kadar (Lozan) Doğu Trakya'daki Türk askerî varlığı 8 bin jandarma ile sınırlı olacak.
- İstanbul ve Boğazların yönetimi TBMM'ye bırakılacak.
- İtilaf devletlerinin askerleri, barış antlaşması yapılıncaya kadar İstanbul'da bulunacak.

✓ Kurtuluş Savaşı bitti, diplomasi dönemi başladı.

✓ Doğu Trakya, İstanbul ve Boğazlar savaşsız alındı.

✓ İngiliz hükümeti istifa etti.

ÖNEMLİ Mudanya Ateşkes Antlaşması Millî Mücadelenin zaferle sonuçlandığını ispat eden ilk diplomatik ve siyasî belgedir.

Saltanatın Kaldırılması

İtilaf devletlerinin barış görüşmelerine Osmanlı Devleti'ni çağırması üzerine saltanatın kaldırılması gündeme gelmiştir. KPSS

TBMM'de oturuma katılan milletvekillerinin oy birliği ile saltanat kaldırılmıştır.

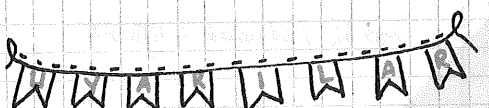
Saltanatın Kaldırılma Nedenleri

Saltanat sisteminin ulusal egemenlik anlayışına ters olması

İstanbul Hükümeti'nin de Lozan görüşmelerine davet edilmesi

➢ Padişahın, Kurtuluş Savaşı sırasında ulusal direnişe karşı olması

➢ Bir ülkede iki idarenin bulunmasının ulusal çıkarlara ters olması

- Siyasi ikilik önlendi.
- Toplumsal bütünlük için halifelik devam etti.
- TBMM, halifeliği siyasi yetkilerinden arındırıp Osmanlı şehzadelerinden Abdülmecit Efendi'ye verdi.

Saltanatın Kaldırılması

I. TBMM'nin tek inkılabıdır.

Laiklik yolunda atılan ilk adımdır.

KPSS:

· Ulusal egemenlik fikrini destekler.

· Saltanatın kaldırılmasının ardından istifa eden Osmanlı Hükumeti'nin son sadrazamı Tevfik Paşa'dır. KPSS

NOT

İslamiyetle ortaya çıkan siyasî ve dinî güçlerin bir elde toplanması geleneğine son verilmiştir. KPSS

NOT

Rauf Bey tarafından sunulan önergenin 24 Ekim 1923'te yasalaşmasıyla 1935 yılına kadar saltanatın kaldırılması "Hâkimiyet Bayramı" olarak kutlanmıştır. KPSS

Lozan Barış Antlaşması

23 Nisan-24 Temmuz 1923

Görüşme Yeri Meselesi

· TBMM, görüşmelerin İzmir'de yapılarak Yunan mezalimini dünyaya göstermek istiyordu.

· Fakat uluslararası hukuk gereğince görüşmeler tarafsız bir yerde yapılmalıydı.

Heyet Meselesi

İsmet Paşa, Batı cephesi komutanlığı ve Mudanya'daki başarısı nedeniyle dönemin başbakanı Rauf Orbay'a rağmen heyet başkanı oldu.

Dışişleri bakanı Yusuf Kemal Tengirşek istifa etti. Yerine İsmet Bey Dışişleri bakanı olarak katıldı. KPSS

Türk heyetinde;

Dr. Rıza Nur
Şükrü Kaya
Hasan Saka
Tevfik Bıyıklıoğlu
Celal Bayar ve
Yahya K. Beyatlı bulunuyordu.

Taviz Meselesi

Kapitülasyonlar
Ermeni yurdu
Misak-ı Millî

Katılımcı Devletler

Çağrı Yapan Devletler:

İngiltere
Fransa
İtalya
Japonya

Tüm Görüşmelere Çağrılan Devletler:

Türkiye
Yunanistan
Romanya
Yugoslavya

Gözlemci Devlet:

ABD KPSS

Boğazlar Statüsü İçin Çağrılan Karadeniz'e Kıyısı Olan Devletler:

Sovyet Rusya
Bulgaristan KPSS

Ticaret ve Yerleşme Sözleşmelerine Katılmak İçin Çağrılanlar:

Belçika
Portekiz

I. Dönem Lozan görüşmeleri 20 Kasım 1922'de başladı.

MEB Bilgisi: İngiltere temsilcisi Lord Curzon, Mondros'tan söz edince İsmet Paşa: "Ben buraya Mondros'tan değil Mudanya'dan geldim." demiştir.

I. Dönem Lozan görüşmelerinden sonuç çıkmamıştır. 4 Şubat 1923'te dağılmıştır.

NEDEN DAĞILDI

- Boğazlar
- Ermeni Meselesi
- Kapitülasyonlar
- Musul Meselesi

Lozan Görüşmelerinin Kesintiye Uğradığı Dönemde

- TBMM seçimleri yenilendi
- Kazım Karabekir başkanlığında Türkiye İktisat Kongresi İzmir'de toplandı.
- Misak-ı iktisadî kararları açıklandı.

II. Meclisin açılmasına bağlı olarak Lozan görüşmelerinin yeniden başlaması için gerekli adım atılmıştır.

23 Nisan 1923'te yeniden başlanan görüşmeler 24 Temmuzda antlaşmayla sonuçlandı.

İsmet İnönü, Lozan Antlaşmasını imzaladıktan sonra İstanbul Üniversitesi'nde başarının sırrını: "Yaşamaya yetecek güçte olduğumuzu belirtmeye çitmiştik ... kuvvetli durumdaydık. Reddediyoruz dediğimiz zaman ulusun da reddedeceğini biliyorduk." şeklinde açıklamıştır. KPSS

Lozan Barış Antlaşması:

Batı Sınırı: Yunanistan ile Mudanya, Bulgaristan ile İstanbul Antlaşmaları esas alınmıştır.

Bulgaristan ve Yunanistan sınırı Meriç Nehri olacaktır. KPSS

Suriye Sınırı: Fransa ile yapılan 1921 Ankara Antlaşması geçerlidir.

Irak Sınırı: Musul sorunu nedeniyle çözümlenemedi.

Lozan'da çözümsüz kalan tek meseledir.

KPSS

İran Sınırı: 1639 Kasr-ı Şirin Antlaşması'ndaki sınırlarda herhangi bir değişiklik olmamıştır.

Sovyet Rusya: 1921 Kars Antlaşması geçerlidir.

Adalar:

Oniki Ada

Rodos

Meis

İtalyan toprağıdır.

Kıbrıs İngiliz toprağıdır.

Gökçeada
Bozcaada ve
Tavşan Adaları dışındaki Ege adaları Yunanistan'a verilecektir; ancak Yunanistan, adaları askeri amaçla kullanamayacaktır.

Boğazlar ve İstanbul:

- Türkiye'nin başkanı olduğu uluslararası bir komisyon tarafından yönetilecektir.
- Komisyon, her sene Milletler Cemiyeti'ne rapor verecektir.
- Boğazların iki yanı silahsızlandırılacaktır.

not Türkiye'nin aleyhine çözülmüştür. Montrö ile düzeltilmiştir.

Kapitülasyonlar:

- Lozan'da kapitülasyonlar kaldırılmıştır. Ancak "Türkiye 5 yıl boyunca gümrükleri yükseltemez." denmiştir.

"not" Türkiye'nin lehine çözümlenmiş, yeniden gündeme gelmemiştir.

Ordu: Trakya ve Boğazlarda askerden arındırılmış bölgelerle ilgili kısıtlamalardan başka hiçbir bağlayıcı şey yoktur.

Azınlıklar: Tüm azınlıklar Türk vatandaşı kabul edilerek ayrıcalıkları kaldırıldı.

KPSS

yorum Azınlıkların Türk vatandaşı sayılması, dış güçlerin Türkiye'nin iç işlerine karışmasını önlemeye yöneliktir.

! Savaş tazminatı olarak Karaağaç ve Bosnaköy Türkiye'ye bırakılmıştır.

Osmanlı Borçları:

- Borçlar, Osmanlıdan ayrılan devletlere bölüştürüldü.
- Borçların Türk lirası ve taksitler halinde ödenmesi karara bağlandı.

not Son taksit 1954'te ödendi.

not Türkiye'nin Osmanlı borçlarını ödeme kararı alması örnek teşkil edeceği için Sovyet Rusya'yı rahatsız etmiştir.

Kapitülasyonlar: Tamamen kaldırıldı. Düyûn-ı Umûmiye idaresi'nin Türkiye'deki görevi sona erdi.

Yabancı Okullar: Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlanarak yabancı devletlerin müdahalesi önlenmek istendi.

"Türkiye'nin lehine çözümlendi."

DipNot Özellikle Fransa yeniden gündeme getirmek istedi. Türkiye, iç mesele olarak değerlendirip görüşme konusu yapmadı.

Nüfus Mübadelesi: Savaş sırasında Türk-Rum ilişkileri bozuldu. Halkların birbirine zarar vermemesi için karşılıklı değiştirilmesi karara bağlandı. KPSS

Fener Rum Patrikhanesi: Yurt dışına çıkarılmak istenildiyse de başarılı olunamadı. KPSS

→ Yurt dışındaki kiliselerle bağlantılarını kesmek kaydıyla İstanbul'da devam etmesine razı olundu.

not Ekümenlik hakkı elinden alınmıştır.

✓ Siyasi faaliyet içinde olamaz.

✓ Bir yönüyle Türkiye'nin lehine çözülmüştür.

Lozan'ın Önemi

→ Günümüzde de geçerli bir antlaşmadır.

→ Yeni Türk Devleti ve Misakı-milli, itilaf devletleri tarafından kabul edilmiştir.

→ I. Dünya Savaşıyla sömürgeleştirilen milletlere umut ışığı niteliğindedir.

İngilizlerin, Orta Doğu'daki hesapları tutmamıştır.

→ Görüşmeler I. TBMM Döneminde başlamıştır. 24 Temmuz 1923'te dönemin hükumeti tarafından imzalanmıştır.

→ 23 Ağustos 1923'te II. TBMM onayladı.

Lozan'da pek çok sorun çözülse de uygulamada sorunlar yaşandı.

Lozan sonrası tekrar gündeme gelen önemli sorunlar

KPSS

Boğazlar

Osmanlı borçları

Yabancı okullar

Nüfus mübadelesi

Ege adaları

Musul meselesi – Irak sınırı

Sancak (Hatay) sorunu – Suriye sınırı

Lozan'da Aleyhimize Çözümlenenler

Güney sınırı (Hatay)

Doğu sınırı (Batum)

Adalar

Patrikhane

Boğazlar

II. TBMM'nin Açılışı

II. TBMM Neden Açıldı?

I. TBMM birbirinden çok farklı siyasi düşünceye sahip insanlardan oluşmaktaydı. Bu şekilde inkılapların yapılması oldukça zordu.

I. TBMM, Kurtuluş Savaşı'nın zor şartları altında çalışmış, ülkeyi kurtarmış; zamanla yıpranmıştı.

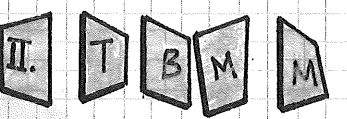
Devrimler için yeni bir kadro oluşturma gereği vardı.

İkinci TBMM seçimleri öncesi muhalifler, Mustafa Kemal'in seçilmesini engellemek için meclise bir önerge verdiler.

Muhalifler, Mustafa Kemal'i Lozan Görüşmeleri dağıldığı dönemde yoğun eleştirdiler. KPSS

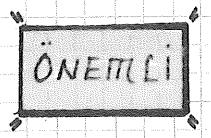
Mustafa Kemal, türlü zorluklarla kurduğu ülkenin iç mimarisi için kendisine yakın insanları bir araya getirerek II. TBMM'yi açtı.

Not Müdafaa-i Hukuk Grubu, Halk Fırkası'na dönüşmüştür. (9 Eylül 1923)

Döneminde İlk Faaliyetler

- 13 Ağustos'ta, Mustafa Kemal TBMM başkanlığına yeniden seçildi.
- Lozan Antlaşması'nın imzalanmasından sonra hükumet başkanı Rauf Orbay Bey görevinden çekildi ve yerine 13 Ağustos 1923'te Ali Fethi (Okyar) Bey seçildi.
- 23 Ağustos 1923'te Lozan onaylandı.
- 2 Ekim 1923'te İstanbul boşaltıldı ve 6 Ekim'de Türk ordusu İstanbul'a girdi.
- 13 Ekim 1923'te Ankara Başkent yapıldı...

Ankara'nın başkent olduğu 13 Ekim 1923 tarihinde Ankara'da elçiliği bulunan devlet Afganistan'dır. KPSS

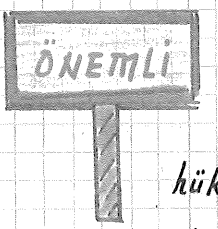
Cumhuriyet'in İlanı
(29 Ekim 1923)

SEBEPLER:

- Devletin adının ve yönetim biçiminin belli olmaması,
- Saltanatın kaldırılmasına bağlı devlet başkanlığı sorunu yaşanması,
- Meclis hükümeti sisteminde hem sorunların çözümünde yetersiz kalınması hem de sık sık hükümet bunalımı yaşanması.

25 Ekimde Fethi Bey'in istifasıyla hükümet bunalımının (sonbahar krizi) çıkması Cumhuriyet'in ilanını hızlandırdı. KPSS

Cumhuriyet, öncelikle bir hükümet modeli olarak ilan edilmiştir. Çözülmesi hedeflenen öncelikli sorun hükümet bunalımıdır.

Cumhuriyetin İlanı ile Meydana Gelen Gelişmeler

KPSS

1921 Anayasasında Yapılan Değişiklikler

✓ Kabine sistemine geçildi, böylece hükümet bunalımı sona erdi.
✓ Rejim ve devletin adı üzerine yaşanan tartışmalar bitti.
✓ Mustafa Kemal ilk cumhurbaşkanı seçildi.
✓ Ali Fethi Okyar, ilk meclis başkanı seçildi.

bilelim Atatürk döneminde en SON ve en UZUN meclis başkanlığı görevini Abdülhalik Renda yapmıştır.

✓ İlk başbakan İsmet İnönü'dür.

Atatürk Dönemi Başbakanları
1. İsmet İnönü (ilk)
2. Ali Fethi Okyar
3. Celal Bayar (1937-38) (son)

bilelim Atatürk döneminde Dışişleri bakanlığında en UZUN ve en SON görev yapan kişi Tevfik Rüştü Aras'tır. KPSS

✓ Halifeliğin kaldırılması için zemin oluştu.

bilelim Atatürk 4 kez cumhurbaşkanı seçilmiştir.

Halifeliğin Kaldırılması
(3 Mart 1924)

Temel Neden:

Laik ve millî bir devlet kurma isteği

KPSS

Halifelik makamının Cumhuriyetin temel prensipleriyle uyuşmaması

Hilafetin Kaldırılmasıyla

✓ İnkılapların yolu açıldı. KPSS

✓ Ulusal egemenlik pekişti. Anayasal düzen yerleşti. KPSS

✓ Laikleşme yolunda önemli bir adım atıldı.

✓ Osmanlı ailesinin tüm fertleri yurt dışına çıkarıldı. KPSS

UYARI Saltanatın ve hilafetin kaldırılmasının ORTAK nedeni; TBMM'yi egemenliğin kullanımında tek güç haline getirmek. KPSS

5 Kanun 1 Tarih

KPSS

3 Mart 1924 tarihinde halifeliğin kaldırılmasıyla aynı gün şu kanunlar da çıkarılmıştır:

- Halifelik kaldırıldı
- Osmanlı hanedanı yurt dışına gönderildi.
- Tevhid-i Tedrisat Kanunu kabul edildi.
- Erkan-ı Harbiye Vekâleti kaldırıldı.

NOT

1935 yılında Türk ordusundaki rütbe isimlerinin yeni Türkçe karşılıklarının kullanılmaya başlanmasıyla adı "Genelkurmay Başkanlığı" olarak değiştirilmiştir.

- Şeriye ve Evkaf Vekâleti kaldırılmıştır.

NOT

Diyanet İşleri Başkanlığı kurularak Şeyhülislamlık kaldırılmıştır. (KPSS)

NOT

Vakıfların idaresini yürüten Vakıflar Genel Müdürlüğü kuruldu.

Çok Partili Hayat Denemeleri

Çok partili yaşama geçiş denemelerinin amacı toplumun her kesiminden insanın katkısıyla çağdaş bir devlet modeli oluşturmaktır.

Atatürk döneminde çok partili hayata geçilmeye çalışılmıştır. Ancak ..... bu 1946'da gerçekleşmiştir.

Çok partili hayat "Ulusal Egemenlik" kavramıyla doğrudan ilişkilidir.

Cumhuriyet Halk Fırkası

(9 Eylül 1923)

Milli Mücadele yıllarında ülkenin her tarafında kurulan milli cemiyetler, Sivas Kongresinde "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" adı altında birleştirilmişti.

Mecliste, Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarının fikirlerini ifade eden "Müdafaa-i Hukuk Grubu" oluşturuldu.

NOT Müdafaa-i Hukuk Grubu Halk Fırkası'na dönüşmüştür.

UNUTMA Halk Fırkası'nın kurucuları arasında;

- Mustafa Kemal Paşa
- İsmet Paşa
- Recep (Peker) Bey
- Celal (Bayar) Bey
- Saffet (Arıkan) Bey gibi önemli şahsiyetler bulunmaktaydı.

DİKKAT Mustafa Kemal'in 8 Nisan 1923'te açıkladığı "Dokuz Umde (Dokuz ilke)" Halk Fırkası'nın esasını oluşturmuştur. KPSS

Partinin ilk seçim bildirgesi olmuştur.

Bu Partinin Programı

Millî egemenliğin halk tarafından ve halk için yapılmasına önderlik etmek; Türkiye'yi modern bir devlet haline yükseltmek, kanun önünde herkesi eşit kılmak, Türkiye'de kanunları hâkim hale getirmek, imtiyazsız ve sınıfsız bir halk oluşturmak.

1938 'e kadar Mustafa Kemal,

1938-50 arası ise

İsmet İnönü parti başkanlığı yapmıştır.

DİKKAT Cumhurbaşkanı aynı zamanda parti başkanlığı görevini de yürütmüştür!

Ebedî Şef: Mustafa Kemal

Millî Şef: İsmet İnönü

Yeni Türk devletinin ilk siyasi partisi olmuştur.

NOT 14 Mayıs 1935'te Cumhuriyet Halk Partisi adını almıştır.

unutma Tüm inkılaplar CHP tarafından yapıldığı için bu inkılaplar aynı zamanda CHP parti programıdır.

ÖNEMLİ Atatürk'ün "Altı İlkesi" 1931 CHP Kurultayında temel prensipler olarak benimsendi. 1937'de anayasaya girdi.

. . . . . .

Ekonomide devletçilik ve çift dereceli seçim sistemini savunmuştur.

1923-1926 yıllarında inkılap kadrosunu oluşturmak için çift dereceli seçim söz konusudur.

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası

Mustafa Kemal ile silah arkadaşları arasında inkılapların yapılması noktasında fikir ayrılıkları derinleşince Kazım Karabekir'in genel başkanlığında Türkiye'nin İLK muhalefet partisi kuruldu.

DİKKAT Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası Cumhuriyetin ilanından sonra kurulan İLK partidir.

Başkanlığını Kazım Karabekir yapmıştır.

Partiyi Kuranlar:

Kazım Karabekir
Ali Fuat Paşa
Rauf Bey
Adnan Adıvar
Refet Bele
Cafer Tayyar Paşa
Rüştü Paşa

} KPSS

mini not: İlk şubeyi Urfa'da açarlar.

. . . . . .

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, kısa sürede cumhuriyet karşıtlarının ve laikliğe karşı çıkanların yuvası haline geldi. KPSS

Partinin yanlış tutumu Şeyh Sait isyanında etkili oldu. Takrir-i Sükûn Kanunu gereğince Bakanlar Kurulu

kararıyla parti 1925'te kapatıldı. KPSS

Serbest Cumhuriyet Fırkası KPSS

Mustafa Kemal;
- Hükumetin çalışmalarını denetlemek
- Farklı fikirlerin temsil edilmesini sağlamak
- 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı (Kara Perşembe)ndan liberalizm politikasıyla daha az zararla kurtulmak için

Yalova'daki tatili sırasında kendisini ziyarete gelen Türkiye'nin Paris Büyükelçiliğini yapmakta olan Ali Fethi (Okyar) Bey'e yeni partinin kuruculuğunu teklif etti.

NOT Kuruluşunda Atatürk'ün kız kardeşi Makbule Hanım da bulunmaktadır.

. . . . . .

Gerici çevrelerin partiye girmeleri nedeniyle parti kendini feshetti. KPSS

NOT: Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kapanmasıyla tek dereceli ve çok partili seçimler 1946'ya kaldı.

	Kurucu	Ekonomi politikası	Laiklik anlayışı	Belirgin politikaları
CHP	M. Kemal	Devletçi	Laik	inkılapları gerçekleştirdi.
TCF	K. Karabekir	Liberal	Dine vurgu var	Tek dereceli seçim sistemini savunmuştur. Cumhurbaşkanının tarafsızlığını savunmuştur.
SCF	F. Okyar	Liberal	Laik	Tek dereceli seçim sistemini savunmuştur. Kadınların siyasette yer almasını savunmuştur.

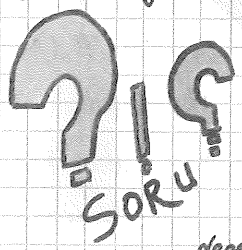
DİKKAT Soruluyor

Atatürk Dönemi Muhalefet Partileri KPSS

Terakkiperver Cumhuriyet F.
Serbest Cumhuriyet F.
Ahali Cumhuriyet F.
Türkiye Cumhuriyeti Amele ve Çiftçi Partisi
Sosyal Demokrat Fırkası

Atatürk Sonrası Partiler

Milli Kalkınma Partisi
Demokrat Parti
Millet Partisi
Hürriyet Partisi

Atatürk döneminde yeni bir demokrasi denemesi neden yapılamadı?

Cevaplar

✓ II. Dünya Savaşı tehlikesinin ortaya çıkması,
✓ Almanya ve İtalya gibi devletlerin saldırgan bir politika izlemeleri,
✓ Türkiye'de demokrasi ortamının henüz oluşmaması,
✓ Dış politikada çözüm bekleyen sorunların çözümüne ağırlık verilmesi

Atatürk Dönemi İç Gelişmeler

Şeyh Said İsyanı

Sebepleri:
· İngilizlerin Musul'u almak için ülkeyi karıştırması
· Laik cumhuriyet karşıtlarının teşkilatlanması
· Güneydoğu'da yeni bir devlet kurma isteği

Sonuçları:
· Olağanüstü hâl ilan edildi
· İsmet İnönü başbakanlığa geldi.
· Takrir-i Sükun Kanunu ile otorite

yeniden sağlandı. KPSS

· Ankara ve Diyarbakır olmak üzere İstiklal Mahkemeleri kuruldu.

· İsyana destek veren Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kapatıldı. (Türkiye'nin demokratik hayata geçişinin gecikmesinde etkili oldu.)

Nasturi İsyanı

· Hakkâri'de Hristiyanların çıkardığı bir isyandır. Bastırılmıştır.

· Musul'un kaybedilmesinde payı vardır.

İzmir Suikastı

· Komployu düzenleyenler yakalandı. Ankara ve İstanbul'da kurulan İstiklal Mahkemelerinde yargılanıp ağır bir şekilde cezalandırıldılar.

· İttihatçılar devlet hizmetlerinden uzaklaştırıldı.

Bu durum üzerine Mustafa Kemal şu sözü söyledi:

"Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır. Ancak, Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır."

Menemen Olayı

· Bir tarikat üyesi olan Derviş Mehmet isyan başlatmıştır.

· İsyanı bastırmakla görevlendirilen Asteğmen Kubilay şehit edilmiştir.

Asteğmen Kubilay

· İsyan bastırılarak suçlular Divan-ı Harp'te cezalandırılmışlardır.

İstiklal Mahkemeleri 1927'de kaldırıldı.

Halkın laikliği henüz özümseyemediği ortaya çıkmış; devrimlerin oturması için zamana ihtiyaç olduğu görülmüştür.

⇒ Türkiye için düşünülen demokratik hayata geçişin gecikmesinde

etkili olmuştur.

Bursa Olayı

· Ezanın Arapçadan Türkçeye çevrilmesiyle başlayan olaydır.
· Atatürk: "Ezan, din meselesi değil dil meselesidir." demiştir.

not İlk, Türkçe ezan denemesi Yerebatan Sarnıcı'nda Hafız Yaşar tarafından gerçekleştirilmiştir.
Hoparlörden ilk verilişi Fatih Cami'dir.

Dersim İsyanları

· İskân politikası bölge halkı tarafından kabul görmeyince isyan çıktı.
ara not: İsmet İnönü istifa ederken yerine başbakanlığa Celal Bayar gelmiştir.
· Yapılan operasyonun adı: TUNÇELİ

Atatürk Dönemi Dış Politikası (1923_1939)

Atatürk'ün Dış Politika Prensipleri

✓ Millî sınırlarımız içinde varlığımızı korumak
✓ Gerçekleştiremeyeceğimiz emeller peşinde koşmamak
✓ Hiçbir ülkenin iç işlerine karışmamak, kendi iç işlerimize de dış ülkeleri karıştırmamak
✓ Barış içinde hukuka uygun bir şekilde sorunları çözmek

Yurtta Sulh Cihanda Sulh

NOT Uluslararası eşitlik prensibi esas alınmıştır.

I. Dönem Dış Politikası

1923-30 dönemi dış politikası genel anlamda Lozan'dan kalan problemlerin çözümüne yöneliktir.

(1) Yabancı Okullar Sorunu:

Lozan'da "Tüm okullar Türk kanunlarına uymak zorundadır." şeklinde karar alındı. Zamanla Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile eğitimde birlik sağlandı. Yabancı okullar üzerinde denetim arttırıldı.

Özellikle Fransa daha sonra Vatikan gelişmelerden rahatsız olup konuyu görüşmek istedi.

Türkiye, iç meselesi olduğunu belirtip görüşme talebini geri çevirdi.

Böylece bağımsızlık anlayışından ödün verilmedi.

ÖNEMLİ

Bu olay, Türkiye'nin ilk dış politika zaferidir!

(2) Musul Sorunu:

Lozan'da çözümsüz kalan tek sorundur.

Lozan'da alınan karar gereği Türkiye ile İngiltere'nin 9 ay içinde çözmesi öngörüldü.

Haliç / İstanbul Konferansı:

Lozan'ın hükmü gereği Musul meselesi için toplanıldı.

Türkiye adına Ali Fethi Okyar katılmıştır. KPSS

İngiltere, meseleyi çözmeye yanaşmadı.

Taraflar arasında anlaşma sağlanamadığı için konu Milletler Cemiyeti'ne götürüldü.

Milletler Cemiyeti ve Kararı: KPSS

Konuyu incelemek üzere 3 kişilik bir komisyon oluşturuldu.

Komisyon Ankara, Musul ve Bağdat'ta incelemelerde bulunarak bir rapor hazırladı. Rapor, İngilizlerin çıkarı ile örtüşüyordu.

Böylece, anlaşmazlık Lahey Adalet Divanı'na götürüldü.

Türk tarafının buna da itiraz etmesi üzerine, Milletler Cemiyeti 16 Aralık 1925'te daha önce tespit edilen Brüksel Hattı'nı Türkiye ile Irak arasında sürekli sınır kabul etti.

ÖNEMLİ Brüksel Hattı ile Musul, Irak'a bırakıldı.

.....

Türkiye 1924'te savaş hazırlığına başladı. İngilizler, bölgede casusluk faaliyetlerini yürüterek Şeyh Said ve Nasturi isyanlarını desteklediler. Türkiye daha fazla direnemedi: 1926 Ankara Antlaşması'na razı oldu.

MEB Bilgisi: Milletler Cemiyeti kararından sonra 1925 yılı içinde Amerikalı bir jeoloq New York'a gönderdiği raporda: "Dünyada hiçbir bölge petrol yönünden Irak kadar çok şey ifade etmez." demiştir.

Ankara Antlaşması: KPSS

· Musul, Irak'a bırakıldı. Türkiye-Irak sınırı kesin olarak çizildi.

UNUTMA Misakımilli'den 3. taviz

· Hakkâri, Türkiye'de kaldı.

· Musul petrollerinin Irak hükumetinin payına düşen kısmından 25 yıl boyunca %10'u Türkiye'ye bırakılacak kararı alındı.

Musul meselesinin sonuçlanmasından sonra Türkiye-İngiltere ilişkileri yumuşamıştır. İngiltere, Türkiye'nin 1932 yılında Milletler Cemiyeti üyeliğini desteklediği gibi İngiliz Kralı VIII. Edward da 1936 yılında Türkiye'yi ziyaret etmiştir.

③ Nüfus Mübadelesi (Etabli):

mübadele: nüfus değiş tokuşu

etabli: uzun yıllar bir yerde yaşıyor olmak

Lozan ile mesele çözülmüştü aslında ancak Yunanistan, İstanbul'da fazla

Rum bırakmak istediği için sorun yaşandı. Sorun, Karma Mübadele Komisyonu'nda çözülemeyince Milletler Cemiyeti'ne oradan da Uluslararası Sürekli Adalet Divanı'na götürülmüş ancak kesin bir çözüme ulaşılamamıştır.

NOT: Türkiye, 30 Ekim 1918'den sonra İstanbul'a yerleşen Rumları etabli kabul etmedi.

Yunan başbakanı Venizelos Türkiye'ye gelerek bu sorunu çözdü.

SONUÇ: Yerleşim tarihine bakılmaksızın İstanbul, Gökçeada ve Bozcaada'daki Rumlar ile Batı Trakya Türkleri göçün dışında tutuldu. KPSS

Yunan başbakanı Venizelos ile Mustafa Kemal 1930'da Ahali Değişim ve Dostluk Antlaşması'nı imzaladılar.

NOT 1930'da başlayan dostluk iki ülke arasında 1954 Kıbrıs sorununa kadar sürmüştür.

DİKKAT: Atatürk döneminde Yunanistan ile Lozan'dan sonra sadece etabli sorunu yaşandı.

DİKKAT

Kıbrıs –
Ege Adaları –
Ege Kıta Sahanlığı –
Balkan Türk Azınlık Sorunu –

gibi sorunlar yaşanmadı.

④ Osmanlı Borçları:

İlk kez Kırım Savaşı'nda Abdülmecit döneminde İngilizlerden dış borç alındı. Zamanla bu borçlar ödenemedi. Osmanlı 1881 Muharrem Kararnamesi ile iflas ettiğini duyurdu. Alacaklı devletler 1881'de Duyun-u Umumiye'yi kurdular. Bu yapı ile Osmanlı maliyesinin birtakım gelirlerine doğrudan el koydular. Türkiye, borçlarını 1929 Dünya Ekonomik Buhranı nedeniyle ödeyemedi. Özellikle Fransa ile sorun yaşandı. Türkiye Hoover Moratoryumu kapsamında borçların ertelenmesini istedi. İkili görüşmeler ile sorun çözümlendi.

Borçların faizi indirilerek yeniden yapılandırıldı. Borçların lira üzerinden ödenmesine karar verildi.

1854'te alınan Osmanlı borçlarının son taksidi 1954'te ödendi.

③ Millileştirme Sorunu:

Fransa'nın elinde olan Adana-Mersin demir yolu satın alınmıştır.

II. Dönem Dış Politikası (1930-1939)

Türkiye'nin dış politikada etkin olduğu bir dönemdir.

Dünya savaşının çıkma ihtimali bu dönemde Türkiye'yi başarılı kılmıştır.

KPSS Bu dönemde Türkiye'nin İngiltere ve Fransa'ya yakınlaşmasında;

- Mussolini'nin Roma İmparatorluğunu canlandırma düşüncesi ve
- Almanya'nın Hitler yönetiminde yayılmacı politika izlemesi neden olmuştur.

Milletler Cemiyeti (Cemiyet-i Akvam) ÜYELİĞİ

- Milletler Cemiyeti, ABD Başkanı Wilson'un prensipleri doğrultusunda devamlı barış ortamı sağlamak amacıyla kurulmuştur.
- Ancak bu amaçta başarılı olunamamış; bu cemiyet daha çok büyük devletlerin yararına çalışmıştır.

↳ Türk dış politikası savaş döneminde Sovyet Rusya ile iyi ilişkiler üzerine kuruluydu.

↳ Savaş sonrası Türkiye-İngiltere ilişkileri Musul meselesinin çözümünden sonra yumuşadı.

↳ Yunanistan ile düzelen ilişkiler ve Türkiye Cumhuriyeti'nin barışçıl siyaseti Milletler Cemiyeti üyeliğini tartışmaya açtı.

↳ Milletler Cemiyeti, İspanya delegesi De Madariaga'nın teklifi ve Yunanistan'ın desteği ile Türkiye'yi üyeliğe davet etti.

Türkiye ....
Milletler Cemiyeti'ne davet edilen TEK ülkedir.

↳ Türkiye'nin barış politikası uluslararası düzeyde gösterildi.

! Türk-Sovyet ilişkileri bozulmaya başladı...

Balkan Antantı

KPSS İtalyan ve Alman yayılmacılığı karşısında alınmış bir önlemdir.

Birinci Balkan Konferansı 5 Ekim 1930'da Türkiye, Yunanistan, Bulgaristan, Yugoslavya, Romanya ve Arnavutluk'un katılımıyla Atina'da toplandı.

İkinci Balkan Konferansı 20-26 Ekim 1931 tarihlerinde İstanbul'da; Üçüncü Balkan Konferansı ise 23-26 Ekim 1932'de Bükreş'te gerçekleşmiştir.

Türkiye
Yunanistan
Yugoslavya
Romanya imzalamıştır.

NOT Bulgaristan, yayılmacı politikası nedeniyle; Arnavutluk ise İtalya'dan korktuğu için imzalamamıştır. KPSS

ÖNEMLİ Türkiye'nin bu antanta katılması Boğazların geri verilmesinde etkili olmuştur.

Yugoslavya'nın Almanya yanlısı siyaset takip etmesi ve Berlin-Roma tarafından sıkıştırılması üzerine Yugoslavya, antanttan koptu.
II. Dünya Savaşı çıkınca antant başarısız olup dağıldı.

ÖZET 1953 yılında Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya tarafından Balkanlarda iş birliği ve güvenlik amacıyla Balkan Paktı kurulmuştur.

Akdeniz Paktı

KPSS Özellikle İtalya'nın Akdeniz yayılması ve Habeşistan'ı işgali karşısında İngiltere öncülüğün de alınan güvenlik önlemidir.

İngiltere, Yunanistan, Yugoslavya ve Türkiye imzalamıştır.

Sadabat Paktı

KPSS İtalya'nın Asya ve Afrika'ya doğru yayılmacı bir siyaset izlemesi üzerine önlem olarak doğu sınırlarının güvenliği için yapılan iş birliğidir.

İran Şahı Rıza Pehlevi'nin Türkiye ziyaretinden yaklaşık bir yıl sonra 2 Ekim 1935 tarihinde İran-Türkiye-Irak arasında Cenevre'de bir saldırmazlık paktı imzalandı.

Irak ile İran arasındaki Şattü'l-Arap meselesinin çözülmesiyle Pakt, 8 Temmuz 1937 tarihinde Türkiye, Irak, İran, Afganistan tarafından Tahran'da imzalandı.

İran ATI: İran, Afganistan Türkiye, Irak

DİKKAT Suriye, Türkiye ile Hatay Meselesi'nden dolayı yaşamakta olduğu sorunlar ve Fransa'nın böyle bir pakta sıcak bakmamasından dolayı Sadabat Paktı'na katılmadı.

Sadabat Paktı, Balkan Paktı'ndan farklı olarak bir askeri ittifak olmayıp bir dostluk ve dayanışma paktından ibarettir.

SONUÇ II. Dünya Savaşı çıkınca KPSS başarısız olup dağılmıştır.

UYARI Atatürk döneminde;

Milletler Cemiyeti'ne Üyelik,
Balkan Paktı
Akdeniz Paktı
Sadabat Paktı

Türkiye'nin dış politikasının "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" olduğunu gösterir.

Montrö Boğazlar Sözleşmesi

Boğazlar Sorununu Tanıyalım

1) **1833 Hünkar İskelesi Ant.**
Rusya, Boğazlara inebilme ayrıcalığını elde etti. (İlk Boğazlar sorunu)

2) **1841 Londra Konferansı.**
Rusya'nın Boğazlardaki ayrıcalığı kaldırıldı. (Boğazlar sorunu çözüldü)

3) **1856 Paris Antlaşması.**
Boğazların kapalılığına dair 1841 Londra Antlaşması aynen yürütülecekti.

4) **1871 Londra Sözleşmesi.**
1841'de belirlenen geçiş rejimi aynen kabul edildi.

5) **1918 Wilson İlkeleri.**
Boğazlar dünya devletlerine açık olacaktı.

6) **1918 Mondros Mütarekesi.**
Boğazların İtilaf devletleri tarafından işgali kabul edildi.

7) **1920 Misakımillî.**
İstanbul'un ve halifenin güvenliği sağlandığı takdirde Boğazlar dünya trafiğine açılacaktır.

8) **1920 Sevr Antlaşması.**
Boğazlar, içinde Türk bulunmayan bir komisyon tarafından yönetilecek; savaş zamanında bile bütün devletlerin gemilerine açık bulundurulacaktı.

9) **1921 Moskova Antlaşması.**
Boğazların bütün devletlerin ticaret gemilerine açık kalmasının sağlanması istendi.

10) **1922 Mudanya Mütarekesi.**
Boğazlar ve İstanbul çevresi TBMM'ye bırakılacak.

11) **1923 Lozan Barış Antlaşması.**
Boğazların iki tarafında asker bulundurulmayacak. Boğazların yönetimi başkanı Türk olan bir komisyona bırakılacak.

12) 1936 Montrö Sözleşmesi: Boğazların yönetimi Türkiye'ye bırakıldı!

Montrö Boğazlar Sözleşmesinin SEBEPLERİ

↳ Lozan'da Boğazlar Komisyonu ve Boğazların silahlandırılmaması gibi Türkiye'nin millî çıkarlarına ters olan hükümlerin yer alması.

↳ İtalya'nın Habeşistan'a saldırması. KPSS

↳ Almanya'nın Versay ile askersiz olması gereken Ren bölgesine asker sokması ve Milletler Cemiyeti'nden ayrılması. KPSS

↳ Japonya'nın Mançurya'yı işgal etmesi ve Milletler Cemiyeti'nden ayrılması.

Dünyanın savaş ortamına sürüklenmesi üzerine Türkiye, Milletler Cemiyeti'ne başvurdu.

Konferans: Konferansa;

KATILDI
- Sovyetler Birliği
- İngiltere
- Yunanistan
- Fransa
- Japonya
- Yugoslavya

SSCB ve Balkan Antantı üyeleri Türkiye'ye destek vermiştir.

İtalya, önce imzalamadı ise de daha sonra imzalamak zorunda kalmıştır.

Sonuçlar:

Boğazlar Komisyonu kaldırıldı.

Türkiye'nin Lozan'da kısıtlanan egemenlik hakları geri alındı. KPSS

- Türkiye Boğazları silahlandırılabilir! KPSS
- Ticaret gemileri serbestçe geçebilir!
- Askerî gemilerin geçişi sınırlandırılır!

NOT Karadeniz'e kıyısı olmayan savaş gemilerinin geçişinde tonaj ve 21 gün sınırlaması getirildi.

- Savaş sırasında Türkiye Boğazları kapatabilecek.

▲ Boğazlar üzerindeki Türk egemenliği sağlandı. KPSS

▲ Türkiye, Doğu Akdeniz'de güçlenmiş milletlerarası dengede önemli bir konuma gelmiştir.

Sözleşme;

Fransa, İngiltere, Yugoslavya, Romanya, Yunanistan, Sovyetler Birliği, Türkiye ve İtalya tarafından imzalanmıştır.

NOT İngiltere ve Fransa Türkiye'ye açık destek vermiştir.

Sancak Sorunu-Hatay

- 1921 Ankara Antlaşması'nda Antakya ve İskenderun için özel bir yönetim kabul edilmişti.
- Fransa 1936'da Suriye ve Lübnan üzerindeki manda yönetimini II. Dünya Savaşı tehlikesi nedeniyle kaldırınca Türkiye müdahale ederek Hatay'i geri istedi. KPSS

Atatürk, Hatay meselesinde Adana'da yaptığı bir konuşmada: "40 yıllık Türk yurdu düşman eline esir bırakılamaz." demiştir.

- İngiltere, Ortadoğu'da çıkarlarının olmasından dolayı Milletler Cemiyeti'nde Türkiye'yi desteklemiştir. KPSS

Sonuç olarak; Hatay'ın belirlenmesi için halkoyuna başvuruldu.

Sandler Raporu referandum sonrası hazırlanarak Hatay'ın bir devlet olması gerektiği yazıldı.

Milletler Cemiyeti, Hatay'ın bir devlet olmasına karar verdi!

▲ Temmuz 1938'de Antakya ve İskenderun'da HATAY adı verilen bağımsız bir devlet kuruldu.

Tayfur Sökmen ilk cumhurbaşkanı, Abdurrahman Melek ise başbakanı oldu.

▲ Hatay, kendi millet meclisinin aldığı bir kararla Türkiye'ye katıldı. 1939

Hatay arazisinin Türkiye'ye katılmasını ön gören antlaşma, Türk Dışişleri Bakanı Şükrü Saraçoğlu ile Fransa'nın Ankara büyükelçisi M. Masigli arasında 23 Haziran 1939'da Ankara'da imzalandı.

DİKKAT

Hatay'ın bağımsız bir devlet olması Atatürk dönemindedir.

Hatay'ın Türkiye'ye katılması, Atatürk döneminde değildir.

Atatürk Döneminde Bazı Olaylar

Bozkurt Lotus Olayı _ 1926

KPSS

Türk gemisi Bozkurt ile Fransız gemisi Lotus Türk kara sularında çarpıştı.

Türkiye, Fransız gemisine el koydu ve kaptanı yargılamak istedi. Fransa karşı çıktı.

KPSS Uluslararası Adalet Divanı Türkiye lehinde karar almıştır.

ÖNEMLİ Bozkurt Lotus olayından ÖNCE,

Kabotaj Kanunu ile Türk denizlerinde gemi işletme hakkının yalnız Türkiye'ye ait olması kararı alınmıştı.

KPSS

Vagon Li Olayı _ 1933

İstanbul'da Fransız şirketi Türk çalışanların Türkçe konuşmasını yasakladı.

Durum, İstanbul Üniversitesi öğrencileri tarafından protesto edildi.

Razgrad Olayı _ 1933

Bulgaristan'ın Razgrad kentinde Türk mezarlığı tahrip edildi. Buna karşı İstanbul'da gösteriler yapıldı; yabancı mezarlıklara çiçek bırakıldı.

Briand _ Kellog Paktı _ 1927

Fransa ve ABD öncülüğünde barış girişimidir.

Almanya, İngiltere, Belçika, Polonya, Çekoslovakya, SSCB ve Türkiye tarafından imzalanmıştır.

Savaş suçları mahkemesinin kurulması için zemin oluşmuştur.

Litvinov Protokolü _ 1929

SSCB, Kellog benzeri bir oluşum olarak Litvinov'u gündeme getirerek barış çağrısı yaptı.

Türkiye imzaladı.

BİLELİM

1925'ten 1938'e kadar Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras'tır.

ATATÜRK İLKELERİ

Temel İlkeler:

- Cumhuriyetçilik
- Milliyetçilik
- Halkçılık
- Laiklik
- Devletçilik
- İnkılapçılık

Bütünleyici İlkeler

Milli Egemenlik: Cumhuriyetçilik ilkesini bütünler.

Milli Bağımsızlık: Milliyetçilik ilkesini bütünler.

Milli Birlik ve Beraberlik: Milliyetçilik ve halkçılık.

Çağdaşlaşma ve Batılılaşma: İnkılapçılık ve Laiklik

Bilimsellik ve Akılcılık: Laiklik

İnsan ve İnsanlık Sevgisi: Halkçılık

Yurtta Barış Dünyada Barış: Dış Politika.

Atatürk İlkelerinin Özellikleri

→ Devletçilik hariç diğer ilkeler Fransız Devrimi'nden etkilenmiştir. KPSS

→ Atatürk'ün "Benim eserim" dediği ilkesi Cumhuriyetçiliktir.

→ Cumhuriyetçilik ve Halkçılık birbiriyle doğru orantılıdır.

→ İlkeler, "Kemalizmin Prensipleri" olarak da tanımlanmıştır. KPSS

→ İlkeler 1931'de CHP programına girmiştir. KPSS

→ 1937'de Anayasaya girmiştir. KPSS

→ İlk ilke Milliyetçilik, Son ilke Devletçiliktir. KPSS

→ Atatürk'ün taviz vermediği ilkeler Cumhuriyetçilik ve Laikliktir.

→ Devletçilik, Halkçılık ve İnkılapçılık 1961'de Anayasadan çıkarılmıştır.

Cumhuriyetçilik

Halkın kendi kendini yönetmesiyle oluşan sisteme cumhuriyet denir. Devlet yönetiminde millî egemenliği, millî iradeyi ve özgür seçimi esas alan ilkedir. KPSS

Veraset anlayışının rol oynamadığı devlet şeklini öngören ilkedir.

İpucu

Halkın yönetime katılması.

Anahtar Kavramlar

DEMOKRASİ

PARTİ ULUS EGEMENLİĞİ

SEÇİM Seçme Ve Seçilme

Cumhuriyetçilik Gereği İnkılaplar

TBMM'nin açılması

Saltanatın kaldırılması

Cumhuriyetin ilanı

Siyasal partilerin kurulması

Anayasaların hazırlanması

Kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanınması

Ordunun siyasetten ayrılması

Halifeliğin kaldırılması

Milliyetçilik

Atatürk milliyetçiliği ırkçı bir zihniyete dayanmaz.

"Ne mutlu Türküm diyene!" KPSS

ÖNEMLİ

"Türkiye Cumhuriyetini kuran Türkiye halkına Türk milleti denir." tanımı Atatürk'ün yazdırdığı "Vatandaş için Medeni Bilgiler" kitabında yer almıştır.

Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı;

çağdaş

akılcı

insancıldır

Ülke ve millet bütünlüğünü esas alır. KPSS

Vatandaşların istedikleri dini ve mezhebi seçmesi yönüyle Atatürkçü mil-

liyetçilik anlayışı laiktir. KPSS

Milliyetçilik ilkesi, Kurtuluş Savaşı'nın çıkış noktası olmuştur.

İPUCU

TÜRK

kültür TARİH DİL

Atatürk Milliyetçiliğinde;

Köken bağı, birliği önemsiz

Din ve mezhep birliği önemsiz

DİL birliği ÖNEMLİ

YURT sevgisi ÖNEMLİ

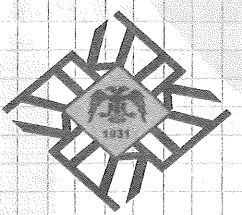
Amaç birliği önemli

Milliyetçilik Gereği İnkılaplar KPSS

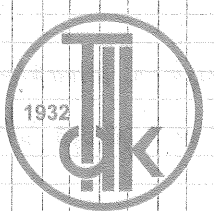
Yeni Türk Devletinin kurulması

Türk Tarih Kurumu'nun kurulması

Türk Dil Kurumu'nun kurulması

Türk Tarih Kurumu

Türk Dil Kurumu

İzmir İktisat Kongresi'nin toplanması

Kapitülasyonların kaldırılması

Kabotaj Kanunu'nun çıkarılması

Maarif Teşkilatı Kanunu

Yeni Türk harflerinin kabul edilmesi

Yabancı işletmelerin millileştirilmesi

Türk Parasını Koruma Kanunu

Yabancı okulların kapatılması

ve yine...

halifeliğin kaldırılması

tevhid-i tedrisat kanunu

Halkçılık

Halkçılık ilkesi Türk toplumunda birey, aile, zümre ve sınıf egemenliğinin olamayacağı; bütün millet bireylerinin yasa önünde eşitliği esasına dayanır. Her türlü ayrıcalığı reddeder. KPSS

"Herkesin her anlamda aynı haklara sahip olmasını sağlayarak toplumun eşitliğini temel alır." KPSS

İPUCU

eşitlik

devletin kamu yararına yaptığı her şey

Halkçılık İlkesi Doğrultusunda Yapılan İnkılaplar

Cumhuriyetin ilanı
Aşar vergisinin kaldırılması
Medeni Kanunun kabulü
Devlet Demir Yolları'nın kurulması
Yeni Türk harflerinin kabulü
Kılık Kıyafet Kanunu
Soyadı Kanunu
Kadınlara Seçme ve Seçilme Hakkının verilmesi
İlköğretimin zorunlu hale getirilmesi
Sosyal hizmet kurumları ve sağlık örgütlerinin kurulması

NOT: Halkçılık, Cumhuriyetçilik ve Milliyetçiliğin doğal sonucudur.

Laiklik

Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasıdır.

Atatürk'ün "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir." sözü laikliğe vurgudur.

Onuncu Yıl Nutku'nda "Türk milletinin yürümekte olduğu terakki ve medeniyet yolunda, elinde ve kafasında tuttuğu meşale, müspet ilimdir." demiştir. KPSS İPUCU

akıl bilim mantık vicdan

Laiklik İlkesi Doğrultusunda Yapılan İnkılaplar

Saltanatın kaldırılması
Cumhuriyetin ilanı
Halifeliğin kaldırılması
Medreselerin kapatılması
Şer'iye ve Evkaf Vekaleti'nin kaldırılması
Tevhid-i Tedrisat Kanunu
Tekke, zaviye ve türbelerin kapatılması
Medeni Kanunun kabulü
Mecelle'nin yürürlükten kaldırılması
Maarif Teşkilatı Hakkındaki Kanun
1928'de din maddesinin anayasadan çıkarılması
Kılık Kıyafet Kanununun kabulü
1937'de anayasada Atatürk ilkeleri ile birlikte laiklik de yer almıştır.

İnkılâpçılık

Atatürk inkılapçılığı, eski ve faydası olmayan birçok kurumun yıkılarak yerine çağın gereklerini karşılayabilecek kurumların konulması anlamını taşır.

İnkılapların sürekliliğini sağlaması yönüyle inkılapçılık ilkesi toplumu durağanlıktan ve dogmacılıktan kurtarma amaçlıdır. KPSS

İPUCU

Batılılaşma Çağdaşlık

Atatürk Döneminde İnkılabın Kültürel Temellerini Sağlamlaştırmak İçin Açılan Kurumlar KPSS

- Millet Mektepleri
- Türk Tarih Kurumu
- Türk Dil Kurumu
- Halkevleri
- İnkılap Tarihi Enstitüsü

Atatürk Dönemi'nin tanıklarından olup Türk Tarih Kurumu'nun başkanlığını da yapan Hasan Cemil Çambel'in "Biz, Batılılar ne yaptıysa aynısını yapmak değil, nasıl yaptılarsa öyle yapmak istiyoruz." sözünden hareketle Türk inkılabının Batılı modelden almayı hedeflediği temel unsurun "yöntem bilgisi" olduğunu görüyoruz. KPSS

Devletçilik

Ekonomik kalkınmanın devlet eliyle sağlanmasıdır. KPSS

Devletçilik anlayışı özel sektörü dışlamaz; özel sektör kalkınmayı sağlayamadığı için uygulanan bir modeldir. KPSS

DİKKAT

Devletçilik anlayışında;

ekonomide özel sektöre yer verme,

ulusal çıkarları koruma,

mal edinme ve

fırsat eşitliği bulunur. KPSS

İPUCU

İŞLETME MALİYE İKTİSAT SERMAYE KALKINMA kavramları...

Yabancıların elindeki işletmelerin millileştirilmesi de Devletçilikle alakalıdır. KPSS

Devletçilik Doğrultusunda Yapılan İnkılaplar

Birinci ve İkinci Beş Yıllık Sanayi Planlarının hazırlanması

Etibank
Denizbank
Sümerbank

1923 - 1930 ARASI

Liberal ekonomiyi uygulama çalışmaları.

Yatırımların özel sektör eliyle yapılması için teşvikler yapıldı. 1927 de Teşvik-i Sanayi Kanunu çıkarıldı. KPSS

SONUÇ:

Çok az sayıda işletme ve fabrika kurulabildi.

Beklenen sonuç alınamadı.

1930 - 1938 ARASI

1930'da Devletçi ekonomi uygulamasına geçildi.

1933'ten itibaren planlı sanayi politikası başladı.

I. Beş Yıllık Sanayi Planı 1933'te hazırlandı. 1934'te uygulamaya girdi. KPSS

SONUÇ:

Çok sayıda işletme ve fabrika açıldı.

Önemli bir başarı elde edildi.

DİKKAT Özel teşebbüs yeterli düzeyde olmadığı için ve 1929 Dünya Ekonomik Krizi'nin etkisi ile ortaya çıkan otarşi eğiliminin Türkiye'de yansıması Devletçilik ilkesini uygulamak olmuştur. KPSS

NOT II. Beş Yıllık Sanayi Planı, II. Dünya Savaşı nedeniyle uygulanamamıştır.

ÖNEMLİ En son uygulanan Atatürk ilkesidir.

İnkılap Hareketleri

Siyasi inkılaplar Devletin yönetimini, işleyiş mantığını, esas yapısını ifade eden çalışmalar siyasi inkılap kapsamındadır.

✓ Saltanatın kaldırılması
Cumhuriyetçilik, Halkçılık, Laiklik

✓ Cumhuriyetin ilan edilmesi.
Cumhuriyetçilik, Halkçılık, Laiklik

✓ Ankara'nın başkent oluşu
Cumhuriyetçilik

✓ 1924 Anayasası'nın kabulü
Cumhuriyetçilik, Halkçılık

✓ Halifeliğin kaldırılması
Cumhuriyetçilik, Laiklik, Milliyetçilik

✓ Erkan-ı Harbiye Vekaleti'nin kaldırılması
Cumhuriyetçilik

✓ Şer'iye ve Evkaf Vekaleti'nin kaldırılması
Laiklik

· 1923 yılında, seçmen olabilmek için alınan vergi verme şartının kaldırılması. KPSS

· Çok partili rejim denemeleri

· "Devletin dini İslam'dır." ibaresinin Anayasadan çıkarılması

· Atatürk İlkelerinin Anayasaya girmesi.

· Kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi KPSS

034 BMV

1930 Belediye seçimlerine katılma
1933 Muhtar seçme ve seçilme
1934 Vekil seçme ve seçilme

Hukuk İnkılapları

✓ Türk Medeni Kanunu
Halkçılık, Laiklik

✓ Borçlar Kanunu
Laiklik

✓ Türk Ceza Kanunu
Laiklik

✓ Ticaret Kanunu
Laiklik

✓ Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu
Laiklik

✓ Ceza Muhakemeleri Kanunu _ Laiklik

✓ Deniz Ticareti Kanunu _ Laiklik

✓ İcra ve İflas Kanunu _ Laiklik

✓ Yönetim Hukuku _ Laiklik

MEDENİ KANUN

Evlenme, boşanma, miras gibi ilişkileri düzenler. Siyasi haklarla ilgisi yoktur.

- Tek eşlilik _ Hakikçilik
- Resmî nikah zorunluluğu _ Laiklik
- Kadınlara da boşama hakkı
- Kadınlara istediği işte çalışma hakkı
- Çocuğun velayeti anneye de verilebilir
- Patrikhanenin dünyevî yetkileri kaldırılmıştır.

(Ö)NEMLİ Patrikhanenin dünyevî yetkilerine son verilmesiyle hukukta birlik sağlandı.

Patrikhanenin siyasi yetkileri Lozan'da kaldırılmıştır.

1924 ANAYASASI

- Olağanüstü şartlarda oluşturulduğundan yetersizdir.
- En uzun süre yürürlükte kalan anayasadır. (1961'e kadar)

1924 Anayasasının Temel İlkeleri

- Devletin dini İslam, dili Türkçe, başkenti Ankara, rejimi cumhuriyettir.
- TBMM üyeleri 4 yılda bir seçilir.
- Seçmen yaşı 22, seçilme yaşı 30'dur.
- Cumhurbaşkanı meclis üyelerince 4 yılda bir seçilir.
- Bakanlar Kurulu yürütme görevini yerine getirir.

not 1924 Anayasası ilk haliyle laik değildir!

not 1934'te yapılan değişiklik seçimlerle ilgilidir.

not 1924 Anayasası, 1945 yılında bütün halinde dil olarak sadeleştirilmiştir. Demokrat Parti, 1952'de bu metni kaldırarak yeniden ilk yazılan metni yürürlüğe koymuştur.

Eğitim ve Kültür İnkılapları

1921 Maarif Kongresi toplandı

1924 Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkarıldı

1925 Medreseler kapatıldı

1925 Ankara Hukuk Mektebi açıldı

1926 Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun çıkarıldı

1928 Millet Mektepleri açıldı

1928 Köy Yatılı Mektepleri açıldı

1931 Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti açıldı.

1932 Türk Dil Kurumu açıldı.

1932 Halkevleri açıldı

1933 Üniversite reformu yapıldı.

Maarif Teşkilatı Kanunu KPSS

· Öğretim programları halkın ihtiyaçlarına cevap verecek şekle getirildi.

· Okul açılması Milli Eğitim Bakanlığı'nın iznine bağlandı.

· Okullarda dini semboller kaldırıldı.

Harf inkılabı KPSS

· Elifba Raporu ile Latin alfabesi örnek alınarak Türkçeye uygun inkılap yapıldı.

· Türkçedeki yazı dili ile konuşma dili arasındaki uyumsuzluk giderildi.

MEB Bilgisi: Mustafa Kemal, Sarayburnu Parkı'nda harf inkılabını açıkladı.

Millet Mekteplerinin Açılması

★ İlk kez İsmet İnönü'nün 1 Kasım 1928'deki konuşmasında Millet Mektepleri söz konusu edildi.

· Yeni Türk alfabesinin halka öğretilebilmesi amacıyla pek çok yerde millet mektepleri açılarak okur yazar oranının arttırılması için eğitim seferberliği başlatıldı. KPSS

unutma 24 Kasım 1928'de Atatürk'e "Başöğretmen" unvanı verildi. 1981'den beri "24 Kasım Öğretmenler Günü" olarak kutlanır.

· Halk Mecmuası adlı haftalık dergi ücretsiz yayımlandı.

unutma doğrudan "Halkçılık" ile ilgilidir.

Okur yazar oranı

· harf inkılabı
· millet mektepleri
· halk evleri
· köy enstitüleri gibi

gelişmelerle arttırılmıştır.

Türk Tarih Kurumu

Osmanlının tarihe bakışı ümmetçi bir anlayışa dayanmaktaydı. Sadece Müslüman Türklerin tarihi yazılmaktaydı. Bu anlayışa son vermek için çağdaş, laik ve en önemlisi milliyetçi karakteri ortaya koyacak TTK kuruldu. KPSS

Dipnot Mustafa Kemal, Afet İnan'a Anadolu Türklüğünün tarihi gerçekler ışığında incelenmesi amacıyla 1930 yılında "Türk Tarihinin Ana Hatları" isimli bir kitabı yayımlatmıştır.

Türk Dil Kurumu

TDK kurularak Türkçeyi yeniden bilim ve kültür dili haline getirme amaçlanmıştır.

Kurumun ilk başkanı Samih Rifat'tır.

TDK'nin amacı Türk dilini yabancı dillerin etkisinden korumak ve Türk dilinin zengin bir dil olduğunu göstermektir.

Halkevleri

1912'de İttihatçılar tarafından kurulmuş olan Türk Ocakları kapatılıp; yerine halkevleri kuruldu.

unutma

Yayın Organı: Ülkü Dergisi

Açılma Nedenleri:

- Türk dilinin halk arasında yaşayan sözcüklerini araştırmak
- Folklor üzerinde çalışmak
- Ulusal tarihin yerel olaylarına ilişkin belgeleri araştırmak
- Güzel sanatlar dallarında kurslar açmak
- Köylülerin sağlık ve sosyal alanlarda gelişmelerine yardımcı olmak
- İlke ve inkılapları halka aktarmak

NOT Türk Ocakları 1912'de Mehmet Emin Yurdakul başkanlığında kurulmuştur.

Üniversite Reformu

İsviçre'den davet edilen Prof. Malche tarafından verilen raporun ardından Darülfünun, İstanbul Ünv.'ne dönüştürülmüştür.

Diğer İnkılaplar

Ankara Hukuk Mektebi

Ziraat Enstitüsü

Güzel Sanatlar Enstitüsü

Ankara Dil Tarih Coğrafya Fak.

Ankara, İstanbul, İzmir Devlet Konservatuarları

Resim ve Heykel Müzesi

Toplumsal İnkılaplar

Kadın ve erkeği eşit kılan, çağdaş bir ülke modeli için toplumsal inkılaplar yapılmıştır. KPSS

Kıyafet ve Şapka İnkılabı

Mustafa Kemal, 27 Ağustos'ta Kastamonu - İnebolu Türk Ocağında giyim konusunda tarihî bir konuşma yapmış; şapkayı halka tanıtmıştır.

Konya mebusu Refik Bey teklifi ile 25 Kasım 1925'te 671 sayılı "Şapka Giyilmesi Hakkında Kanun" kabul edilmiştir.

Fes ve diğer Osmanlı kıyafetleri yerine çağdaş giysilerin kullanılması sağlandı.

1934'te dinî liderler dışında günlük yaşamda dini elbiselerin kullanımı yasaklandı.

Sadece ...

patrik

hahambaşı

Diyanet İşleri Bşk !

Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatımı

Önemli kişilerin türbelerine dokunulmadı.

Bu gelişmeye bağlı olarak "şeyhlik, dervişlik, müritlik, çelebilik" gibi unvanlar yasaklandı.

KPSS toplumsal hayatın çağdaşlaştırılmasına yönelik yapılan inkılaplardandır.

Takvim, Saat ve Ölçülerde Değişiklik

KPSS Batılı devletlerle ekonomik ve sosyal bütünlüğü sağlamaya yöneliktir.

1924 tarihinde TBMM, hafta tatiline ilişkin kabul ettiği yasa ile Cuma gününü hafta tatili olarak belirlemiştir.

1935'te resmi tatil Pazar gününe alındı.

29 Ekim 23 Nisan 1 Ocak 30 Ağustos gibi günler ile, dinî bayramların tatil olarak kabulü sağlanmıştır.

1926'da miladî takvime geçildi. KPSS

..... Ezanî saat usulü terk edilerek gün 24 saate bölünmüş ve gece yarısından başlatılmıştır.....

1928'de uluslararası rakamlara geçildi.

1931'de tartı, ağırlık ve uzunluk birimleri değiştirildi. KPSS

MEB Bilgisi: Batı ile olan ilişkilerde birliktelik sağlanması için 10 Ocak 1945'te Teşrin-i evvel, Teşrin-i sânî, Kânun-ı evvel, Kânun-ı sânî gibi ay adları Ekim, Kasım, Aralık ve Ocak olarak değiştirilmiştir.

Soyadı Kanunu

Osmanlıda herkes babasının adıyla ya da unvanlarla bilinmekteydi. Bu durum miras ve askerlik gibi işlerde karışıklığa sebep olmaktaydı. KPSS

Herkese Türkçe soyadı verildi.
Böylece sosyal karışıklık önlendi.
K P S S

Ayrımcılığa sebep olan; ağa paşa şeyh efendi gibi unvanlar kaldırıldı. KPSS

24 Kasım 1934'te yasalaşan ve İsmet Paşa ile 20 milletvekilinin imzasını taşıyan bir tasarı ile TBMM, Mustafa Kemal'e ATATÜRK soyadını verdi.

NOT Saffet Arıkan'ın türettiği bir söze dayanarak oluşturulmuştur.

MEB Bilgileri:

→ Atatürk de yakınlarının çoğuna, Türkçe sözcükler kullanarak soyadları vermiştir. İnönü, Aras, Arıkan, Bayar, Gökçen, Okyar, Peker, Tanrıöver...

→ Yine Etimesgut, Diyarbakır gibi yer adları; Etibank, Sümerbank, Denizbank gibi kurum adları, Atatürk'ün yerleşmesinde katkısının olduğu adlar arasındadır.

Kadınlara Siyasi Hakların Verilmesi

Şubat 1924 tarihinde İstanbul'da kurulan "Türk Kadınlar Birliği" tek parti döneminin tek kadın örgütü oldu.

- Kadınlarımıza 1930'da belediye meclisi ve belediye başkanı seçilme hakkı verildi.

İlk kadın il belediye başkanı Müfide İlhan'dır.

- 1933'te muhtar seçilme hakkı verildi.
- 1934'te milletvekili seçme seçilebilme hakları verildi.

Halkın yönetime katkısını sağladığı için Cumhuriyetçilik

Erkekle kadını eşit kıldığı için Halkçılık ilkeleriyle bağlantılıdır.

Yenilik olduğu için İnkılapçılık ilkesi ile de ilgilidir.

Ekonomi İnkılapları

Siyasi bağımsızlığın ancak ekonomik bağımsızlık ile sağlanabileceğini düşünen Mustafa Kemal, bu amaçla millî ve güçlü bir ekonomi oluşturmak için çeşitli çalışmalar yapmıştır.

Millî ve güçlü bir ekonomi için en büyük adım Lozan'da kapitülasyonların kaldırılmasıyla atılmıştır.

DİKKAT

Kalkınmada sanayileşmeye önem vermek amacıyla önce özel sektörü teşvik etmek için Teşvik-i Sanayi Kanunu çıkarılmıştır.

KPSS

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası kurulmuştur.

Ulusal bankalara destek verilmiş; Osmanlı Bankası'na verilmiş olan kâğıt para çıkarma ayrıcalığı kaldırılmıştır.

Cumhuriyet Dönemi'nde kurulan ilk banka İş Bankası'dır.

Köylüyü rahatlatmak ve üretimi artırmak amacıyla yapılan faaliyetler:

Aşar Vergisi'nin kaldırılması.

Doğu Anadolu'da muhtaç çiftçilere toprak dağıtımına dair kanunun kabul edilmesi.

Ziraat Bankası'nın kurulması.

İzmir İktisat Kongresi

Ekonomiyi geliştirmek,

Ekonomide koruyucu, düzenleyici ve özendirici bir rol oynamak,

Ekonomideki yakın ve uzak hedefleri tespit etmek amaçlarıyla toplanmıştır.

Başkanlığını Kazım Karabekir Paşa yapmıştır.

KPSS

Toplantı yeri olarak İzmir'in seçilmesinde, Kurtuluş Savaşı'nın bitimini noktalayan yer olması ve Türkiye'nin en önemli ihracat limanlarından biri olması etkili olmuştur. KPSS

Misak-ı İktisadi Kararları

- Ham maddesi yurt içinden temin edilen sanayi dalları kurulmalıdır.
- El işçiliğinden ve küçük imalattan süratle fabrikaya ve büyük işletmeye geçilmelidir.
- Devlet, özel sektör tarafından gerçekleştirilemeyen yatırımlara öncülük etmelidir.
- İşletmelere kredi sağlayacak bankalar kurulmalıdır.
- Yerli malı kullanımı ve tasarruf özendirilmelidir. KPSS

Not: Bu madde tüketim alışkanlıklarının düzenlenmesi ile ilgilidir.

- Lüks ithalattan kaçınılmalıdır.
- Yabancıların kurdukları tekellerden kaçınılmalıdır.
- Demir yolu, inşaat programına alınmalıdır.
- Sendika hakkı tanınmalıdır.
- Toprak reformu gerçekleştirilmelidir.

İzmir İktisat Kongresi kararları MİLLİ-YETÇİ-LİK ile alakalıdır.

Tarım Politikası

Tarım alanında yapılan faaliyetler ve üretimi arttırıcı tedbirler;

Aşar vergisinin kaldırılması

Ziraat Bankası'nın kredi vermesi

↑ K P S S ↑

1935 yılında "Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu" kabul edildi.

Toprak Mahsulleri Ofisi Kanunu

Devlet Ziraat İşletmeleri Kanunu

kabul edildi...

Mustafa Kemal, ülke tarımına örnek olacak Gazi Orman Çiftliği'ni kurma çalışmalarını 1924 yılında başlatmıştı.

MEB Bilgisi

Atatürk'ün hazineye bağışladığı çiftlikleri şunlardır:

- Ankara'da Yağmur Baba, Balgat, Macun, Güvercinlik, Tahar, Etimesgut, Çakırlar çiftliklerinden meydana gelen Orman Çiftliği;
- Yalova Millet ve Baltacı çiftlikleri,
- Silifke'de Tekir ve Şövalye çiftlikleri,
- Dörtyol'da portakal bahçesi ile Karabasamak çiftliği,
- Tarsus'ta Piloğlu çiftliği.

Atatürk Dönemindeki Tarım Politikası

Çiftçilerin eğitimi

Modern ziraat alet ve makinelerinin kullanımı

Kurumlaşma ve döner sermaye işletmelerinin kurulması

Kredilendirme

Teşvik-i Sanayi Kanunu

Özel sektörün sanayiye ve ekonomiye katılımını, milli sanayinin gelişimini sağlamak amacıyla kabul edilmiştir.

Bu kanun, çeşitli sanayi kuruluşlarına ucuz devlet arazisi ve binalarının tahsisi,

taşıma kolaylığı, vergi muafiyeti getirdi.

ancak;

1929 Dünya Ekonomik Bunalımı, yatırımcı eksikliği, gelir seviyesinin düşük olması, teknik olanakların azlığı Teşvik-i Sanayi Kanunu'nu ve liberal ekonomiyi başarısız kıldı.

DİKKAT Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun kabulü Milliyetçilik ile ilgilidir.

Kabotaj Kanunu

Bu kanun ile Türk kara suları üzerinde taşıma hakkı Türklere verilmiştir.

Böylece kapitülasyonların devamı olarak görülen, denizlerdeki yabancı etkinin kaldırılmasıyla devlet kendi kara sularında denizcilik faaliyetlerini serbestçe sürdürmeye başlamıştır.

Her yıl 1 Temmuz günü "Denizcilik ve Kabotaj Bayramı" olarak kutlanmaktadır.

DİKKAT Kabotaj Kanunu'nun kabulü Milliyetçilik ile ilgilidir.

1 TEMMUZ
DENİZCİLİK VE KABOTAJ BAYRAMI
Kutlu Olsun!

Sanayi, Ticaret ve Bankacılık Politikaları

Sanayinin finans kaynağını sağlamak için 26 Ağustos 1924 tarihinde Türkiye İş Bankası kuruldu.

1925
22 Nisan
Ticaret ve Sanayi Odaları Kanunu kabul edildi.

1929 Dünya Ekonomik Bunalımı'ndan sonra "Devletçilik" politikası, sanayileşmeyi hızlandırmak için bir alternatif olarak doğdu.

Ticaret ve Tarım Bakanlıkları birleştirilerek ekonominin tüm faaliyetlerini kapsayan "İktisat Vekâleti" kuruldu.

1929, 1 Haziran tarihli Gümrük Tarife Kanunu çıkarıldı.

1930'da Milli iktisat ve Tasarruf Cemiyeti'nin aracılığıyla Ankara'da bir sanayi kongresi toplandı. Programlı bir sanayileşme hamlesi gerçekleştirebilmek için 1932 yılının sonlarından itibaren beş yıllık bir sanayi planı hazırlıklarına başlandı.

!!! 1933 yılında ise sanayi yatırımlarının finansmanı için Sümerbank kuruldu.

Cumhuriyetin ilk yıllarında ekonomik kalkınmada turizme öncelik verilmemiştir. KPSS

Sanayi Planları

1934 yılından itibaren uygulamaya koyulan I. Beş Yıllık Sanayi Planı ile çok sayıda tesis açıldı.

Özellikle enerji ve madencilik alanlarındaki araştırma ve işletmeleri denetlemek ve yönetmek üzere 1935'te Etibank açıldı.

Yer altı zenginliklerinin araştırılması ve belirlenmesi göreviyle Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü kuruldu.

1933'te küçük özel girişimciyi desteklemek üzere bir kamu bankası olarak kurulan ancak kaynak yetersizliği nedeniyle faaliyete başlayamayan Halk Bankası 1938'de hizmete sokuldu..

⚠ II. Beş Yıllık Sanayi Planı II. Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla uygulanamamıştır. KPSS

UNUTMA I. ve II. Beş Yıllık Sanayi Planlarının kabulü Devletçilik ve Milliyetçilik ile ilgilidir.

1929 Dünya Ekonomik Bunalımının Türkiye Ekonomisine Etkileri

1930 yılında Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası açıldı.

Kültür, Sanat, Sosyal Yaşam ve Sağlık Alanındaki İnkılaplar

Mimarî Alanda Yapılanlar

II. TBMM Binası - 1923

Ankara Palas - 1928

Gazi Üniversitesi Rektörlük Binası - 1930

Müzik Alanında Yapılanlar

Darülelhan, konservatuara dönüştürüldü.

Darülbedayi, İstanbul Şehir Tiyatrolarına dönüştürüldü.

Musikî Muallim Mektebi açıldı; 1937-1938 eğitim öğretim yılında Gazi Eğitim Enstitüsü'ne bağlandı.

MEB Bilgisi

Çankaya Köşkü'nde bir ince saz heyeti kuruldu (Riyaset-i Cumhur İnce Saz Heyeti) ve bu heyet Hafız Yaşar Okur tarafından yönetildi.

TÜRK BEŞLERİ

Cemal Reşit Rey

10. Yıl Marşı bestesicidir. Klasik Batı müziğinin Türkiyedeki kurucusudur.

Ulus Cemal Erkin

Hasan Ferit Alnar

Adnan Saygun

Türkiye'de ilk operayı kurmuştur.

Necil Kazım Akses

Spor Alanında Yapılanlar

16 Ocak 1924 tarihinde "Türkiye İdman Cemiyetleri Birliği" kamu yararı bir dernek olarak kabul edilmiştir.

Çapa Muallim Mektebi'nde bir kurs açılmış ve yöneticiliğine Avrupa'da beden eğitimi öğrenimi görmüş Selim Sırrı (Tarcan) Bey getirilmiştir.

Kurtdereli Mehmet Besim Koşalay Yaşar Erkan gibi uluslararası yarışmalarda başarılı sonuçlar alan sporcular, Mustafa Kemal tarafından takdirle karşılanmış ve ödüllendirilmiştir.

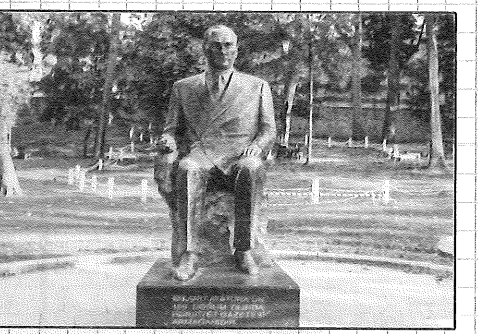
ÖNEMLİ **19 mayıs**

TBMM'nin 20 Haziran 1938 tarihli kararı ile Gençlik ve Spor Bayramı ilan edilmiştir.

BİLELİM Olimpiyatlara İLK defa 1924'te katılan Türkiye İLK altın madalyasını 1936 Berlin Olimpiyatlarında güreş alanında Yaşar Erkan ile kazanmıştır.

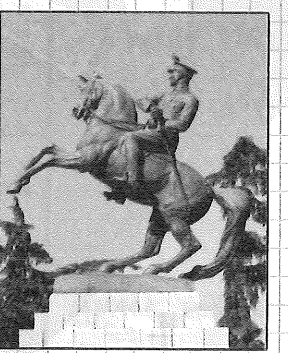
Heykelcilik Alanında Yapılanlar

Türkiye'de ilk Atatürk heykeli, Gülhane Parkı'nda (1926) açıldı.

Ankara Ulus Zafer Anıtı 1927

Samsun Atatürk Anıtı 1931

Afyon Zafer Anıtı (1936)

not Bu eserler Heinrich Krippel'e aittir.

Taksim Cumhuriyet Anıtı Pietro Canonica adlı sanatçıya aittir.

Sağlık Alanında Yapılanlar

1924 yılından itibaren Ankara ve İstanbul başta olmak üzere pek çok ilde Numune Hastaneleri açıldı.

1925 yılında Dr. Refik (Saydam) Bey'in ikinci defa bakanlık görevine gelmesiyle sağlık alanında atılan adımlar hızlandı.

Bulaşıcı hastalıklarla mücadele için 1925'te Trahomla Savaş Kanunu,

13 Mayıs 1926 tarihinde Sıtma Mücadelesi Kanunu çıkarıldı.

Hıfzısıhha Enstitüsü kuruldu.

Mustafa Kemal'in Hayatına Dair notlar...

Öğrenim Gördüğü Okullar

- Mahalle Mektebi
- Şemsi Efendi Mektebi
- Selânik Mülkiye Rüştiyesi
- Selânik Askerî Rüştiyesi
- Manastır Askerî İdadisi
- İstanbul Harp Okulu
- İstanbul Harp Akademisi

Çok istediği halde Kuleli Askerî idadisi'nde eğitim görmemiştir. KPSS

Mustafa Kemal'in kaleme almış olduğu en önemli eseri NUTUK'tur.

- 1919'dan 1927'ye kadar geçen zamandaki gelişmeleri kapsamaktadır. KPSS
- CHF'nın ikinci kongresinde okunmuştur.
- "19 Mayıs'ta Samsun'a çıktım." cümlesi ile başlar.

· Gençliğe Hitabe ile sona erer.
· Geliri THK'ye bırakılmıştır.
· Arap harfleriyle basılmıştır.
· Afet İnan tarafından derlenen ve Atatürk'ün de devlet ve toplum hayatını ilgilendiren konularda yazıları bulunan eser Medeni Bilgiler'dir. KPSS

Mustafa Kemal'in İttihat ve Terakki Partisi'nden ayrılmasının nedeni askerlerin siyasi hayata karışmasına karşı olmasıdır. KPSS

MİNBER Mustafa Kemal Paşa'nın Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra İstanbul'a gelerek düşüncelerini yaymak için Fethi Bey ile birlikte çıkardığı gazetedir. KPSS

NOBEL Barış Ödülü'ne aday gösterilen ilk TÜRK'tür.

Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi

I. Dünya Savaşı, 1815 Viyana Kongresi ile kurulan ancak bazı değişikliklere uğrayarak 1914'e kadar gelen Avrupa siyasi haritasının değişmesine, güçler dengesinin bozulmasına neden oldu.

Dünyanın benzer bir felakete sürüklenmemesi için Milletler Cemiyeti kuruldu.

Sömürge rekabeti Uzak Doğu'dan Orta Doğu'ya kaydı.

Yeni millî devletler kuruldu.

Yeni rejimler ortaya çıktı.

Manda yönetimleri oluşturuldu.

SSCB'nin Kuruluşu

1905 Devrimi

İmparatorluk çapında yankı bulan

- ✓ işçi grevleri
- ✓ köylü ayaklanmaları ve
- ✓ askerî isyanlardır.

Olaylar sonucunda

- ✓ meşrutiyet ilan edilmiş
- ✓ 1906 Anayasası meydana gelmiş
- ✓ çok partili seçimler yapılmış
- ✓ Çarlık Duma'sı kurulmuştur.

Mart 1917 Devrimi

Önceleri geçici hükumeti destekleyen Bolşevikler, sürgündeki İlyiç Vlademir Lenin'in Petersburg'a dönmesiyle hükumeti devirmeye karar verdiler.

Barış, Toprak ve ekmek vaat eden Bolşeviklere destek gittikçe arttı. Geçici hükumeti deviren Bolşevikler yönetimi ele geçirdi.

Ekim 1917 Devrimi

3 yıl süren iç savaş Bolşeviklerin galibiyeti ile sonuçlandı.

NOT, Bolşevikler Brest-Litowsk Antlaşması ile savaştan çekilmiştir.

Menşevikler: Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin 1903 yılında yapılan ikinci konferansında Lenin ile Julius Martov arasında yaşanan fikir ayrılıkları sonucu, partinin bölünmesiyle ortaya çıkan iki gruptan birisidir.

Bolşevik – Çoğunluk

Menşevik – Azınlık

Maksim Gorki iki gruba da katılmayan Rus aydın.

Enternasyonel: 1917 Menşevik Bolşevik rekabeti devam ederken Leon Troçki, Adolf Doffe gibi isimlerin yer aldığı çok sayıda partili Petrograt merkezli kendi örgütlerini kurdular.

Bu grup 1917 Ağustosunda Bolşeviklere katıldı. Komünist düzene gerçek anlamda geçişin ancak uluslararası ortak bir Proletarya devrimi ile mümkün olduğunu savunan ideolojidir.

Devlet, 1 Ocak 1923'te Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği **SSCB** adını aldı.

SSCB, cumhuriyetlere yönelik siyasî ve ekonomik alanlarda merkeziyetçi bir politika izledi.

Her şeyin yönetim yetkisi Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin kontrolündeydi. Ekonomi alt üst olmuş, sanayi üretimi durmuş, kıtlık baş göstermişti.

Lenin, Bolşeviklerin güçlenmesi için geçici uzlaşma politikasından ibaret olan N.E.P (Novaya Ekonomiçeskaya Politika) adı verilen yeni ekonomi politikasını kabul etti.

Köylülere ürünlerini pazarlama özgürlüğü ile küçük esnafa ve tüccara kolaylıklar sağlandı.

Lenin 1924'te öldü; yerine Joseph Stalin geçti.

Stalin: I. Beş Yıllık Sanayi Planı'nı hazırlattı. 1933 yılında kapitalizmin tasfiyesini amaçlayan II. Beş Yıllık Planı başarılı sonuçlar verdi.

III. Beş Yıllık Planı ise, II. Dünya Savaşı nedeniyle uygulanamadı.

Kollektifleştirme: Köylünün elinde bulunan küçük toprakları birleştirme politikası uygulandı.

Bununla birlikte ağır sanayide hızlı bir ilerleme yaşandı.

Stalin döneminde toplum üstünde büyük bir baskı kuruldu. Muhalifler tasfiye edildi. Eski fabrikalar modernleştirildi. Bilim ve teknoloji alanında büyük ilerleme kaydedildi. Askerî yatırımlar yapıldı.

Orta Asya'daki Türk Devletleri ve Toplulukları

→ Altın Orda Devleti'nin yıkılmasından sonra Kazan, Kırım, Ejderhan, Kasım ve Sibir Hanlıkları kuruldu.

DİKKAT Ruslar ilk olarak Kazan Hanlığını ele geçirdiler.

"NOT Türklerin bağımsızlık hareketleri Ruslar tarafından sert şekilde engellendi.

→ 19. yüzyılda Ruslar, Uygurların yaşadığı Doğu Türkistan hariç Türk ülkelerinin hepsini işgal ettiler.

→ Rusların baskı yönetimine karşı, Türkler ve Rus olmayan diğer milletler de harekete geçti.

→ 1905 ihtilali çıktı. Türkler milli kültürlerini geliştirme imkanı buldular.

Yusuf Akçura ve İsmail Gaspıralı

Müslüman Birliği Partisi (1906) kurularak Duma'ya temsilciler gönderildi.

Bütün Rusya Müslümanları I. Kurultayı toplandı. (1917)

DİPNOT Bolşevik yönetimi, Türklerin ve diğer milletlerin girıştiği bağımsızlık hareketlerine engel olmak için "Herkese kendi kaderini tayin hakkı" tanıdı.

∴ Zaman kazanmak için uygulanan bir oyalama taktiğiydi.

1920 Türkler, bulundukları bölgelerde bağımsız devletler kurmaya başladılar.

Sovyet yönetimi 1920 yılının sonlarına doğru Türk devletleri üzerinde doğrudan hakimiyet oluşturmaya yöneldi.

SSCB'nin Asimilasyon Siyaseti

Türkistan isminin kullanımı yasaklandı.

Türkler arasında farklı şivelerin kullanılması yaygınlaştırıldı.

Özbek, Kırgız, Kazak, Türkmen diye bölündü ve zorla Türkleştirildikleri söylendi.

Edebiyatta milli ruhu konu edinen eserler yasaklandı.

Türkler başka bölgelere zorunlu göçle yerleştirildiler.

Türk yurtlarına başka milletleri yerleştirdiler.

Türkiye ile Türkistan'ın kültürel bağlarını koparmak için;

1924'te

Arap harflerinden Latin harflerine

1928'de

Latin harflerinden Rus Kiril harflerine geçtiler.

Zeki Velidî Togan

Türkistan millî birliği için çalışan Türk aydınıdır. Türkistan Millî Birliği'nin kurucusu ve ilk başkanıdır.

Basmacı Hareketi'nin içinde bulunmuştur.

1939 yılında Türkiye'ye gelerek İstanbul Üniversitesi'nde Umumî Türk Tarihi Kürsüsü'nü kurmuştur.

Türk ve Tatar Tarihi adlı eseri yayımlanmıştır.

Kutadgu Bilig'in yeni bir nüshasını bulmuştur.

Yusuf Akçura

Türkçülük akımının önde gelen düşünür ve tarihçisidir.

Üç Tarzı Siyaset başlıklı dizi makalesi önem taşır.

Gaspıralı İsmail

Tercüman adlı gazetesiyle düşüncelerini yaymıştır.

"Dilde, Fikirde, İşte Birlik" sözü Türk halklarındaki birlikteliğin temel ilkelerini oluşturmuştur.

Enver Paşa

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kurucu ve önderleri arasında bulunmuştur.

Hürriyet Kahramanı ve Edirne Fatihi olarak tanınmıştır.

Basmacı Hareketi'ne liderlik yapmış ve şehit olmuştur.

1996 yılında Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in girişimi ile naaşı Türkiye'ye getirilmiştir.

Basmacı Hareketi

"Baskın yapan, hücum eden" anlamında kullanılan 'Basmacı' tabiri, Ruslar tarafından Türkistan, Başkırdistan ve Kırım'da bağımsızlık mücadelesi veren kuvvetler için kullanılmıştır.

Harekatın manevî esin kaynağı Köroğlu'dur.

1918 yılında Hokand'ta Korbaşı Erqaş liderliğinde başlamıştır; 1931'e kadar sürmüştür.

Başarıya ulaşamamasının en önemli sebebi;

Türkistanlı liderlerin kendi aralarında düzenli bir birlik kuramamalarıdır.

Aralık 1936'da SSCB'ye bağlı Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan ve Kırgızistan devletleri kuruldu.

DİKKAT

Bu cumhuriyetlerin millî bir askeri güce sahip olma ve dış politika üretme hakları yoktu.

Orta Doğu - Manda Yönetimleri

Orta Doğu NEDEN büyük devletlerin ilgi alanıydı?

Coğrafi konum
yer altı zenginlikleri
yer üstü zenginlikleri

Orta Doğu, I. Dünya Savaşı'na kadar İran hariç Osmanlı egemenliğinde bulunuyordu. Wilson Bildirisi'nden sonra İngiltere ve Fransa Orta Doğu'da halkların kendi iradelerine dayanan hükumet ve yönetimler kurulabileceğini ilan ettiler.

İngiltere ve Fransa, Nisan 1920'de toplanan San Remo Konferansı'nda Orta Doğu'yu kendi aralarında paylaştılar.

İngiltere: Irak, Filistin, Ürdün

Fransa: Suriye, Lübnan

İngiltere ve Fransa'nın verdikleri sözlerde durmayıp bu bölgelerde Manda Yönetimleri kurmaları yeni bir siyasi harita ve

statü çıkardı. Bu durum, günümüze kadar süren sorunlara neden oldu.

İngiltere ve Orta Doğu

Orta Doğu, İngiltere'nin sömürge yolu üzerindeydi. 1869'da Süveyş Kanalı'nın açılması, petrol rezervlerinin bulunması ile daha da önem kazandı.

- Almanya, Hicaz Demir Yolları ile bölgede üstünlük sağladı.
- Sultan Abdülhamit, Hicaz Emiri Şerif Hüseyin'in İstanbul'da kalmasını sağlayarak milliyetçi ayaklanmaları önlemeye çalıştı.
- İttihatçıların Şerif Hüseyin'i bölgeye göndermesi İngilizler için büyük bir fırsat oldu.

Şerif Hüseyin, Mc Mahon ile mektuplaşarak İngiliz oyunlarına alet oldu.

DİPNOT

Şerif Hüseyin, kendini Arap Ülkeleri Kralı ve Halife ilan etti. Oğullarını Ürdün'e ve Irak'a kral tayin etti. Necd Emiri Abdülaziz İbn-i Suud, Şerif Hüseyin'e savaş açtı. Mücadeleyi kazanan İbn-i Suud, kendini Necd ve Hicaz kralı ilan etti.

1932'de Suudi Arabistan Krallığı adını aldı ve İngiltere tarafından tanındı...

Irak: Şerif Hüseyin 1921'de oğlu Faysal'i Irak Krallığı'na getirdi. Irak halkı bunu kabul etmedi. Sonuç olarak Irak'ın bağımsızlığı 1930'da İngiltere tarafından tanındı.

ÖNEMLİ

Suudi Krallığı'nın 1936'da Amerikan şirketi Aramco'ya petrol ayrıcalığı vermesiyle ABD bölgeye girmiş oldu.

1934 Yemen bağımsız oldu.

Ürdün: 1922'de İngiltere'nin mandası olarak kuruldu.
1946'da bağımsız oldu.

Filistin: İngiltere'nin Filistin'de "Yahudi Devleti" kurma düşüncesi ABD tarafından desteklendi. (1917)
-Balfour Deklarasyonu-

Mısır: İngiltere, milliyetçilerin çıkardığı ayaklanmalar sonucunda Mısır'ın bağımsızlığını tanımak zorunda kaldı.
1936'da çekilirken Süveyş Kanalı'nda sürekli asker bulundurma hakkını elde etti.

Fransa ve Orta Doğu

- Suriye'ye Faysal kral olarak atandı. Fransa'nın hakimiyetinden sonra askeri bir yönetim kurdu.
- Fransa, Lübnan'ın topraklarını arttırarak Suriye'den ayrıldı.
- 1926'da Lübnan'a bağımsızlık verildi.
- 1930'da Suriye'ye bağımsızlık verildi.

Almanya ve İtalya'nın 1936'da Habeşistan'ı işgalinden sonra bölgede dengeler değişti.

İngiltere ve Fransa çekilmek zorunda kaldılar.

Fransa, Lübnan ve Suriye'den tamamen 1946'da çekildi.

1929 Dünya Ekonomik Buhranı

ÖNEMLİ

Amerikalıların "Büyük Depresyon" (Kara Perşembe) adını verdikleri 1929 Ekonomik Bunalımı, 24 Ekim 1929 yılında New York Borsası'nda Cihirre senetlerinin değerindeki büyük bir düşüş ile başladı.

Radyo üreten bir şirketin satışlar doyuma ulaştıktan sonra düşüşe geçmesi ve hisse senetlerindeki hızlı değer kaybı krizi tetikleyen bir unsur oldu.

Ekonomik Buhranın NEDENLERİ

→ Dünya Savaşı'nın etkileri Avrupa'da emek gücünün azalmasına neden olmuş; kıtada nitelikli iş ve sermaye gücünü azaltmıştır.

→ Savaş maliyetleri yüzünden Avrupa ülkelerinin kamu iç ve dış borçları çok yükselmiştir.

→ I. Dünya Savaşı'ndan sonra Amerikan ekonomisinin %50'si 200 holdingin elinde tekelleşmiştir.

→ Tarım ülkeleri 1920'lerdeki ekonomik büyümeden yeterince yararlanamamıştır.

→ Başkan Hoover yönetiminin tecrübesiz olmasından krize zamanında ve etkili şekilde müdahale edilememiştir.

→ Almanya'da borç ödenmesi adına karşılığı olmayan para basılmış ve hiperenflasyon yaşanmıştır.

→ 1920'lerde dünyaya kredi veren ABD borçlarını geri alamamıştır.

Borsanın çökmesiyle ekonomi dibe vurdu.

SONUÇLARI

İşsizlik arttı.

ABD'de çok sayıda aşevi açıldı.

Çok sayıda banka battı.

Alışverişte takas usulüne dönüldü.

En çok madencilik sektörü zarar gördü.

Krizden en az etkilenen devlet SSCB oldu.

ABD başkanı Roosvelt, New Deal adlı kalkınma planı hazırladı.

MEB Bilgisi: Kriz karşısında ABD, 1924 yılında Almanya'ya Dawes Planı'nı önermiştir. ABD, Almanya'ya yeniden yapılanması için kredi verecek; yapılanmasını tamamlayan Almanya da daha sonra tazminatını ödeyecekti.

ÖNEMLİ

John Steinbeck'in "Gazap Üzümleri" adlı romanı 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı sonrasında Kaliforniyalı toprak sahiplerinin ve bankaların daha fazla kâr etmek uğruna göçmen işçilere nasıl baskı ve zulüm yaptıklarını göz önüne sermiştir.

Türkiye'nin Krize Karşı Aldığı Önlemler

- Hükumet, Devletçi / Korumacı (Keynesyen) politikaya ağırlık vermek zorunda kalmıştır.
- 1929 tarihinde İstanbul Üniversitesi'nde yapılan toplantıda Yerli Mal Haftası kutlanması kararı alınmıştır.
- Kazım Özalp tarafından Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti kurulmuştur.
- Koruyucu Gümrük Yasası ile gümrük vergileri yükseltilmiştir.
- Merkez Bankası kurma kararı alınmıştır.
- Türkiye, dış ödemelerde kliring ve takas sistemi uygulamasını başlatmıştır.

İki Savaş Arası Dünya

I. Dünya Savaşı Sonrası Kalıcı Barışı Sağlama Çabaları

Milletler Cemiyeti'nin Kurulması

I. Dünya Savaşı'nı kazanan devletlerce savaşın sonrasında ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkları barışçı yollardan çözmek ve yeni savaşlara yol açacak sorun ve gelişmeleri önlemek amacıyla kuruldu.

Olumsuz Yanları

- Fiiliyatta büyük devletlerin amaç ve politikalarına aracılık eden bir teşkilat gibi hareket etmesi.

· Mevcut statükonun korunmasını temel amaç edinmesi,

· Örgüte üye olma konusunda eşitsizlik içeren usuller izlenmesi,

· Silahlanmış durumdaki bir saldırgana karşı kararlarının uygulanmasını sağlatacak kendi kuvvetlerinin olmaması,

· Üstelik ABD'nin uzun süre bu cemiyete girmemiş olması.

DİKKAT

Milletler Cemiyeti'nin Önemi; tarihte ilk kez yalnız Avrupa'nın değil yeryüzünün küreselleşme sürecine uygun olarak dünyanın diğer kıtalarındaki ülkelerin de üyesi olduğu ve barış zamanında kurulan ilk uluslararası kuruluş olmasıdır.

Locarno Antlaşması

Antlaşma

Almanya Belçika
İngiltere Fransa İtalya

arasında yapıldı.

Almanya uluslararası iş birliğine yeniden katıldı.

↳ 1920'li yıllarda Milletler Cemiyeti'nin barışı sürdürme ve silahlanmayı önleme çabalarına destek olmak amacıyla ilk olarak 1925'te Locarno Antlaşması imzalandı.

↳ Locarno'nun Anlamı: Almanya'nın batı sınırları için zor kullanmaktan vazgeçmesi, doğu sınırları için hakem kararına uymayı kabullenmesidir.

↳ Locarno Dönemi: İki savaş arası dönemin altın yılları olmuştur. Bunun asıl sebebi; kısa bir süre için Fransa Almanya yakınlaşmasıdır.

Locarno Antlaşması ile

Fransa - Almanya sınırı ve

Fransa - Belçika sınırının silahtan arındırılması sağlanmıştır.

Türkiye, Locarno Antlaşması'na dahil olmadı. Ancak... bu antlaşma karşısında SSCB ile 1925'te Tarafsızlık ve Saldırmazlık Antlaşması'nı imzaladı.

Kelloğg Briand Paktı

Antlaşmanın mimarları, ABD Dışişleri Bakanı Frank B. Kelloğg ve Fransa Dışişleri Bakanı Aristide Briand'tır.

Avustralya, Belçika, Kanada, Çekoslovakya, Fransa, Almanya, Birleşik Krallık, Britanya Hindistanı, Özgür İrlanda Devleti, İtalya, Japon İmparatorluğu, Yeni Zelanda, Polonya, Güney Afrika Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri temsilcileri tarafından imzalanmıştır.

Milletler Cemiyeti'nin kurulduğu günden itibaren silahsızlanma adına attığı en ciddi adımlardan biridir.

Ayrıntıya dikkat

Locarno Antlaşması'ndan sonra barışa yaptıkları katkıdan dolayı; Fransız Dışişleri Bakanı Briand İngiltere Dışişleri Bakanı Chamberlain Alman Dışişleri Bakanı Stresemann Nobel Ödülü almıştır.

SSCB – Türkiye Dostluk ve Saldırmazlık Anlaşması 1925

SSCB Litvinov 1929

Locarno'dan farklı olarak ABD ve Japonya katıldı.

Türkiye ve SSCB 1929'da katılchlar.

Londra Deniz Silahsızlanması Konferansı 1930

Bu dönemde "Varoluşçuluk" ve "Yapısalcılık" gibi önemli akımlar ortaya çıktı.

İKİ SAVAŞ ARASI DÖNEMDE ETKİLERİNİ ARTIRAN BAZI AKIMLAR

Faşizm İtalya'da 1922 - 1943 yılları arasında etkinliğini sürdüren, meslek kuruluşlarına dayanan; devlet sınırlarını genişletmeyi amaçlayan, yetkinin tek partinin elinde toplandığı düzendir.

Nazizm Almanya'da 1930'lu yıllarda Hitler tarafından kurulan Nasyonal Sosyalist Partisi'nin Alman ırkının üstünlüğünü savunan politikasıdır.

Kapitalizm Ana mala dayanan ve kâr amacı güden üretim düzeni; sermayecilik.

Komünizm

Bütün insanların eşitliği ve eşit hakkılığı ilkesine dayanan; gelecekte sınıfsız bir toplumda, eşit yaşama koşulları içinde herkese gereksinimine göre ilkesini gerçekleştirmeyi gerekli kılan toplum öğretisi.

Sosyalizm

Üretim araçlarını kamusal yarar altında bulunduran, bu yolla ekonomik etkinliklerde kâr yerine insan gereksinmelerini en iyi biçimde karşılamayı amaçladığını savunan toplum düzeni.

Liberalizm

Devletin, bireylerin medeni, iktisadi ve siyasi haklarının önünü açtığı, serbest piyasayı öne çıkarttığı siyasi felsefi akım.

MEB BİLGİSİ

Almanya_Nazizm

1918'de Alman İmparatorluğu yıkıldı. Cumhuriyet ilan edildi.

1919'da Weimar Anayasası kabul edildi. Demokrasiye geçildi.

Adolf Hitler

Viyana'da ressamlık ve mimarlık eğitimine başlamış ancak eğitimini tamamlayamamıştır. Viyana'da geçirdiği sıkıntılı günler ileride Nasyonal Sosyalist ideolojisinin gelişmesine kaynaklık etmiştir.

1919'da Münih'e giderek tasarladığı siyasal hareketi başlatmıştır.

1923 yılında "Birahane Darbesi" adıyla bilinen darbe girişiminin başarısız olması neticesinde yandaşları ile birlikte tutuklanarak hapsedilmiştir.

Hapsedildiği Landsberg Kalesi'nde Nazi ideolojisini ve hayatını anlattığı Mein Kampf (Kavgam) adlı kitabını kaleme almıştır.

Hitler, Führer lakabı ile özdeşleşmiştir.

Nazi Partisi

Nazizm, Almanya'da Germenlerin üstün ırk olduğunu ileri süren, aşırı milliyetçi ve saldırgan bir ideolojidir.

I. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya'da Weimar Cumhuriyeti'nin kurulduğu günlerde, Münih'te Alman İşçi Partisi faaliyete başladı. 1920 yılında bu partinin adı Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi (Nazi) oldu.

1924 seçimlerinde ilk kez parlamentoya girdi.

Dünya Ekonomik Bunalımı'nın patlak verdiği ve parlamenter demokrasinin giderek zayıfladığı bir dönemde 1930 seçimlerinde meclisteki ikinci büyük parti konumuna geldi.

1932'de en güçlü parti olarak meclise girdi.
Cumhurbaşkanı Paul von Hindenburg, 30 Ocak 1933'te Hitler'e hükumeti kurma görevi verdi ve böylelikle Nazi Partisi aynı gün iktidara geldi.

Hitler,
Alman meclisini Şubat 1933 te kapattırdı.
Aynı zamanda Nazi Partisi dışındaki bütün partileri kapatmakla birlikte ülkede siyasi faaliyetleri de yasakladı.
1934'te Cumhurbaşkanının ölümüyle ülkenin yönetimini tamamen elde edip başkomutanlık yetkilerini de üzerine aldı.

1934'te
Adolf Hitler Okulları
kuruldu.

Hitler'in Dış Politikası

(Hayat Sahası / Yaşam Alanı)

Alman ırkını dar yurdundan çıkarıp yeni topraklara doğru yürümek.

Almanya dışındaki Almanların birleştirilmesi ve tek bir devlet altında toplanması politikasıdır.

Gestapo: Nazi Almanyasının gizli servisidir.
SS: Hitler'in muhafız birliği.

İtalya _ Faşizm

I. Dünya Savaşı'ndan sonra İtalya'da yaşanan siyasi, sosyal ve ekonomik krizi kendi lehine çevirmek isteyen Benito Mussolini ülkedeki çözülmeyi çok iyi kullandı.
Bir taraftan Fasci Derneği'ni ve "Kara Gömlekli" militanları yanına alırken diğer taraftan da 1921 yılında Faşist Partisi'ni kurdu.
(Partito Nazionale Fascista)

1922'de Mussolini'nin Kara Gömlekliler'e meşhur emri ile Roma'ya yürüyüşü başladı.

Kral III. Victorio Emmanuele, 30 Ekim 1922'de Mussolini'yi başbakanlığa getirdi.

DUCE (Duçe/Önder) unvanını alan Mussolini, Roma İmparatorluğu'nu yeniden kurmak için harekete geçti.

Mussolini, 1926 Scala Nutku'nda şöyle demiştir:

"Her şey devlet içinde ve devlet için, hiçbir şey devlet dışında ve başka bir şey için değildir."

Mussolini'nin dış politika ilkesi:

Sürekli barış ne mümkün ne de faydalıdır.

Sadece savaş, insanı önemli kararlar almak zorunda bırakır.

Akdeniz'e Romalılar gibi "Mare Nostra" (Bizim deniz) demiştir.

Mussolini, dış politikada ilk olarak,

- Yugoslavya'ya bağlı olan Fiume şehrini İtalya topraklarına kattı.
- Yunanistan'a bağlı olan Korfu Adası'nı işgal etti.
- 3 Ekim 1935 tarihinde Habeşistan'ı işgale başladı ve burayı 9 Mayıs 1936'da ilhak etti.
- Japonya ve Almanya'nın ardından 1937 yılının Aralık ayında Milletler Cemiyeti üyeliğinden ayrıldı.
- 1939'da Arnavutluk'u işgal etti.

Uzak Doğu - Japonya

Japonya, 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar Daymino denilen derebeylikle yönetiliyordu.

Şogun adı verilen ordu komutanı bu derebeylerin en güçlüsünden seçiliyordu.

1854'ten itibaren Batıya açıldı. Şoguna güçünü ve desteğini kaybetti.

1867'de genç yaşta tahta geçen imparator Mutsuhito Batı tarzı yeniliklere başladı. Buna, "Meiji Restorasyonu" denir. Bu döneme "Aydın Hükumet" adı da verilir.

Eğitim, sanayi, giyim, takvim alanlarında Batı tarzı yenilikler yapılmıştır.

1868'de Prusya (Alman) modeli örnek alınarak anayasa oluşturulmuştur.

NOT Meiji Restorasyonu'nda alfabe ile ilgili herhangi bir değişiklik olmamıştır.

Japonya, 19. yüzyıl sonlarında güçlü bir devlet haline geldi.

Yaptığı savaşlarda Çin'i yendi.

1905'te yapılan savaşta Rusya'yı yendi.

Rusya, Çin ve Kore üzerindeki etkisini kaybetti.

Japonya bir süre sonra Kore'yi topraklarına kattı.

1922 Washington Deniz Silahsızlanması Konferansı'nda Çin hakkında imzalanan antlaşmalar ile bir süre frenlendi.

MEB Bilgisi: 1924-1929 yılları arasında Japonya'da başbakanlık görevinde bulunan Tanaka Giichi nin vasiyetinde dünyaya hâkim olmak için önce Çin'i almak gerektiğini; Çin'i almak için de önce Mançurya ve Moğolistan'dan başlamanın şart olduğunu, Çin kaynaklarına sahip olunca Hint, Güneydoğu Asya, Orta Asya, Anadolu ve nihayet Avrupa kapılarının açılacağı belirtiliyordu.

Sovyetler Birliği de ele geçirilerek hem bu ülkenin kaynakları elde edilecek hem de Bolşevizm yıkılacaktı.

Japonya'nın 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı ile ekonomik yapısı temelinden sarsıldı.
18 Eylül 1931'de Mançurya yı işgal etti.
1933 yılında Milletler Cemiyeti üyeliğinden çekildi.
1934 yılında Washington Antlaşması'ndan çekildi.
Japonya,
"Asya, Asyalılarındır." diyerek Batılıların Çin ile olan siyasi ve diplomatik ilişkilerini bitirmelerini istedi.
Uzak Doğu, Japonya için "Ortak Refah Alanı"ydı.
1938'de Japonya, Doğu ve Orta Çin'i ele geçirdi ve "Yeni Düzen"i ilan etti.

İspanya

1902'de Kral Alfonso anayasayı ilan etti.
1923'te ordu yönetime el koydu.
Kral ülkeyi terk edince cumhuriyet ilan edildi.
1936'da Milliyetçiler ile Cumhuriyetçiler arasında iç savaş başladı.
Milliyetçilerin Madrid'i ele geçirmesiyle iç savaş sona erdi.
İç savaş sonrası Franco iktidara geldi.
Batılı devletler İspanya'yı ancak Soğuk Savaş Döneminde tanıdı.
Picasso'nun iç savaşı konu edinen **Guernica** adlı bir tablosu vardır.

2 savaş Dönemi Dünya

Mimaride Bauhaus akımı başlamıştır.
Radyonun önem kazanmasıyla Konuşan Basın dönemi başlamıştır.

Tenten

Temel Reis

Süperman gibi çizgi film kahramanları bu dönemde doğmuştur.

1919'da ilk nükleer proton keşfedilmiştir. 1932'de nötron bulunmuştur.

1921'de tüberküloza karşı ilk etkili silah olan BCG aşısı Calmette ve Guerin tarafından bulunmuştur.

Albert Einstein, 1922'de Nobel Fizik Ödülü'nü kazanmıştır.

1929'da Alexander Fleming tarafından Penisilin bulunmuştur.

1939'da Rus mühendis İgor Sikorsky ilk helikopteri yapmıştır.

Sürrealizm

Ekspresyonizm

akımları ortaya çıkmıştır!

Sürrealizm akımı Zürih'te doğmuştur. Savunusu, bütün toplumu ve burjuva sanatını tamamen ve sert bir şekilde reddetmektir.

Gerçeküstücülük akımıyla özdeşleşen sanatçı Salvador Dali'dir.

II. Dünya Savaşı

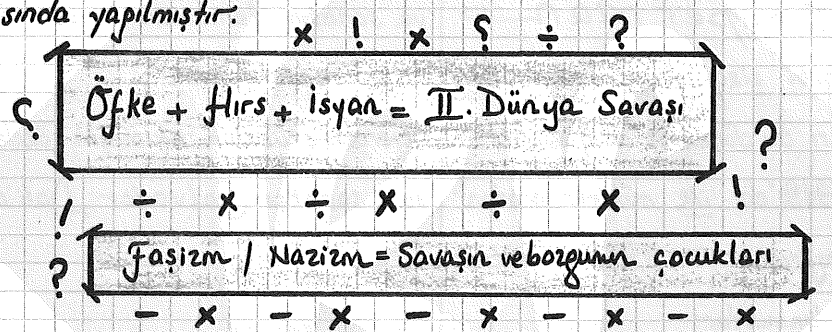
1939 - 1945

Devletler Arası Bloklaşma

Antikomintern Pakt: 1936'da Almanya ile Japonya arasında yapılmıştır.

Çelik Pakt: 1939'da İtalya ve Almanya arasında yapılmıştır.

Üçlü Pakt: 1940 yılında Almanya, İtalya ve Japonya arasında yapılmıştır.

Savaşın Nedenleri:

- ✓ I. Dünya Savaşı'nın etkisi
- ✓ Versay Antlaşması
- ✓ Barış paktlarının amacına ulaşamaması
- ✓ Devletler arası çıkar çatışmaları
- ✓ Savaş sanayisinin önem kazanması
- ✓ Ekonomik ve sosyal yetersizlik içinde huzursuzlukların artması
- ✓ Alman ve Japon faşizminin dünya egemenliği iddiası

Savaş Öncesi

Japonya

"Ortak Refah Alanı Politikası"

Bu politikanın amacı (Mançurya, Çin, Filipinler, Endonezya ve Singapur üzerinde egemenlik hedefi) sömürge faaliyetlerini gizlemektir.

Japonya 1931'de Mançurya'yı 1932'de Çin'i işgal etti.

1933'te Milletler Cemiyeti'nden çekildi. Asya, Asyalılarındır politikasını ortaya attı.

1936'da Japonya ile Almanya arasında pakt imzalandı.

İtalya

Politikası, Roma imparatorluğu'nu yeniden kurmaktır.

1934-36 yılları arasında Habeşistan'ı işgal etmiştir.

İlk problem Yugoslavya ile yaşandı.

Almanya

1933'te Milletler Cemiyeti'nden çekildi.

1 Mart 1935'te Fransa'nın elindeki Saar Havzası'nı geri alan Hitler, Versailles Antlaşması'nın mecburi askerliği yasaklayan kayıtlarını kaldırdı. Milletler Cemiyeti'nin uluslararası meselelerde etkisiz kalmasını öne sürerek 7 Mart 1936'da Ren bölgesini işgal etti.

1938'de Avusturya'yı ilhak etti.

Hitler'in Çekoslovakya'yı işgal kararı (28 Mayıs 1938) Avrupa'da genel bir savaş ihtimalini ortaya çıkardı.

Yatıştırma Politikası

- Hitler
- Mussolini
- Chamberlain (İngiltere)
- Daladier (Fransa)

arasında 29 Eylül 1938'de Münih Konferansı yapıldı.

İngiltere başbakanının fikri olan "Yatıştırma Politikası" çerçevesinde Almanların yaptığı işgaller kabullenildi.

Hitler de yapılan Münih Antlaşması gereğince yayılmacı fikrinden vazgeçecekti.

Çekoslovakya'nın bir temsilcisinin bile olmadığı bu konferans sonunda Almanlar Sudet bölgesini resmen işgal etti.

Çok fazla Yahudinin bir gecede öldürülmesi sonucu Kristal Gece adı verilen olay yaşandı.

Vaadinde durmayan Hitler, daha sonra Çekoslovakya'da bulunan Polonyalı Macar azınlıklar meselesini ortaya atarak 15 Mart 1939 tarihinde Prag'a girip Çekoslovakya'yı işgal etti. Bu işgal ile politika sona erdi.

Hayat Sahası

Bu politika ile yeni işgal edilecek topraklar sayesinde Alman halkının güç ve refahının artırılması amaçlandı.

23 Ağustos 1939'da Sovyetler ile Saldırmazlık Paktı imzalandı. Bu pakt sayesinde Sovyetlerin saldırmayacağından emin olan Hitler, antlaşmadan bir hafta sonra Yıldırım Harekatı ile Polonya'nın işgaline başladı.

Almanya'nın Polonya'yı işgali ile II. Dünya Savaşı başladı. (1 Eylül 1939)

MEB Bilgisi

İngiliz Daily Telegraph muhabiri olarak 1939'da Polonya'dan Almanya'ya geçerken Alman ordusunun sınırda yığınak yaptığını fark eden Clare Hollingworth, savaşın başladığını dünyaya duyuran <u>ilk</u> haberci oldu.

II. DÜNYA SAVAŞI

Almanya,
Danimarka'yı (ilk kez paraşüt birliklerinin kullanıldığı harekat)
Norveç'i
Belçika'yı
Hollanda'yı
Lüksemburg'u
Fransa'yı işgal etti.

1940

Maginot Hattı: Fransızların, Almanya sınırında kurdukları 'geçilmez' olarak adlandırılan hattır. Almanya Maginot Hattı'nı geçmiştir. Fransa'da Vichy Hükumeti kurulmuştur. Bu hükumetin başına Mareşal Petain getirilmiştir.

Denizaslanı Harekatı: Almanya'nın Britanya Adası'nı işgal planının kod adıdır.

Hitler, 19 Temmuz'dan sonra İngiltere'ye yönelik hava saldırılarını başlattı. (Kartal Hücumu) Ancak İngiltere'nin işgali için gerekli olan hava üstünlüğünü sağlayamayan Almanya, 12 Ekim 1940'ta saldırıya son verdi.

Churchill kararlılığını, BBC radyosunda halka seslenerek şu ifadelerle belirtiyordu: "Fransa Savaşı bitti, şimdi ana vatanımızın savaşı başlıyor. Kıyıda, köyde, kentte her karış toprakta çarpışacağız ve asla teslim olmayacağız." İngiltere, deniz ve hava kuvvetleri açısından üstündü. Bu durum, Almanya'yı SSCB'yi işgale yöneltti.

Bu amaçla Almanlar "Barbarossa Harekatı"nı başlattı.

not Bu harekat tarihin en geniş çaplı askeri harekatı olarak bilinmektedir.

Barbarossa Harekatı

Hitler, 18 Aralık 1941 tarihinde imzaladığı "21 Numaralı Emir"e, Orta Çağ imparatoru I. Friedrich Barbarossa'ya atfen Barbarossa adını vermişti.

Hitler, bu saldırı planı ile Sovyet Kafkasyasını yardıktan sonra Güneydoğu Asya'ya geçmek yol üstünde bulunan İran ve Afganistan'ı da işgal etmek istiyordu.

Almanya, Kırım'ı işgal etti. SSCB'nin kömür ve elektrik kaynaklarının yarısı ele geçirildi. Almanlar iklim şartlarına yenik düştüler.

Almanların Stalingrad önlerindeki birlikleri 31 Ocak - 2 Şubat 1943 arasında komutanlarıyla birlikte teslim oldu.

1943 ortalarındaki Kursk Savaşı'ndaki Sovyet zaferi ise Almanlar için artık sonun yaklaştığını gösterdi.

Hisar Harekatı: Alman kuvvetlerinin Kursk çıkıntısına karşı girişmiş oldukları harekattır.

Bagriton Harekatı: Stalin tarafından Alman hatlarına karşı başlatılan Kızıl Ordu taarruzudur.

Merkür Harekatı: Almanya'nın Girit Adası'nı işgal harekatıdır.

Marita Harekatı: Almanya'nın Yunanistan'ı işgal harekatıdır.

...Kuzey Afrika ve Balkan seferlerinde başarısız olan İtalya'da Mussolini Nisan 1945'te İtalyan Ulusal Kurtuluş Komitesi'nin kararı ile öldürüldü. Müttefik kuvvetler ise 1944 Haziranında Roma; 1945 yılının başında ise Kuzey İtalya'yı ele geçirdi.

Normandiya Çıkarması

Türkiye'nin savaşa girmekte çekinceli bir politika takip etmesi üzerine 6 Haziran 1944'te Müttefik Birlikleri komutanı Eisenhower'in Normandiya çıkarması ile ikinci cephe Fransa üzerinden açıldı.

Eisenhower KİMDİR

Avrupa Müttefik Kuvvetler Başkomutanıdır. Normandiya Çıkarması'ndaki başarısı savaşın seyrini değiştirdi. 1953-61 yılları arasında iki dönem ABD'nin başkanlığını yaptı.

. . . . . .

Berlin'in düşmek üzere olduğunu gören Hitler 30 Nisan 1945'te intihar etti.

Kızıl Ordu uzun çatışmalardan sonra mayıs ayında Berlin'i ele geçirdi.

Alman meclis binası Reichtag'da kızıl bayrak dalgalandırıldı.

Afrika Cephesi

Almanya ve İtalya Kuzey Afrika'ya saldırdı.

İtalya, Süveyş Kanalı'na yöneldi; başarılı olamadı.

Savaş Baltası

Crauseder Harekatı

El-Alameyn zaferleri ile kesin neticeye ulaşan İngiltere, bu cephenin kapanmasında etkili olmuştur.

Çöl Fareleri: İngiliz birliklerine verilen isimdir.

Asya Pasifik Cephesi

Pearl Harbour Baskını (İnci Limanı)

ABD başlangıçta tarafsız hatta düşüncede bile tarafsız olup buraya silah satışını serbest bıraktı.

II. Dünya Savaşı devam ederken Çin'e saldıran Japonya, isteklerine tam olarak ulaşamamıştı.

Japonya

Hainan Adası'nı ele geçirdi

Filipinlere kadar yaklaştı

Hindiçini'nde stratejik üsler kazandı.

ABD

Japonya'ya petrol ambargosu koydu...

Japon ekonomisi yıprandı!!

Japonya, sorunu diplomatik yollarla çözemedi.

ABD'nin Pasifik üstünlüğünün simgesi olan Hawaii Takımadaları'nda bulunan deniz ve hava üssü Pearl Harlbour, Japonların saldırısına uğradı. (7 Aralık 1941) Böylelikle ABD savaşa girmiş oldu.

Baskının düzenleyicisi ve planlayıcısı Japon Amiral Yamamoto'dur.

Atlantik Bildirisi

ABD ve İngiltere arasında olmuştur. Wilson ilkeleri'ne benzer maddeler vardır.

İnsan hakları, açlık, açık denizlerde ticaret ve savaş sonrası durumla ilgili başlıklar vardır.

Mihver devletler silahsızlandırılacaktır.

Atlantik Bildirisi, Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın ilk adımını oluşturmuştur.

Midway Üssü Saldırısı ve Guadacanal Deniz Savaşları

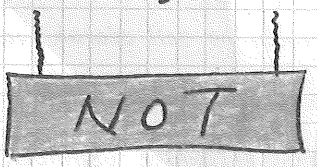
× Japonlar, Pearl Harbour Baskını'ndan sonra ABD'nin Manila ile İngiltere'nin Singapur ve Hong Kong üssünü ele geçirdi.

× 1941 yılının Aralık ayında Birmanya ve 1942 yılının Ocak ayında Endonezya, Japonlar tarafından işgal edildi.

× Japon hücumu, 1942 Nisan ayında Avustralya'da durduruldu.

× 1942'de yapılan Midway ve Guadacanal Deniz Savaşları ile Japonya'nın Pasifik'teki üstünlüğü sona ermeye başladı.

× Guadacanal ve Solomon Adaları, Papua, Yeni Gine, Saipan, Marianne Adaları, Guam Adası ve Filipinler 1945 Şubat ayına kadar Amerikalılar tarafından ele geçirildi.

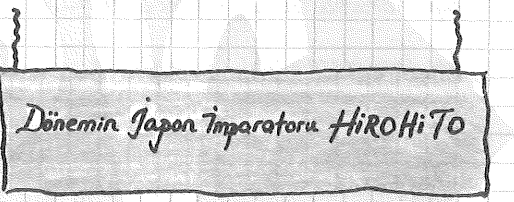

Bu gelişme Pasifik'teki savaş için bir dönüm noktası oldu.

Leyte Savaşı: Japon donanması ortadan kaldırıldı. SSCB, Mançurya ve Kore'yi işgale başladı.

ABD başkanı Truman'ın emri ile 6 Ağustos 1945'te önce Hiroşima'ya "Little Boy" (Küçük Çocuk), 3 gün sonra da Nagazaki'ye "Fat Man" (Şişman Adam) atom bombaları atılmış ve Japonya kayıtsız şartsız teslim olmuştur.

2 Eylül 1945'te Missouri zırhlısında imzalanan teslim belgesi ile Pasifik'teki savaş sona erdi.

BARIŞA DOĞRU

Kazablanca Konferansı 1943

İngiltere başbakanı Churcill ile ABD başkanı Roosvelt arasında yapılan konferansta alınan kararlar şunlardır:

Mihver devletler kayıtsız şartsız teslim alınacaktır.

Almanya'nın direnişini kırmak için yeni bir cephe açılacaktır.

Bu konferans, aldığı karar ile savaşın uzamasına neden olduğu gerekçesiyle eleştirilmiştir.

Washington Konferansı

İngiltere ve ABD arasında düzenlenmiştir.

✓ İtalya savaş yöntemi ile saf dışı bırakılmalıdır.

✓ Savaş sonrası düzen için barışı koruma sorumluluğu Amerika, İngiltere, SSCB ve Çin'e verilmelidir.

✓ Almanlar Balkanlarda zayıflatılmalıdır.

I. Moskova Konferansı:

✓ SSCB, Almanya'ya karşı nihai zafere kadar savaşacak.

✓ Almanya'da Nazizm, İtalya da Faşizm tasviye edilecek.

✓ Türkiye'den, önce hava alanlarının kullanımı talep edilecek.

✓ Savaş suçluları etkin şekilde cezalandırılacak.

Savaş sonrası düzeni konu eden ilk resmi toplantıdır.

Kahire Konferansı

Konferansta Uzak Doğu politikaları üzerinde durulmuştur.

Türkiye'nin savaşa girmesi durumu görüşülmüş ama bir sonuca varılamamıştır.

Tahran Konferansı

Almanya ile çetin bir savaş veren ve savaşın esas yükünü çeken Sovyetler Birliği'ne acil olarak yardım edilmesi amacıyla toplanılmıştır.

İkinci cephenin Türkiye üzerinden açılmasını düşünen müttefik devletler, Türkiye'yi ikna etmek üzere Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'yü 1943'ün Aralık ayında Kahire Konferansı'na davet etmişlerdir.

II. Moskova Konferansı

İngiltere ve SSCB arasında imzalanmıştır.

Doğu Avrupa, iki ülke arasında paylaşıldığı için Yüzdeler Antlaşması olarak da bilinir.

Yalta Konferansı

II. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru gelecekteki barışın esaslarını belirlemek üzere Roosevelt (ABD), Churchill (İngiltere) ve Stalin (SSCB) arasında 4-11 Şubat 1945'te yapılan görüşmelerdir.

Normandiya Çıkarması'ndan ve Fransa'nın kurtarılmasından sonra toplanmıştır.

✓ Almanya'nın kayıtsız şartsız teslimini sağlamak için askeri harekatın devam ettirilmesi kararı alınmıştır.

→ SSCB, Doğu Avrupa'dan ordularını çekme konusunda söz vermiştir.

✓ SSCB'nin, Japonya'ya savaş ilan etmesi korara bağlanmıştır.

→ Fransa'nın Almanya ve Avusturya'nın işgaline katılması sağlanmıştır.

✓ Birleşmiş Milletler Örgütü'nün kurulması ve bu örgüte Mihver devletlere savaş açmış olan devletlerin alınması kararlaştırılmıştır.

→ ABD ve İngiltere, Avrupa Üzerine Bildiri'yi yayımlamıştır.

Görüşmelerden <u>en</u> kazançlı çıkan devlet SSCB olmuştur.

Kurulacak olan BM'de 3 sandalye almıştır. 3/11

- Sovyetler Birliği
- Belarus
- Ukrayna

ÖNEMLİ <u>Yalta Konferansında</u> <u>ancak</u> Almanya'ya savaş açmış ülkelerin BM'ye kurucu üye olabileceği belirtildiği için; Türkiye Şubat 1945'te Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmiştir.

San Fransisco Konferansı

Birleşmiş Milletler Cemiyeti'nin kurulmasıyla sonuçlanan uluslararası konferanstır.

Birleşmiş Milletler Örgütü'nün Kurulması

Ön Hazırlık: Dumbarton Oaks Konferansı'dır.

Temel İlkeleri: Yalta Konferansı

Konferans, 26 Haziran 1945'te elli ülkenin BM Anlaşmasını imzalamasıyla sona ermiştir. Türkiye de katılmıştır.

ÖNEMLİ

"Soykırım" kelimesini ilk kullanan teşkilat BM'dir.

Merkezi: New York

Daimi Veto Yetkisi Olanlar: Fransa, İngiltere, Rusya, Çin, ABD

FİRÇA

Vesayet Konseyi: Henüz kendi kendini idare edecek güce sahip olamayan milletlerin ilerlemesini sağlar.

Adalet Divanı: BM'nin en yüksek yargı organıdır. Hollanda'nın Lahey şehrinde bulunur.

Potsdam Konferansı:

Almanya'nın teslim olmasından sonra Potsdam'da yeni bir konferans toplandı.

ABD'yi başkan yardımcısı Truman, İngiltere'yi konferansın ilk kısmında Churchill ve daha sonra yeni başbakan Clement Attlee, SSCB'yi ise Stalin temsil etti.

Yapılacak olan antlaşmaların temel şartları belirlendi.

Ayrıca Avusturya'nın da 4 işgal bölgesine ayrılması kararlaştırıldı.

Almanya'ya ekonomik ve askeri kısıtlamalar ve yükümlülükler getirildi.

Müttefiklerin Japonya'nın koşulsuz olarak teslim olması kararı Japonya tarafından reddedilince Sovyetler bu devlete karşı savaş açtı ve Mançurya içlerine girmeye başladı.

NOT

Bu konferans, II. Dünya Savaşı'nın ve Churchill, Roosevelt, Stalin'in yaptığı son büyük toplantı oldu.

Konferanstaki tartışmalar, çıkarların çakışması daha sonra dünyanın iki nüfuz alanına girmesine yol açtı.

Paris Barış Antlaşması

İtalya, Romanya, Bulgaristan, Macaristan, Finlandiya ile barış antlaşmaları yapıldı.

Japonya ile 1951'de San Francisco Barış Antlaşması yapıldı.

Savaşın Sonuçları

Sovyet Rusya ve Amerika bu savaştan en kârlı çıkan devletler olmuştur.

ABD, Truman Doktrini ve Marshall Planı ile Avrupa'nın giderek Sovyet etkisine girmesine engel olmaya çalışmıştır.

Savaşın galip devletleri tarafından, Amerika öncülüğünde 24 Ekim 1945'te Birleşmiş Milletler Teşkilatı (UNO) kurulmuştur.

Amerika başta olmak üzere, batılı demokrat devletler askerî, siyasi ve iktisadi bir savunma sistemi olan Kuzey Atlantik Antlaşması'nı NATO yürürlüğe koymuştur. (24 Ağustos 1949)

Rusya; Çekoslovakya, Macaristan, Doğu Almanya, Polonya, Romanya ve Bulgaristan'ı kendine bağlı devletler haline getirmiştir.

Savaştan sonra Almanya Federal Alman Cumhuriyeti ve Demokratik Alman Cumhuriyeti olmak üzere ikiye bölünmüştür. Savaştan büyük kayıplarla çıkan Japonya, Japon halkının yoğun çabası ile ülkeyi yeniden kurarak oldukça hızlı biçimde savaşın izlerini silmiştir.

Galip devletlerden olan Fransa ve İngiltere savaştan büyük tahribat görmüştür. Savaştan sonra sömürgecilik sistemi çökmüştür. Orta Doğu, Asya ve Afrika'da yaşayan halklar bağımsızlık mücadelesine başlamışlardır. (Milli Kuruluş Hareketleri)

Çin Halk Cumhuriyeti, Hindistan ve Japonya'nın kuvvetlenmesi ile Asya mühim bir milletlerarası politika alanı hâline gelmiştir.

Faşizm ve Nazizm gibi akımlar tasfiye edildi.

Avrupa merkezli uluslararası sistem sona erdi. Uluslararası ekonomik sistem "altın" yerine "Amerikan dolarına" dayandırıldı.

1948'de

Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılmasına İlişkin Sözleşme BM'de kabul edildi.

Naziler Nürnberg'te Japonlar Tokyo'da kurulan uluslararası bir mahkemede yargılandı.

10 Aralık 1948'de

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi kabul edildi.

Savaş Yıllarında Türkiye

II. Dünya Savaşı başladıktan sonra Başbakan Refik Saydam, Dışişleri Bakanı Şükrü Saraçoğlu, Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak ve Cumhurbaşkanı İsmet İnönü görevde idi.

MEB Bilgisi: Refik Saydam, görevi başında vefat eden tek Türkiye Cumhuriyeti başbakanıdır.

Türkiye, kendisini savaşa sokmak isteyen Mihver ve Müttefik güçler arasında başarılı bir siyaset izledi. Savaş dışında kalmayı başardı. Silahlı Tarafsızlık politikası izledi.

MEB Bilgisi: Almanya'nın Sovyetlere savaş açması Türkiye'yi Polonya Sendromu olarak tabir edilen en büyük korkusundan kurtarmıştır.

Adana Görüşmesi

Türkiye – İngiltere Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ile Adana Yenice İstasyonu'nda görüşen Churchill, Türkiye'nin 1943 yılı sonuna kadar Almanlara karşı Balkan cephesini açmasını istemiştir.

ÖNEMLİ

Bu görüşmelere Sağırlar Diyaloğu denmiştir. Çünkü Churchill ve İnönü taban tabana zıt fikirlerde görüşmelere katılmışlar; görüşme sonunda her iki taraf amacına ulaştığı izlenimi ile ayrılmıştır.

I. Kahire Konferansı

İngiltere Dışişleri Bakanı Antony Eden, Moskova Konferansı'ndan dönerken Kahire'de Türk Dışişleri Bakanı Numan Menemencioğlu ile görüşmüştür. Eden, Türkiye'den hava üslerini açmasını ve yıl sonuna kadar savaşa katılmasını istemiştir.

Bu istekler Menemencioğlu tarafından reddedilmiştir.

II. Kahire Konferansı

Konferansta Churchill ile bir görüşme yapan Cumhurbaşkanı İnönü "Prensip olarak" savaşa katılmayı kabul etti. Ancak Türkiye'nin savaşa giriş koşulu olan silahları ve teçhizatı tekrar dile getirdi.

Tahran Konferansı

Türkiye'nin savaşa girmesi tekrar gündeme geldi.

Müttefik devletlerin Almanya'ya yapılan krom ihracatının durdurulması konusunda Türkiye üzerindeki baskıları neticesinde 2 Ağustos 1944'te Almanya, 6 Ocak 1945 tarihinde ise Japonya ile ilişkiler kesildi.

23 Şubat 1945 tarihinde ise bu iki ülkeye karşı savaş açılmasını TBMM kabul etti.

Böylelikle...

Türkiye ...

25 Nisan 1945 tarihinde başlayan San Francisco Konferansı'nda "Birleşmiş Milletler Beyannamesi"ni imzalama hakkını elde etti.

MEB Bilgisi

II. Dünya Savaşı'nın ilk yıllarında tarafsız kalan altı Avrupa ülkesinden (İrlanda, İsveç, Portekiz, İsviçre, İspanya ve Türkiye) yalnızca Türkiye savaşa girmiştir.

Türkiye'nin;

- Sanayi ve tarım üretimi daraldı.
- İhracat düştü.
- Dengesiz fiyat artışlarını engellemek için narh koyma kararı alındı.
- 26 Ocak 1940 tarihinde Milli Koruma Kanunu çıkarıldı. 1960 yılına kadar yürürlükte kalan bu kanun ile hükûmet, ekonomide ürünlere el koy-

mak hatta zorunlu çalışma yükümlülüğü getirmek gibi hemen hemen sınırsız yetkiye sahip hâle geldi.

✓ Ağır ekonomik koşulların altında özellikle alt gelir grubu vatandaşlar zorluk çekmeye devam etti.

✓ Genel enflasyona dayalı karaborsacılık döneme damgasını vurdu.

✓ 1942'de karne uygulamasına geçildi.

✓ Petrol Ofisi, Et ve Balık Kurumu oluşturuldu.

Varlık Vergisi Kanunu

Başbakan Saraçoğlu 11 Kasım 1942 tarihinde Varlık Vergisi Kanunu'nu çıkardı.

Varlık Vergisi Kanunu'nun resmî gerekçesi: Olağanüstü savaş koşullarının oluşturduğu yüksek kârları vergilemek.

Varlık Vergisi, 15 Mart 1944 tarihinde tasfiye edildi.

... En büyük gerileme sermaye birikiminde oldu.

Toprak Mahsulleri Vergisi

15 Mayıs 1943 tarihinde Başbakan Saraçoğlu Toprak Mahsulleri Vergisi uygulamasını getirdi.

Amaç ziraî gelirlerin vergilendirilerek ağır ekonomik sıkıntıların hafifletilmesiydi.

23 Ocak 1946 tarihinden itibaren kaldırıldı.

. . . . . .

- Bütün illerde hava saldırılarına karşı karartma uygulaması başlamıştır.
- Gece sokağa çıkma yasağı getirilmiştir.
- Alman işgaline karşı Çakmak Hattı yapımına başlanmıştır.

- II. Beş Yıllık Sanayi Planı yürürlüğe konmuş fakat savaş şartları nedeniyle başarı sağlanamamıştır.
- 1940 tarihinde Köy Enstitüleri kurulması kanunlaşarak yürürlüğe girmiştir.

↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓

Okulların açılmasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in önemli katkısı olmuştur.

Kurucu müdürü İsmail Hakkı Tonguç'tur.

- 1944 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi; 1946 yılında da Ankara Üniversitesi açılmıştır.
- Edebiyatta Garip Akımı ortaya çıktı.

Orhan Veli Kanık
Melih Cevdet Anday
Oktay Rifat

Refah Şilebi Olayı: II. Dünya Savaşı başlamadan önce sipariş edilen deniz araçlarını teslim almak için yola çıkan Refah Şilebi'nin batırılması olayıdır.

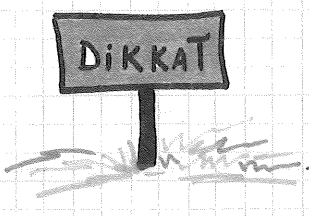
Batırılma, Mısır'dan İskenderiye Limanı'na giderken gece vakti gerçekleşmiş ve 150 kadar mürettebat şehit olmuştur.

Soğuk Savaş Yılları

ABD ile Sovyetler Birliği kuvvetleri birbirleriyle hiç doğrudan savaşmadı. Bu durumdan dolayı iki devlet arasındaki mücadele Soğuk Savaş olarak adlandırıldı.

ÖNEMLİ

"Soğuk Savaş" deyimini ilk kez 1947'de ABD'li ekonomist ve devlet adamı Bernard Baruch kullanmıştır.

Soğuk Savaş Dönemi'nde **ilk** ciddi savaş Asya'da yaşanan Kore Savaşı idi.

Soğuk Savaş Stratejileri

Spaykman Kuramı

ABD politikalarını en çok etkileyen kuramdır.

Dünya egemenliği için "İç Hilal" bölgesini ele geçirmeyi önermiştir.

Harry Sachaklian Kuramı

ABD'nin, SSCB çevresindeki ülkelerde stratejik hava gücü oluşturulması düşüncesinin temellerini attı.

Berlin Buhranı

· Savaştan sonra Almanya dört işgal bölgesine ayrılmıştı.

· ABD, İngiltere ve Fransa işgalleri altındaki bölgeleri birleştirdiler.

· Bu gelişme üzerine SSCB, Batılıları Berlin'den atmaya çalışınca Berlin Buhranı ortaya çıktı.

· SSCB, Berlin'i abluka altına aldı. Giriş ve çıkışlar yasaklandı.

Sonuç olarak,

SSCB ablukayı kaldırdı. 23 Mayıs 1949'da Federal Almanya Cumhuriyeti (Batı Almanya) kuruldu.

SSCB ise kendi işgal bölgesinde Demokratik Alman Cumhuriyeti'ni kurdu.

Batı Bloğu

Truman Doktrini

SSCB'nin başta Avrupa devletleri ve Türkiye olmak üzere tüm dünyayı tehdit etmesi olarak açıklanmıştır.

ABD

Batı dünyasının liderliğini ele geçirmek için "tehdit" altında bulunan devletlere yardım ve dostluk önerecektir.

↘ Yeryüzünün iki bloğa ayrıldığının ilanıdır.

↘ İngiltere etkisindeki bölgeler bundan sonra ABD etkisine girmiştir.

Truman Doktrini Orta Doğu'ya doğru genişleyemedi. Çünkü bu tarihlerde Orta Doğu Sovyetlerin etkisi altındaydı.

Truman Doktrini, Doğu Bloku'na karşı Batı Bloku'nun oluşmasında ilk ve önemli bir adımdır.

· Sovyet - Amerika mücadelesini ve

· Soğuk Savaş'ın başlamasını tetiklemiştir.

Marshall Planı

Truman Doktrini'ne paralel olarak ABD Dışişleri Bakanı Marshall da daha sonra Marshall Planı adını alan önerilerde "ABD'nin Avrupa'nın ekonomik kalkınması için yapacağı yardımdan önce Avrupalı ülkelerin kendi aralarında bir ekonomik iş birliği yapması gerektiğini" belirtmiş ve bu öneri Avrupa'da memnuniyetle karşılanmıştır. Marshall Planı ile İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, Yunanistan, İsveç, Norveç, Danimarka, Türkiye gibi 16 ülkeye mali yardım yapılmıştır.

NATO
(Kuzey Atlantik Paktı)

Vandenberg Kararı: Amerikan Senato üyesi Arthur H. Vandenberg, 11 Haziran 1948'de, ABD'nin Avrupa'da bir ittifaka katılabilmesi için yasal bir düzenleme yaptı.

ABD, 1823'ten beri uyguladığı "Monroe Doktrini"ni terk etti ve Sovyetler Birliği'ne karşı bir çevre-

leme politikası uygulamaya başladı.

4 Nisan 1949'da Washington'da

Fransa
İngiltere
Norveç
Danimarka
İzlanda
Portekiz
ABD
İtalya
Kanada
Belçika
Hollanda

arasında NATO kuruldu.

Böylece Sovyet tehdidine karşı bir set kurularak Batı bloğu oluşturulmuş oldu.

NATO'nun kurulmasıyla birlikte Batı Avrupa devletleri Sovyetler Birliği baskısı ve tehdidine karşı ilk defa etkili ve caydırıcı bir güce sahip oldu.

Marshall Planı ile Sovyetler Birliği'ne karşı kurulan ekonomik ittifak, NATO ile birlikte siyasî ve askerî boyuta taşındı.

Bu birliğe 1952'de Türkiye ile Yunanistan beraber üye oldu.

Schuman Planı:

Fransa Dışişleri Bakanı Schuman'ın Fransa ve Batı Almanya'da bir demir ve çelik üretimini denetleyecek tek bir organ oluşturulması için verilen bir öneridir.

Öneri,

Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun kurulmasıyla yaşama geçirilmiştir.

1957'de Roma Antlaşması ile Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, Avrupa Ekonomik Topluluğu'na dönüşmüştür.

1992'de Maastricht Antlaşması ile de Avrupa Birliği adını almıştır.

1957 Eisenhower Doktrini

ABD Başbakanı Eisenhower'ın 1957'de kongreye gönderdiği ve bağımsızlığını korumak için ekonomik kalkınma çabası içine giren Orta Doğu ülkelerine ekonomik ve askerî yardımı öngören doktrinidir.

ABD ve SSCB'nin Orta Doğu'da ilk defa karşı karşıya gelmesi Eisenhower Doktrini ile olmuştur.

⇒ Türkiye bu doktrinden yardım almıştır.

Doktrine Tepki Gösteren Ülkeler:

Eisenhower Doktrinini Kabul Eden İLK ÜLKE

Batı Bloku'ndan Ayrılıklar

Batı Bloğunda ilk farklı tutum sergileyen devlet Fransa oldu.

Fransa, NATO'nun askerî kanadından çekilmiş politik kanadıyla ilgilenmiştir. Bu nedenle NATO'nun merkezi Paris'ten Brüksel'e taşınmıştır.

Doğu Bloku

(Komünist Blok) Çin-SSCB

SSCB, yayılmacı bir dış politika izledi. Dış politikaya doktrin ve ideoloji unsurlarını dahil etti.

Dış politikasını kendi rejimini dünyaya yaymak esası üzerine kurdu.

SSCB, II. Dünya Savaşı'nda işgal ettiği topraklardan çekilirken komünist partiler aracılığı ile kontrolü elinde tuttu. Doğu ve Orta Avrupa ülkelerinin Sovyet güçlerini kurtarıcı

olarak görmeleri Sovyetler Birliği'nin işini kolaylaştırdı.

Yalta Konferansı'nda belirtilen "Bu ülkelerde serbest demokratik seçimler gerçekleşinceye kadar geçici hükumetler kurulabilir." hükmü Sovyet Rusya tarafından fırsat olarak değerlendirildi. Zamanla muhalefet partileri tasfiye edilerek "Komünist Parti" hakimiyeti sağlandı. Bu ülkelerde güvenlik, mahkemeler ve kitle iletişim araçları SSCB tarafından kontrol edildi.

SSCB'nin Komünist Partiler aracılığı ile Doğu Avrupa'da egemenlik kurması ve yayılmacı eğilimlerini sürdürmesi üzerine Yugoslavya ve Arnavutluk'ta komünist rejimler SSCB etkisinin dışında gerçekleşti.

Cominform

ABD'nin Avrupa ülkeleri üzerinde etkili olmaya başlaması SSCB'yi endişeye sevk etti.

Uydu ülkelerle Moskova arasındaki bağları güçlendirmek için Polonya'da toplanan Komünist Parti liderleri 5 Ekim 1947'de Cominform'un kurulduğunu ilan ettiler.

NOT Cominform'dan çıkarılan ilk ülke Yugoslavya olmuştur.

Comecon

Sovyet Rusya da ABD'nin bu planlarına karşı 25 Ocak 1949'da.

Bulgaristan
Çekoslovakya
Macaristan
Polonya ve
Romanya ile (Ekonomik Yardımlaşma Konseyi) Comecon'u kurduğunu açıkladı.

Cominform

ABD'nin Marshall Planı'na karşıdır.

Sovyetler — Macaristan
Yugoslavya — Çekoslovakya
Polonya — Fransa
Romanya
Bulgaristan

Varşova Paktı: Bu pakt

Sovyetler Birliği — Bulgaristan
Çekoslovakya — Polonya
Macaristan — Arnavutluk
Doğu Almanya ve Romanya arasında

14 Mayıs 1955 tarihinde Varşova'da imzalandı. Varşova Paktı'nın amacı bir NATO saldırısına karşı Doğu Avrupa ülkelerini korumak olarak belirlenmişti. Bunu yapabilmek için Sovyetler Birliği askerleri Doğu Avrupa devletlerinin topraklarına yerleştirildi. Bu askerî birlikler bulunduğu ülkelerde, Sovyetler Birliği kontrolünün artmasını sağladı.

SSCB - Çin İlişkileri

Çin'de komünist rejimin kurulması iç savaş sonrasında gerçekleşti.

ABD'nin desteklediği milliyetçiler, Sovyetlerden destek alan komünistlere yenildi.

Mao, 1 Temmuz 1949'da Çin Halk Cumhuriyeti'ni kurdu.

Çin, BM'den ÇIKARILDI.

Önceleri Sovyetler Birliği'ne güdümlü bir politika izledi.

1953'te bu dostluk zirveye ulaştı.

Çin, zamanla SSCB'den bağımsız hareket etmeye başladı. Mao yönetimi artık SSCB nin tanımladığı komünizmi değil, kendilerine özgü bir komünizmi etkin kıldı.

Çin, kendi ideolojisine uygun bir dış politika izleyerek çıkarlarını korumaya çalıştı.

1965-1966 Kültür İhtilali sonrasında ABD ile ilişkilerini düzeltti.

(Büyük Proleter Kültür Devrimi)

1972'de BM'ye tekrar üye oldu!

Bu gelişmeler Doğu Bloku'nun güç kaybetmesi anlamına geliyordu.

ÇİN 1951'de ABD'ye karşı Kore Savaşı'na girdi.

1956'da Süveyş Krizi'nde Batılı devletlere karşı Mısır'ı destekledi.

1959'da güç çatışması nedeniyle Hindistan ile ilişkileri bozuldu.

Keşmir Sorunu'nda, Hindistan'a karşı Pakistan'ı destekledi.

Vietnam Savaşı'nda ABD'ye karşı komünist Kuzey Vietnamlıları destekledi.

SSCB'nin Diğer Devletlerle İlişkileri

Stalin'in ölümünden sonra Doğu Bloku'nda başlayan ayaklanmalar SSCB tarafından bir bir bastırıldı.

Macarlar İmre Nagi önderliğinde Varşova Paktı'ndan ayrılmak istediler. Macar milliyetçilerine karşı Budapeşte'yi işgal eden SSCB, Macaristan'a tekrar hakim oldu.

Çekoslovakya, Komünist Parti'yi liberalleştirip Sovyet modelinden koparak "insan çehreli bir sosyalizm" geliştirmek istedi.

Çekoslovakya'da başlayan "insancıl Komünizm" hareketi sosyalizm ve demokrasi anlayışını birleştirmeyi amaçlıyordu.

Prag Baharı denilen bu gelişme kanlı bir şekilde Varşova Paktı üyeleri tarafından bastırıldı.

SSCB'nin bu tutumları Sovyet modeli imajını sarstı.

Bir süre sonra Yugoslavya, SSCB'nin tam denetimi altına girmek istemedi. Yugoslavya, Doğu Bloku tarafından tehdit edildiği için Balkan Paktı'na girdi.

Balkan Paktı

Türkiye - Yunanistan - Yugoslavya arasında Ankara'da imzalanan dostluk ve iş birliği anlaşmasıdır.

Üye devletler arasında ortak savunma iş birliğini öngörmesi bakımından I. Balkan Paktı'ndan ayrılır.

MEB Bilgisi

Komünist rejim altında toplanan ülkeler, 1947 yılından itibaren Moskova'dan yönetilen bir blog haline gelmiştir. Churchill bir konuşmasında Baltık'taki Stettin'den Adriyatik'teki Trieste'ye kadar demir bir perdenin çekilmesinden bahsetmiştir. Bundan sonra "Demir Perde" tabiri Rusya tarafından yönetilen bu bloku adlandırmak için sıkça kullanılmıştır.

KÜBA

Uzun yıllar diktatörlerin yönetiminde kaldı.

Fidel Castro, Batista diktatörlüğüne karşı giriştiği mücadeleyi kazandı.

Fidel Castro, 1959'da başbakan oldu. ABD'nin Castro'ya karşı uyguladığı politika SSCB'ye yakınlaşmasına neden oldu.

Sonuç olarak Fidel Castro, sosyalist bir yönetim için kolları sıvadı. Ülkedeki tüm özel işletmeler kamulaştırıldı.

ABD'nin desteklediği Kübalıların başlattıkları Domuzlar Körfezi Çıkartması'nda başarısız olunca Castro "Havana Bildirisi" ile ilk kez Küba'nın sosyalist politikalar izleyeceğini dünyaya duyurdu. (1961)

Castro 2008'e kadar yönetimde kaldı.

YUNANİSTAN

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Yunanistan'da iç savaş çıktı. Savaşta;

Almanlara karşı mücadeleler veren Ulusal Kurtuluş Ordusu (ELAS) ile Hür Demokratik Yunan Ordusu (EDES) arasında yaşanan iç savaştır.

ELAS SSCB ve Yugoslavya'dan destek alıyordu.

EDES ABD'den destek alıyordu.

- ABD'nin ağırlığını koyması
- ELAS'ın Doğu Bloku'ndan yardım alamaması

çatışmaların son bulmasına neden olmuştur. 1950

ABD Yunanistan'ın da Doğu Bloku'na dahil olmasını engellemiştir.

Filistin Sorununun Çıkışı ve Arap-İsrail Çatışması

Siyonizm

Siyonizmin kurucu babası olan Theodore Herzl'e göre, Yahudi devletinin toprakları Mısır Nehri'nden Fırat Nehri'ne kadar uzanmaktadır.

Yahudilerin Filistin'de ana vatana sahip olma faaliyetleri 1880'lerde Rusya'daki Yahudi aleyhtarlığı karşısında Rusya yahudilerinin Filistin'e göç etmek zorunda kalmaları ile başlamış ve Theodor Herzl'in 1896'da yayımladığı "Yahudi Devleti" adlı eseriyle hızlanmıştır.

İngiltere, I. Dünya Savaşı'ndan sonra Filistin'de bir sivil manda yönetimi kurmuştur.

ayrıntı Filistin'e yapılan göçleri Haganah adlı gizli bir teşkilat organize etmiştir.

. . . . . .

Dünya Savaşı yıllarında Hitler'in zulmünden dolayı dünya kamuoyunun desteğini kazanan Yahudiler, Filistin'de bir devlet kurmak amacıyla çalışmalarını artırdı.

Bölge ülkeleri
Suudi Arabistan
Mısır
Suriye
Irak
Ürdün
Lübnan
Yemen

duruma engel olmak için 1945'te "Arap Birliği"ni kurdu.

Yahudi-Arap mücadelelerinin artması üzerine İngiltere, 2 Nisan 1947 tarihinde Filistin konusunu BM'ye devrederek soruna uluslara-

rası bir boyut kazandırdı. Birleşmiş Milletler çatısı altında oluşturulan Filistin Özel Komitesi'nin hazırladığı "Çoğunluk Planı" 27 Kasım 1947'de genel kurulda kabul edildi. Filistin'i taksim eden plan Arap ülkelerinde tepkiyle karşılandı.

★ İngiltere Nisan 1948'de Filistin'deki kuvvetlerini çekmeye başladı.

14 Mayıs 1948'de Yahudi Milli Konseyi Bşk. David Ben Gurion İsrail Devleti'nin kurulduğunu ilan etti.

İsrail'i tanıyan ilk devlet ABD

ilk Arap devleti Mısır

ABD ve SSCB'nin İsrail'i tanıması üzerine Filistin halkı bu olaya El Nakba anlamına gelen "Felaket Günü" demiştir.

Kudüs'ü başkent olarak gören bu devlet kurulduğu dönemden bu yana Filistin ile çatışma halindedir.

MEB Bilgisi: Bağımsızlık ilanından tam on bir dakika sonra ABD, İsrail geçici hükumetini tanıdığını açıklamıştır. Bir gün sonra Guatemala, 18 Mayıs'ta da SSCB İsrail'i tanımıştır.

1948 Arap-İsrail Savaşı

İsrail Devleti'nin resmen kurulmasından sonra

- Mısır
- Suriye
- Irak
- Lübnan ve
- Ürdün

orduları İsrail'e saldırıya geçti. Böylece 1948 Arap-İsrail savaşı başlamış oldu. Başta ABD olmak üzere Avrupa ülkeleri tarafından desteklenen İsrail, kısa sürede Araplara

karşı askerî üstünlük sağladı.

Asya ve Uzak Doğu

1. Kore Savaşı

38. Enlem, Kuzey ve Güney olarak Kore'yi ikiye böldü. (SSCB-ABD paylaşımı)

Kuzey Kore Halk Cumhuriyeti
Güney Kore Cumhuriyeti
kuruldu.

SSCB ve Çin kontrolündeki Kuzey Kore, Güney Kore'ye saldırdı.

Bunun üzerine ABD, Birleşmiş Milletler Antlaşması gereğince Güney Kore'nin yardımına gönderilmek üzere birçok milletten meydana gelen bir kuvvet oluşturulmasını sağladı ve bu birliğin komutanlığına ABD'li general Mc Arthur getirildi.

Tuğgeneral Tahsin Yazıcı komutasında Türkiye de ABD'nin yanında savaşa katıldı.

Türkiye,
ABD'den sonra en fazla
asker gönderen ikinci ülke
olmuştur.

DİKKAT: Bu durum Türkiye'nin 1952'de NATO'ya alınmasını sağlamıştır.

Türkiye özellikle Kunuri Muharebeleri'nde büyük başarılar elde etmiştir.

Türk tugayının
kod adı
Şimal Yıldızı'dır.

detay bilgi

Kore Savaşı sırasında Kore'de görevli Türk askerlerinin memleketlerinden haber alabilmesini sağlamak amacıyla Türkçe "Kutup Yıldızı" adlı bir gazete çıkarılmıştır.

Stalin'in ölmesiyle Sovyetler mütarekeye razı oldu. 1953'te "Panmunjom Mütarekesi" imzalanmıştır.

NOT Kuzey Kore ile Güney Kore liderleri ilk defa 2018'de bir araya gelmiştir.

2. SEATO (Manilla) Paktı - 1954

SEATO Ülkeleri

ABD

Birleşik Krallık

Fransa

Avustralya

Yeni Zelanda

Pakistan

Filipinler

Tayland

ABD'nin Güneydoğu Asya'yı korumak için attığı ilk adım bağımsızlıklarını kazanmış bulunan Tayland, Laos, Kamboçya ve Güney Vietnam'a askeri ve ekonomik yardımlarını arttırmak oldu.

İkinci adım ise SEATO adı verilen Güneydoğu Asya Antlaşması Teşkilatı'nın kurulmasıdır.

- ABD'nin Kuzey Kore ve Kuzey Vietnam'da güçlenen komünistlere karşı kurduğu teşkilattır.
- ABD'nin Uzak Doğu'daki etkinliğini artırmak amacıyla kurulmuştur.

ABD, SSCB ve Çin'i çember içine almıştır.

3. ASEAN (Güneydoğu Asya Milletleri Birliği) - 1967

Filipinler

Malezya

Tayland

Endonezya ve

Singapur tarafından kuruldu.

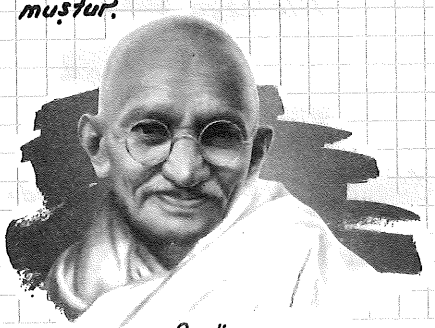
Üye ülkelerin kendi aralarındaki sorunların çözümünde büyük güçlerin müdahalesini dengelemek; ticari, siyasi ve ekonomik alanlarda iş birliği sağlamak amacıyla kurulan bir teşkilattır.

4. Hindistan

1763'ten beri İngiliz sömürgesi olan Hindistan'da, 1917 itibariyle Mahatma Gandhi ile milliyetçilik faaliyetleri başladı.

Gandi,

İngilizlerin Hindistan'dan aldığı tuz vergisine karşı yaptığı 400 km'lik Tuz Yürüyüşü ile İngiltere'ye karşı başkaldırılmasında etkili olmuştur.

Gandi

Gandhi, resmî olarak "Ulusun Babası" ilan edilmiştir ve doğum günü olan 2 Ekim millî tatil olarak kutlanmaktadır.

Birleşmiş Milletler 2007'de 2 Ekim gününü, "Dünya Şiddete Hayır Günü" ilan etmiştir.

1935'te yeni bir anayasa hazırlandı. Hintli yöneticiler devlet yönetiminde yer almaya başladılar.

---

23 Mart 1940'ta Lahor'da toplanan Müslümanlar Hindistan'dan ayrı bir Pakistan devletinin kurulmasını kararlaştırdılar.

Pakistan'ın kuruluş süreci lideri Muhammed Ali Cinnah'tır.

1947'de, Pakistan, bağımsızlığını kazanmıştır.

• Hindistan, 1947'de bağımsızlığını kazanmıştır.

• Hindistan'ın ilk başbakanı Nehru'dur.

• Hindistan, bağımsız olduktan sonra Bağlantısızlar Hareketi'nin kurucularından olmuştur.

1965 Keşmir Sorunu

Hindistan Pakistan arası çatışmalar yaşanmıştır. Bu süreçte

Pakistan Çin ile

Hindistan SSCB ile ittifak kurmuştur.

Hindu bölgesi ile Müslüman bölgesi arasında "Nüfus mübadelesi" yaşanmıştır. Kuzeydoğu Hindistan'da bulunan Müslüman bölge 1971'e kadar Pakistan'a bağlı kalmış; bu tarihten sonra Bangladeş adıyla bağımsız devlet olmuştur.

Pakistan, 1947'de İngilizlerin çekilmesinden itibaren dominyon olarak kaldı.

Hindistan ve Pakistan'daki İngiltere'ye karşı yaşanan bağımsızlık mücadelesi, Uzak Doğu halklarının Fransa ve Hollanda sömürgelerinden kurtulmalarında etkili olmuştur.

5. Afrika'daki Gelişmeler

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Afrika ülkeleri bir bir bağımsızlıklarını kazandılar.

ancak...

ekonomik olarak dünyanın en fakir coğrafyası oldular.

Bunun nedeni batılı ülkelerin Afrika coğrafyasına haksız ve acımasız müdahalesidir.

Tunus'ta Fransızlara karşı bağımsızlık mücadelesi Habib Burgiba önderliğinde başlamış ve 1956'da başarılı olmuştur.

1830 tarihinde Fransa tarafından işgal edilen Cezayir 1871'de Muhammed El Mukrani önderliğinde isyan etmiş; bu isyan kanlı bir şekilde bastırılmıştır.

Abdulhamid Bin Badis tarafından Müslüman Alimler Cemiyeti kuruldu ve bu cemiyetin sloganı "Dinimiz İslam, Dilimiz Arapça, vatanımız Cezayir." oldu.

1945'te Cezayir halkı gösteri yapınca Fransa burada Setif Katliamı'nı gerçekleştirdi ve bu katliamda 40 bin kişi hayatını kaybetti.

Setif Katliamı sonrası Cemile Buhayra önemli isimlerden biri oldu.

Cezayir'de uzun süren ayaklanmalar, Fransa'da iktidara gelen De Gaulle'ün 1962'de Evian Sözleşmesi'ni imzalaması ile son buldu ve Cezayir bağımsızlığını elde etti.

Madiba

lakabıyla anılan Nelson Mandela Güney Afrika'da seçimle iktidara gelen ilk siyasî devlet başkanı olmuştur.

OAU

Otuz iki bağımsız Afrika ülkesi 1963'te "Afrika Birliği Teşkilatı"nı kurdular.

Bağlantısızlar Hareketi

(Barış içinde birarada yaşama)

II. Dünya Savaşı'ndan sonra başlayan bağımsızlık hareketleri (daha çok İngiltere ve Fransa'ya karşı) yeni bir gücün ortaya çıkmasına neden oldu.

Bu güç kendisini "Doğu ve Batı Bloku'nun dışında" olarak tanımlamıştır.

Bağlantısızların İlk Kurucuları

Avrupa Temsilcisi

Yugoslavya

TİTO

Asya Temsilcisi

Hindistan

NEHRU

Afrika

Mısır

ABDÜL NASIR

Bandung Konferansı: Dayanışma düşüncesi oluşturdu.

Belgrad Konferansı: Hareketin ilk teşkilat yapısı oluştu.

✓ Tito ve Nasır'ın da olduğu Belgrad Konferansı'na yirmi beş bağlantısız ülke katıldı.

DİKKAT

1964_1970'de ikinci ve üçüncü toplantıları yapıldı. Bu devletler daha sonra "Üçüncü Dünya" olarak adlandırıldı.

Soğuk Savaş Dönemindeki Diğer Gelişmeler

1. Savaş yıllarında erkeklerin çoğunlukla cephede olması birçok alanda kadınların aktif olarak yer almasına neden oldu. Pek çok "kadın hareketi" görüldü.

2. İlk kez II. Dünya Savaşı'nda kullanılan bilgisayar, bu dönemde günlük hayatın içine girmeye başladı.

Amerikalı bilim adamları ENIAC adlı ilk bilgisayarı yaptılar.

3. İlk uydu Sputnik I, SSCB tarafından uzaya gönderildi.

Rock and Roll müzik akımı ortaya çıktı. elvis Presley

4. 1959'da SSCB, Luna 2 adlı ilk insansız uyduyu Ay'a göndermiştir.

5. James Watson, biyoloji alanında DNA'nın kimyasal yapısını çözdü.

6. Paris için kullanılan "Sanatta Batı'nın Başkenti" unvanı New York için kullanıldı.

7. 1953'te ilk renkli tv yayın hayatına girdi.

8. Çocuk felci aşısı geliştirildi. (1954)

9. Video kayıt aleti geliştirildi. (1956)

10. Lazer icat edildi. (1960)

11. 1948 Londra Olimpiyatları'na Almanya ve Japonya savaş suçluları sayılmaları nedeniyle davet edilmedi.

12. 1951'de Akdeniz Oyunları ilk kez Mısır'ın İskenderiye şehrinde düzenlendi.

13. 1955-56 yılında UEFA ilk kez Şampiyon Kulüpler Kupası (Şampiyonlar Liği) düzenledi.

)Bu kupanın ilk sahibi Real Madrid(

Soğuk Savaş Yıllarında Türkiye

Türkiye'nin Batı'ya yönelik stratejik politikasının iki önemli nedeni vardır:

→ İlki, Sovyet tehlikesine karşı yetersiz askerî hareket gücünü telafi etmek ve güçlü bir askerî ittifakın içinde yer alarak güvenliğini sağlamaktı.

→ Diğeri ise iç ve dış politikadaki tıkanıklığı açmak, ülkedeki ekonomik canlılığı sağlayabilmek için Batı Avrupa'da oluşturulan ekonomik ve siyasi ortaklık örgütünün içinde yer almaktı.

Soğuk Savaş Dönemi'nde Türkiye, bir yandan Rusya'dan gelebilecek bir tehlikeye karşı kendisini güvence altına almak öte yandan da uluslararası arenada tek kalma politikasını sürdürmek yerine, ABD ve Batı Bloku'na yaklaşma stratejisi içerisinde olmuştur.

a) Avrupa Konseyi'ne Üyelik

- Avrupa'nın Sovyetler Birliği tehdidi altına girmesiyle Avrupa devletleri bir konsey oluşturdular. (5 Mayıs 1949)
- Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin ilk toplantısı 6 Ağustos 1949'da Strazburg'ta yapıldı.
- Strazburg'tan dönen dönemin Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak: "Avrupa Birliği'nin başlangıcı, ümidin fevkinde cesaret verici olmuştur." sözleri ile değerlendirdi.

Türkiye, 8 Ağustos 1949'da Avrupa Konseyi'ne üye olmuştur.

b) Truman Doktrini ve Marshall Planı'ndan Faydalanma

ABD Başkanı Truman'ın dünyanın iki politik sistem arasında

bölündüğünü ve Amerika'nın askerî, siyasi ve ekonomik olarak Türkiye'yi ve Yunanistan'ı desteklemesi gerektiğini ifade etmesiyle "Yunanistan ve Türkiye'ye Yardım Kanunu Tasarısı" 22 Mayıs 1947'de onaylanarak yürürlüğe girdi.

II. Dünya Savaşı sonrası Sovyet tehdidine karşı olarak dünya barışına yönelik Truman Doktrini doğdu.

Truman Doktrini'nin yasalaşmasından sonra 23 Mayıs 1947 tarihinde General Lunsford Oliver başkanlığındaki bir Amerikan inceleme kurulu Ankara'ya geldi. Bu heyetin incelemelerinden sonra Türkiye yardımdan faydalandı.

ÖNEMLİ

Truman Doktrini'ne kadar Filistin Sorunu'nda Arap devletlerini destekleyen bir politika izleyen Türkiye İsrail'i tanıyan ilk Müslüman ülke olmuştur.

Ayrıca Türkiye, 1949 Ocak ayında toplanan ilk Asya Siyasal Konferansı'na katılmayarak Asya-Afrika hareketi ile bağlarını koparmıştır.

c) NATO'ya Üyelik

Türkiye, kurulduğu andan itibaren NATO'ya üye olmaya çalıştı. Ancak, özellikle SSCB'nin böyle bir üyeliğe şiddetle karşı çıkacağı düşüncesi İngiltere ve bazı Avrupa devletlerine geri adım attırdı.

1950'nin yaz aylarında başlayan Kore Savaşı, NATO için Türkiye açısından fırsat oldu. Türkiye, BM'nin destek çağrısına olumlu cevap verdi.

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk kez yurt dışına asker yolladı.

15 eylül 1951'de Ottowa'da toplanan NATO bakanlar konseyi, Türkiye ve Yunanistan'ı NATO'ya kabul etme kararı aldı.

TBMM, 18 Şubat 1952'de Kuzey Atlantik Protokolü'nü kabul etti.

MEB Bilgisi: NATO nun amacı ilk genel sekreteri Lord Ismay tarafından "Avrupa'nın savunmasında ABD'yi içeride SSCB'yi dışarıda Almanya'yı ise aşağıda tutmak" olarak belirlenmiştir.

ABD Başkanı Truman ise Marshall Planı ve NATO'yu "bir elmanın iki yarısı" olarak ifade etmiştir.

Balkan Paktı:

Türkiye

Yunanistan

Yugoslavya

arasında imzalanan "Dostluk ve İş Birliği Antlaşması" olarak kuruldu.

Türkiye'nin NATO'ya üye olmasını tepkiyle karşılayan Bulgaristan, SSCB yanlısı bir politika izliyordu. Pakta katılmadı.

Yugoslavya'nın SSCB ile tekrar yakınlaşması nedeniyle pakt gücünü kaybetti.

Kıbrıs Meselesi nedeniyle Türk Yunan ilişkilerinin bozulması da pakta güç kaybettirdi.

Yugoslavya'nın SSCB'ye yakınlaşması Stalin'in ölümüyle ilgilidir.

Bağdat Paktı:

Bağdat Paktı, NATO'ya giren Türkiye'nin Orta Doğu'nun savunulmasında üzerine düşen görevi yapması ile ilgili bir oluşumdur.

Temeli Türkiye ile Irak arasında atılmıştır. Daha sonra İngiltere, İran ve Pakistan da katılmıştır.

Pakta Tepki Gösteren

- Arap birliğini kurmak isteyen Arap ülkeleri ve
- Bu birliği yanına çekmek isteyen SSCB.

CENTO

Irak'ta krallık yönetiminin yıkılmasından sonra yeni yönetim Sovyetler Birliği ile ilişkilerini geliştirdi. Paktdan çekildi.

ABD, paktın devamından yana olduğu için Paktın merkezi Ankara'ya alındı ve adı CENTO olarak değiştirildi.

Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş ve Demokrat Parti'nin Kurulması

II. Dünya Savaşı'ndan sonra uluslararası ortam demokrasi için uygun hale geldi.

Mecliste Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu Tasarısı'nın maddeleri ile muhalefet ortaya çıktı. 1945 yılı Bütçe Kanunu Tasarısı üzerindeki görüşmelerde bu muhalif hareket daha belirginleşti.

21 Nisan 1946 ara seçimlerinde adayların parti merkezince tespit edilmeyeceği belirtildi.

10 Mayıs 1946 tarihinde yapılan CHP Olağanüstü Kurultayı'nda Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün "Değişmez Genel Başkanlık" ve "Millî Şef" unvanları kaldırıldı.

Tek parti sisteminde hükumeti denetlemek amacı ile oluşturulmuş olan "Müstakil Grup" kaldırıldı.

Programın dernek kurulmasını yasaklayan maddesi kaldırıldı.

Millî Kalkınma Partisi

Çok partili rejimdeki ilk muhalefet partisi 18 Temmuz 1945'te kuruldu.

Kurucusu Nuri Demirağ'dır.

Nuri Demirağ

✓ İlk Türk sigara kağıdını üretmiş

✓ Ankara'nın doğusuna ilk demir yolunu yapmış

✓ Seri üretim olarak ilk Türk uçağını ve

✓ İlk yerli paraşütü yapmıştır.

Fiilî olarak çok partili hayata geçişi başlatan partidir.

Parti, 1946'da ve daha sonra katıldığı seçimlerde başarı sağlayamadı. 1958'de feshedilmiş sayıldı.

Demokrat Parti

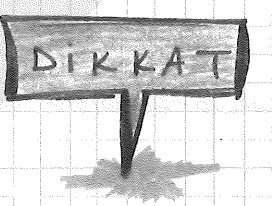
Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan ilk muhalefet partisidir.

CHP milletvekilleri "Dörtlü Takrir" önergesini imzaladılar.

Celal Bayar
Adnan Menderes
Fuat Köprülü
Refik Koraltan

Celal Bayar, partinin kurucu başkanıdır.

MEB Bilgisi: "Demokrat" halk arasında "Demikrat" olarak telaffuz edilmiş ve parti tarafından "Demirkırat" olarak kullanılmıştır. Demokrat Parti'nin halk dilindeki adı "Demirkırat"tır.

Bu dönemde Turancılık akımı güçlenmiş ve bunun sonucunda birçok kişi Turancılık Davası ile yargılanmıştır.

1946 Seçimleri

5 Haziran 1946 tarihinde meclisten geçirilen yeni Seçim Kanunu'na göre tek dereceli seçim sistemi ve seçimin bir gün içinde yapılması esasları getirildi.

Seçmen olmak için:

Türk olmak

22 yaşını bitirmiş olmak

Kamu hizmetinden yasaklı olmamak

Kısıtlı olmamak

Yabancı bir devletin resmi hizmetinde bulunmamak şartları belirlendi.

Kanunla

açık oy-gizli tasnif ve sayımdan sonra oyların yakılması esası getirilmişti.

Cumhuriyet tarihinin ilk erkan ve ilk çok partili genel seçimleri oldu.

İLK tek dereceli seçimler oldu.

MEB Bilgisi:

1946 seçimlerinden sonra ilk defa çok adaylı cumhurbaşkanlığı seçimi yapıldı. 16 Ağustos 1946 tarihinde meclis te yapılan bu seçimde DP adayı Mareşal Fevzi Çakmak idi.

Meclis başkanlığı seçimini de CHP milletvekili Kazım Karabekir kazandı.

Yeni hükumeti kurmak için İstanbul milletvekili Recep Peker görevlendirildi.

1946-1950 Yılları Arasında Görev Yapan Hükumetler

Recep Peker Hükumeti

Hasan Saka Hükumeti

Şemsettin Günaltay Hükumeti

Tekke ve zaviyeleri kapatan kanun değiştirilerek 19 Nisan 1950 günü devlet töreni ile Kanuni Sultan Süleyman'ın türbesi açıldı.

Demokrat Parti'den ayrılan Fevzi Çakmak, Hikmet Bayur gibi isimler Millet Partisi'ni kurmuştur.

1950'ler Türkiyesi'nde Meydana Gelen Siyasî, Sosyal ve Ekonomik Gelişmeler

a) Siyasi Gelişmeler

- 14 Mayıs 1950'de ilk defa gizli oy, açık tasnif usulü ile bir genel seçim yapıldı.
- 1950 seçimlerinde Demokrat Parti %55 oy oranı ile birinci parti oldu.

BEYAZ DEVRİM

1950 genel seçimleri sonunda ilk kez seçimle bir iktidarın yerine başka bir iktidarın olaysız olarak geçmesi Türk demokrasi tarihi açısından önemli bir başlangıç olmuştur.

DİPNOT

Halk yığınlarına işaret eden
"kasketliler"
deyimi siyasal edebiyatımıza ilk olarak 1950 seçimlerinden sonra girdi.

Demokrat Parti, 3 seçim kazandı ve aralıksız 10 yıl iktidarda kaldı.

Bilelim

1950 genel seçimlerinden sonra DP Başkanı Celal Bayar, Türkiye Cumhuriyeti'nin üçüncü cumhurbaşkanı oldu ve yeni hükumeti kurmak için Adnan Menderes'i görevlendirdi. Refik Koraltan meclis başkanı seçilirken Fuat Köprülü de dış

işleri bakanı oldu.

→ DP, 16 Haziran 1950'de "Arapça Ezan Yasağı"nı kaldırdı.

→ Devlet Radyosu'ndan Kur'an-ı Kerim yayını başladı.

→ Türk parasında görevde yer alan cumhurbaşkanı yerine Atatürk'ün portresinin yer alması prensibi kabul edildi.

→ Cumhurbaşkanı Celal Bayar cumhurbaşkanı resimlerinin devlet dairelerine asılması ile ilgili kararname çıkardı.

→ Anıtkabir inşaatının bir an önce bitirilmesi için çaba gösterilirken diğer taraftan da "Atatürk Aleyhinde İşlenen Suçlar Hakkında Kanun" tasarısı 31 Temmuz 1951 tarihinde mecliste kabul edildi.

· Menderes hükumetinin uyguladığı sosyal politikalar Demokrat Parti'nin 1954'te %58 oy almasını sağladı.

· 1954 seçimlerinde muhalif CMP nin seçimi kazandığı Kırşehir ili ilçe haline getirildi.

Malatya'ya bağlı olan Adıyaman Kocaeli'ye bağlı olan Sakarya ilçeleri il oldu.

b) Ekonomik Gelişmeler:

1947'de başlayan Marshall Yardımları bu dönemde arttı.

Liberal bir ekonomi modeli benimsendi.

DİKKAT

Liberal ekonominin İLK adımları "7 Eylül 1947" kararlarıdır.

1950'lerde ise hızlandı...

Demokrat Parti'nin "Altın Yılları" olarak tâbir edilen 1950-54 döneminde ithalat ve ihracat arttı.

Tarım hızla gelişti.

Sanayi üretimi arttı.

DİKKAT

Türkiye'de yaşanmaya başlayan ekonomik rahatlıkta Marshall Planı çerçevesinde yapılan Amerikan yardımları etkili oldu.

Marshall yardımıyla sağlanan traktörler krediyle çiftçilere dağıtıldı.

1956'da genç mühendis Necmettin Erbakan'ın girişimiyle Türkiye'nin İLK yerli motorunu üretmeyi amaçlayan Gümüş Motor, 1960'da dönemin Maliye Bakanı Hasan Polatkan tarafından açıldı.

1958'de dış borca duyulan ihtiyaç nedeniyle IMF'den borç alındı.

c) Sosyokültürel Gelişmeler:

Tarımdaki hızlı makineleşme köyden kente göçü arttırdı.

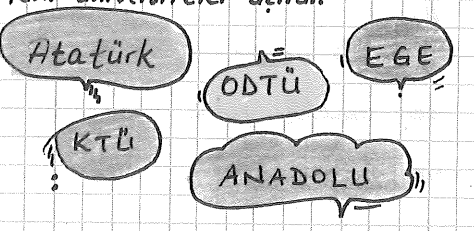
DP döneminde Marshall Yardımı çerçevesinde uygulanması istenen plan doğrultusunda demir yolu yapımı bir kenara bırakılarak kara yolu merkezli ulaşım politikası benimsenmişti.

1950 yılına kadar bir devlet politikası olan hümanizm Demokrat Parti Dönemi kültür politikalarında terk edildi.

Halkevleri ve Köy Enstitüleri kapatıldı.

Üniversite profesörlerine siyaset yasağı olarak algılanan Üniversiteler Kanunu ve Vicdan Özgürlüğünü Koruma Kanunu çıkarıldı.

Yeni üniversiteler açıldı.

İlk renkli Türk filmi olan Halıcı Kız gösterime girmiştir.

Türkiye'de ilk televizyon yayını İstanbul Teknik Üniversitesi'nde başlamıştır.

MEB Bilgisi: Orhan Veli ve arkadaşlarının kurduğu Garip Akımı, I. Dünya Savaşı Dönemi'nde şekillenmiştir.

O dönemin sıkıntılarını yaşamak istemeyen Garipçiler, eserlerinde bütün kalıpları alt üst eden bir özgürlüğü tercih etmişlerdir.

Yumuşama Dönemi

Gerek Küba Bunalımı gerekse iki büyükler arası nükleer denklik yumuşama sürecini hızlandırarak nükleer savaş riskini ortadan kaldırmak için uzlaşma çabalarına ivme kazandırdı.

Bunların dışında iki büyüklerin ılımlı tutumunun siyasi ve ekonomik nedenleri vardı.

ABD Başkanı J. Kennedy ile SSCB Başkanı N. Kruşçev bir araya gelerek Yumuşama Dönemi'ni başlattılar. (1961)

Doğu ve Batı Bloku arasındaki ilk ilişkiler "Berlin Buhranı" sonrasında Cenevre'de başladı.

SALT-I Antlaşması: Stratejik silahların sınırlandırılması görüşmeleri ABD Başkanı Richard Nixon ile SSCB lideri Leonid Brejnev arasında 26 Mayıs 1972'de SALT I Antlaşması imzalanması ile sonuçlandı.

Sorunların barışçıl yollarla çözülmesi süreci başladı.

SALT-II Antlaşması: 1979 yılında ABD başkanı Carter ile SSCB Komünist Parti genel sekreteri Brejnev arasında Viyana'da imzalanmıştır. Bu antlaşma ile uzun menzilli nükleer silahlar sınırlandırılmıştır.

Sonuç: SSCB'nin Afganistan'ı işgali nedeniyle ABD tarafından onaylanmadı.

Ping-Pong Diplomasisi: Çin ile ABD arasında ilk temaslar başladı.

AGİK / AGİT ve Helsinki Konferansı

SALT-I Antlaşması bu süreci başlattı Doğu Bloku ülkeleri Avrupa ile olan ilişkilerini düzeltmek istediler. Avrupa ülkeleri arasında güvenlik ve iş birliğini güçlendirmek amacıyla Finlandiya'nın başkenti Helsinki'de Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Konferansı (AGİK) toplandı.

Helsinki Sonuç Belgesi 35 ülke tarafından imzalanmıştır.

Bu anlaşma Avrupa devletleri arasında

- EKONOMİ
- Çevre
- Bilim ve Teknoloji

gibi alanlarda iş birliği olanağı tanıyordu.

Konferansa katılan devletler, birbirlerinin sınırlarını dokunulmaz sayarlar.
Her devletin toprak bütünlüğü ve siyasi özgürlükleri de dahil olmak üzere karşılıklı olarak birbirlerinin tüm egemenlik haklarına saygı gösterirler.

SSCB'nin imzaladığı bu anlaşma yumuşamanın doruk noktası olup Avrupa'daki milletlerarası münasebetlere yumuşaklık getirmiştir.

YUMUŞAMA DÖNEMİ ÇATIŞMALARI

U-2 olayı: 1960

ABD, Sovyetlerin askeri faaliyetlerini yakından takip etmek ve gözlemlemek için U-2 uçaklarını kullanmaya başladı. Bu uçaklar kendilerini radarlardan ve avcı uçaklardan koruyabiliyordu.
U-2 uçaklarından biri 1960 Mayısında yine istihbarat elde etmek için Türkiye üzerinden Sovyet topraklarına doğru ilerlerken motorlarındaki arıza yüzünden Sovyet sınırında radara yakalandı ve düşürüldü.
Sovyetler ise bu uçakların casus uçağı olduğunu dünya kamuoyuna bildirdi.

Küba Buhranı:

Fidel Castro'nun SSCB'ye yakınlaşmaya başlamasıyla SSCB, Küba'ya füze yerleştirmeye başladı.
3000 km menzile ulaşılabilen bu füzelerin menziline ABD topraklarının büyük çoğunluğu giriyordu.
ABD başkanı Kennedy, Kruşçev'den füzelerin hemen sökülmesini istedi.
ABD donanması Küba'yı kuşattı.
Bir nükleer savaş ihtimali dünyayı gerdi.
SSCB, bu sorunu BM Güvenlik Konseyi'ne taşıdı.

Nükleer savaş ihtimali üzerine ABD ve SSCB geri adım atmak zorunda kalmıştır.

SSCB, Türkiye'deki ABD'ye ait Jüpiter Füzeleri'nin sökülmesi karşılığında Küba'daki füzeleri sökebileceğini bildirmiştir.

ABD'nin öneriyi kabul etmesi sonucunda karşılıklı füze sökümü ile Küba Buhranı çözülmüştür.

Kırmızı telefon hattı

Sovyet Rusya ile ABD arasında, özellikle buhran dönemlerinde yanlış anlaşılmaları önlemek için "kırmızı Telefon Hattı" kurulmuştur.

Vietnam Savaşı

VIETNAM SAVAŞI:

1954 Cenevre Anlaşması ile Kuzey ve Güney Vietnam olarak bağımsız oldular.

Vietnam birleşemeyince Kuzey, Güney'i kendisine katmaya çalıştı.

Kuzey Vietnam'a ait gemiler ABD gemilerine saldırdı. ABD 1965'te savaşı başlattı.

Vietnam Savaşı, II. Dünya Savaşı sonrası insan eliyle gerçekleştirilmiş en büyük felaket olmuştur. Bu savaşta ilk defa Napalm adı verilen kimyasal silahlar kullanılmıştır.

ABD'nin 55 bine yakın askerini bu savaşta kaybetmesi ABD kamuoyunun yönetime yoğun tepki göstermesine neden oldu. Bunun üzerine yeni seçilen Başkan Nixon, Vietnam'daki ABD askerlerini geri çekti. 1973'te barış imzalandı.

Askerleri geri çektikten sonra da Nixon Doktrini'ni yayınladı.

NİXON- KISSINGER DOKTRİNİ (1968)

ABD Başkanı ve Dışişleri Bakanı tarafından geliştirilen, SSCB ile ilişkileri düzeltmeyi amaçlayan doktrindir. Bu doktrinle Amerika, bundan sonra dünyanın neresinde olursa olsun savaşlara girmeyip müttefiklere sadece ekonomik ve askerî açıdan destek olacağını duyurdu.

Kuzey (komünist) Vietnam, Güney Vietnam'ı ele geçirdi. 1976'da Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti adını aldı.

KÖŞE BİLGİ: Vietnam Savaşı sırasında ABD'de askere çağrılanlar arasında Dünya Boks Şampiyonu Muhammed Ali de vardı. Ancak Muhammed Ali: "Kuzey Vietnamlılar bana bir şey yapmadı ki onlarla savaşayım" diyerek savaşa katılmayı reddetmiştir. Bundan dolayı tüm unvanları elinden alınmıştır.

KEŞMİR SORUNU:

Hindistan ve Pakistan arasında yaşanan çoğunluğu Müslüman olan Keşmir'in Pakistan'a ait olması gerektiği politikasına ait çatışmalardır.

ABD + ÇİN → Pakistan'ın yanında

SSCB → Hindistan'ın yanında

Taşkent Deklarasyonu ile Keşmir tarafsız bölge yapıldı.

AFGANİSTAN'ın İŞGALİ: 1979

İngiltere ile Rusya 1885'te yaptıkları antlaşma ile Afganistan üzerinde denetim bölgeleri oluşturdular.

1919'da Afganlar, İngilizlere karşı başlattıkları bağımsızlık mücadelesini kazandılar. Krallık yönetimini kurdular.

1973 cumhuriyet ilan edildi. 1978'de halk, SSCB yanlısı yönetime karşı mücadele başlattı.

1979'da Afgan yönetiminin talebi üzerine Sovyet askerleri Afganistan'a girdi.

Çin ve Pakistan, sorunu BM'ye taşıdı. ABD, Afgan mücahitlerine yardıma başladı.

SSCB, 1988-1989'da Afganistan'dan çekildi.

ÖNEMLİ

SSCB'nin bu işgali üzerine ABD, SALT-II Antlaşması'nı onaylamaktan vazgeçmiş ve işgale tepki olarak ABD ve 70 ülke Moskova'da düzenlenen 1980 Yaz Olimpiyatları'na katılmamıştır.

ISAF

BM tarafından Afganistan'da güvenliğin sağlanması amacı ile oluşturulan Uluslararası Güvenlik Destek Gücüdür.

ARAP_İSRAİL SAVAŞLARI ORTA DOĞU

1948 / Arap_İsrail Savaşı:

Filistinliler mülteci durumuna düştü. Ürdün, Lübnan ve başka körfez ülkelerine sığındılar.

1956 / Mısır_İsrail Savaşı:

Mısır lideri Cemal Abdülnasır 1955 Eylülünde Akabe Körfezi'ni ablukaya aldı. Süveyş Kanalı'nı millileştirdi. Çıkarlarına ters düşen bu durum üzerine İsrail Mısır'a saldırdı.

İsrail'in bu hamlesi üzerine İngiltere ve Fransa da Süveyş'e asker çıkardı ve burayı işgal etti.

ABD ve Sovyetler Birliği'nin girişimleriyle 7 Kasım 1956'da savaş sona erdi. İsrail ise başlamış olduğu Kadeş Operasyonu sırasında Sina'yı işgal ederek topraklarını savaştan öncekinin dört misli genişletti.

Mısır ve İsrail arasında Sina Yarımadası'na BM askerleri yerleştirildi.

1967 Arap-İsrail Savaşı:

Mısır, İsrail sınırında 10 yıldır görev yapmakta olan BM Barış Gücü'nün bölgeden çekilmesini sağladı.

22 Mayıs 1967'de ise Tiran Boğazını bütün İsrail deniz trafiğine kapadı.

ABD ile Avrupa'nın desteğini arkasına alarak 5 Haziran 1967'de yeni bir Arap-İsrail Savaşı başlattı. Savaş sırasında hava gücünü iyi kullanan İsrail kısa bir süre içinde tüm cephelerde kesin bir zafer kazandı.

İsrail, Altı Gün Savaşı diye bilinen bu savaş sonunda

- Batı Şeria,
- Gazze,
- Golan Tepeleri,
- Eski Kudüs,
- Ürdün'ün batı kesimi,
- İsrail'in kuzey kısmındaki Suriye arazisi ve
- Süveyş Kanalı'na kadar Sina Yarımadası'nın tamamını ele geçirmiş oldu.

1973 Yom Kippur Savaşı:

Mısır'ın yeni lideri Enver Sedat, hem 1967 yılında İsrail'in aldığı yerleri tekrar elde etmek hem de kendisine Arap dünyasında ün ve saygınlık kazandırmak için Suriye ve Ürdün ile birlikte İsrail'e karşı yeni bir saldırı planı hazırlamaya başladı.

Yahudilerin en kutsal günü olan Yom Kippur'da (Affediliş Günü) aniden İsrail'e karşı saldırıya geçildi.

İsrail, Amerika'nın desteği ile kısa sürede aleyhine olan savaşı kazandı.

Barışa giden yol 1973'te Mekik Diplomasisi ile açıldı.

ABD Dışişleri Bakanı Herry Kissenger'in Orta Doğu'da barışın sağlanmasına yönelik İsrail ve Arap başkentleri arasında diplomatik trafik kurmasına Mekik Diplomasisi denir.

1974'te 101. Kilometre Anlaşması imzalandı. Bu anlaşma ilk Arap-İsrail anlaşmasıdır.

- Camp David Anlaşması'na giden yolu açmıştır.
- 1973 Petrol Krizi'nin çıkmasına neden olmuştur.

Camp David Antlaşmaları

Arap ülkeleri çoğunlukla tepki gösterdiler. Çünkü bu antlaşma, Mısır ve Ürdün'ün İsrail çizgisine geldiğini gösterir görüşündeydi.

Sonuç olarak;

26 Mart 1979'da karşılıklı toprak bütünlüğü ve bağımsızlık düşüncesini esas alan İsrail-Mısır Barış Antlaşması imzalandı.

Bu gelişmelerden sonra Enver Sedat, ülkesindeki radikal İslamcıların suikasti sonucunda öldürülmüş ve 1981'de yerine Hüsnü Mübarek geçmiştir.

Filistinlilerin Mücadelesi

- 1964 yılında Yaser Arafat öncülüğünde Filistin Kurtuluş Örgütü kurulmuştur.
- 1982'de İsrail'in bölgeyi terk etmesi için Fez Planı uygulanmaya çalışıldıysa da başarılı olamamıştır.

- 1987 yılı sonlarında işgal altındaki Filistin topraklarında FKÖ'nün yönlendirmesiyle İntifada (Harekete geçme) adı verilen ayaklanmalar başlamıştır.

İNTİFADA

İsrail'in işgal ettiği topraklarda sivil halkın ve Yaser Arafat'ın "Küçük Generallerim" dediği çocukların başlattıkları ayaklanmalardır.

- 1988'de Bağımsız Filistin Devleti kurulmuş ve Yaser Arafat devlet başkanlığına seçilmiştir.
- İsrail ile Filistin ilk defa 1991'de düzenlenen Madrid Konferansı'nda bir araya gelmiştir.
- 1993'teki Oslo Konferansı ile de İsrail ve Filistin ilk kez birbirlerini tanımışlardır.
- 2004'te İsrail'in Gazze'ye yönelik başlattığı "Refah Operasyonu" adı verilen saldırılar, Yaser Arafat'ın ölümü sonrasında Filistin Devlet başkanı olan Mahmut Abbas ile İsrail arasında imzalanan ateşkes antlaşması ile son bulmuştur.
- İsrail ile Filistin arasında 2007'de Annapolis Toplantısı yapılmış ancak herhangi bir sonuç alınamamıştır.
- İsrail'in 2008'de Gazze üzerine başlattığı "Dökme Kurşun Operasyonu" ile birçok sivil hayatını kaybetmiştir.

İSLAM KONFERANSI ÖRGÜTÜ
(İslam İş Birliği Konferansı)

21 Ağustos 1969'da El Aksa Cami'sinin kundaklanmasından sonra İslam dünyasının tepkisi büyük oldu.

22-25 Eylülde Fas'ın başkenti Rabat'ta Türkiye'nin de içinde

bulunduğu 24 Müslüman ülke "İslam Zirvesi"ni topladı.

İkinci zirve Lahor'da toplandı. (1974) 1971'de kurulan Bangladeş'in Pakistan tarafından tanınması sağlandı.

1973'te İslam Kalkınma Bankası'nın kuruluş planı onaylandı.

> Bu teşkilata Türkiye üyedir.

Merkezi Cidde'dir.

OPEC (Petrol İhraç Eden Ülkeler) ve 1973 Petrol Krizi

1967 Arap İsrail Savaşı'ndan sonra sorunun çözümünde istediğine ulaşamayan Arap ülkeleri oldukça önemli bir enerji kaynağı durumunda olan petrolü Batı dünyasına karşı bir baskı aracı olarak kullanmak istemiştir.

Bunun için OAPEC'i kurmuşlardır.
- Petrol İhraç Eden Arap Ülkeleri -

1974'te, enerji sorunu yaşanmaması için özellikle petrolün sağlanmasında iş birliğini geliştirmek amacıyla (OECD) çerçevesinde "Milletlerarası Enerji Ajansı" kuruldu.

> OPEC ülkelerinin her 6 ayda bir zam yapması Batılı devletler tarafından kabullenildi.

İRAN-IRAK SAVAŞI

Baas Hareketi

"Yeniden doğuş" anlamına gelen Baas, Arap sosyalizmine verilen addır. Baas partilerinin amacı sosyalist yönetimi benimsemiş seküler, laik bir Arap toplumu kurmaktı. (SSCB etkisi)

1958'de Irak'ta cumhuriyetin ilan edilmesinden sonra Irak, Bağdat Paktı'ndan çekildi. SSCB'ye yakınlaştı. İran ise Batı'ya dönük bir politika izliyordu.

1979'da sürgündeki Ayetullah Hümeyni'nin ülkeye dönmesiyle 1978'de başlayan halk hareketleri İran İslam Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla sonuçlandı. (Ak Devrim)

İran, CENTO'dan ayrıldı.

Basra Körfezi için hâkimiyet mücadelesi veren Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'in Şattülarap Anlaşması'nı feshettiğini ilan etmesi sonucu 22 Eylül 1980'de İran-Irak Savaşı başladı.

İran'ın Basra Körfezi'ne hakim olmasıyla çıkarları zedelenen ABD ve Batılı devletler denge sağlama kararı aldı.

ABD, Fransa, İngiltere Basra Körfezi'ne savaş gemilerini gönderdi.

BM kararı ile 6 Ağustos 1988'de savaş sona erdi. İran kaybettiği toprakları geri aldı.

İrangate Skandalı

İran-Irak Savaşı sırasında İran'ın İsrail aracılığı ile ABD'den gizlice silah aldığının ortaya çıkması üzerine yaşanan olaya denir.

Büyük Operasyon

İran-Irak Savaşı sırasında İran havaalanında mahsur kalan 215 Japon, Başbakan Turgut Özal'ın talimatıyla düzenlenen "Büyük Operasyon" ile kurtulmuştur.

NOT "Ertuğrul 1890" filmi bunu anlatır.

Yumuşama (Detant) Döneminde Dünya

Muhteşem Otuzlar

Bu dönemde II. Dünya Savaşı'ndan sonra devletlerin ekonomik kalkınma politikalarına hız vermeleriyle beraber ekonomik kalkınmada önemli bir ivme yakalamış bundan dolayı bu döneme Muhteşem Otuzlar denilmiştir.

⇝ Her alanda büyüme ve gelişme kaydedildi. Kömürün yerini petrol aldı. Kimya sanayisi gelişti.

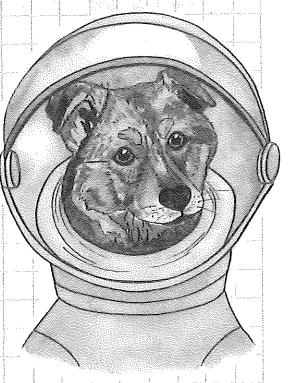
⇝ Kaloriferli ısıtma sistemi, televizyon, telefon, çamaşır makinesi yaygın olarak kullanılmaya başladı.

⇝ Reklam sektörünün önemi arttı.

İLK KEZ "Tokyo Olimpiyatları" canlı televizyon yayını ile tüm dünyaya ulaştırılmıştır.

⇝ Fransa'da "68 Kuşağı" öğrenci hareketleri başlamıştır.

SSCB'nin 1957'de İLK uzay aracı olan Sputnik'i uzaya fırlattı. İlk canlı olan köpek Layka uzaya uçtu. Bir yıl sonra ABD, NASA'yı kurarak ilk uydusunu uzaya gönderdi.

Layka

Yuri Gagarin,

Vostok-1 Uzay Aracı ile ilk kez uzaya giden insan oldu. (1961)

1963'te Valentina Terehkova adlı Rus astronot uzaya giden ilk kadın oldu.

1965'te ilk uzay yürüyüşünü Alexander Leonov gerçekleştirdi.

1969'da Amerikalı astronot Neil Amstrong aya ayak basan ilk insan oldu.

1969'da ilk kez internet kullanıldı. (ARPANET)

1970'te kişisel bilgisayar üretildi.

1978'de bilgisayar, sanayi alanına girdi. (APPLE)

Yumuşama Döneminde Türk Dış Politikası

Kıbrıs Meselesi

Kıbrıs, 1923 Lozan Antlaşmasında İngiltere'ye ait olduğu resmen kabul edildi. İngiliz yönetimi altındayken adada Rumlar ve Türkler yaşıyordu. Rumlar "ENOSİS" ideali ile adayı tamamen Yunanistan'a katmaya çalıştı.

Kıbrıs Rumları, 1931 sonbaharından itibaren ayaklanmaya başlamıştı.

1943 yılına kadar devam eden terör ortamında Kıbrıs Adası Türk Azınlığı Kurumu oluşturuldu. Bu örgüt, ada Türklerinin dayanışmasını güçlendirmek için çalıştı.

Yunanistan, 16 Ağustos 1954'te BM'ye başvurup ada halkına "Self-determination" hakkı istedi.

BM'nin konuyla ilgili kararsız tutumu üzerine İngiltere'nin aracılığıyla Londra Konferansı toplandı.

Bu sırada, İstanbul Ekspres Gazetesi'nin 5 Eylül 1955 tarihli sayısında "Atatürk'ün Selanik'te doğduğu eve bomba atıldığı" haberi üzerine İstanbul'da halk sokağa döküldü.

6-7 Eylül Olayları olarak bilinen bu protestolar sonucu Türkiye vatandaşı gayrımüslimlerin ev ve iş yerleri zarar gördü.

NOT 6-7 Eylül Olayları için "Mozaik Çatladı" açıklaması yapılmıştır.

1957 yılında Volkan, Karaçete ve 9 Eylül Cephesi gibi yerel savunma teşkilatlarının katılımı ile Türk Mukavemet Teşkilatı kuruldu. 1959 Zürih ve Londra Antlaşmaları gereğince İngiltere, Türkiye ve Yunanistan Kıbrıs üzerinde "garantör" devlet oldular.

Bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti

15 Ağustos 1960

tarihinde kuruldu.

Cumhuriyetin başkanı Başpiskopos Makarios, başkan yardımcısı ise Dr. Fazıl Küçük oldu.

1963'te Rumların 25 bin Türkü göçe zorlaması ve 24 Aralık'ta "Kanlı Noel" denilen 24 Türk'ün şehit edildiği olay sonrasında Türk savaş uçakları Kıbrıs üzerinde uçarak ilk uyarı uçuşunu yaptı.

1963'te başlayan saldırıların devam etmesi sebebiyle Türkiye Cumhuriyeti'nin yaptığı başvuru üzerine BM Güvenlik Konseyi kararı gereği "Barış Gücü" kuruldu.

NOT

1963 Küba Krizi'nden sonra Jüpiter füzelerini Türkiye'den izinsiz söken ABD, Kıbrıs konusunda Yunanistan'ı kollayıcı bir politika içine girdi. Bu durum Türkiye'nin SSCB ile olan ilişkilerini tekrar gözden geçirmesine neden oldu.

1967'de "Kıbrıs Geçici Türk Yönetimi" kuruldu. Başkanlığına Dr. Fazıl Küçük, Başkan yardımcılığına Rauf Denktaş seçildi.

. . . . . .

Kıbrıs'a birinci harekat 20 Temmuz 1974'te gerçekleşti. Türk kuvvetleri Lefkoşa'ya kadar ilerledi.

II. Kıbrıs Barış Harekatı ile Türk birlikleri Kıbrıs'ın 1/3'üne hakim oldu.

Harekatın başlama PaRoLaSı

Dışişleri Bakanı Turan Güneş'in kızı Ayşe'den esinlenerek "Ayşe tatile çıksın" şeklinde belirlenmiştir.

DiKKAT

Dönemin Cumhurbaşkanı:
Fahri Korutürk

Dönemin Başbakanı:
Bülent Ecevit

Dönemin Başbakan Yardımcısı:
Necmettin Erbakan

Kıbrıs Barış Harekatı'nda ilk şehidimiz Cengiz Topel'dir.

Kıbrıs Barış Harekatı'nın kod adı Attila Harekatı'dır.

NOT: ABD, Kıbrıs Barış Harekatına tepki olarak Türkiye'ye olan ekonomik yardımı kesmiş ve silah ambargosu

uygulamıştır. Bu ambargoyu tanımayan tek devlet Libya olmuştur.

13 mayıs 1983'te

BM Genel Kurulu Kıbrıs Rumlarını "Kıbrıs Hükumeti" olarak tanıma kararı alınca Türkler de 15 Kasım 1983 te Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni kurdular. Aynı gün Türkiye ilk tanıyan ülke oldu.

Annan Planı Nedir

Türk ve Rum kesimleri halinde bölünmüş olan Kıbrıs Adası'nın bağımsız bir devlet olarak birleşmesini öneren BM planıdır.

Ege Adaları Meselesi

1963 Kıbrıs bunalımından itibaren Lozan Antlaşması'na aykırı olarak Meis ve 12 Ada silahlandırıldı. Yunanistan, Limni'yi NATO tatbikatlarına dahil ederek silahlandırmayı meşrulaştırmaya çalıştı. Türkiye kabul etmedi.

Kıta Sahanlığı Sorunu

Yunanistan (1970), Türkiye'ye yakın adalarda ve kıyılarda petrol arama ruhsatı vermeye başladı. Bu durumda Yunanistan, Kıta Sahanlığı mesafesini kendine göre belirlemeye başladı. "Bern Deklarasyonu" ile taraflar Ege Denizi'nde Kıta Sahanlığı ile ilgili hiçbir çalışmada bulunmamayı kabul etti.

Kara Suları Sorunu

Yunan Tezi: BM, Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne göre kıta sahanlığı 12 mil olmalıdır.

Türk Tezi: 12 mil bir uluslararası teamüldür. Bu hak kötüye kullanılamaz.

1982 BM Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne göre bir devlet en az 200 deniz mili mesafeye kadar kıta sahanlığına sahip olabilir.

Ege Hava Sahası

Yunanistan'ın 1974 krizinden sonra Ege Adaları'nın kara sularını 12 mile çıkarmak istemesi, milli hava sahasını da 12 mil yüksekliğe ulaştıracaktı. Türkiye, bu iki durumu da kabul etmeyerek bunun bir savaş nedeni olacağını açıkladı. Bunun üzerine Yunanistan bu isteğini günümüze kadar uygulayamadı.

Batı Trakya Türk Azınlığı Sorunu

Yunanistan, Batı Trakya'ya yönelik özel politikalar oluşturmak maksadıyla "Kuzey Yunanistan Bakanlığı" adlı bir teşkilat kurmuştur. Bu teşkilat, Batı Trakya'nın Türklerden arındırılması ve hızlı bir şekilde Yunanlaştırılması politikasını destekleyici faaliyetlerde bulunmuştur. Yunanistan'ın Batı Trakya Türk azınlığı üzerindeki sistematik baskı ve insan hakları ihlalleri, vatandaşlıktan atılmalardan, yasak bölgelerin oluşturulmasına, arazi kamulaştırmalarından eğitim ve vakıflara müdahaleye; milliyet ve din ifadesinden siyasi ve hukuki özgürlüklerin kısıtlanmasına kadar gitmektedir.

1990'da Batı Trakya liderlerinden Dr. Sadık Ahmet'in "Türk" kelimesini kullandığı için cezalandırılması ve Türklere yönelik saldırılar Türkiye'nin Yunanistan ile diplomatik ilişkilerini kesmesine yol açmıştır.

Kardak Krizi

Figen Akad adlı bir kuru yük bandıralının Bodrum'a üç mil uzak-

lıktaki Kardak Kayalıkları'nda 25 Aralık 1995 tarihinde karaya oturması sonucu, Türkiye bu kayalıkların kendi kara sularında olduğunu Atina'ya bildirmiştir. ABD Başkanı Bill Clinton'ın arabuluculuğu sonrasında kriz sona ermiştir.

DİKKAT Bu krizin ardından Kıbrıs Rum yönetiminin Rus yapımı karadan karaya atılan S-300 füze savunma sistemini adaya yerleştirmek istemesi 1997 ve 98 yıllarının diğer meselesi olmuştur.

Ermeni İddiaları

Lozan'a göre tüm Türkiye vatandaşları eşit haklara sahipti. Azınlık hukuku geçerli değildi.

Ermenilerin amaçları: 4T planı

Tanıtmak

Tanınmak

Tazminat ve

Toprak almak.

20 Ocak 1975'te Lübnan'da "Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu" ASALA isimli örgüt kuruldu.

.....

Fransa'daki Orly saldırısından sonra Avrupalıların da desteğini çekmesiyle 1994'te örgüt tamamen çökertildi.

1960_1993 Arası Türkiye

→ 1960'ta askerî darbe yapıldı ve Demokrat Parti hükumeti düştü.

→ Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Başbakan Adnan Menderes ve bakanları Yassıada'ya hapsedildi.

→ Türk Silahlı Kuvvetleri adına ülke yönetimini üstlenen ve Orgeneral Cemal Gürsel liderliğindeki "Milli Birlik Komitesi" yeni bir anayasa için Kurucu Meclis Kanunu'nu kabul etti.

→ 14 Ekim 1960'ta göreve başlayan ve başkanlığını Salim Başol'un yaptığı Yassıada Mahkemeleri ile 16 Eylül 1961'de Hasan Polatkan ve Fatin Rüştü Zorlu ertesi gün ise Adnan Menderes İmralı'da idam edildi...

→ 11 Şubat'ta Raşıp Gümüşpala başkanlığında Adalet Partisi, Ekrem Alican başkanlığında Yeni Türkiye Partisi kuruldu.

→ 1961 seçimlerine CHP, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi, Yeni Türkiye Partisi ve Adalet Partisi katıldı.

Yeni meclis Cemal Gürsel'i cumhurbaşkanı seçti.

→ 1965 seçimlerini Adalet Partisi kazandı. Süleyman Demirel ilk kez başbakan oldu.

Bu yıllarda Türkiye'de bazı öğrenci olayları yaşanmaya başladı. Dönemin ilk önemli olayı İstanbul Üniversitesi'nin merkez binasının 12 Haziran 1968'de öğrenciler tarafından işgali ile gerçekleşti.

→ 12 Mart günü Türk Silahlı Kuvvetleri adına Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç tarafından bir muhtıra verildi. Başbakan Süleyman Demirel başkanlığındaki AP hükumeti istifa etti.

→ 1973'te emekli Oramiral Fahri Korutürk CHP ve AP oylarıyla cumhurbaşkanı seçildi.

25 Aralık 1973'te İsmet İnönü vefat etti.

→ 1974'te CHP+MSP koalisyonu kuruldu. (Kıbrıs Barış Harekatı)

1978'de Bülent Ecevit Hükumeti kuruldu. (Azınlık hükumeti)

1979'da Süleyman Demirel Hükumeti kuruldu. (Azınlık hükumeti)

. . . . . .

1980'lerin başlarında ülke, örtülü bir iç savaş yaşamaya başladı. 12 Eylül 1980'de başlayan askeri müdahale ile Türk Silahlı Kuvvetleri ülke yönetimine el koydu. Genelkurmay Başkanı Kenan Evren başkanlığında Millî Güvenlik Konseyi oluşturuldu.

DİKKAT

12 Eylül Askeri Darbesinden sonra yeni hükûmet Bülent Ulusu tarafından kuruldu.

. . . . . .

Kurucu meclis oluşturan MGK hazırlattığı anayasa metnini 7 Kasım 1982'de halk oylamasına sundu. % 91 oranında kabul alan oylama ile Kenan Evren cumhurbaşkanı seçildi.

. . . . . .

6 Kasım 1983 tarihinde yapılan genel seçimleri Turgut Özal'ın genel başkanlığını yaptığı ANAP kazandı.

. . . . . .

Özal, 1989 yılında Türkiye'nin 8. cumhurbaşkanı olarak göreve başladı. Yıldırım Akbulut başbakan oldu.

Turgut Özal, Mustafa Kemal'den sonra görevi başında hayatını kaybeden İlk cumhurbaşkanımızdır.

→ Turgut Özal'ın 1993'te ölmesi üzerine Süleyman Demirel cumhurbaşkanı seçilmiştir.

→ Süleyman Demirel'in yerine DYP genel başkanlığına Tansu Çiller getirilmiştir.

Tansu Çiller, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın başbakanıdır.

Türkiye Ekonomisi

→ Türkiye'de seri üretim yapılan ilk otomobil "Fuldamobil" lisansı ile 1958 yapımı Nobel 200'dür.

→ İlk yerli otomobil 1961'de üretilen Devrim'dir. Devrim arabası Eskişehir'de üretilmiştir.

→ Seri üretimi yapılan ilk yerli otomobil ise 1966 Anadol dur.

→ Hükumetlere danışmanlık yapmak amacıyla 1960'ta Devlet Planlama Teşkilatı kuruldu.

→ 24 Ocak 1980'de serbest piyasa ekonomisine geçiş için "24 Ocak Kararları" alındı.

→ Turgut Özal'ın başbakanlığı döneminde katma değer vergisi (KDV) kabul edilmiştir.

Sosyo-Kültürel Hayat

→ 1960'ta ilk bilgisayar Karayolları Genel Müdürlüğü'nde kullanılmıştır.

→ 1962'de TÜBİTAK kurulmuştur.

→ Metin Erksan'ın "Susuz Yaz" filmi 1963 yılında Berlin Film Festivali'nde Altın Ayı Ödülünü aldı.

→ Müzikte Moğollar Grubu ve Anadolu rock tarzının en önemli temsilcilerinden birisi olan Barış Manço öne çıktı.

→ Berkant'ın seslendirdiği Samanyolu bütün zamanların en bilinen pop

şarkısı olmakla kalmamış; o yıllarda memleket dışına ihraç ettiğimiz tek şarkı olmuştur.

KÜRESELLEŞEN DÜNYA

Sovyet Rusya, füze erken uyarı sistemindeki hata sebebiyle ABD'nin kendisine bir saldırı halinde olduğu hissine kapılmıştır. Rus General Stanislav Petrov, SSCB ve ABD arasında olası nükleer çatışmayı askerî ön görüsüyle önlediği için kendisine Dünya Vatandaşı Ödülü verilmiştir.

ABD, geliştirdiği Yıldız Savaşları projesiyle Sovyet Rusya füzelerini lazer ışınlarıyla havada vurabilecek noktaya gelmiştir.

Glasnost ve Perestroika Politikaları

Mihail Gorbaçov'un politikalarıdır. Sovyet komünizminin yapısını değiştirme hamleleridir.

Bu iki teşebbüse rağmen SSCB dağılmaktan kurtulamamıştır. İlk olarak Baltık ülkeleri olarak bilinen Letonya, Litvanya ve Estonya SSCB'den ayrılmışlardır. Son olarak da Ukrayna bağımsızlığına kavuşmuştur.

1991'de Gorbaçov askerî darbeyle devrilmeye çalışıldı. Bu durumu protesto eden Boris Yeltsin halkı ayaklanmaya teşvik etti. Gorbaçov'un istifasıyla Yeltsin devlet başkanı oldu. Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin faaliyetlerine son verildi.

1991'de 14 devlet bağımsızlığını ilan etti. Aynı yıl Rusya Federasyonu kuruldu.

Daha sonra Doğu Avrupa ülkeleri komünizm yönetimini bıraktı. Bu devletler Gürcistan, Estonya, Letonya, Ukrayna, Beyaz Rusya, Moldova, Azerbaycan, Kırgızistan, Özbekistan, Litvanya, Tacikistan, Ermenistan, Türkmenistan, Kazakistan

not SSCB'den ayrılan ilk Türk ve Müslüman devlet Azerbaycan olmuştur.

Azerbaycan: 1991'de cumhurbaşkanlığı seçimini Halk Cephesi lideri Ebulfeyz Elçibey kazandı.

Dağlık Karabağ Sorunu

Azerbaycan'a bağlı Dağlık Karabağ'ın Ermeniler tarafından işgal edilmesidir.

Hocalı Katliamı

Ermeni güçlerinin 1992 yılında Azerbaycan'ın Hocalı kasabasında yaptığı katliamdır.

Biz bir millet iki devletiz.
Haydar Aliyev

Şair: Bahtiyar Vahapzade
Ekonomi: Petrol, doğal gaz, demir.

Kazakistan:

1993'te Türkiye ve Kazakistan'ın ortak katkılarıyla Ahmet Yesevi Üniversitesi kurulmuştur.

Gönüllü olarak kendi nükleer silah deposunu kapatan ilk devlettir.

Kiril alfabesinden Latin alfabesine geçen son devlettir.

not 2019 tarihinde Nursultan Nazarbayev kendi isteğiyle devlet başkanlığından ayrılınca başkentleri Alma-ata "Nursultan" adını aldı.

Kırgızistan: Askar Akayev öncülüğünde 1991 de bağımsızlığını kazanmıştır. Dünyaca ünlü romanları Cengiz Aytmatov'a ait olan "Cemile" ve "Gün Olur Asra Bedel"dir.

Manas Destanı

Türkmenistan: Saparmurad Niyazov önderliğinde 1991'de bağımsızlığını ilan etmiştir.

Ekonomi: Pamuk, doğal gaz, petrol.

Özbekistan: İlk cumhurbaşkanı İslam Kerimov'dur. Özbek Türkçesi öne çıkarılmıştır.

Bu cumhuriyetleri tanıyan <u>ilk</u> ülke Türkiye olmuştur.

Yugoslavya'nın dağılması ve Bosna Hersek Savaşı

1980 yılında Yugoslavya Devlet Başkanı Tito'nun ölümünden sonra ilk olarak Slovenya peşisıra Hırvatistan bağımsızlığını ilan etti. (1991) Yugoslavya ordusunun Sırp komutanlığı Slovenya'ya girdi ve Yugoslavya iç savaşı başladı.

Küçük Yugoslavya olarak anılan Bosna Hersek bağımsızlık kararı aldı.

Cumhurbaşkanı İzzetbegoviç'in 1 Mart 1992'de Bosna Hersek'in bağımsızlığını ilan etmesiyle Avrupa'nın Nazi soykırımından sonra yaşadığı en büyük çatışmalar başladı.

Dayton Anlaşması: Hırvatistan Savaşı ve Bosna Savaşı'nı sona erdiren antlaşmadır.

SREBRENİTSA

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da yapılan en büyük insan katliamı ve etnik soykırım olarak dünya tarihine kazınmıştır.

Mavi kelebekler

Bosna ve Kosova katliamlarında ölen binlerce insanın toplu mezarlarının tespitinde görülen canlıdır.

Kosova'nın Bağımsızlığı

17 Şubat 2008'de tek taraflı olarak bağımsızlığını ilan etmiştir.

Kosova Cumhuriyeti Avrupa'da bağımsız olan Son devlettir.

Kosova'nın bağımsızlığını tanıyan ilk devlet Kosta Rika'dır.

1990 ve 2003 KÖRFEZ SAVAŞLARI

Saddam Hüseyin, Kuveyt'in tarihsel olarak Irak'ın bir eyaleti olduğunu ve Kuveyt'in Irak petrollerinden kaçak olarak istifade ettiğini belirterek bu ülkeyi işgal etti.

BM Güvenlik Konseyi, aldığı kararla Irak'ın 15 Ocak 1991 tarihine kadar Kuveyt'ten çekilmesini aksi halde silahlı harekâta geçileceğini bildirdi.

Irak'ın bu notaya cevap vermemesi üzerine Amerikan ve İngiliz uçakları Irak'ın askerî noktalarını bombalamaya başladı.

Çöl Fırtınası Harekâtı'nda önemli bir direnme gösteremeyen Irak 4 gün içinde yenilerek Kuveyt'ten çekildi.

1991'de 36. paralelin kuzeyini kontrol altında tutmak ve Irak'ın ateşkes koşullarına uyup uymadığını kontrol etmek için uluslararası Çekiç Güç

kurulmuştur. Merkezi, Türkiye'deki İncirlik Üssü'dür.

. . . . . .

ABD, 1998'de Çöl Tilkisi Operasyonu ile Irak'ta rejimi değiştirme siyasetini takip etmeye başladı.

"11 Eylül Terör Saldırıları" sonrasında Irak'ın teröre destek verdiği, Saddam'ın kitle imha silahlarına sahip olduğu ve BM kararlarını uygulamadığı gerekçeleri ile 20 Mart 2003'te ABD ve Birleşik Krallık önderliğinde Çokuluslu Koalisyon Güçleri Irak'a askeri müdahalede bulundu.

. . . . . .

ABD, kamuoyuna müdahalenin amacını Saddam'ın kitle imha silahlarını yok etmek, Irak'ı silahsızlandırmak, Orta Doğu'ya demokrasiyi getirmek ve Irak halkını özgürleştirmek şeklinde duyurmuştur. ABD, 2 Mayıs 2003 tarihinde savaşın bittiğini ilan etmiştir.

NOT 2003 Körfez Krizi'nde Fransa ve Almanya ABD'ye destek vermemiştir.

11 Eylül Saldırıları

Eylül 2001'de on dokuz El-Kaide eylemcisinin ele geçirdiği uçakların Dünya Ticaret Merkezi'ne ve Pentagon'a çarpması sonucunda bu saldırılarda yaklaşık üç bin kişi ölmüştür.

Orta Doğu Su Sorunu

Nil Nehri için sorun yaşayanlar

Mısır, Sudan, Etiyopya

Şeria için sorun yaşayanlar

Ürdün, İsrail, Suriye

Fırat için sorun yaşayanlar

Irak, Suriye, Türkiye

Dicle için sorun yaşayanlar

Irak, Suriye, Türkiye

Asi için sorun yaşayanlar

Türkiye, Suriye

1987'de imzalanan Ekonomik İş Birliği Protokolü Fırat ve Dicle'nin suyunu Arap Yarımadası'na kadar akıtacak Barış Suyu Projesi'ni ortaya atmıştır.

Türkiye'nin yaşanan su sorunlarında savunduğu doktrin: Harmon Doktrini

Arap Baharı

Özgürlük, ekonomik fırsat eşitliği, rejim değişikliği ve yolsuzluğu bitirme gibi farklı talepleri içeren komplike; herkesin gözü önünde yaşanan ayaklanmaların, devrimlerin, kitle gösterilerinin, iç savaşların bütünüdür.

Arap Baharı'na
↳ Twitter Devrimi veya
↳ Facebook Devrimi de denilmiştir.

Aralık 2010'da Tunuslu seyyar satıcı Muhammed Buazizi'nin eylemi ile bu ülkede başlamış 2011 yılı boyunca Orta Doğu'nun geri kalanına yayılmıştır.

Tunus: Yirmi üç yıllık lider Zeynel Abidin b. Ali görevini bırakmıştır. Bu olaya Yasemin Devrimi adı da verilir.

Mısır: Arap Baharı'nın en etkili olduğu ülkelerden biri olan Mısır'da önce Hüsnü Mübarek görevden indirildi. 30 Nisan 2011'de Muhammed Mursi idareyi ele aldı. Ancak Mursi tarafından yapılan değişimlerin bazı kesimler tarafından karşılık bulmaması üzerine Savunma Bakanı General Sisi tarafından yapılan darbe ile Mursi devrildi.

Fas: Fas'taki gösteriler geniş kapsamlı olmayıp ülkede sadece anayasa değişikliği ile sonuçlanmıştır.

Libya : Arap Baharı'nın en kanlı sonuçlandığı ülkelerden biridir. Kaddafi yönetiminin kendi halkına yönelik silahlı mücadeleye girişmesi üzerine muhalefeti destekleyen NATO güçleri Kaddafi'yi yönetimden düşürdü.

Kaddafi, halkı tarafından linç edilerek öldürülen ilk liderdir.

Suriye: Ülkede yaşanan iç savaş milyonlarca insanı ülkesinden göç etmeye zorladığı gibi yüz binlerce insanın hayatını kaybetmesine neden oldu.

Yemen : Uzun süre direnen Cumhurbaşkanı Ali Abdullah Salih uğradığı bombalı saldırı sonrasında görevinden ayrılmak zorunda kaldı.

Küreselleşme Dönemi Devrimler

Lale Devrimi: Kırgızistan
Kadife Devrimi: Çekoslovakya
Turuncu Devrim: Ukrayna
Yasemin Devrimi: Tunus
Gül Devrimi: Gürcistan
Karanfil Devrimi: Portekiz

Küresel Sorunlar

Kyoto Protokolü Küresel ısınma ve iklim değişikliği konusunda mücadeleyi sağlamaya yönelik olarak Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne bir ek niteliğindeki uluslararası tek çevre antlaşmasıdır.

Çernobil Nükleer Kazası 1986'da Ukrayna'daki Çernobil Nükleer Güç Reaktöründe meydana gelen bu kaza ile büyük miktarda ortaya çıkan radyoaktif serpinti tüm Avrupa ve Türkiye'ye yayılmıştır.

Dünyadaki Gelişmeler

· 1996'da Dolly adlı koyun kopyalandı.

· Amerikalı pop müzik sanatçısı Madonna 120 milyonluk albüm satışı ile rekorlar kitabına girmiştir.

· Joan Rowling'in yazdığı Harry Potter dünyada en fazla satılan kitap olma özelliği kazanmıştır.

1990 Sonrası TÜRKİYE

Geniş ve derinden etkili ilk finansal kriz 1994 yılında yaşanmıştır.

2001 Krizi, 19 Şubat 2001 tarihinde MGK toplantısı sırasında Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer ile Başbakan Bülent Ecevit'in aralarında geçen tartışmayı Başbakan Ecevit'in kamuoyuna aktarmasıyla başlar.

Türkiye, Eurovision Şarkı Yarışması'na ilk defa 1975 yılında katılmıştır.

Semiha Yankı_Seninle Bir Dakika

1984'te ilk renkli televizyon yayını başladı. (İlk özel televizyon kanalı "Star" 1990'da açıldı.)

1988 Seul Olimpiyatları'nda Cep Herkülü lakaplı Naim Süleymanoğlu altın madalya kazandı.

Orhan Pamuk
Nobel Edebiyat Ödülü

Aziz Sancar
Nobel Kimya Ödülü

Yüzyılın Adamı seçilen Türk beyin cerrahı Prof. Gazi Yaşargil'in adı bir bilim kürsüsüne verildi.